

Projekt

z dnia 7 października 2024 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO**

z dnia 2024 r.

**w sprawie przyjęcia "Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego na lata 2024-2027
z perspektywą na lata 2028-2031"**

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2024r. poz. 107), art. 18 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2024r. poz. 54 z późn. zm.) **Rada Powiatu Częstochowskiego uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje do realizacji "Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031", stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

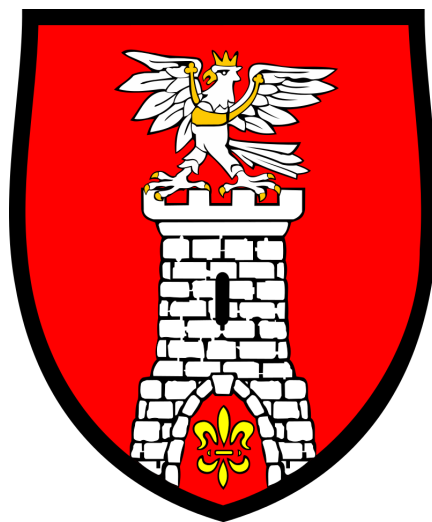
§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Powiatu Częstochowskiego

Andrzej Kubat

**PROGRAM
OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO
NA LATA 2024-2027
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2028-2031**

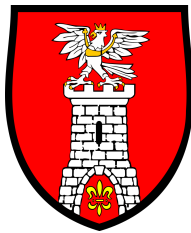
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Katowicach

**Dofinansowano ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Katowicach**

**Treści zawarte w publikacji nie stanowią oficjalnego stanowiska organów Wojewódzkiego Funduszu
Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.**

Częstochowa, 2024

ZLECENIODAWCA:

POWIAT CZĘSTOCHOWSKI – STAROSTWO POWIATOWE W CZĘSTOCHOWIE

ul. Jana III Sobieskiego 9, 42-217 Częstochowa

tel.: 34 32 29 100, fax: 34 32 29 111

mail: starostwo@czestochowa.powiat.pl, www.czystochowa.powiat.pl/

ZLECENIOBIORCA:

EKO – TEAM KONSULTING

ul. Spokojna 3, 43-330 Hecznarowice

tel.: 33 486 53 53, faks: 33 486 54 54, kom. 513 100 869

mail: biuro@eko-team.com.pl

AUTORZY OPRACOWANIA:

Agnieszka Chylak

Iwona Szczepanik-Retka

Adrianna Organ-Telega

INFORMACJE ZAMIESZCZONE W NINIEJSZYM OPRACOWANIU ZOSTAŁY UDOSTĘPNIONE PRZEZ:

- Starostwo Powiatowe w Częstochowie
- Urząd Miasta i Gminy w Blachowni,
- Urząd Miasta i Gminy w Koniecpolu,
- Urząd Gminy w Konopiskach,
- Urząd Gminy w Kruszynie,
- Urząd Gminy w Kłomnicach,
- Urząd Miasta i Gminy w Przyrowie,
- Urząd Gminy w Rędzinach,
- Urząd Gminy w Mykanowie,
- Urząd Gminy w Poczesnej,
- Urząd Gminy w Mstowie,
- Urząd Miasta i Gminy w Olsztynie,
- Urząd Gminy w Janowie,
- Urząd Gminy w Kamienicy Polskiej,
- Urząd Gminy w Lelowie,
- Urząd Gminy w Dąbrowie Zielonej,
- Urząd Gminy w Starczy,
- Powiatowy Zarząd Dróg w Częstochowie,
- Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach,
- Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad, Oddział w Katowicach,
- Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy w Warszawie,
- Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego w Katowicach,
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach,
- Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie,
- Nadleśnictwo Gidle, Kłobuck, Radomsko, Koniecpol, Herby, Złoty Potok,

- Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu,
- Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego w Katowicach Oddział Biura Parków w Kalinie,
- Główny Urząd Statystyczny w Warszawie.

SPIS TREŚCI

1. Wstęp.....	12
1.1. CEL I PODSTAWA OPRACOWANIA.....	12
1.2. METODOLOGIA OPRACOWANIA I ZAWARTOŚĆ DOKUMENTU	12
2. UWARUNKOWANIA PRAWNE, SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMOWYMI	14
3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO.....	18
4. OCENA STANU ŚRODOWISKA	20
4.1. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE.....	20
4.1.1. OPIS STANU OBECNEGO	24
4.1.1.1. <i>Jakość powietrza na obszarze powiatu częstochowskiego.....</i>	<i>24</i>
4.1.1.2. <i>Niska emisja na terenie powiatu częstochowskiego</i>	<i>29</i>
4.1.1.3. <i>Emisja zanieczyszczeń powodowanych przez przedsiębiorstwa na terenie powiatu</i>	<i>30</i>
4.1.1.4. <i>Emisja z emitorów liniowych.....</i>	<i>31</i>
4.1.1.5. <i>Zaopatrzenie w gaz na terenie powiatu częstochowskiego.....</i>	<i>39</i>
4.1.1.6. <i>Warunki wykorzystania OZE</i>	<i>40</i>
4.1.2. ANALIZA SWOT.....	46
4.1.3. CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO.....	46
4.2. HAŁAS.....	48
4.2.1. OPIS STANU OBECNEGO	48
4.2.1.1. <i>Hałas przemysłowy</i>	<i>49</i>
4.2.1.2. <i>Hałas drogowy.....</i>	<i>49</i>
4.2.1.3. <i>Hałas kolejowy.....</i>	<i>52</i>
4.2.1.4. <i>Hałas lotniczy</i>	<i>54</i>
4.2.2. ANALIZA SWOT.....	54
4.2.3. CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE HAŁASU	54
4.3. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE.....	56
4.3.1. OPIS STANU OBECNEGO	56
4.3.2. ANALIZA SWOT.....	59
4.3.3. CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO	59
4.4. ZASOBY WODNE	61
4.4.1. OPIS STANU OBECNEGO	61
4.4.1.1. <i>Wody powierzchniowe.....</i>	<i>61</i>
4.4.1.2. <i>Monitoring rzek w rejonie powiatu częstochowskiego</i>	<i>63</i>
4.4.1.3. <i>Wody podziemne</i>	<i>69</i>
4.4.1.4. <i>Monitoring wód podziemnych.....</i>	<i>72</i>
4.4.1.5. <i>Ochrona przed powodzią oraz skutkami suszy.....</i>	<i>73</i>
4.4.2. ANALIZA SWOT.....	77
4.4.3. CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE ZASOBÓW WODNYCH.....	77
4.5. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA.....	79
4.5.1. OPIS STANU OBECNEGO	79
4.5.1.1. <i>Zaopatrzenie w wodę.....</i>	<i>79</i>
4.5.1.2. <i>Odbiór ścieków.....</i>	<i>87</i>
4.5.2. ANALIZA SWOT.....	96

4.5.3	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	96
4.6.	ZASOBY SUROWCÓW NATURALNYCH.....	97
4.6.1.	OPIS STANU OBECNEGO	97
4.6.1.1.	<i>Surowce naturalne</i>	<i>98</i>
4.6.1.2.	<i>Osuwiska</i>	<i>102</i>
4.6.2.	ANALIZA SWOT.....	102
4.6.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU ZASOBÓW SUROWCÓW NATURALNYCH	102
4.7.	GLEBY	103
4.7.1.	OPIS STANU OBECNEGO	103
4.7.1.1.	<i>Rolnictwo.....</i>	<i>104</i>
4.7.1.2.	<i>Organizmy i rośliny szkodliwe.....</i>	<i>105</i>
4.7.1.3.	<i>Badania gleb.....</i>	<i>108</i>
4.7.1.4.	<i>Działalność instytucji do obsługi rolnictwa.....</i>	<i>110</i>
4.7.1.5.	<i>Zanieczyszczenia gleby.....</i>	<i>116</i>
4.7.2.	ANALIZA SWOT.....	117
4.7.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU GLEB.....	117
4.8.	GOSPODARKA ODPADAMI	119
4.8.1.	OPIS STANU OBECNEGO	119
4.8.1.1.	<i>Zasady gospodarowania odpadami na terenie powiatu</i>	<i>121</i>
4.8.1.2.	<i>Ilości zebranych odpadów</i>	<i>121</i>
4.8.1.3.	<i>Odpady z sektora przemysłowego</i>	<i>122</i>
4.8.1.4.	<i>Nielegalne miejsca składowania odpadów.....</i>	<i>123</i>
4.8.1.5.	<i>Azbest.....</i>	<i>123</i>
4.8.2.	ANALIZA SWOT.....	126
4.8.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU GOSPODARKI ODPADAMI.....	126
4.9.	OCHRONA PRZYRODY	127
4.9.1.	OPIS STANU OBECNEGO	127
4.9.1.1.	<i>Siedliska przyrodnicze mające znaczenie dla ochrony środowiska.....</i>	<i>127</i>
4.9.1.2.	<i>Formy ochrony przyrody na terenie powiatu częstochowskiego.....</i>	<i>128</i>
4.9.1.3.	<i>Korytarze ekologiczne.....</i>	<i>135</i>
4.9.1.4.	<i>Ochrona i zrównoważony rozwój lasów.....</i>	<i>138</i>
4.9.1.5.	<i>Ścieżki przyrodnicze i dydaktyczne na terenie powiatu częstochowskiego</i>	<i>142</i>
4.9.1.6.	<i>Działania informacyjno-edukacyjne.....</i>	<i>142</i>
4.9.2.	ANALIZA SWOT.....	143
4.9.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY	143
4.10.	PRZECIWDZIAŁANIE POWAŻNYM AWARIOM PRZEMYSŁOWYM.....	145
4.10.1.	OPIS STANU OBECNEGO.....	145
4.10.1.1.	<i>Katastrofy komunikacyjne i zakłócenia w transporcie</i>	<i>147</i>
4.10.1.2.	<i>Pożary</i>	<i>147</i>
4.10.1.3.	<i>Miejsko-Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego.....</i>	<i>148</i>
4.10.1.4.	<i>Kontrole.....</i>	<i>149</i>
4.10.2.	ANALIZA SWOT	150
4.10.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA POWAŻNYM AWARIOM PRZEMYSŁOWYM.....	150

5. ZAGADNIENIA HORYZONTALNE	151
5.1. ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU	151
5.2. NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA	152
5.3. DZIAŁANIA EDUKACYJNE.....	152
5.4. MONITORING ŚRODOWISKA.....	153
6. CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA I ICH FINANSOWANIE	154
7. SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	188
8. MONITORING PROGRAMU	190
9. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	192

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	18
RYSUNEK 2. LICZBA MIESZKAŃCÓW POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W LATACH 2020-2022	19
RYSUNEK 3. LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH ZAREJESTROWANYCH NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W LATACH 2020-2022.....	19
RYSUNEK 4. ŚREDNIE STĘŻENIE DWUTLENKU SIARKI NA STACJI ZLOKALIZOWANEJ W GMINIE JANÓW (ZŁOTY POTOK, LEŚNICZÓWKA) W LATACH 2021-2023 ($\mu\text{g}/\text{M}^3$).....	24
RYSUNEK 5. ŚREDNIE STĘŻENIE PYŁU PM ₁₀ NA STACJI ZLOKALIZOWANEJ W GMINIE JANÓW (ZŁOTY POTOK, LEŚNICZÓWKA) W LATACH 2021-2023 ($\mu\text{g}/\text{M}^3$).....	25
RYSUNEK 6. ŚREDNIE STĘŻENIE PYŁU PM _{2,5} NA STACJI ZLOKALIZOWANEJ W GMINIE JANÓW (ZŁOTY POTOK, LEŚNICZÓWKA) W LATACH 2021-2023 ($\mu\text{g}/\text{M}^3$).....	25
RYSUNEK 7. EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ GAZOWYCH I PYŁOWYCH Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIE UCIAŹLIWYCH ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W LATACH 2020-2022 [Mg/rok]	30
RYSUNEK 8. EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ DWUTLENKU SIARKI, TLENKÓW AZOTU I TLENKU WĘGLA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIE UCIAŹLIWYCH ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W LATACH 2020-2022 [Mg/rok]	31
RYSUNEK 9. EMISJA DWUTLENKU WĘGLA ORAZ OGÓŁEM WSZYSTKIE ZANIECZYSZCZENIA W LATACH 2020-2022 Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIE UCIAŹLIWYCH ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W LATACH 2020-2022 [Mg/rok]	31
RYSUNEK 10. ŚREDNIE ROCZNE SUMY USŁONECZNIEŃ.....	41
RYSUNEK 11. POTENCJAŁ TEORETYCZNY ENERGII WODNEJ NA TERENIE WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO	43
RYSUNEK 12. MAPA ROZKŁADU GĘSTOŚCI ZIEMSKIEGO STRUMIENIA CIEPLNEGO NA OBSZARZE POLSKI.....	44
RYSUNEK 13. POTENCJAŁ MOŻLIWY DO POZYSKANIA Z DREWNA NA TERENIE WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO.....	45
RYSUNEK 14. BIOGAZ Z BIOGAZOWNI ROLNICZYCH W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM	45
RYSUNEK 15. LICZBA POJAZDÓW SILNIKOWYCH NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W LATACH 2020-2022	49
RYSUNEK 16. PLAN SYTUACYJNY SIECI ELEKTROENERGETYCZNEJ NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO... ..	57
RYSUNEK 17. WODY POWIERZCHNIOWE NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO.....	62
RYSUNEK 18. JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	67
RYSUNEK 19. GŁÓWNE ZBIORNIKI WÓD PODZIEMNYCH NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	70
RYSUNEK 20. JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH (JCWPd) NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	72
RYSUNEK 21. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	75
RYSUNEK 22. ROZKŁAD PRZESTRZENNY WARTOŚCI SPI NA TERENIE KRAJU W CZERWCU 2019 ROKU.....	76
RYSUNEK 23. DŁUGOŚĆ SIECI WODOCIĄGOWEJ ROZDZIELCZEJ I PRZESYŁOWEJ (KM) NA TERENIE GMIN POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W 2022 ROKU	80
RYSUNEK 24. DŁUGOŚĆ CZYNNEJ SIECI KANALIZACYJNEJ (KM) NA TERENIE GMIN POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W 2022 ROKU	87
RYSUNEK 25. LOKALIZACJA ZŁÓŻ NATURALNYCH NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	99
RYSUNEK 26. UDZIAŁ GRUNTÓW ROLNYCH W OGÓLNEJ POWIERZCHNI POWIATÓW WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO ..	104
RYSUNEK 27. LOKALIZACJA SZKÓD W ŚRODOWISKU NA TERENIE GMIN POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	117

RYSUNEK 28. IŁOŚCI ZINWENTARYZOWANYCH, UNIESZKODLIWIONYCH I POZOSTAŁYCH DO UNIESZKODLIWIENIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU POSZCZEGÓLNYCH GMIN POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO ..	125
RYSUNEK 29. LOKALIZACJA FORM OCHRONY PRZYRODY ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	131
RYSUNEK 30. PRZEBIEG KORYTARZY ICHTIOLOGICZNYCH NA TERENIE GMINY BLACHOWNIA.....	136
RYSUNEK 30. POWIERZCHNIE LASÓW (HA) ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	138

SPIS TABEL

TABELA 1. RELACJA KIERUNKÓW INTERWENCJI OKREŚLONYCH W PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO DO ROKU 2019 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO ROKU 2024 ORAZ W POLITYCE EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA 2030	13
TABELA 2. ZESTAWIENIE DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH I PRZEDSTAWIENIE SPÓJNOŚCI Z CELAMI ZAPISANYMI W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO NA LATA 2024-2027 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2028-2031”	14
TABELA 3. LICZBA MIESZKAŃCÓW WRAZ Z GĘSTOŚCIĄ ZALUDNIENIA POSZCZEGÓLNYCH GMIN WSCHODZĄCYCH W SKŁAD POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO, STAN NA 2022 ROK.....	18
TABELA 4. WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	20
TABELA 5. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO ...	23
TABELA 6. ZESTAWIENIE DANYCH DLA POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ ZE STACJI W ŻŁOTYM POTOKU, LEŚNICZÓWCE W GMINIE JANÓW W LATACH 2021-2023.....	25
TABELA 7. KLASY STREF DLA POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ UZYSKANE W OCENIE ROCZNEJ	26
TABELA 8. ŚREDNIODOBOWY RUCH NA DRODZE KRAJOWEJ DK1 NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO.....	36
TABELA 9. ŚREDNIODOBOWY RUCH NA DRODZE KRAJOWEJ DK46 NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO... ..	36
TABELA 10. ŚREDNIODOBOWY RUCH NA DRODZE KRAJOWEJ DK91C I DK91I NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	36
TABELA 11. ŚREDNIODOBOWY RUCH NA DROGACH WOJEWÓDZKICH NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO ..	37
TABELA 12. WIELKOŚĆ EMISJI POCHODZĄCEJ Z SEKTORA TRANSPORTU W STREFIE ŚLĄSKIEJ W 2022 ROKU	38
TABELA 13. INFRASTRUKTURA SIECI GAZOWEJ ZNAJDUJĄCEJ SIĘ NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO.....	39
TABELA 14. ZUŻYCIE GAZU I IŁOŚĆ ODBIORCÓW NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO.....	40
TABELA 17. WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	48
TABELA 18. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO .	48
TABELA 19. NATĘŻENIE ŚREDNIEGO RUCHU DZIENNEGO (SRD) NA ODCINKACH DRÓG KRAJOWYCH NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO.....	50
TABELA 20. TERENY ZAGROŻONE HAŁASEM NA OBSZARZE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO.....	51
TABELA 21. ŚREDNIODOBOWY RUCH POCIĄGÓW W 2023 ROKU NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	52
TABELA 22. WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	56
TABELA 23. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO	56
TABELA 24. STACJE BAZOWE TELEFONII KOMÓRKOWEJ NA TERENIE GMIN POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	58
TABELA 25. WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	61
TABELA 26. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ZASOBÓW WODNYCH.....	61
TABELA 27. CHARAKTERYSTYKA JCWP NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	63
TABELA 28. OCENA STANU JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH – RZEK NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W LATACH 2014-2019.....	67
TABELA 29. MONITORING WÓD PODZIEMNYCH NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W 2022 ROKU	72
TABELA 30. ZESTAWIENIE OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z WODOCIAĞU, IŁOŚCI PRZYŁĄCZY I DŁUGOŚCI SIECI WODOCIAĞOWEJ NA KONIEC 2023 ROKU W GMINIE BLACHOWNIA, KONOPISKA, MYKANÓW, POCZESNA, RĘDZINY I OLSZTYN.....	82
TABELA 31. ZREALIZOWANE DZIAŁANIA INWESTYCYJNE PWiK W LATACH 2022-2023	82
TABELA 32. ZREALIZOWANE DZIAŁANIA INWESTYCYJNE PRYWATNE W LATACH 2022-2023.....	82
TABELA 33. ZESTAWIENIE DŁUGOŚCI SIECI WODOCIAĞOWEJ Z RUR AZBESTOWYCH NA TERENIE GMIN POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	83
TABELA 34. PRZEKROCZENIA WARTOŚCI DOPUSZCZALNYCH PARAMETRÓW STWIERDZONE W BADANYCH PRÓBKACH WODY W 2023 ROKU	87

TABELA 35. ZESTAWIENIE OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z KANALIZACJI, ILOŚCI PRZYŁĄCZY I DŁUGOŚCI SIECI KANALIZACYJNEJ NA KONIEC 2023 ROKU W GMINIE BLACHOWNIA, KONOPISKA, MYKANÓW, POCZESNA, RĘDZINY I OLSZTYN.....	89
TABELA 36. DZIAŁANIA INWESTYCYJNE PRZEPROWADZONE W 2023 ROKU	93
TABELA 37. AGLOMERACJE NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	95
TABELA 38. WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	97
TABELA 39. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ZASOBÓW SUROWCÓW NATURALNYCH	97
TABELA 40. ZASOBY NATURALNE NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	99
TABELA 41. PRZEDSIĘBIORSTWA POSIADAJĄCE KONCESJĘ NA EKSPLOATACJĘ ZE ŹŁÓŻ WYSTĘPUJĄCYCH NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO.....	101
TABELA 42. WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	103
TABELA 43. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE GLEB	103
TABELA 44. UŻYTKOWANIE GRUNTÓW W POWIECIE CZĘSTOCHOWSKIM ZGODNIE Z PSR 2020.....	103
TABELA 45. WYNIKI PSR 2020 DLA GMIN POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	104
TABELA 46. STRUKTURA ZASIEWÓW NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	105
TABELA 47. ILOŚĆ KONTROLI MATERIAŁU SIEWNEGO W GMINACH POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO Z PODZIAŁEM NA GMINY W LATACH 2022-2023	105
TABELA 48. ILOŚĆ OBSERWACJI FITOSANITARNYCH ROŚLIN POD KĄTEM WYSTĘPOWANIA ORGANIZMÓW NIEKWARRANTANNOWYCH NA TERENIE GMIN POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W LATACH 2022-2023	106
TABELA 49. ILOŚĆ KONTROLI SPRZEDAWCÓW ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN NA TERENIE GMIN POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W LATACH 2022-2023.....	106
TABELA 50. ILOŚĆ KONTROLI STOSOWANIA ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN NA TERENIE GMIN POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W LATACH 2022-2023.....	107
TABELA 51. ILOŚĆ KONTROLI POZOSTAŁOŚCI ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN W PŁODACH ROLNYCH NA TERENIE GMIN POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W LATACH 2022-2023.....	107
TABELA 52. ZESTAWIENIE WYNIKÓW ODCZYNU pH PRÓBEK GLEB POBRANYCH Z TERENU GMIN: DĄBROWA ZIELONA, KŁOMNICE I POCZESNA.....	108
TABELA 53. ZESTAWIENIE WYNIKÓW ODCZYNU pH PRÓBEK GLEB POBRANYCH Z TERENU POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W LATACH 2022-2023.....	108
TABELA 54. ZESTAWIENIE POTRZEB WAPNOWANIA PRÓBEK GLEB POBRANYCH Z TERENU GMIN: DĄBROWA ZIELONA, KŁOMNICE I POCZESNA.....	108
TABELA 55. ZESTAWIENIE POTRZEB WAPNOWANIA PRÓBEK GLEB POBRANYCH Z TERENU POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W LATACH 2022-2023.....	109
TABELA 56. ZASOBNOŚĆ PRÓBEK GLEB POBRANYCH Z GMIN: DĄBROWA ZIELONA, KŁOMNICE I POCZESNA W MAKROELEMENTY.....	109
TABELA 57. ZASOBNOŚĆ PRÓBEK GLEB POBRANYCH Z TERENU POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W MAKROELEMENTY W LATACH 2022-2023	109
TABELA 58. WYNIKI BADAŃ DLA PUNKTÓW POMIAROWO-KONTROLNYCH ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO.....	110
TABELA 59. DANE DOTYCZĄCE REALIZACJI PROGRAMU ROLNO-ŚRODOWISKOWEGO NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W LATACH 2022-2023.....	112
TABELA 60. WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	119
TABELA 61. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI.....	119
TABELA 62. FUNKCJONUJĄCE NA TERENIE WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO INSTALACJE KOMUNALNE DO MECHANICZNO-BIOLOGICZNEGO PRZETWARZANIA NIESEGREGOWANYCH (ZMIESZANYCH) ODPADÓW KOMUNALNYCH	120
TABELA 63. ILOŚĆ ZEBRANYCH ODPADÓW ZMIESZANYCH ORAZ DZIKICH WYSYPISK Z TERENU POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	122
TABELA 64. MASY WYROBÓW AZBESTOWYCH ZINWENTARYZOWANYCH, UNIESZKODLIWIONYCH I POZOSTAŁYCH DO UNIESZKODLIWIENIA NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO I GMIN WCHODZĄCYCH W SKŁAD POWIATU ZGODNIE Z BAZĄ AZBESTOWĄ	125
TABELA 65. WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	127
TABELA 66. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY	127
TABELA 67. POWIERZCHNIOWE FORMY OCHRONY PRZYRODY NA TERENIE POWIATU	128
TABELA 68. POMNIKI PRZYRODY ZLOKALIZOWANE NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO WG CRFOP.....	132

TABELA 69. ZESTAWIENIE ODNOWIEŃ WYKONANYCH PRZECZ NADLEŚNICTWO KŁOBUCK	140
TABELA 70. WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	145
TABELA 71. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA POWAŻNYM AWARIOM PRZEMYSŁOWYM.....	145
TABELA 72. JEDNOSTKI OSP NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	147
TABELA 73. ZESTAWIENIE ZDARZEŃ, KTÓRE WYSTĄPIŁY W GMINACH POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W LATACH 2022-2023	148
TABELA 74. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	154
TABELA 75. HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	158
TABELA 76. HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO.....	159
TABELA 77. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU HAŁASU	162
TABELA 78. HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE HAŁASU	163
TABELA 79. HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE HAŁASU	164
TABELA 80. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO	165
TABELA 81. HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO ...	165
TABELA 82. HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO	166
TABELA 83. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE ZASOBÓW WODNYCH.....	167
TABELA 84. HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE ZASOBÓW WODNYCH.....	168
TABELA 85. HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE ZASOBÓW WODNYCH	169
TABELA 86. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	170
TABELA 87. HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	171
TABELA 88. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE ZASOBÓW SUROWCÓW NATURALNYCH.....	173
TABELA 89. HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE ZASOBÓW SUROWCÓW NATURALNYCH.....	174
TABELA 90. HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE ZASOBÓW SUROWCÓW NATURALNYCH ..	174
TABELA 91. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE GLEB	175
TABELA 92. HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE GLEB	176
TABELA 93. HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE GLEB.....	176
TABELA 94. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI.....	177
TABELA 95. HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI.....	178
TABELA 96. HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI.....	179
TABELA 97. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY.....	180
TABELA 98. HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY	183
TABELA 99. HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY	183
TABELA 100. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU PRZECIWDZIAŁANIA POWAŻNYM AWARIOM PRZEMYSŁOWYM	185
TABELA 101. HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA POWAŻNYM AWARIOM PRZEMYSŁOWYM	186
TABELA 102. HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE Z PRZECIWDZIAŁANIA POWAŻNYM AWARIOM PRZEMYSŁOWYM.....	187
TABELA 103. DZIAŁANIA W RAMACH ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM W POWIECIE CZĘSTOCHOWSKIM	189
TABELA 104. WSKAŹNIKI REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO NA LATA 2024-2027 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2028-2031	190

WYKAZ SKRÓTÓW:

AKPOŚK	-	Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych
ARiMR		Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
BAT	-	najlepsza dostępna technika
ChZT	-	chemiczne zapotrzebowanie na tlen
DK	-	droga krajowa
DW	-	droga wojewódzka
GDDKiA	-	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GIOŚ	-	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GPR	-	Generalny Pomiar Ruchu
GPZ	-	Główny punkt zasilania
GUS	-	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	-	Główne Zbiorniki Wód Podziemnych
ITPOK	-	Instalacja Termicznego Przetwarzania Odpadów
IUNG	-	Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa
KPGO	-	Krajowy Plan Gospodarki Odpadami
KPOŚK	-	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
LKP	-	Leśny kompleks promocyjny
LZWP	-	Lokalny zbiornik wód podziemnych
MZP	-	mapa zagrożeń powodziowych,
MRP	-	mapa ryzyka powodzi
MPZP	-	Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego
NFOŚiGW	-	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ODR	-	Ośrodek Doradztwa Rolniczego
OOŚ	-	ocena oddziaływania na środowisko
OSCHR	-	Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza
ORSIP	-	Otwarty Regionalny System Informacji Przestrzennej
OSO	-	obszary specjalnej ochrony ptaków
OZE	-	Odnawialne Źródła Energii
PGN	-	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej
PGW WP	-	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
PIG	-	Państwowy Instytut Geologiczny
PIOŚ	-	Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska
PIORiN	-	Powiatowy Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa
PIS	-	Państwowa Inspekcja Sanitarna
POH	-	Program Ochrony przed Hałasem
POliŚ	-	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
PONE	-	Program Ograniczania Niskiej Emisji
POP	-	Program Ochrony Powietrza
PTTK	-	Polskie Towarzystwo Turystyczno- Krajoznawcze
PWiK	-	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji
PZK	-	Plan Zarządzania Kryzysowego
PZRP	-	Plan zarządzania ryzykiem powodziowym
PZDR	-	Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego
RDLP	-	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RDOŚ	-	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RDW	-	Ramowa Dyrektywa Wodna
RLM	-	Równoważna Liczba Mieszkańców
RPO	-	Regionalny Program Operacyjny
RZGW	-	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SEKAP	-	System Elektronicznej Komunikacji Administracji Publicznej

SIWZ	-	Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia
SODR	-	Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
SOO	-	specjalne obszary ochrony siedlisk
SPA 2020	-	Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030
WFOŚiGW	-	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	-	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WIORIN	-	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa
WODR	-	Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
WORP	-	wstępna ocena ryzyka powodziowego
WSO	-	Wojewódzki System Odpadowy
WSSE	-	Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna
WWA	-	wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne
ZDR	-	zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii
ZPK	-	Zespół Parków Krajobrazowych
ZZR	-	zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii
9WWA	-	dziewięć podstawowych aromatycznych węglowodorów wielopierścieniowych

1. Wstęp

1.1. Cel i podstawa opracowania

Podstawą prawną opracowania niniejszego dokumentu jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2024, poz. 54 z późn. zm.), gdzie zgodnie z art. 17 „Organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w art. 14 ust. 1.”.

„Program ochrony środowiska dla Powiatu Częstochowskiego na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031” (dalej: jako Program) został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2024, poz. 54 z późn. zm.) jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w Powiecie Częstochowskim.

W 2015 roku nastąpiła zmiana sposobu realizacji krajowej polityki ochrony środowiska, która obecnie jest prowadzona na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych oraz za pomocą wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska.

Podstawowym celem sporządzenia i uchwalenia Programu ochrony środowiska jest realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych.

Zapisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2023, poz. 1094), stanowią iż „projekty polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszych realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko [...] wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko”. Zapisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2023, poz. 1094) stanowią, iż po uzgodnieniu przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska zakresu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Programu należy opracować Prognozę oraz poddać ją opinii właściwych organów w przypadku przedmiotowego Programu uzgodniono zakres strategicznej oceny oraz opracowano Prognozę.

W realizacji Programu Ochrony Środowiska istotne jest uspołecznienie całego procesu tworzenia Programu, a następnie jest realizacja i wdrażania.

W związku z tym w trakcie procedur opracowania Programu Powiat Częstochowski zapewnił możliwość udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2023, poz. 1094 z późn. zm.).

Interesariusze, w tym służby i inspekcje działające na terenie powiatu częstochowskiego zostali włączeni w prace nad przygotowaniem niniejszego dokumentu. Na etapie zbierania danych i materiałów do wykonania dokumentacji wszystkie wydziały zajmujące się szeroko pojętą ochroną środowiska oraz inne jednostki zostały poproszone o sprecyzowanie planów i projektów jakie będą realizowane na terenie powiatu w najbliższych latach. Program podlega zaopiniowaniu przez Zarząd Województwa Śląskiego, a następnie uchwaleniu przez Radę Powiatu Częstochowskiego. Starosta Powiatu Częstochowskiego powinien co dwa lata sporządzać raporty i przedstawiać je Radzie Powiatu oraz przekazać do organu wykonawczego Województwa Śląskiego.

Program ma za zadanie wyznaczenie ram dla późniejszych przedsięwzięć realizowanych w zakresie innych programów sektorowych powiatu i województwa. Istotnym celem Programu jest zapewnienie efektywnego i sprawnego wykorzystania środków finansowych na działania wskazane w Programie oraz uniemożliwienie i wspieranie pozyskiwania środków na realizację określonych zadań środowiskowych przez jednostki samorządowe.

Realizacja postanowień „Programu ochrony środowiska dla Powiatu Częstochowskiego na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031” powinna doprowadzić do poprawy stanu środowiska naturalnego oraz zapewnić skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzyć warunki dla wdrożenia wymagań prawa.

1.2. Metodologia opracowania i zawartość dokumentu

„Program ochrony środowiska dla Powiatu Częstochowskiego na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031” został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2024, poz. 54 z późn. zm.) jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w powiecie, czyli stworzenia warunków do działań związanych z ochroną środowiska i zrównoważonym rozwojem.

Jednocześnie niniejszy dokument został opracowany zgodnie z Wytocznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska opracowanymi przez Ministerstwo Środowiska we wrześniu 2015 roku oraz zaktualizowanymi w 2017 i 2020 roku w oparciu o aktualne dokumenty strategiczne.

Przytoczone wytyczne wymagają podziału harmonogramów realizacji zadań na zadania własne Powiatu Częstochowskiego oraz zadania monitorowane.

Etapy opracowania niniejszego dokumentu to:

- zebranie szczegółowych danych z poszczególnych wydziałów Starostwa Powiatowego w Częstochowie, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego w Katowicach oraz jednostek realizujących zadania środowiskowe na terenie powiatu, w tym między innymi Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, Zarządu Dróg Wojewódzkich, Nadleśnictw, Wód Polskich, a także wszystkich gmin należących do powiatu i większych podmiotów gospodarczych,
- analiza dotychczasowych dokumentów i opracowań planistycznych,
- ocena realizacji dotychczasowego powiatowego programu ochrony środowiska,
- ocena aktualnego stanu wszystkich komponentów środowiska na obszarze powiatu. Jako punkt odniesienia dla niniejszego dokumentu przyjęto stan środowiska oraz infrastruktury ochrony środowiska na koniec 2023 roku, a tam, gdzie nie było możliwości uzyskania wiarygodnych danych wykorzystano stan na koniec 2022 roku,
- wyznaczenie celów i sformułowanie kierunków działań pozwalających na realizację celów dokumentów wyższych szczebli. Istotą celów jest ich spójność z Polityką Ekologiczną Państwa 2030 oraz wojewódzkim POŚ,
- określenie zasad monitoringu, który pozwoli na badanie postępów w realizacji Programu co 2 lata w trakcie opracowania Raportów z realizacji POŚ

Kierunki interwencji w niniejszym Programie zostały zaczerpnięte wprost z Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024 i są one spójne z kierunkami interwencji określonymi przez Politykę ekologiczną państwa 2030 – strategię rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej.

Tabela 1. Relacja kierunków interwencji określonych w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024 oraz w Polityce ekologicznej państwa 2030

Kierunki interwencji - zgodnie z Polityką Ekologiczną Państwa 2030	Kierunki interwencji - zgodnie z Programem Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024
Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania	Powietrze atmosferyczne
Zrównoważone gospodarowanie wodami w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód	Zasoby wodne
Ochrona powierzchni ziemi w tym gleb	Gleby
Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego jądowego i ochrony radiologicznej	Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym
Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu	Ochrona przyrody
Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	
Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym	Gospodarka odpadami
Zarządzanie zasobami geologicznymi	Zasoby surowców naturalnych
Edukacja ekologiczna Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska Adaptacja do zmian klimatu	Zagadnienia horyzontalne (ujęto adaptacje do zmian klimatu, edukację oraz monitoring i kontrole)
Brak w Polityce Ekologicznej Państwa 2030	Gospodarka wodno-ściekowa Promieniowanie elektromagnetyczne Hałas

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024, Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

W związku z tym uznaje się, że kierunki interwencji w Programie odpowiadają i są spójne z kierunkami Polityki ekologicznej państwa 2030.

2. Uwarunkowania prawne, spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi

Podstawowymi aktami prawnymi, które miały wpływ na treść **Programu** były następujące ustawy:

- Ustawa Prawo ochrony środowiska,
- Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- Ustawa o ochronie przyrody,
- Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- Ustawa o lasach,
- Ustawa Prawo wodne,
- Ustawa Prawo geologiczne i górnicze,
- Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków,
- Ustawa o odpadach,
- Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie,
- Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Istotnym elementem prognozowania strategicznego jest zapewnienie spójności celów rozwoju wyznaczonych w strategicznych dokumentach programowych opracowanych na poziomie powiatowym, wojewódzkim, krajowym i UE.

Poniżej przedstawiono powiązanie **Programu** z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego i regionalnego. Podczas tworzenia **Programu** brano pod uwagę założenia, cele, kierunki działań i interwencji zapisane w aktualnie obowiązujących dokumentach nadrzędnych. Program ochrony środowiska w swoich założeniach uwzględnia najbardziej istotne kierunki rozwoju. Cele, obszary problemowe oraz kierunki rozwoju analizowanych dokumentów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2. Zestawienie dokumentów strategicznych i przedstawienie spójności z celami zapisanymi w „Programie ochrony środowiska dla Powiatu Częstochowskiego na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031”

Nazwa dokumentu	Cele wskazane w dokumencie strategicznym	Kierunki interwencji dokumentu strategicznego wpisujące się w cele Programu
NADRZĘDNE DOKUMENTY STRATEGICZNE		
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030 Trzecia Fala Nowoczesności	Cel 7 - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska, Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.	7.1: Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne, 7.2: Modernizacja sieci elektroenergetycznych, 7.4: Realizacja programu inteligentnych sieci w energetyce, 7.7: Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki, 7.8: Zwiększenie poziomu ochrony środowiska, 8.1: Rewitalizacja obszarów problemowych, 9.1: Sprawna modernizacja, rozbudowa i budowa zintegrowanego systemu transportowego.
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną. Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.	• Stymulowanie popytu na innowacje przez sektor publiczny, • Wsparcie dla podwyższania atrakcyjności inwestycyjnej Śląska oraz promocji zmian strukturalnych, • Aktywne gospodarczo i przyjazne mieszkańcom samorządy, • Rozwój obszarów miejskich.
Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej	Cel szczegółowy: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (I). Cel szczegółowy: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska (II). Cel szczegółowy: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III). Cel szczegółowy: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy,	Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód (I.1). Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania (I.2). Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb (I.3). Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej (I.4).

	umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa (IV). Cel szczegółowy: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska (V).	Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu (II.1). Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (II.2). Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (II.3). Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa (II.4). Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (II.5). Przeciwdziałanie zmianom klimatu (III.1). Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III.2). Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji (IV.1). Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania (V.1).
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku		Kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności, Kierunek interwencji 5: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.
Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030	Cel szczegółowy II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska.	Kierunek interwencji: II.4. Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska, Kierunek interwencji: II.5. Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym, Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	Kierunek interwencji 1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska, Kierunek interwencji 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych, Kierunek interwencji 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów, Kierunek interwencji 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.
DOKUMENTY SEKTOROWE		
Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)	Cel 1 - osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008/50/WE i 2004/107/WE, oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymywane, a w przypadku pyłu PM _{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia, Cel 2 - osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO (Światową Organizację Zdrowia) oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego.	1. Podniesienie rangi zagadnienia poprawy jakości powietrza poprzez skonsolidowanie działań na szczeblu krajowym oraz powołanie Partnerstwa na rzecz poprawy jakości powietrza, 2. Stworzenie ram prawnych sprzyjających realizacji efektywnych działań mających na celu poprawę jakości powietrza, 3. Włączenie społeczeństwa w działania na rzecz poprawy jakości powietrza poprzez zwiększenie świadomości społecznej oraz tworzenie trwałych platform dialogu z organizacjami społecznymi, 4. Rozwój i rozpowszechnienie technologii sprzyjających poprawie jakości powietrza, 5. Rozwój mechanizmów kontrolowania źródeł niskiej emisji sprzyjających poprawie jakości powietrza, 6. Upowszechnienie mechanizmów finansowych sprzyjających poprawie jakości powietrza.
Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych	Celem Programu jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie – ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami	1. Budowa sieci kanalizacyjnej, 2. Inwestycje związane z oczyszczalniami ścieków, 3. Dostosowanie oczyszczalni do wymogów art. 5.2. Dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych.

Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020)	Cel 1. - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska Cel 2. - Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich Cel 3. - Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu Cel 4. - Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu Cel 5. - Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu Cel 6. - Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu	Kierunek działań 1.1 - dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu, Kierunek działań 1.3 – dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu, Kierunek działań 1.4 – ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu, Kierunek działań 2.1 - stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami, Kierunek działań 2.2 – organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu, Kierunek działań 3.2 – zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu, Kierunek działań 6.1 – zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu, Kierunek działań 6.2 - ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.
DOKUMENTY O CHARAKTERZE PROGRAMOWYM		
Program Ochrony Powietrza dla Województwa śląskiego	Nadrzędnym celem Programu ochrony powietrza jest opracowanie działań naprawczych, których realizacja doprowadzi do poprawy jakości powietrza, co w konsekwencji spowoduje ograniczenie niekorzystnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców województwa śląskiego.	• Redukcja emisji zanieczyszczeń ze źródeł małej mocy do 1 MW - działanie wskazane w harmonogramie; • Zaplanowanie mechanizmów wsparcia nastawionych na łagodzenie ekonomicznych skutków przeprowadzonej wymiany kotłów (np. zwiększenia kosztów paliwa lepszej jakości); • Wprowadzenie w województwie śląskim systemu wsparcia doradczego na poziomie gminnym; • Zwiększenie skuteczności przyjętych kanałów informacyjnych i komunikacyjnych; • Ograniczenie wpływu emisji zanieczyszczeń z transportu drogowego; • Kształtowanie polityki przestrzennej w sposób sprzyjający poprawie stanu jakości powietrza; • Prowadzenie edukacji ekologicznej - działanie wskazane w harmonogramie; • Prowadzenie działań kontrolnych - działanie wskazane w harmonogramie; • Realizacja uchwały nr V/36/1/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 7 kwietnia 2017 r. w sprawie wprowadzania na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.
Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego "Śląskie 2030+"	Cel strategiczny A Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej Cel strategiczny B Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca Cel strategiczny C Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni Cel strategiczny D Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym	A.1. Konkurencyjna gospodarka A.2. Innowacyjna gospodarka A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość B.1. Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych B.2. Aktywny mieszkaniec B.3. Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki C.1. Wysoka jakość środowiska C.2. Efektywna infrastruktura C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu D.1. Zrównoważony rozwój terytorialny D.2. Aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki regionu D.3. Nowoczesna administracja publiczna
Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024	Cel długoterminowy: Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze województwa śląskiego związana z realizacją kierunków działań naprawczych, Cel długoterminowy: Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami,	

	Cel długoterminowy: System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód, Cel długoterminowy: Zbudowanie systemu zgodnego z hierarchią postępowania z odpadami, w której priorytetem jest zapobieganie powstawaniu odpadów, a następnie przygotowanie do ponownego użycia, recykling i inne metody odzysku oraz wdrożenie modelu gospodarowania odpadami komunalnymi opartego na ich selektywnym zbieraniu i termicznym przekształcaniu pozostałych odpadów palnych z odzyskiem energii, Cel długoterminowy: Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu, Cel długoterminowy: Zrównoważona gospodarka zasobami surowców naturalnych, Cel długoterminowy: Racjonalna gospodarka zasobami glebowymi, Cel długoterminowy: Przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi, Cel długoterminowy: Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska, Cel długoterminowy: Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach, Cel długoterminowy: Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.
--	---

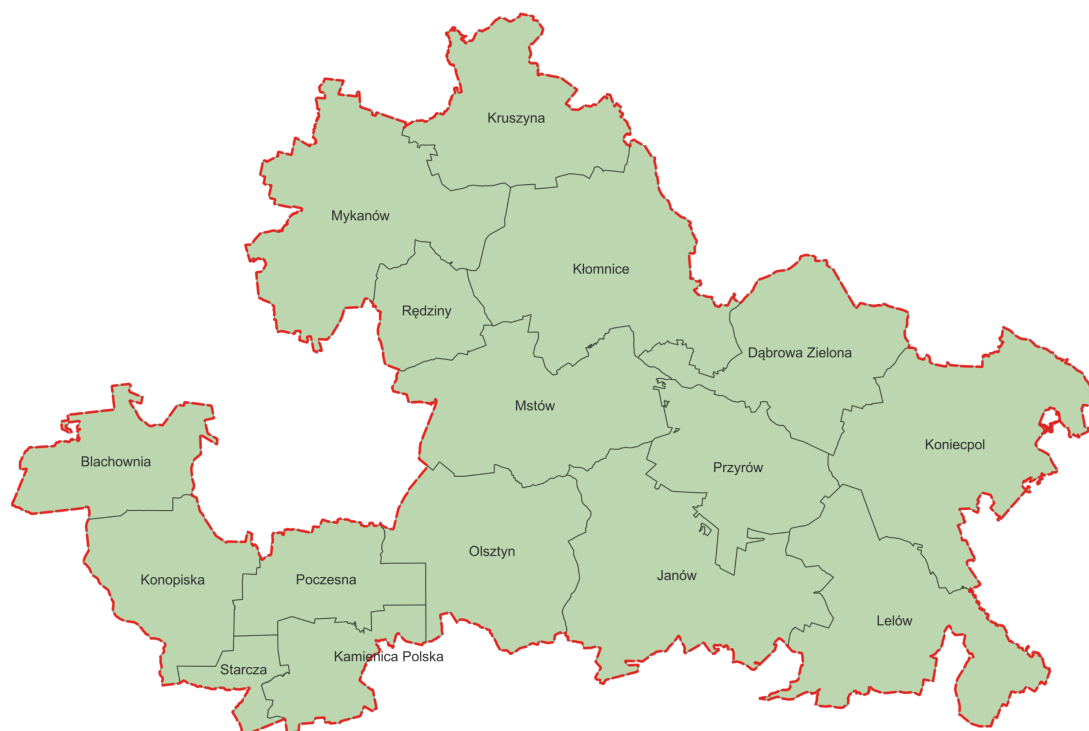
Źródło: „Wtyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”, Ministerstwa Środowiska, wrzesień 2015 wraz z ich aktualizacją 2017 i 2020, oraz opracowanie własne na podstawie aktualnych dokumentów wyższych szczebli

3. Ogólna charakterystyka powiatu częstochowskiego

Powiat częstochowski usytuowany jest w północnej części województwa śląskiego. Od północy graniczy z województwem łódzkim, od wschodu z województwem świętokrzyskim, od południa i zachodu z czterema innymi powiatami ziemskimi województwa śląskiego: zawierciańskim, myszkowskim, lublinieckim i kłobuckim. Powierzchnia powiatu wynosi 1 519 km² – stanowi 12,4% powierzchni całego województwa śląskiego. Powiat częstochowski jest największym powiatem w województwie śląskim i jednym z największych w kraju.

W skład powiatu wchodzi:

- gminy miejsko-wiejskie: Blachownia, Koniecpol, Olsztyn, Przyrów
- gminy wiejskie: Dąbrowa Zielona, Janów, Kamienica Polska, Kłomnice, Konopiska, Kruszyna, Lelów, Mstów, Mykanów, Poczesna, Rędziny, Starcza.

Rysunek 1. Podział administracyjny powiatu częstochowskiego

Źródło: opracowanie własne

Sytuacja demograficzna

Jednym z głównych uwarunkowań rozwoju powiatu jest liczba mieszkańców. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego liczba ludności wg stałego miejsca zameldowania w powiecie częstochowskim na koniec 2022 roku wynosiła 132 009 osób. Gęstość zaludnienia w powiecie częstochowskim wynosi 86,7 osób/km².

Największą liczbę ludności odnotowano w gminie Mykanów – 15 271, a najmniejszą liczbę ludności odnotowano w gminie Starcza – 2 863.

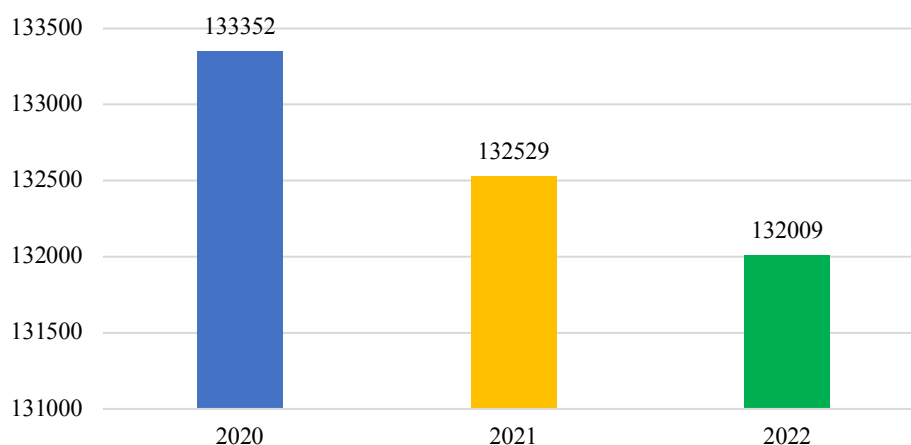
Tabela 3. Liczba mieszkańców wraz z gęstością zaludnienia poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu częstochowskiego, stan na 2022 rok

L.p.	Gmina	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Gęstość zaludnienia [os/km ²]
1	Blachownia	12 549	6 628	5 921	188,4
2	Dąbrowa Zielona	3 635	1 810	1 825	36,3
3	Janów	5 859	2 915	2 944	40,0
4	Kamienica Polska	5 429	2 784	2 645	116,8
5	Kłomnice	12 964	6 707	6 257	87,8
6	Koniecpol	8 794	4 482	4 312	60,0
7	Konopiska	10 778	5 590	5 188	137,1
8	Kruszyna	4 689	2 360	2 329	50,3

9	Lelów	4 572	2 240	2 332	36,9
10	Mstów	10 832	5 498	5 334	90,6
11	Mykanów	15 271	7 596	7 675	107,9
12	Olsztyn	8 214	4 173	4 041	75,3
13	Poczesna	12 475	6 376	6 099	208,2
14	Przyrów	3 563	1 789	1 774	44,1
15	Rędziny	9 522	4 829	4 693	230,9
16	Starcza	2 863	1 453	1 410	142,4
Powiat częstochowski		132 009	67 230	64 779	86,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Wg danych GUS liczba mieszkańców powiatu częstochowskiego w ostatnich latach spada. Poniższy rysunek przedstawia liczbę mieszkańców w latach 2020-2022.

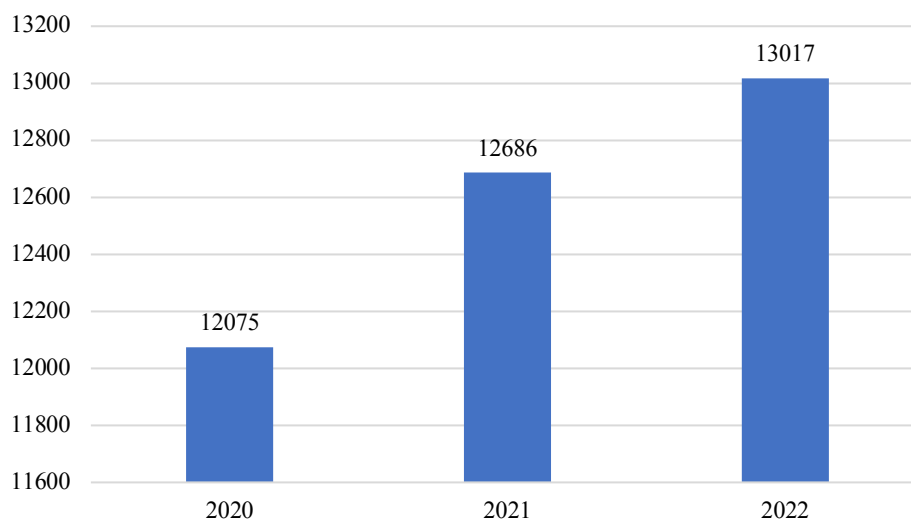

Rysunek 2. Liczba mieszkańców powiatu częstochowskiego w latach 2020-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Działalność gospodarcza

Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie powiatu w ostatnich latach wzrasta. Według danych na dzień 31 grudnia 2022 r. na terenie powiatu częstochowskiego było zarejestrowanych 13 017 podmiotów gospodarczych, jest to wzrost o około 2,6% w stosunku do roku 2021.

Rysunek 3. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie powiatu częstochowskiego w latach 2020-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS

4. Ocena stanu środowiska

4.1. Powietrze atmosferyczne

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie powietrza atmosferycznego.

Tabela 4. Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO NA LATA 2020-2023 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2024-2027“			
Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze powiatu częstochowskiego związana z realizacją kierunków działań naprawczych			
L.p.	Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Wdrożenie obecnego programu ochrony powietrza wraz z weryfikacją zakładanych efektów	Zadanie realizowane było w ramach innych zadań związanych z efektywnością energetyczną i redukcją niskiej emisji na terenie powiatu częstochowskiego.	bieżąca realizacja
2.	Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza, poprzez m.in. upłynnienie ruchu pojazdów, budowę obwodnic oraz wprowadzenie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich na drogach miast	W roku 2022 Powiat Częstochowski realizował szereg zadań związanych z budową, remontami i przebudową dróg powiatowych, były to następujące działania: • przebudowa mostu na drodze powiatowej 1076 S w miejscowości Gorzelnia, gm. Błachownia (opracowanie dokumentacji) – całkowita wartość zadania: 54 700,00 zł, udział powiatu: 54 700,00 zł, • modernizacja drogi powiatowej 1076 S, ul. Podmiejska w miejscowości Wyrzów, gm. Błachownia – całkowita wartość zadania: 239 889,36 zł, udział powiatu: 139 889,36 zł, • opracowanie dokumentacji technicznej przebudowy DP 1093 Piasek – Czepurka – całkowita wartość zadania: 999 999,85 zł, • przebudowa drogi powiatowej nr 1039 S Żuraw – Lipnik, gm. Janów (opracowanie dokumentacji projektowej) – całkowita wartość zadania: 110 700,00 zł udział powiatu: 110 700,00 zł, • przebudowa ciągu dróg powiatowych nr 1070 S Kłomnice – Kruszyna, nr 1025 S Kruszyna – Borowno i nr 1019 S Borowno – Witkowice, gm. Kłomnice, Kruszyna i Mykanów (przebudowa w ramach Funduszu Dróg Samorządowych, 1890 mb) – całkowita wartość zadania: 3 711 554,13 zł, udział powiatu: 1 320 199,36 zł, • modernizacja drogi powiatowej 1030 S odc. Kłomnice – Zawada, gm. Kłomnice – całkowita wartość zadania: 596 889,75 zł, udział powiatu: 596 889,75 zł, • poprawa bezpieczeństwa pieszych na przejściu w obrębie skrzyżowania dróg powiatowych nr 1024 S i 1028 S (ul. Lipowa i ul. Główna) w m. Skrzydlów – całkowita wartość zadania: 901 705,29 zł, udział powiatu: 346 705,29 zł, • budowa odwodnienia służącego poprawie jakości odprowadzanych wód opadowych i roztopowych z pasa drogowego drogi powiatowej 1024 S i terenów przyległych w m. Rzerzęczyce, gm. Kłomnice (opracowanie dokumentacji) – całkowita wartość zadania: 30 000,00 zł, udział powiatu: 30 000,00 zł, • przebudowa drogi powiatowej 1029 S od DK 91 w Kłomnicach do skrzyżowania z DW 793 w m. Św. Anna, gm. Kłomnice – całkowita wartość zadania: 58 000,00 zł, udział powiatu: 58 000,00 zł, • przebudowa drogi powiatowej 1024 S i 1028 S na odc. Rzerzęczyce – Skrzydlów – Krasice, gm. Kłomnice i gm. Mstów – całkowita wartość zadania: 3 000,00 zł, udział powiatu: 3 000,00 zł, • przebudowa drogi powiatowej DP 1092 Kuźnica Grodziska – Rudniki (opracowanie dokumentacji produktowej) – całkowita wartość zadania: 4 200 000,00 zł, udział powiatu: 1 100 000,00 zł, • modernizacja drogi powiatowej DP 1082 S w m. Radoszewnica, gm. Koniecpol – całkowita wartość zadania: 865 796,27 zł, udział powiatu: 865 796,27 zł, • budowa ścieżki pieszo-rowerowej przy drodze powiatowej nr 1050 S na odc. Aleksandria – Wyrzów (opracowanie PFU) – całkowita wartość zadania: 24 900,00 zł, udział powiatu: 29 000,00 zł,	udział powiatu w 2022 roku na przedmiotowe zadanie – 8 788 964,41 zł udział powiatu w 2023 roku na przedmiotowe zadanie – 8 921 078,03 zł

		• przebudowa drogi powiatowej nr 1051 S w m. Kopalnia, ul. Szkolna, gm. Konopiska (przebudowa nawierzchni na odc. 1406 m) – całkowita wartość zadania 599 610,72 zł, udział powiatu: 599 610,72 zł, • przebudowa ciągu dróg powiatowych nr 1070 S Kłomnice – Kruszyna, nr 1025 S Kruszyna – Borowno i nr 1019 S Borowno – Witkowice, gm. Kłomnice, Kruszyna i Mykanów – całkowita wartość zadania: 4 008 785,74 zł, udział powiatu: 1 053 953,58 zł, • przebudowa drogi powiatowej DP 1116 S od m. Lgota Mała do granicy województwa, gm. Kruszyna (opracowanie PFU) – całkowita wartość zadania: 28 905,00 zł, udział powiatu: 28 905,00 zł • modernizacja drogi powiatowej 1017 S w m. Staromieście, gm. Lelów – całkowita wartość zadania: 499 166,47 zł, udział powiatu: 499 166,47 zł, • przebudowa skrzyżowań DP 1096 S, DP 1098 S, DP 1099 S w m. Podlesie, gm. Lelów (opracowanie programu funkcjonalno-użytkowego), • przebudowa drogi powiatowej nr 1024 S i 1028 S na odc. Rzerzeczyce – Skrzydlów – Krasice, gm. Kłomnice, gm. Mstów, • budowa chodnika wraz z odwodnieniem w ciągu drogi powiatowej nr 1077 S odc. Kuchary – Wancierzów – etap III, gm. Mstów, • modernizacja drogi powiatowej DP 1038 S w m. Małusy Wielkie, gm. Mstów – całkowita wartość zadania: 128 362,00 zł, • przebudowa drogi powiatowej nr 1008 S odc. Stary Kocin – Nowy Kocin, gm. Mykanów (przebudowa w ramach Rządowego Funduszu „Polski Ład”) – całkowita wartość zadania 2 072 290,30 zł, udział powiatu: 103 614,52 zł, • przebudowa i remont drogi powiatowej nr 1059 S na odc. Mykanów – węzeł autostradowy – A1 – Kościelec – Rudniki – DK 91, gm. Mykanów i Rędziny, • przebudowa drogi powiatowej nr 1072 S w miejscowości Stary Broniszew, gm. Mykanów, • przebudowa ciągu dróg powiatowych nr 1070 S Kłomnice – Kruszyna, nr 1025 S Kruszyna – Borowno i nr 1019 S Borowno – Witkowice, gm. Kłomnice, Kruszyna i Mykanów – całkowita wartość zadania: 1 575 067,24 zł, udział powiatu: 458 780,26 zł, • budowa sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniu drogi wojewódzkiej nr 483 (ul. Jesionowa) z drogą powiatową nr 1025 S (ul. Kopernika, ul. Słowackiego) w m. Kokowa, gm. Mykanów, • modernizacja drogi powiatowej DP 1069 S w m. Bukowno, gm. Olsztyn – całkowita wartość zadania: 979 814,36 zł, udział powiatu: 779 814,36 zł, • przebudowa ciągu dróg powiatowych nr 1057 S na odc. Huta Stara A – Poczesna i nr 1056 S na odc. Mazury – Młynek, gm. Poczesna – całkowita wartość zadania: 1 683 223,56 zł, udział powiatu: 379 673,56 zł, • przebudowa DP 1095 S ul. Cmentarna w m. Przyrów, gm. Przyrów (opracowanie programu funkcjonalno-użytkowego), • przebudowa drogi powiatowej nr 1054 S na odc. Starcza – Łysiec gm. Starcza – całkowita wartość zadania: 4 611 318,14 zł, udział powiatu: 230 565,91 zł. W 2023 roku Powiat Częstochowski realizował szereg zadań związanych z budową, remontami i przebudową dróg powiatowych, były to następujące działania: • przebudowa mostu na drodze powiatowej 1076 S w miejscowości Gorzelnia, gm. Błachownia (opracowanie projektu) – całkowita wartość zadania: 54 300,00 zł, udział powiatu: 54 300,00 zł, • modernizacja drogi powiatowej 1081 S w m. Cielętniki, gm. Dąbrowa Zielona (budowa drogi – 390 mb) – całkowita wartość zadania: 482 243,89 zł, udział powiatu: 482 243,89 zł, • modernizacja drogi powiatowej 1087 ul. Straży Pożarnej w m. Dąbrowa Zielona, gm. Dąbrowa Zielona
--	--	---

		(przebudowa chodnika) – całkowita wartość zadania: 365 000,00 zł, udział powiatu: 215 000,00 zł, • przebudowa drogi powiatowej nr 1039 S Żuraw – Lipnik, gm. Janów (opracowanie dokumentacji) – całkowita wartość zadania: 49 840,00 zł, udział powiatu: 49 840,00 zł, • przebudowa drogi powiatowej 1023 S w m. Kamienica Polska gm. Kamienica Polska – całkowita wartość zadania: 3 247 000,00 zł, udział powiatu: 786 000,00 zł, • budowa odwodnienia służącego poprawie jakości odprowadzanych wód opadowych i roztopowych z pasa drogowego drogi powiatowej 1024 S i terenów przyległych w m. Rzerzyczce, gm. Kłomnice (opracowanie dokumentacji) – całkowita wartość zadania: 19 200,00 zł, udział powiatu: 19 200,00 zł, • budowa chodnika przy drodze powiatowej 1024 S na odc. Skrzydlów – Adamów, gm. Kłomnice (opracowanie programu funkcjonalno-użytkowego) – całkowita wartość zadania: 34 440,00 zł, udział powiatu: 34 440,00 zł, • przebudowa drogi powiatowej nr 1024 S i 1028 S na odc. Rzerzyczce – Skrzydlów – Krasice, gm. Kłomnice i gm. Mstów – całkowita wartość zadania: 5 440 044,00 zł, udział powiatu: 1 500 244,00 zł, • przebudowa drogi powiatowej nr 1051 S w m. Kopalnia, ul. Szkolna, gm. Konopiska (przebudowa drogi) – całkowita wartość zadania 6 162 506,51 zł, udział powiatu: 2 062 506,51 zł, • opracowanie dokumentacji technicznej budowy chodnika wraz z odwodnieniem przy DP 1051 S w m. Aleksandria Pierwsza, ul. Piaskowa, gm. Konopiska – całkowita wartość zadania: 73 800,00 zł, udział powiatu: 36 900,00 zł, • przebudowa drogi powiatowej nr 1116 S na odc. Lgota Mała – Teklinów, gmina Kruszyna (przebudowa w ramach Rządowego Funduszu Polski Ład) – całkowita wartość zadania: 1 000,00 zł, udział powiatu: 1 000,00 zł, • przebudowa skrzyżowań DP 1096 S, DP 1098 S, DP 1099 S w m. Podlesie, gm. Lelów (opracowanie programu funkcjonalno-użytkowego) – całkowita wartość zadania: 48 000,00 zł, udział powiatu: 48 000,00 zł, • budowa odwodnienia służącego poprawie jakości odprowadzanych wód opadowych i roztopowych z pasa drogowego powiatowej DP 1104 S i terenów przyległych w m. Biała Wielka, gm. Lelów (opracowanie dokumentacji), • budowa chodnika wraz z odwodnieniem w ciągu drogi powiatowej nr 1077 S odc. Kuchary – Wancerzów – etap III, gm. Mstów – całkowita wartość zadania: 3 250 000,00 zł, udział powiatu: 650 000,00 zł, • przebudowa drogi powiatowej nr 1024 S i 1024 S na odc. Rzerzyczce – Skrzydlów – Krasice, gm. Kłomnice i gm. Mstów – całkowita wartość zadania: 4 048 956,00 zł, udział powiatu: 488 756,00 zł, • modernizacja drogi powiatowej DP 1038 S w m. Małusy Wielkie, gm. Mstów – całkowita wartość zadania: 128 363,60 zł, udział powiatu: 128 363,60 zł, • remont nawierzchni jezdni na DP 1038 S w m. Małusy Wielkie, gm. Mstów – całkowita wartość zadania: 393 944,03 zł, udział powiatu: 393 944,03 zł, • przebudowa drogi powiatowej nr 1072 S w miejscowości Stary Broniszew, gm. Mykanów, • przebudowa drogi powiatowej nr 1059 S na odc. Mykanów – węzeł autostradowy A1 – Kościelec – Rudniki – DK 91, gm. Mykanów – całkowita wartość zadania 4 575 000,00 zł, udział powiatu: 1 575 000,00 zł, • poprawa bezpieczeństwa pieszych poprzez utwardzenie pobocza przy DP 1025 S w miejscowości Kuźnica Kiedrzyńska – całkowita wartość zadania: 84 000,00 zł, udział powiatu: 54 000,00 zł, • budowa sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniu DW 483 (ul. Jesionowa) z drogą powiatową nr 1025 S (ul.
--	--	--

		Kopernika, ul. Słowackiego) w m. Kokawa, gm. Mykanów – całkowita wartość zadania: 461 940,00 zł, udział powiatu: 281 940,00 zł, - poprawa bezpieczeństwa niechronionych uczestników ruchu w gm. Olsztyn w miejscowości Olsztyn – Biskupice (budowa ścieżki rowerowej, termin realizacji: 2024 r.), - przebudowa DP 1095 S ul. Cmentarna w m. Przyrów, gm. Przyrów (opracowanie dokumentacji projektowej) - całkowita wartość zadania: 79 800,00 zł, udział powiatu: 59 400,00 zł.	
3.	Wdrażania Inteligentnych Systemów Zarządzania Ruchem oraz mechanizmów wspomagających zarządzanie ruchem i transportem, jak: punkty przesiadkowe, plany centrów logistycznych na obrzeżach miast, BUSpasy, poprawa oznakowania dróg, strefy ograniczonego ruchu pojazdów w miastach	W 2023 roku podpisano umowę o partnerstwie na rzecz realizacji projektu pn. Rozwój zrównoważonego transportu na terenie Powiatu Częstochowskiego poprzez budowę centrum przesiadkowych na terenie gmin Dąbrowa Zielona, Koniecpol, Przyrów, Poczesna i Olsztyn oraz wdrożenie systemu zarządzania transportem zbiorowym Powiatu Częstochowskiego. Projekt będzie dofinansowany kwotą 24 144 299,00 zł ze środków Programu Fundusze dla Śląskiego na lata 2021-2027 w ramach działania FESL.03.02 Zrównoważona multimodalna mobilność miejska – ZIT. W ramach projektu powstaną centra przesiadkowe z wiatami i miejscami parkingowymi, ścieżki rowerowe prowadzące do tych centrów i system zarządzania transportem zbiorowym.	bieżąca realizacja
4.	Realizacja planów kompleksowej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej	W 2022 roku przeprowadzono termomodernizację budynku Internatu – docieplenie stropu budynku wraz z wymianą pokrycia dachowego na budynku internatu – koszt inwestycji: 619 270,69 zł. Termomodernizacja poddasza Domu dla dzieci „Skalka” – koszt inwestycji: 32 616,00 zł. Termomodernizacja Domu Pomocy Społecznej w Lelowie – koszt inwestycji: 57 198,08 zł.	3 obiekty użyteczności publicznej poddane termomodernizacji
5.	Poprawa efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej, w tym poprzez ich kompleksową termomodernizację		
6.	Prowadzenie kampanii edukacyjnych mających na celu wskazanie prawidłowych postaw odnośnie ochrony powietrza, a także środków ostrożności odnośnie negatywnych skutków złej jakości powietrza	Powiat Częstochowski corocznie organizuje konkurs „Ekologiczna Zagroda”, który ma na celu: - upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej, - edukację w zakresie gospodarki odpadami, - edukację w zakresie usuwania azbestu, - edukację w zakresie gospodarowania wodą, - edukację w zakresie ograniczania niskiej emisji, - edukację w zakresie termomodernizacji budynków, - edukację w zakresie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.	bieżąca działalność edukacyjna
7.	Realizacja inwestycji mających na celu ograniczenie emisji substancji zanieczyszczających z instalacji energetycznych i przemysłu, oraz ograniczających szczególnie „niską emisję” oraz emisję niezorganizowaną	W latach 2022-2023 nie były realizowane żadne inwestycje z zakresu budowy, montażu czy modernizacji odnawialnych źródeł energii w budynkach będących własnością Powiatu Częstochowskiego.	brak realizacji
8.	Realizacja inwestycji w odnawialne źródła energii na terenie powiatu częstochowskiego		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie Powiatu Częstochowskiego

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie powiatu. Wskaźniki zostały zaczerpnięte z Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego z 2020 roku.

Tabela 5. Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie powietrza atmosferycznego

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2019	Stan aktualny
1.	Liczba przekroczeń wartości dopuszczalnej poziomu 24-godzinnej zawieszonego pyłu zawieszonego PM10 wynoszącej (50µg/m³) w roku kalendarzowym wynosi 35 razy Substancje, których stężenia przekroczyły wartości dopuszczalne lub wartości dopuszczalne powiększone o margines tolerancji – klasyfikacja strefy, w której leży powiat	8 Pył PM10 (24-h), pył PM2,5, benzo(a)piren, ozon	3

2.	Długość budowanych i zmodernizowanych odcinków dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych	drogi powiatowe na długości 73,926 km drogi wojewódzkie na długości 3,57 km autostrady na długości 6,35 km	remont 2 odcinków dróg krajowych modernizacja 1 odcinka drogi wojewódzkiej modernizacja 11 odcinków dróg powiatowych
3.	Ilość wdrożonych mechanizmów wspomagających zarządzanie ruchem i transportem	1 (BUSpas w gminie Rędziny)	1
4.	Ilość budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji	15	3
5.	Ilość instalacji stosujących niskoemisyjne technologie i OZE	2750	b.d.
6.	Ilość zrealizowanych akcji edukacyjnych w zakresie efektywności budynków	1	1
7.	Ilość nowych instalacji OZE	b.d.	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatu Częstochowskiego, WIOŚ/GIOŚ oraz Głównego Urzędu Statystycznego

4.1.1. Opis stanu obecnego

4.1.1.1. Jakość powietrza na obszarze powiatu częstochowskiego

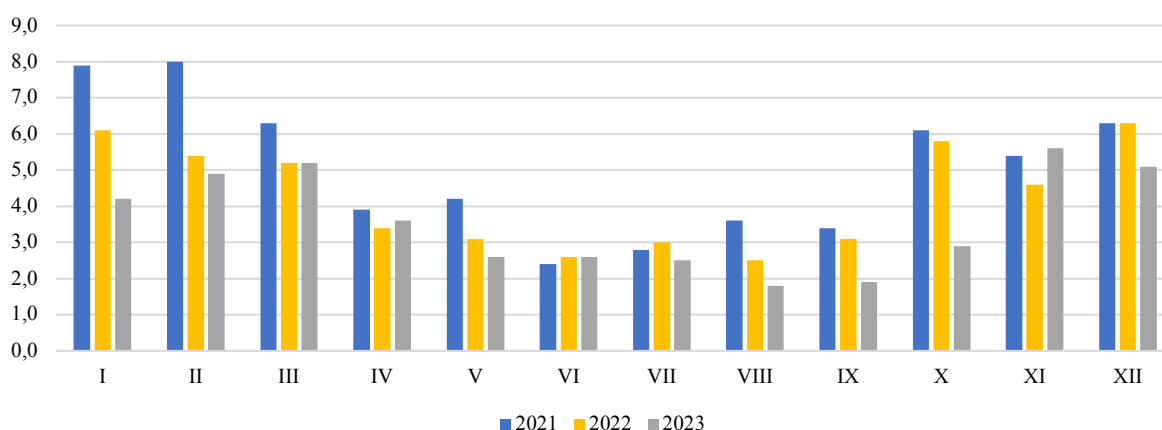
Ocenę jakości powietrza na terenie powiatu częstochowskiego przeprowadzono w oparciu o dane pochodzące z opracowań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach tj.: Rocznej oceny jakości powietrza w województwie śląskim za rok 2021, 2022 oraz 2023.

Ocena przeprowadzona została w pięciu wyodrębnionych strefach na terenie województwa śląskiego:

- strefa śląska (powiat częstochowski),
- aglomeracja górnośląska,
- aglomeracja rybnicko-jastrzębska,
- miasto Bielsko-Biała,
- miasto Częstochowa.

Na terenie strefy śląskiej oceny prowadzone są w oparciu o stacje pomiarowe znajdujące się m.in. na terenie powiatu częstochowskiego. Stacja pomiarowa automatyczno-manualna) zlokalizowana jest w miejscowości Złoty Potok w gminie Janów (nazwa stacji: Złoty Potok, Leśniczówka, kod krajowy stacji: SLZlotPotLes). Na stacji prowadzone są pomiary emisji stężeń: benzenu, wapnia w PM2.5, chlorków w PM2.5, wolnego węgla (EC) w PM2.5, rtęci całkowitej gazowej (TGM), potasu w PM2.5, magnezu w PM2.5, sodu w PM2.5, tlenu azotu, dwutlenku azotu, azotanów w PM2.5, tlenków azotu, ozonu, węgla organicznego (OC) w PM2.5, pyłu zawieszonego PM10, pyłu zawieszonego PM2.5, dwutlenku siarki i siarczanów w PM2.5.

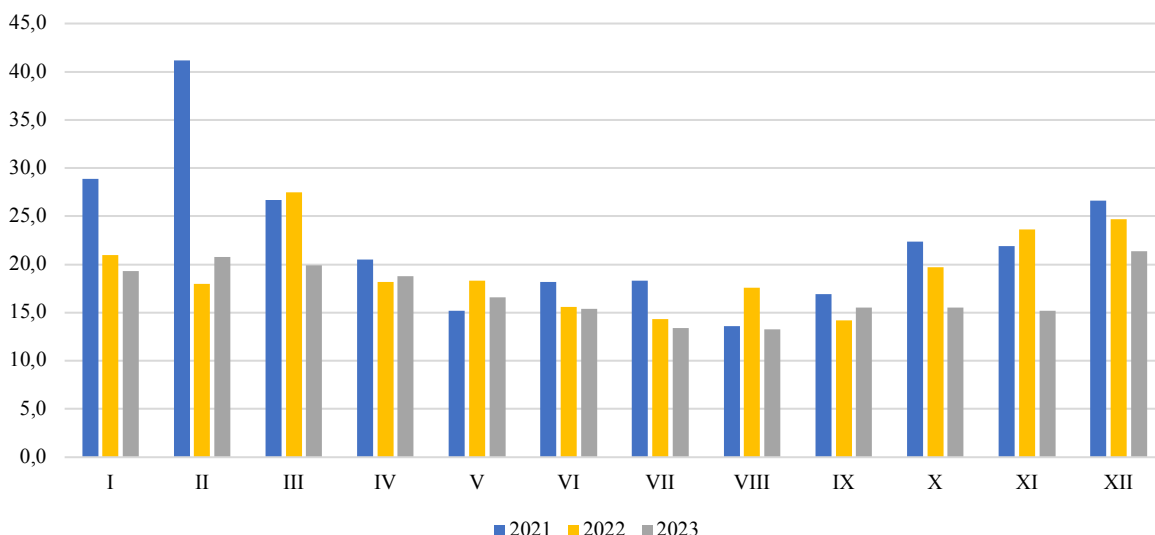
Poniżej przedstawiono analizę wyników pomiarów jakości powietrza na stacji w Złotym Potoku w gminie Janów w latach 2021-2023.

Rysunek 4. Średnie stężenie dwutlenku siarki na stacji zlokalizowanej w gminie Janów (Złoty Potok, Leśniczówka) w latach 2021-2023 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

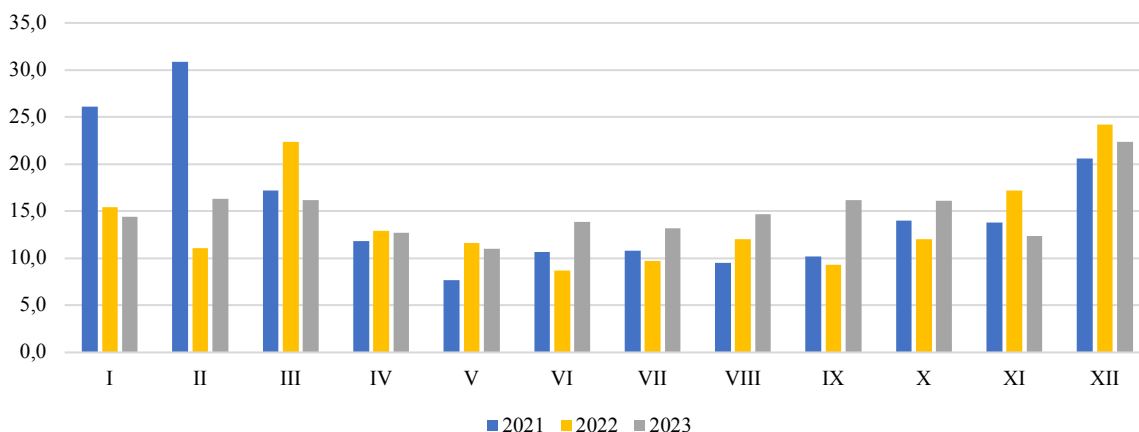
Źródło: Pomiary powietrza – Monitoring Powietrza za lata 2021-2023

Maksymalne miesięczne stężenia dwutlenku siarki odnotowano w lutym 2021 tj. $8,0 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Natomiast średnia wartość roczna wyniosła $5,0 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2021 roku, $4,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2022 roku oraz $3,6 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2023 roku. Wartości średnio roczne wskazują na polepszenie się jakości powietrza ze względu na stężenia dwutlenku siarki.

Rysunek 5. Średnie stężenie pyłu PM10 na stacji zlokalizowanej w gminie Janów (Złoty Potok, Leśniczówka) w latach 2021-2023 (µg/m³)
Źródło: Pomiary powietrza – Monitoring Powietrza za lata 2021-2023

Maksymalne miesięczne stężenie pyłu PM10 odnotowano w lutym 2021 tj. 41,2 µg/m³. Średnia wartość roczna wyniosła: 22,5 µg/m³ w 2021 roku, 19,4 µg/m³ w 2022 roku oraz 17,1 µg/m³ w 2023 roku. Wartości średnio roczne wskazują na nieznaczne polepszenie się jakości powietrza w 2023 roku ze względu na stężenie pyłu PM10 w stosunku do roku 2022.

Rysunek 6. Średnie stężenie pyłu PM2,5 na stacji zlokalizowanej w gminie Janów (Złoty Potok, Leśniczówka) w latach 2021-2023 (µg/m³)
Źródło: Pomiary powietrza – Monitoring Powietrza za lata 2021-2023

Maksymalne miesięczne stężenie pyłu PM2,5 odnotowano w lutym 2021 tj. 30,9 µg/m³. Średnia wartość roczna wyniosła: 15,3 µg/m³ w 2021 roku, 13,9 µg/m³ w 2022 roku oraz 15,0 µg/m³ w 2023 roku. Wartości średnio roczne wskazują na nieznaczne pogorszenie się jakości powietrza w 2023 roku ze względu na stężenie pyłu PM2,5 w stosunku do roku 2022.

W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie danych dla zanieczyszczeń, które mierzone są na stacji w Złotym Potoku.

Tabela 6. Zestawienie danych dla poszczególnych zanieczyszczeń ze stacji w Złotym Potoku, Leśniczówce w gminie Janów w latach 2021-2023

Rok	Nazwa statystyki	Pył PM10	Pył PM2,5	Dwutlenek siarki	Dwutlenek azotu	Tlenki azotu	Tlenek azotu	Benzen
2021	Roczne stężenie [µg/m³]	22,5	15,6	5	8,6	10,4	1,2	1,1
	Liczba dni w roku z przekroczeniami średniej dobowej	14	-	0	-	0	0	-
	Minimum roczne [µg/m³]	3,0	2,7	0,2	0,4	1,2	0,1	0,1
	Maksimum roczne [µg/m³]	114,6	73,5	53,5	61,8	147,1	66,9	9,1

2022	Roczne stężenie [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	19,4	14,2	4,3	7,3	8,9	1,1	0,9
	Liczba dni w roku z przekroczeniami średniej dobowej	0	-	0	-	0	0	-
	Minimum roczne [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	2,7	3,8	0,5	0,5	1,4	0,1	0,1
	Maksimum roczne [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	79,1	45,8	39,4	58,8	62,1	13,2	6,6
2023	Roczne stężenie [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	17,1	14,6	3,6	6,2	7,1	0,6	0,6
	Liczba dni w roku z przekroczeniami średniej dobowej	1	-	0	-	0	0	-
	Minimum roczne [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	2,6	1,9	0,2	0,3	1,2	-0,2	0
	Maksimum roczne [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	79,9	58,6	35,1	38,3	39,3	11,3	4,8

Źródło: Pomiary powietrza – Monitoring Powietrza za lata 2021-2023

Według oceny rocznej jakości powietrza na terenie województwa śląskiego za rok 2023, prowadzonej przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach, na podstawie matematycznego modelu rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu, jakość powietrza w powiecie odbiegała od poziomu odpowiadającego obowiązującym normom. Przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych zanieczyszczeń wystąpiły na terenie gminy:

- Blachownia – przekroczenie B(a)P, O₃,
- Dąbrowa Zielona – przekroczenie B(a)P, O₃,
- Janów – przekroczenie B(a)P, O₃,
- Kamienica Polska – przekroczenie O₃,
- Kłomnice – przekroczenie B(a)P, O₃,
- Koniecpol – przekroczenie B(a)P, O₃,
- Konopiska – przekroczenie O₃,
- Kruszyna – przekroczenie O₃,
- Lelów – przekroczenie O₃,
- Mstów – przekroczenie B(a)P, O₃,
- Mykanów – przekroczenie B(a)P, O₃,
- Olsztyn – przekroczenie B(a)P, O₃,
- Poczesna – przekroczenie O₃,
- Rędziny – przekroczenie B(a)P, O₃,
- Starcza – przekroczenie O₃.

Zgodnie z Roczną oceną jakości powietrza w województwie śląskim, powiat częstochowski leży w strefie śląskiej. W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie klas poszczególnych zanieczyszczeń występujących na terenie strefy.

Tabela 7. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej

Nazwa strefy	SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	O ₃ ¹⁾	PM10	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM2,5 ²⁾
strefa śląska	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C	A1

Źródło: Roczna Ocena Jakości Powietrza w Województwie Śląskim – raport wojewódzki za rok 2023

1) dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefy uzyskały klasę D2,

2) dla pyłu zawieszonego PM2,5 – poziom dopuszczalny I faza strefa rybnicko-jastrzębska uzyskała klasę A

Sejmik Województwa Śląskiego Uchwałą nr VI/62/8/2023 z dnia 20 listopada 2023 r. przyjął aktualizację „Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego”. Celem Programu jest wskazanie przyczyn wystąpienia przekroczeń poziomów dopuszczalnych dla pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz dwutlenku azotu (tylko w strefie aglomeracja górnośląska), a także poziom docelowego benzo(a)pirenu, a następnie wskazanie działań naprawczych, które pomogą poprawić jakość powietrza.

Opracowany Program ochrony powietrza składa się z:

- części opisowej, która uwzględnia charakterystykę stref objętych Programem, analizę stanu jakości powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10, PM2,5, benzo(a)pirenu i dwutlenku azotu, działania naprawcze wraz z możliwymi źródłami ich finansowania oraz PDK;
- części wskazującej obowiązki i ograniczenia związane z realizacją Programu oraz PDK, która określa również sposób monitorowania postępu realizacji POP;
- uwzględnienia zakresu zagadnień określonych i ocenionych przez Zarząd Województwa Śląskiego, w którym zawarte są informacje dotyczące uwarunkowań wynikających z planów zagospodarowania

przestrzennego, bilans emisji do powietrza zanieczyszczeń objętych Programem, analiza ekonomiczna możliwych do zastosowania działań i prognoza stanu jakości powietrza po zrealizowaniu działań naprawczych;

- załączników, gdzie opisano przebieg konsultacji społecznych i opiniowania projektu dokumentu oraz zamieszczono mapy.

Do analiz, które były niezbędne w toku aktualizacji Programu wykorzystano dane dla roku 2022, który jest rokiem bazowym. Natomiast realizacja zadań zaplanowana jest do roku 2026. Wszystkie planowane zadania zostały przeanalizowane i wybrane tak, by za zaangażowane środki finansowe zapewnić uzyskanie jak największego efektu poprawy jakości powietrza.

Zgodnie z ww. programem całkowita emisja pyłu PM₁₀, PM_{2,5} oraz B(a)P wymagana do zredukowania do roku 2027 na terenie gmin powiatu częstochowskiego wynosi:

- w gminie Blachownia:
 - pył PM₁₀ – 108 Mg/rok,
 - pył PM_{2,5} – 100 Mg/rok,
 - B(a)P – 0,056 Mg/rok,
- w gminie Dąbrowa Zielona:
 - pył PM₁₀ – 16 Mg/rok,
 - pył PM_{2,5} – 16 Mg/rok,
 - B(a)P – 0,008 Mg/rok,
- w gminie Janów:
 - pył PM₁₀ – 24 Mg/rok,
 - pył PM_{2,5} – 20 Mg/rok,
 - B(a)P – 0,012 Mg/rok,
- w gminie Kamienica Polska:
 - pył PM₁₀ – 32 Mg/rok,
 - pył PM_{2,5} – 28 Mg/rok,
 - B(a)P – 0,020 Mg/rok,
- w gminie Kłomnice:
 - pył PM₁₀ – 40 Mg/rok,
 - pył PM_{2,5} – 32 Mg/rok,
 - B(a)P – 0,024Mg/rok,
- w gminie Koniecpol:
 - pył PM₁₀ – 68 Mg/rok,
 - pył PM_{2,5} – 64 Mg/rok,
 - B(a)P – 0,044 Mg/rok,
- w gminie Konopiska:
 - pył PM₁₀ – 48 Mg/rok,
 - pył PM_{2,5} – 40 Mg/rok,
 - B(a)P – 0,028 Mg/rok,
- w gminie Kruszyna:
 - pył PM₁₀ – 16 Mg/rok,
 - pył PM_{2,5} – 12 Mg/rok,
 - B(a)P – 0,008 Mg/rok,
- w gminie Lelów:
 - pył PM₁₀ – 16 Mg/rok,
 - pył PM_{2,5} – 12 Mg/rok,
 - B(a)P – 0,008 Mg/rok,
- w gminie Mstów:
 - pył PM₁₀ – 28 Mg/rok,
 - pył PM_{2,5} – 20 Mg/rok,
 - B(a)P – 0,016 Mg/rok,
- w gminie Mykanów:
 - pył PM₁₀ – 20 Mg/rok,
 - pył PM_{2,5} – 16 Mg/rok,

- B(a)P – 0,016 Mg/rok,
- w gminie Olsztyn:
 - pył PM10 – 40 Mg/rok,
 - pył PM2,5 – 32 Mg/rok,
 - B(a)P – 0,024 Mg/rok,
- w gminie Poczesna:
 - pył PM10 – 12 Mg/rok,
 - pył PM2,5 – 12 Mg/rok,
 - B(a)P – 0,008 Mg/rok,
- w gminie Przyrów:
 - pył PM10 – 20 Mg/rok,
 - pył PM2,5 – 16 Mg/rok,
 - B(a)P – 0,012 Mg/rok,
- w gminie Rędziny:
 - pył PM10 – 52 Mg/rok,
 - pył PM2,5 – 48 Mg/rok,
 - B(a)P – 0,032 Mg/rok,
- w gminie Starcza:
 - pył PM10 – 12 Mg/rok,
 - pył PM2,5 – 8 Mg/rok,
 - B(a)P – 0,008 Mg/rok.

Efekty rzeczowe dla realizacji działania naprawczego PL2405_ZSO w okresie do 2027 roku dla gin powiatu częstochowskiego wynosi:

- w gminie Blachownia:
 - wymagana powierzchnia, na której wymagana jest zmiana sposobu ogrzewania – 177 120 m²,
 - szacunkowe koszty – 36 720 tys. zł,
- w gminie Dąbrowa Zielona:
 - wymagana powierzchnia, na której wymagana jest zmiana sposobu ogrzewania – 24 153 m²,
 - szacunkowe koszty – 4 947 tys. zł,
- w gminie Janów:
 - wymagana powierzchnia, na której wymagana jest zmiana sposobu ogrzewania – 33 998 m²,
 - szacunkowe koszty – 6 494 tys. zł,
- w gminie Kamienica Polska:
 - wymagana powierzchnia, na której wymagana jest zmiana sposobu ogrzewania – 46 431 m²,
 - szacunkowe koszty – 7 973 tys. zł,
- w gminie Kłomnice:
 - wymagana powierzchnia, na której wymagana jest zmiana sposobu ogrzewania – 57 694 m²,
 - szacunkowe koszty 10 778 tys. zł,
- w gminie Koniecpol:
 - wymagana powierzchnia, na której wymagana jest zmiana sposobu ogrzewania – 111 456 m²,
 - szacunkowe koszty – 23 392 tys. zł,
- w gminie Konopiska:
 - wymagana powierzchnia, na której wymagana jest zmiana sposobu ogrzewania – 72 512 m²,
 - szacunkowe koszty – 11 968 tys. zł,
- w gminie Kruszyna:
 - wymagana powierzchnia, na której wymagana jest zmiana sposobu ogrzewania – 20 559 m²,
 - szacunkowe koszty 3 927 tys. zł,
- w gminie Lelów:
 - wymagana powierzchnia, na której wymagana jest zmiana sposobu ogrzewania – 23 630 m²,
 - szacunkowe koszty – 4 726 tys. zł,
- w gminie Mstów:
 - wymagana powierzchnia, na której wymagana jest zmiana sposobu ogrzewania – 38 115 m²,

- szacunkowe koszty – 6 171 tys. zł,
- w gminie Mykanów:
 - wymagana powierzchnia, na której wymagana jest zmiana sposobu ogrzewania – 28 137 m²,
 - szacunkowe koszty – 4 233 tys. zł,
- w gminie Olsztyn:
 - wymagana powierzchnia, na której wymagana jest zmiana sposobu ogrzewania – 57 673 m²,
 - szacunkowe koszty – 9 163 tys. zł,
- w gminie Poczesna:
 - wymagana powierzchnia, na której wymagana jest zmiana sposobu ogrzewania – 18 711 m²,
 - szacunkowe koszty – 3 213 tys. zł,
- w gminie Przyrów:
 - wymagana powierzchnia, na której wymagana jest zmiana sposobu ogrzewania – 26 435 m²,
 - szacunkowe koszty – 5 287 tys. zł,
- w gminie Rędziny:
 - wymagana powierzchnia, na której wymagana jest zmiana sposobu ogrzewania – 87 106 m²,
 - szacunkowe koszty – 15 266 tys. zł,
- w gminie Starcza:
 - wymagana powierzchnia, na której wymagana jest zmiana sposobu ogrzewania 16 434 m²,
 - szacunkowe koszty – 2 822 tys. zł.

Obowiązki Starostów Powiatowych w ramach realizacji Programu ochrony powietrza:

- przedkładanie Marszałkowi Województwa sprawozdań z realizacji działań ujętych w Programie, wraz z kopiami pozwoleń wydanych w danym roku dla instalacji, których działalność może negatywnie wpływać na jakość powietrza,
- prowadzenie działań ograniczających emisję z obiektów należących do powiatu poprzez termomodernizację czy wymianę źródeł ciepła,
- przekazywanie informacji i ostrzeżeń związanych z Planem Działań Krótkoterminowych,
- realizacja działań ujętych w planie działań krótkoterminowych, w zależności od ogłoszonego alarmu,
- prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony powietrza,
- wydawanie pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza lub pozwoleń zintegrowanych z uwzględnieniem procesu kompensacji emisji na obszarach przekroczeń.

4.1.1.2. Niska emisja na terenie powiatu częstochowskiego

Niska emisja to zanieczyszczenia trafiające do powietrza, a pochodzące z komunikacji samochodowej i procesu spalania paliwa niskiej jakości czy odpadów – w domowych piecach, paleniskach, lokalnych, kotłowniach. Zasadniczo są to te zanieczyszczenia, które są emitowane przez kominy o niskiej wysokości czy paleniska. Wysokość ma znaczenie, ponieważ to właśnie emisja z niskich kominów rozprzestrzenia się po najbliższej okolicy i najbardziej szkodzi okolicznym mieszkańcom.

Niska efektywność energetyczna części budynków jest bardzo istotnym problemem – w wielu budynkach funkcjonują niskosprawne systemy grzewcze, a przegrody budowlane nie są dostatecznie izolowane. Rozwiązaniem jest m.in. wymiana pieców i kotłów.

Mieszkańcy powiatu częstochowskiego w latach 2022-2023 korzystali z Programu „Czyste Powietrze”, finansowanego przez WFOŚiGW w Katowicach. W ramach dofinansowania WFOŚiGW w latach 2022-2023:

- zamontowano łącznie 2902 nowe źródła ciepła,
- przeprowadzono 512 termomodernizacji,
- wymieniono 407 stolarek zewnętrznych (okien i drzwi balkonowych),
- wymieniono 420 drzwi zewnętrznych,
- zamontowano 447 mikroinstalacji fotowoltaicznych.

Od 2017 roku na terenie województwa śląskiego obowiązuje uchwała nr V/36/1/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 7 kwietnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, zwana „uchwałą antysmogową”. Zgodnie z jej zapisami od 1 września 2017 roku na terenie śląska:

- dopuszcza się wyłącznie eksploatację instalacji, które spełniają minimum standard emisyjny zgodny z 5 klasą pod względem granicznych wartości emisji zanieczyszczeń normy PN-EN 303-5:2012,
- zakazuje się stosowania: węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla, mułów i flotokonzentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem,

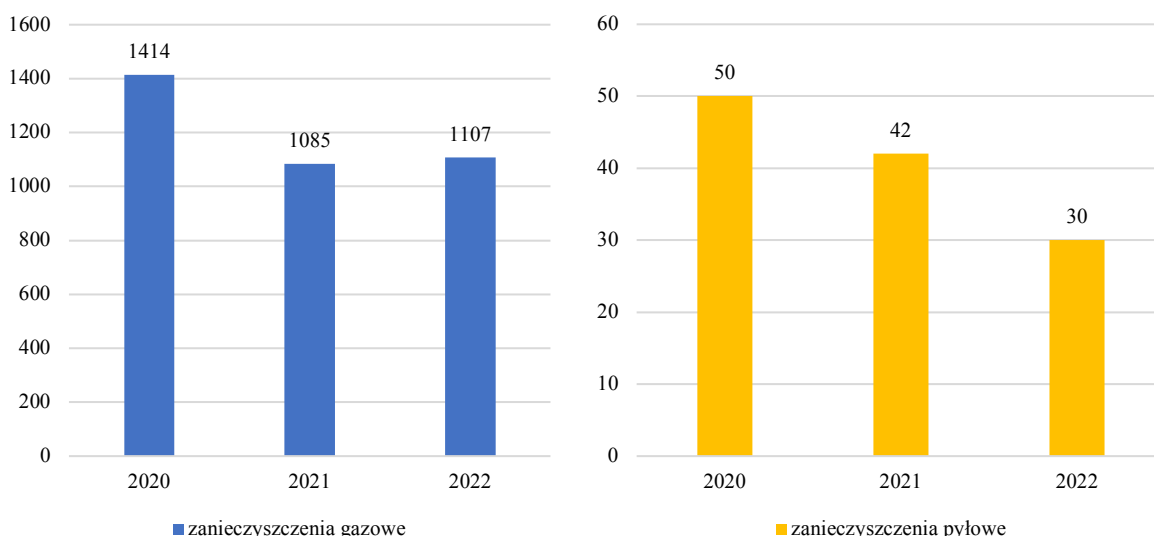
paliw, w których udział masowy węgla kamiennego o uziarnieniu poniżej 3 mm wynosi więcej niż 15%, biomasy stałej, której wilgotność w stanie roboczym przekracza 20%.

Zgodnie z danymi przekazanymi przez gminy powiatu częstochowskiego w Centralnej Ewidencji Emisji Budynków (CEEB) na terenie powiatu zlokalizowana jest następująca liczba kotłów:

- w gminie Blachownia – 1133 szt. kotłów na paliwo stałe poniżej 3 klasy lub brak informacji, 1117 szt. miejscowych ogrzewaczy typu: koza, pieco-kuchnia, kuchnia węglowa, kominki,
- w gminie Dąbrowa Zielona – 480 kotłów na paliwo stałe o klasie 3 i niższej,
- w gminie Janów – 780 szt. kotłów klasy poniżej 3,
- w gminie Kamienica Polska – 319 szt. kotłów węglowych o klasie 3 i niższej,
- w gminie Kłomnice – 1457 szt. kotłów poniżej 3 klasy lub brak informacji,
- w gminie Koniecpol – 959 szt. kotłów klasy niższej niż 3,
- w gminie Konopiska – 1104 szt. kotłów na paliwo stałe poniżej klasy 3 oraz 1058 miejscowych ogrzewaczy powietrza tj. kominki, kozy, trzony kuchenne, piece kaflowe,
- w gminie Lelów – 513 szt. kotłów poniżej 3 klasy,
- w gminie Mykanów – 1649 szt. kotłów poniżej 3 klasy,
- w gminie Olsztyn – brak danych,
- w gminie Poczesna – 800 szt. kotłów poniżej 3 klasy,
- w gminie Przyrów – 356 szt. kotłów poniżej 3 klasy,
- w gminie Rędziny – 842 szt. kotłów na paliwo stałe poniżej 3 klasy,
- w gminie Starcza – 649 szt. kotłów węglowych oraz 478 kotłów węglowych o klasie 3 i poniżej 3 klasy.

4.1.1.3. Emisja zanieczyszczeń powodowanych przez przedsiębiorstwa na terenie powiatu

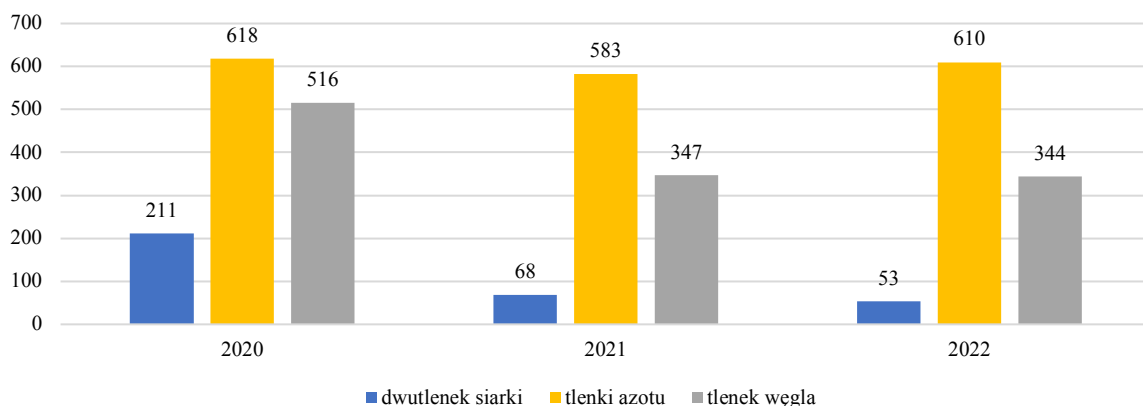
Zgodnie z danymi GUS w latach 2020-2022 następował spadek emisji zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych znajdujących się na terenie powiatu częstochowskiego. Emisja zanieczyszczeń gazowych w 2022 roku nieznacznie wzrosła w stosunku do roku 2021. Emisja zanieczyszczeń pyłowych w latach 2020-2022 z roku na rok spadała.

Rysunek 7. Emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych znajdujących się na terenie powiatu częstochowskiego w latach 2020-2022 [Mg/rok]

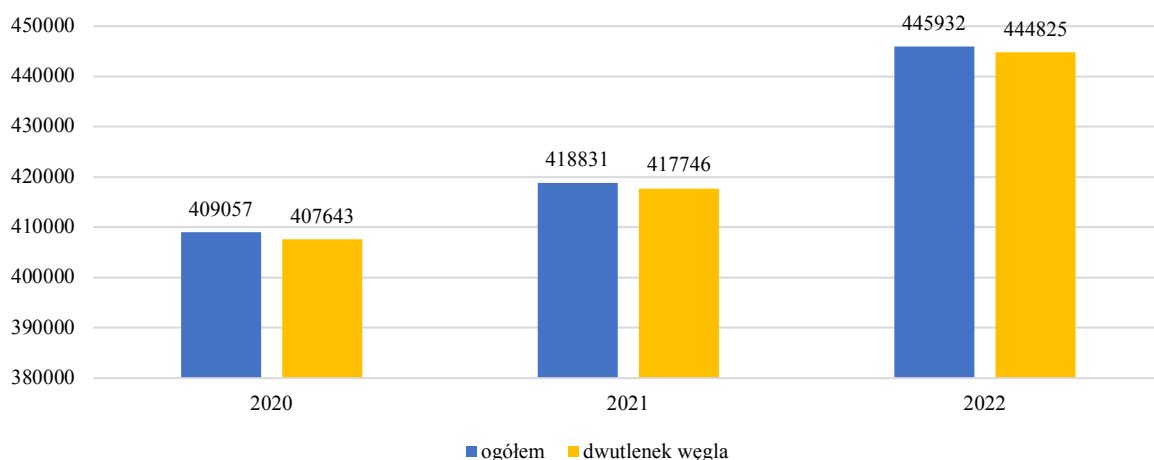
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, 2024

Prawie całość zanieczyszczeń gazowych (99,75%) stanowił dwutlenek węgla. Pozostałe monitorowane gazy to dwutlenek siarki, tlenki azotu i tlenek węgla.

Rysunek 8. Emisja zanieczyszczeń dwutlenku siarki, tlenków azotu i tlenku węgla z zakładów szczególnie uciążliwych znajdujących się na terenie powiatu częstochowskiego w latach 2020-2022 [Mg/rok]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, 2024

Rysunek 9. Emisja dwutlenku węgla oraz ogółem wszystkie zanieczyszczenia w latach 2020-2022 z zakładów szczególnie uciążliwych znajdujących się na terenie powiatu częstochowskiego w latach 2020-2022 [Mg/rok]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, 2024

4.1.1.4. Emisja z emitorów liniowych

Jednym z podstawowych czynników środowiskotwórczych związanych z komunikacją jest zanieczyszczenie powietrza występujące w sąsiedztwie dróg. Pojazdy samochodowe poruszające się po drogach emitują do atmosfery duże ilości różnorodnych substancji toksycznych, powstających w wyniku spalania paliwa napędowego, a także na skutek wzajemnego oddziaływania opon i nawierzchni dróg oraz zużywania się niektórych elementów pojazdu. Problem ten jest narastający, zwłaszcza na terenie miast i w centrach gmin.

W granicy powiatu częstochowskiego w zarządzie GDDKiA przebiegają drogi krajowe:

- autostrada A1:
 - jezdnia prawa: km 399+747 – 419+710, km 420+031 – 424+450, km 431+550 – 438+831, km, 441+551 – 451+555 o łącznej długości 41,412 km (stan techniczny: 87,7% stan prawidłowy, 10% stan ostrzegawczy, 2,3% stan krytyczny),
 - jezdnia lewa: km 399+747 – 419+666, km 420+046 – 424+480, km 431+550 – 438+699, km 441+645 – 451+555 o łącznej długości 41,412 km (stan techniczny: 100% stan prawidłowy),
 - łączna długość ekranów akustycznych: 25 673,50 mb,
- DK 46 km 176+15 – 183+425, km 195+186 – 233+776, km 235+370 – 238+825 o długości 49,055 km (stan techniczny: 22,4% stan prawidłowy, 24,1% stan ostrzegawczy, 53,5% stan krytyczny),
- DK 91c km 71+908 – 93+734 o długości 210826 km (stan techniczny: 41,7% stan prawidłowy, 21,7% stan ostrzegawczym, 36,6% stan krytyczny),
- DK 91i:
 - jezdnia prawa: km 481+745 – 495+509 o długości 13,764 km (stan techniczny: 25,5% stan prawidłowy, 67,2% stan ostrzegawczy, 7,3% stan krytyczny),
 - jezdnia lewa: km 481+745 – 495+509 o długości 13,764 km (stan techniczny: 21,8% stan prawidłowy, 70,9% stan ostrzegawczy, 7,3% stan krytyczny)
 - łączna długość ekranów akustycznych: 224 mb.

W latach 2022-2023 na terenie powiatu częstochowskiego tutejszy Oddział realizował następujące remonty dróg krajowych:

- remonty częściowe nawierzchni na DK 46 i DK 91,
- remont chodników przy DK 91c w m. Kłomnice,
- prostowanie blach osłon dylatacyjnych na wiadukcie autostrady A1,
- odnowa zabezpieczenia antykorozyjnego betonu na drodze krajowej DK 46 odc. Janów – Skowronów,
- naprawa muru oporowego – DW 91 w m. Wrzosowa,
- naprawa skarpy wiaduktu PKP i bocznic – DK 91c w m. Rudniki,
- remont nawierzchni z żywicy epoksydowej – DK 91c w m. Rudniki,
- remont nawierzchni z żywicy epoksydowej – DK 91 węzeł Auchan.

W latach 2022-2023 realizowano nasadzenia i wycinki drzew:

- autostrada A1 – wycinka 10 szt. drzew, nasadzenia 705 drzew, nasadzenia 3 443 szt. krzewów,
- DK 46 – wycinka 75 szt. drzew, nasadzenia 24 szt. drzew,
- DK 91 – wycinka 33 szt. drzew, nasadzenia 27 szt. drzew.

Oddział GDDKiA w Katowicach zaplanował na lata 2024-2027 zakończenie trwających i realizację planowanych zadań:

- poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego na sieci TEN-T na drodze krajowej nr 91 – zadanie 1 – przebudowa odcinka Nowa Wieś – Zawada, koszt realizacji: 80 299,677 tys. zł,
- poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego na sieci TEN-T na drodze krajowej nr 91 – zadanie nr 3 – przebudowa odcinka Zawada – Siedlec Duży, koszt realizacji: 140 157,131 tys. zł,
- poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego na sieci TEN-T na drodze krajowej nr 91 – zadanie nr 6 – przebudowa odcinka granica miasta Częstochowa – Nowa Wieś, koszt realizacji: 111 276,717 tys. zł,
- rozbudowa drogi krajowej nr 46 odc. Janów – Lgoczanka, koszt realizacji: 68 146,296 tys. zł,
- rozbudowa drogi krajowej nr 46 odc. Ślężany – Lelów, koszt realizacji: 28 343,741 tys. zł,
- rozbudowa drogi krajowej nr 46 odc. Lelów – Nakło, koszt realizacji: 63 526,601 tys. zł,
- poprawa brd na przejściach dla pieszych w Rejonie Częstochowa i Lubliniec, koszt realizacji: 8 985,000 tys. zł,
- zaprojektowanie i budowa zabezpieczeń przeciwhałasowych na odcinku autostrady A1 od węzła „Częstochowa Południe” do węzła „Woźniki”, koszt realizacji: 521,591 tys. zł.

Drogi wojewódzkie, których na terenie powiatu znajduje się 156,4 km są łącznikami komunikacyjnymi pomiędzy drogami krajowymi, są także łącznikami siedzib gmin z siedzibą powiatu i stolicą województwa:

- DW 483 – Częstochowa – Brzeźnica Nowa – Łask,
- DW 492 – Blachownia – Wręczyca – Kłobuck – Ważne Młyny,
- DW 784 – Św. Anna – Gidle – Radomsko,
- DW 786 – Częstochowa – Koniecpol – Włoszczowa – Kielce,
- DW 789 – Lelów – Żarki – Kalety,
- DW 791 – Wanaty – Poraj – Myszków,
- DW 793 – Św. Anna – Przyrów – Janów – Myszków,
- DW 794 – Koniecpol – Lelów – Pilica
- DW 904 – Wanaty – Konopiska – Blachownia,
- DW 907 – Wygoda – Konopiska Tworóg – Toszek,
- DW 908 – Częstochowa – Wygoda – Tarnowskie Góry.

W latach 2022-2023 na drogach wojewódzkich w powiecie częstochowskim:

- rozpoczęto inwestycję pn. „Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 786: etap II – Przebudowa DW 786 na odcinku od m. Koniecpol do granicy województwa”,
- została zakończona realizacji zadania inwestycyjnego pn. „Przebudowa DW 791 od drogi krajowej nr 1 do drogi krajowej nr 78 Zawiercie-Kolonia Poczesna”, całkowity koszt realizacji inwestycji, która obejmowała zasięgiem powiat częstochowski, myszkowski i zawierciański, wyniósł 221 300 000,00 zł, w tym ze środków własnych Województwa Śląskiego 5 300 000,00 zł oraz 216 000 000,00 zł ze środków Unii Europejskiej,
- w 2023 roku rozpoczęto zadanie pn. „naprawa nawierzchni dróg wojewódzkich województwa śląskiego po okresie zimowym z podziałem na dwie części: Część A: DW 491, DW 784, DW 790, DW 794, DW 901, DW 492; Część B: DW 417, DW 425, DW 919, DW 921, DW 924, DW 938”, wartość zakończonych robót na DW 492: 1 564 880,35 zł (DW 784 w trakcie realizacji),
- wykonano zadanie pn. „Projekt stałej organizacji ruchu w ciągu DW 786 w rejonie skrzyżowania z DW 784 w m. Św. Anna wraz z łukiem poziomym w kierunku m. Koniecpol – 15 585,31 zł,

- wykonano prace remontowo/modernizacyjne w 2022 r. (środki pochodziły z budżetu Województwa Śląskiego):
 - rozbiórka barier stalowo-betonowych, montaż barieroporęczy, barier energochłonnych i roboty towarzyszące na moście w ciągu DW 793 w m. Przyrów – 80 224,78 zł,
 - rozbiórka balustrady, montaż barieroporęczy i barier energochłonnych, roboty towarzyszące, uszczelnienie dylatacji na moście w ciągu DW 492 w m. Blachownia – 108 271,73 zł,
- na odcinkach zlokalizowanych w granicach administracyjnych powiatu częstochowskiego nie były wykonane pomiary natężenia poziomu hałasu w środowisku w związku z eksploatacją dróg wojewódzkich,
- wycięto 100 drzew (2022 r. – 4 szt., 2023 r. – 96 szt.), nie przeprowadzono nasadzeń.

Drogi powiatowe znajdujące się na obszarze powiatu częstochowskiego mają długość ok. 574,931 km. Znajdują się na nich także 37 obiektów mostowych i 19 przejazdów kolejowych.

W roku 2022 Powiat Częstochowski realizował szereg zadań związanych z budową, remontami i przebudową dróg powiatowych, były to następujące działania:

- przebudowa mostu na drodze powiatowej 1076 S w miejscowości Gorzelnia, gm. Blachownia (opracowanie dokumentacji) – całkowita wartość zadania: 54 700,00 zł, udział powiatu: 54 700,00 zł,
- modernizacja drogi powiatowej 1076 S, ul. Podmiejska w miejscowości Wyrzów, gm. Blachownia – całkowita wartość zadania: 239 889,36 zł, udział powiatu: 139 889,36 zł,
- opracowanie dokumentacji technicznej przebudowy DP 1093 Piasek – Czepurka – całkowita wartość zadania: 999 999,85 zł,
- przebudowa drogi powiatowej nr 1039 S Żuraw – Lipnik, gm. Janów (opracowanie dokumentacji projektowej) – całkowita wartość zadania: 110 700,00 zł udział powiatu: 110 700,00 zł,
- przebudowa ciągu dróg powiatowych nr 1070 S Kłomnice – Kruszyna, nr 1025 S Kruszyna – Borowno i nr 1019 S Borowno – Witkowice, gm. Kłomnice, Kruszyna i Mykanów (przebudowa w ramach Funduszu Dróg Samorządowych, 1890 mb) – całkowita wartość zadania: 3 711 554,13 zł, udział powiatu: 1 320 199,36 zł,
- modernizacja drogi powiatowej 1030 S odc. Kłomnice – Zawada, gm. Kłomnice – całkowita wartość zadania: 596 889,75 zł, udział powiatu: 596 889,75 zł,
- poprawa bezpieczeństwa pieszych na przejściu w obrębie skrzyżowania dróg powiatowych nr 1024 S i 1028 S (ul. Lipowa i ul. Główna) w m. Skrzydlów – całkowita wartość zadania: 901 705,29 zł, udział powiatu: 346 705,29 zł,
- budowa odwodnienia służącego poprawie jakości odprowadzanych wód opadowych i roztopowych z pasa drogowego drogi powiatowej 1024 S i terenów przyległych w m. Rzerzeczyce, gm. Kłomnice (opracowanie dokumentacji) – całkowita wartość zadania: 30 000,00 zł, udział powiatu: 30 000,00 zł,
- przebudowa drogi powiatowej 1029 S od DK 91 w Kłomnicach do skrzyżowania z DW 793 w m. Św. Anna, gm. Kłomnice – całkowita wartość zadania: 58 000,00 zł, udział powiatu: 58 000,00 zł,
- przebudowa drogi powiatowej 1024 S i 1028 S na odc. Rzerzeczyce – Skrzydlów – Krasice, gm. Kłomnice i gm. Mstów – całkowita wartość zadania: 3 000,00 zł, udział powiatu: 3 000,00 zł,
- przebudowa drogi powiatowej DP 1092 Kuźnica Grodziska – Rudniki (opracowanie dokumentacji produktowej) – całkowita wartość zadania: 4 200 000,00 zł, udział powiatu: 1 100 000,00 zł,
- modernizacja drogi powiatowej DP 1082 S w m. Radoszewnica, gm. Koniecpol – całkowita wartość zadania: 865 796,27 zł, udział powiatu: 865 796,27 zł,
- budowa ścieżki pieszo-rowerowej przy drodze powiatowej nr 1050 S na odc. Aleksandria – Wyrzów (opracowanie PFU) – całkowita wartość zadania: 24 900,00 zł, udział powiatu: 29 000,00 zł,
- przebudowa drogi powiatowej nr 1051 S w m. Kopalnia, ul. Szkolna, gm. Konopiska (przebudowa nawierzchni na odc. 1406 m) – całkowita wartość zadania 599 610,72 zł, udział powiatu: 599 610,72 zł,
- przebudowa ciągu dróg powiatowych nr 1070 S Kłomnice – Kruszyna, nr 1025 S Kruszyna – Borowno i nr 1019 S Borowno – Witkowice, gm. Kłomnice, Kruszyna i Mykanów – całkowita wartość zadania: 4 008 785,74 zł, udział powiatu: 1 053 953,58 zł,
- przebudowa drogi powiatowej DP 1116 S od m. Lgota Mała do granicy województwa, gm. Kruszyna (opracowanie PFU) – całkowita wartość zadania: 28 905,00 zł, udział powiatu: 28 905,00 zł,
- modernizacja drogi powiatowej 1017 S w m. Staromieście, gm. Lelów – całkowita wartość zadania: 499 166,47 zł, udział powiatu: 499 166,47 zł,
- przebudowa skrzyżowań DP 1096 S, DP 1098 S, DP 1099 S w m. Podlesie, gm. Lelów (opracowanie programu funkcjonalno-użytkowego),
- przebudowa drogi powiatowej nr 1024 S i 1028 S na odc. Rzerzeczyce – Skrzydlów – Krasice, gm. Kłomnice, gm. Mstów,

- budowa chodnika wraz z odwodnieniem w ciągu drogi powiatowej nr 1077 S odc. Kuchary – Wancerzów – etap III, gm. Mstów,
- modernizacja drogi powiatowej DP 1038 S w m. Małusy Wielkie, gm. Mstów – całkowita wartość zadania: 128 362,00 zł,
- przebudowa drogi powiatowej nr 1008 S odc. Stary Kocin – Nowy Kocin, gm. Mykanów (przebudowa w ramach Rządowego Funduszu „Polski Ład”) – całkowita wartość zadania 2 072 290,30 zł, udział powiatu: 103 614,52 zł,
- przebudowa i remont drogi powiatowej nr 1059 S na odc. Mykanów – węzeł autostradowy – A1 – Kościelec – Rudniki – DK 91, gm. Mykanów i Rędziny,
- przebudowa drogi powiatowej nr 1072 S w miejscowości Stary Broniszew, gm. Mykanów,
- przebudowa ciągu dróg powiatowych nr 1070 S Kłomnice – Kruszyna, nr 1025 S Kruszyna – Borowno i nr 1019 S Borowno – Witkowice, gm. Kłomnice, Kruszyna i Mykanów – całkowita wartość zadania: 1 575 067,24 zł, udział powiatu: 458 780,26 zł,
- budowa sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniu drogi wojewódzkiej nr 483 (ul. Jesionowa) z drogą powiatową nr 1025 S (ul. Kopernika, ul. Słowackiego) w m. Kokowa, gm. Mykanów,
- modernizacja drogi powiatowej DP 1069 S w m. Bukowno, gm. Olsztyn – całkowita wartość zadania: 979 814,36 zł, udział powiatu: 779 814,36 zł,
- przebudowa ciągu dróg powiatowych nr 1057 S na odc. Huta Stara A – Poczesna i nr 1056 S na odc. Mazury – Młynek, gm. Poczesna – całkowita wartość zadania: 1 683 223,56 zł, udział powiatu: 379 673,56 zł,
- przebudowa DP 1095 S ul. Cmentarna w m. Przyrów, gm. Przyrów (opracowanie programu funkcjonalno-użytkowego),
- przebudowa drogi powiatowej nr 1054 S na odc. Starcza – Łysiec gm. Starcza – całkowita wartość zadania: 4 611 318,14 zł, udział powiatu: 230 565,91 zł.

W 2023 roku Powiat Częstochowski realizował szereg zadań związanych z budową, remontami i przebudową dróg powiatowych, były to następujące działania:

- przebudowa mostu na drodze powiatowej 1076 S w miejscowości Gorzelnia, gm. Blachownia (opracowanie projektu) – całkowita wartość zadania: 54 300,00 zł, udział powiatu: 54 300,00 zł,
- modernizacja drogi powiatowej 1081 S w m. Cielętniki, gm. Dąbrowa Zielona (budowa drogi – 390 mb) – całkowita wartość zadania: 482 243,89 zł, udział powiatu: 482 243,89 zł,
- modernizacja drogi powiatowej 1087 ul. Straży Pożarnej w m. Dąbrowa Zielona, gm. Dąbrowa Zielona (przebudowa chodnika) – całkowita wartość zadania: 365 000,00 zł, udział powiatu: 215 000,00 zł,
- przebudowa drogi powiatowej nr 1039 S Żuraw – Lipnik, gm. Janów (opracowanie dokumentacji) – całkowita wartość zadania: 49 840,00 zł, udział powiatu: 49 840,00 zł,
- przebudowa drogi powiatowej 1023 S w m. Kamienica Polska gm. Kamienica Polska – całkowita wartość zadania: 3 247 000,00 zł, udział powiatu: 786 000,00 zł,
- budowa odwodnienia służącego poprawie jakości odprowadzanych wód opadowych i roztopowych z pasa drogowego drogi powiatowej 1024 S i terenów przyległych w m. Rzerzeczyce, gm. Kłomnice (opracowanie dokumentacji) – całkowita wartość zadania: 19 200,00 zł, udział powiatu: 19 200,00 zł,
- budowa chodnika przy drodze powiatowej 1024 S na odc. Skrzydlów – Adamów, gm. Kłomnice (opracowanie programu funkcjonalno-użytkowego) – całkowita wartość zadania: 34 440,00 zł, udział powiatu: 34 440,00 zł,
- przebudowa drogi powiatowej nr 1024 S i 1028 S na odc. Rzerzeczyce – Skrzydlów – Krasice, gm. Kłomnice i gm. Mstów – całkowita wartość zadania: 5 440 044,00 zł, udział powiatu: 1 500 244,00 zł,
- przebudowa drogi powiatowej nr 1051 S w m. Kopalnia, ul. Szkolna, gm. Konopiska (przebudowa drogi) – całkowita wartość zadania 6 162 506,51 zł, udział powiatu: 2 062 506,51 zł,
- opracowanie dokumentacji technicznej budowy chodnika wraz z odwodnieniem przy DP 1051 S w m. Aleksandria Pierwsza, ul. Piaskowa, gm. Konopiska – całkowita wartość zadania: 73 800,00 zł, udział powiatu: 36 900,00 zł,
- przebudowa drogi powiatowej nr 1116 S na odc. Lgota Mała – Teklinów, gmina Kruszyna (przebudowa w ramach Rządowego Funduszu Polski Ład) – całkowita wartość zadania: 1 000,00 zł, udział powiatu: 1 000,00 zł,
- przebudowa skrzyżowań DP 1096 S, DP 1098 S, DP 1099 S w m. Podlesie, gm. Lełów (opracowanie programu funkcjonalno-użytkowego) – całkowita wartość zadania: 48 000,00 zł, udział powiatu: 48 000,00 zł,
- budowa odwodnienia służącego poprawie jakości odprowadzanych wód opadowych i roztopowych z pasa drogowego powiatowej DP 1104 S i terenów przyległych w m. Biała Wielka, gm. Lełów (opracowanie dokumentacji),

- budowa chodnika wraz z odwodnieniem w ciągu drogi powiatowej nr 1077 S odc. Kuchary – Wancerzów – etap III, gm. Mstów – całkowita wartość zadania: 3 250 000,00 zł, udział powiatu: 650 000,00 zł,
- przebudowa drogi powiatowej nr 1024 S i 1024 S na odc. Rzerzeczyce – Skrzydlów – Krasice, gm. Kłomnice i gm. Mstów – całkowita wartość zadania: 4 048 956,00 zł, udział powiatu: 488 756,00 zł,
- modernizacja drogi powiatowej DP 1038 S w m. Małusy Wielkie, gm. Mstów – całkowita wartość zadania: 128 363,60 zł, udział powiatu: 128 363,60 zł,
- remont nawierzchni jezdni na DP 1038 S w m. Małusy Wielkie, gm. Mstów – całkowita wartość zadania: 393 944,03 zł, udział powiatu: 393 944,03 zł,
- przebudowa drogi powiatowej nr 1072 S w miejscowości Stary Broniszew, gm. Mykanów,
- przebudowa drogi powiatowej nr 1059 S na odc. Mykanów – węzeł autostradowy A1 – Kościelec – Rudniki – DK 91, gm. Mykanów – całkowita wartość zadania 4 575 000,00 zł, udział powiatu: 1 575 000,00 zł,
- poprawa bezpieczeństwa pieszych poprzez utwardzenie pobocza przy DP 1025 S w miejscowości Kuźnica Kiedrzyńska – całkowita wartość zadania: 84 000,00 zł, udział powiatu: 54 000,00 zł,
- budowa sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniu DW 483 (ul. Jesionowa) z drogą powiatową nr 1025 S (ul. Kopernika, ul. Słowackiego) w m. Kokawa, gm. Mykanów – całkowita wartość zadania: 461 940,00 zł, udział powiatu: 281 940,00 zł,
- poprawa bezpieczeństwa niechronionych uczestników ruchu w gm. Olsztyn w miejscowości Olsztyn – Biskupice (budowa ścieżki rowerowej, termin realizacji: 2024 r.),
- przebudowa DP 1095 S ul. Cmentarna w m. Przyrów, gm. Przyrów (opracowanie dokumentacji projektowej) - całkowita wartość zadania: 79 800,00 zł, udział powiatu: 59 400,00 zł.

W 2022 roku PZD dokonało jednego nasadzenia przy DP 1003 S Kruszyna Boisko.

W ramach zadań zaplanowanych do realizacji w latach 2021-2027 Powiatowy Zarząd Dróg w Częstochowie przewidział:

- opracowanie dokumentacji technicznej przebudowy mostu w ciągu DP 1000 S w m. Jamno, gm. Mykanów.

Ponadto PZD posiada kompletną dokumentację do realizacji zadań polegających na:

- zwiększeniu mobilności Subregionu Północnego i dostępu do TEN-T poprzez przebudowę dróg powiatowych w ciągu Rybna – DW 483 – Mykanów – DK 1 (węzeł A1) – Rudniki – DK 91 – Wancerzów – DW 786 (DP 1059 S Mykanów (ul. Częstochowska) – węzeł A1 (gmina Mykanów) o długości 1,32 km, DP1060 S Rudniki (ul. Stalowa) – DK-91 (gmina Rędziny) o dł. 1,51 km bez Kościelca,
- zwiększeniu mobilności Subregionu Północnego i dostępu do sieci TEN-T poprzez przebudowę dróg powiatowych w ciągu Borowno – Witkowice – DK91 – Rzerzeczyce – Skrzydlów – Mokresz – DW 786 (DP1024 s Rzerzeczyce-Skrzydłów (gmina Kłomnice) o dł. 4,63 km /bez zrealizowanego mostu w m. Skrzydlów, DP 1024 S Skrzydlów – Krasice (gmina Mstów) o dł. 3,34 km /bez zrealizowanego odcinka Krasice – Mokresz do DW 786 o dł. 1,49 km),
- zwiększeniu mobilności Subregionu Północnego i dostępu do sieci TEN-T poprzez przebudowę drogi powiatowej w ciągu Mykanów – DK 1 (A1) – Borowno – Kruszyna – Widzów – DK91 (DP 1025 S Kruszyna – Widzów o dł. 4,5 km /bez ul. Żwirki i Wigury (w tym przejazdu kolejowego) w m. Widzów i zrealizowany odcinek Widzów – DK 91),
- zwiększeniu mobilności Subregionu Północnego i dostępu do sieci TEN-T poprzez przebudowę dróg powiatowych w ciągu DK 1 – Poczesna – Mazury – Młynek – Wąsosz – DW 908 (DP 1057 S Wrzosowa – Huta Stara B (gmina Poczesna) o dł. 2,08 km – bez rond),
- zwiększeniu mobilności Subregionu Północnego i dostępu do sieci TEN-T poprzez przebudowę dróg powiatowych w ciągu Rędziny – DK 91 – Jaskrów – DW 786 (DP 1061 S i DP 1005 S, gm. Rędziny – całość zadania o dł. 4,26 km),
- przebudowie drogi powiatowej nr 1008 S odcinek Stary Kocin – Nowy Kocin w km 0+095 – 1+905 i 2+270 – 2-950, gmina Mykanów (pozostały odcinek 1,18 od Cykarszewa Północnego do Kocina),
- przebudowie drogi powiatowej nr 1054 S na odcinku Starcza – Łysiec, gmina Starcza – pozostały do realizacji odcinek 1,63 km,
- przebudowie drogi powiatowej nr 1078 S w miejscowości Cisie, gmina Blachownia (odcinek 2,44km),
- przebudowie drogi powiatowej nr 1082 S poprzez budowę chodnika wraz z odwodnieniem w miejscowości Soborzyce, ul. Wierzbie w km 1+200 – 2+030, gmina Dąbrowa Zielona (odcinek 0,83 km),
- budowie chodnika wraz z odwodnieniem w ciągu drogi powiatowej nr 1077 S odc. Cegielnia – Kuchary, dł. 1050 mb w m. Cegielnia i 1850 m w m. Kuchary, gmina Mstów (pozostały do realizacji odcinek 2,1 km),
- przebudowie drogi powiatowej nr 1029 S i 1033 S w miejscowości Garnek i Kuźnica, gmina Kłomnic.

Zarządcami dróg, do których należą sprawy z zakresu planowania budowy, modernizacji, utrzymania i ochrony dróg, są następujące organy:

- dróg krajowych – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Katowicach,
- dróg wojewódzkich – Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach,
- dróg powiatowych – Powiatowy Zarząd Dróg w Częstochowie,
- dróg gminnych – władze Gmin.

Utrzymanie dróg we właściwym stanie technicznym daje możliwość szybkiego i dogodnego komunikowania się, stanowiąc podstawę do podnoszenia atrakcyjności terenu powiatu.

Na drogach krajowych i wojewódzkich regularnie, co 5 lat Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad przeprowadza Generalny Pomiar Ruchu (GPR), którego celem jest zilustrowanie aktualnego poziomu natężenia ruchu na poszczególnych odcinkach sieci dróg oraz wskazanie prognozy ruchu z perspektywy kolejnych 5, 10 oraz 15 lat. W roku 2020/2021 na sieciach dróg krajowych oraz wojewódzkich został przeprowadzony Generalny Pomiar Ruchu (GPR), który stanowi podstawowe źródło informacji o ruchu drogowym w Polsce. podstawę prawną przeprowadzenia pomiaru stanowiło Zarządzenie nr 12 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 28 marca 2019 r. Pomiary na terenie powiatu częstochowskiego przeprowadzono na czternastu odcinkach dróg krajowych i na trzydziestu siedmiu odcinkach dróg wojewódzkich.

Tabela 8. Średniodobowy ruch na drodze krajowej DK1 na terenie powiatu częstochowskiego

Droga krajowa DK1 - odcinek	Razem	Motocykle	Osobowe	Lekkie ciężarowe	Ciężarowe bez przyczepy	Ciężarowe z przyczepą	Autobusy	Ciągniki rolnicze
RADOMSKO /UL. BRZEŹNICKA (DK42)/ - KRUSZYNA	23252	33	12615	2521	739	7317	27	0
KRUSZYNA - W. CZĘSTOCHOWA PLN. /A1/	30496	52	17964	3357	743	8346	34	0

Źródło: Średni dobowy ruch roczny (SDRR) w punktach pomiarowych w GPR 2020/21 na drogach krajowych, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

Tabela 9. Średniodobowy ruch na drodze krajowej DK46 na terenie powiatu częstochowskiego

Droga krajowa DK 46 - odcinek	Razem	Motocykle	Osobowe	Lekkie ciężarowe	Ciężarowe bez przyczepy	Ciężarowe z przyczepą	Autobusy	Ciągniki rolnicze
HERBY /UL. KATOWICKA (DW905)/ - BLACHOWNIA /UL. ZIELONA (DW492)/	9076	39	6768	979	217	1065	5	3
BLACHOWNIA /UL. ZIELONA (DW492)/ - CZĘSTOCHOWA /GR. MIASTA/	8117	35	6297	785	193	776	29	2
CZĘSTOCHOWA /GR. MIASTA/ - OLSZTYN /UL. KAZIMIERZA WIELKIEGO/	11107	44	9675	776	162	394	44	12
OLSZTYN /UL. KOŚCIELNA/ - JANÓW /UL. ŻARECKA (DW793)/	5610	25	4500	545	132	386	16	6
JANÓW /UL. ŻARECKA (DW793)/ - ŚLĘŻANY /DW789/	3491	12	2532	376	131	397	24	19
ŚLĘŻANY /DW789/ - LELÓW /UL. KONIECPOLSKA (DW794)/	5165	21	3959	534	154	440	22	35
LELÓW /UL. KONIECPOLSKA (DW794)/ - SZCZOKOCINY /UL. ŚLĄSKA (DK78)/	3686	20	2765	414	119	347	5	16

Źródło: Średni dobowy ruch roczny (SDRR) w punktach pomiarowych w GPR 2020/21 na drogach krajowych, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

Tabela 10. Średniodobowy ruch na drodze krajowej DK91c i DK91i na terenie powiatu częstochowskiego

Droga krajowa DK 91c - odcinek	Razem	Motocykle	Osobowe	Lekkie ciężarowe	Ciężarowe bez przyczepy	Ciężarowe z przyczepą	Autobusy	Ciągniki rolnicze
LIPICZE /UL. GIDELSKA/ - KŁOMNICE	13389	56	10102	1388	236	1576	24	7
KŁOMNICE - RĘDZINY /UL. WESOŁA/	14039	57	11202	1351	250	1091	78	10
RĘDZINY /UL. WESOŁA/ - CZĘSTOCHOWA /GR. MIASTA/	15318	63	12695	1255	213	972	115	5

Droga krajowa DK 91i - odcinek	Razem	Motocykle	Osobowe	Lekkie ciężarowe	Ciężarowe bez przyczepy	Ciężarowe z przyczepą	Autobusy	Ciągniki rolnicze
CZĘSTOCHOWA /GR. MIASTA/ - POCZESNA /UL. 1 MAJA (DW791), UL. KWIATOWA (DW904)/	25867	71	19862	2499	603	2766	63	3
POCZESNA /UL. 1 MAJA (DW791), UL. KWIATOWA (DW904)/ - KOZIEGŁOWY /UL. WOŹNICKA (DW789)/	20676	54	14902	2215	597	2844	57	7

Źródło: Średni dobowy ruch roczny (SDRR) w punktach pomiarowych w GPR 2020/21 na drogach krajowych, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

Tabela 11. Średniodobowy ruch na drogach wojewódzkich na terenie powiatu częstochowskiego

Droga wojewódzka - odcinek	Razem	Motocykle	Osobowe	Lekkie ciężarowe	Ciężarowe bez przyczepy	Ciężarowe z przyczepą	Autobusy	Ciągniki rolnicze
DW 483								
CYKARZEW PŁN. - KOKAWA	7328	60	5958	813	113	360	18	6
KOKAWA - LUBOJNA	5426	46	4604	559	75	103	20	19
LUBOJNA - CZĘSTOCHOWA /GR. MIASTA/	8419	52	7444	713	88	66	47	9
DW 492								
WRĘCZYCA WIELKA /DW494/ - BLACHOWNIA /UL. KOŚCIUSZKI/	8583	88	7109	799	215	346	20	6
BLACHOWNIA /PRZEJŚCIE: UL. KOŚCIUSZKI - UL. LUBLINIECKA (DK46)/	4000	46	3071	436	134	304	4	5
DW 784								
RACZKOWICE - DĄBROWA ZIELONA	1104	17	889	127	22	32	12	5
DĄBROWA ZIELONA - ŚW. ANNA /DW786/	525	9	369	69	24	30	21	3
DW 786								
CZĘSTOCHOWA /GR. MIASTA/ - MSTÓW	6679	49	5971	447	64	63	78	7
MSTÓW - ZAWADA	3993	63	3371	307	83	100	53	16
ZAWADA - MOKRZESZ	3307	35	2867	251	29	75	39	11
MOKRZESZ - WOLA MOKRZESKA /UL. LEŚNA/	2250	14	1928	193	43	29	37	6
WOLA MOKRZESKA /UL. LEŚNA/ - ŚW. ANNA /DW793/	1891	15	1590	174	32	28	39	13
ŚW. ANNA /PRZEJŚCIE: DW793 - DW784/	1283	14	1012	146	31	64	9	7
ŚW. ANNA /DW784/ - KONIECPOL STARY	549	15	404	56	17	33	20	4
KONIECPOL STARY - KONIECPOL /UL. MICKIEWICZA (DW794)/	3019	34	2555	258	48	87	25	12
KONIECPOL /PRZEJŚCIE: UL. MICKIEWICZA (DW794) - UL. KLONOWA/	6919	65	5992	571	64	169	51	7
KONIECPOL /UL. KLONOWA/ - MICHAŁÓW /GR. WOJ./	2245	27	1731	298	46	139	1	3
DW 789								
TOMISZOWICE - LELÓW /DK46/	2350	24	1941	247	37	90	8	3
DW 793								
ŚW. ANNA /DW786/ - PRZYRÓW	2752	43	2184	376	33	104	10	2
PRZYRÓW - JULIANKA	2083	37	1727	209	25	73	4	8
JULIANKA - JANÓW /DK46/	2390	35	2007	213	49	82	0	4

JANÓW /DK46/ - ŻARKI /DW789/	3052	93	2593	208	59	75	22	2
DW 794								
KONIECPOL /DW786/ - DROCHLIN	3774	59	3115	318	105	166	3	8
DROCHLIN - LEŁÓW /UL. ŻARECKA (DK46)/	3674	33	2854	470	50	237	17	13
LEŁÓW /UL. ŻARECKA (DK46)/ - WOŹNIKI	1422	21	1107	183	39	65	2	5
DW 904								
BLACHOWNIA /DK46/ - KONOPISKA /DW907/	5793	67	4666	631	140	251	33	5
KONOPISKA /DW907/ - RĘKSZOWICE /DW908/	4487	59	3696	461	114	149	2	6
RĘKSZOWICE /DW908/ - NIERADA /UL. PUSTA/	3574	31	2810	439	147	139	0	8
NIERADA /UL. PUSTA/ - POCZESNA /DK1/	3936	27	3101	452	120	202	26	8
DW 907								
WYGODA /DW908/ - KONOPISKA /904/	6884	61	5846	610	116	217	30	4
KONOPISKA /904/ - BORONÓW /DW905/	2203	19	1816	213	77	64	11	3
DW 908								
WYGODA/PRZEJŚCIE: A1 - DW907/	7975	82	6644	757	133	283	73	3
WYGODA /DW907/ - RĘKSZOWICE /DW904/	2621	38	2155	242	65	65	52	4
RĘKSZOWICE /DW904/ - KAMIENICA	2039	31	1647	203	79	64	14	1
KAMIENICA - PIASEK /DW906/	2891	36	2311	349	75	112	3	5
PIASEK /DW906/ - SOŚNICA /DW789/	7054	85	5472	747	217	518	9	6

Źródło: Średni dobowy ruch roczny (SDRR) w punktach pomiarowych w GPR 2020/21 na drogach wojewódzkich, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

Łącznie na terenie powiatu częstochowskiego na wszystkich odcinkach dróg krajowych i wojewódzkich średniodobowy ruch roczny wyniósł 327 763 pojazdów, w tym spośród wszystkich pojazdów poruszających się po drogach na terenie powiatu największy udział mają samochody osobowe – 76,4%, co świadczy o dominacji transportu prywatnego. Samochody ciężarowe oraz samochody dostawcze stanowią łącznie 22,4%. Najmniejszy udział przypadł motocyklom – 0,6% oraz pojazdom wykorzystywanym rolniczo i autobusom – 0,5%.

Sektor transportu drogowego jest jednym z większych źródeł emisji zanieczyszczeń na terenie strefy śląskiej. Emisja z transportu ma znaczenie lokalne – najbardziej uciążliwe jest oddziaływanie dróg w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Znacznie mniejsze oddziaływanie ma transport kolejowy.

Tabela 12. Wielkość emisji pochodzącej z sektora transportu w strefie śląskiej w 2022 roku

Zanieczyszczenie		PM10	PM2,5	B(a)P	NO _x	
Suma emisji		Mg/rok	18531,186	14641,901	8,115	23415,064
w tym emisja z sektora transportu	ogółem	Mg/rok	454,386	364,355	0,008	8 293,44
		%	2,45	2,49	0,10	35,42
	w tym: transport drogowy	Mg/rok	441,376	351,977	0,008	7 820,00
	w tym: transport kolejowy	Mg/rok	13,01	12,378	-	473,432

Źródło: opracowanie własne na podstawie aktualizacji Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego

Emisja pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 w transporcie zależy od emisji spalin w 30-40% - zanieczyszczenia te powstają głównie poprzez ścieranie opon, nawierzchni i klocków hamulcowych oraz unos z powierzchni jezdni. Głównym zanieczyszczeniem pochodzącym z transportu drogowego są tlenki azotu. Ze względu na zaostrzenie

norm emisji spalin EURO prognozowany jest spadek emisji NO_x, który jednak bilansowany będzie przez stale rosnącą liczbę pojazdów poruszających się po drogach.

Powiat Częstochowski nie posiada własnego taboru autobusowego. Komunikacja zbiorowa wykonywana jest przez podmioty wylonione w procedurze przetargowej.

Aktualnie tabor liczy 27 pojazdów, w tym:

- EURO6 – 12 sztuk,
- EURO5 – 9 sztuk,
- EURO4 – 6 sztuk.

Od 2025 roku za organizację transportu zbiorowego będzie odpowiedzialny nowopowstały Związek Powiatowo-Gminny „Komunikacja Jurajska”. Zgodnie z Obwieszczeniem Wojewody Śląskiego z dnia 20 listopada 2023 r. w sprawie ogłoszenia statutu Jurajskiego Związku Powiatowo-Gminnego „Komunikacja Jurajska” z siedzibą w Częstochowie, uczestnikami Związku jest Powiat Częstochowski oraz gminy:

- Dąbrowa Zielona,
- Janów,
- Kamienica Polska,
- Kłomnice,
- Kruszyna,
- Lelów,
- Mstów,
- Mykanów,
- Poczesna,
- Przyrów.

§2. 1. Do zadań Związku należy:

1) planowanie rozwoju transportu w zakresie linii komunikacyjnych na obszarze gmin i powiatu tworzących Związek;

2) organizowanie publicznego transportu zbiorowego, w zakresie linii komunikacyjnych na obszarze gmin i powiatu tworzących Związek;

3) zarządzanie publicznym transportem zbiorowym, w zakresie linii komunikacyjnych na obszarze gmin i powiatu tworzących Związek.

§3. 1. Związek może wykonywać zadania w zakresie publicznego transportu zbiorowego na obszarze nieobjętym działaniem Związku na podstawie odrębnych porozumień.

2. Szczegółowe warunki realizacji zadań, o których mowa w ust. 1, w tym wysokość środków, zasady i terminy ich przekazywania zostaną określone w zawartych porozumieniach.

4.1.1.5. Zaopatrzenie w gaz na terenie powiatu częstochowskiego

Za zaopatrzenie powiatu w gaz odpowiada Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Zabrz. Sieć gazowa jest w dobrym stanie technicznym, w poniższej tabeli przedstawiono informacje dotyczące infrastruktury sieci gazowej znajdującej się na terenie powiatu.

Tabela 13. Infrastruktura sieci gazowej znajdującej się na terenie powiatu częstochowskiego

L.p.	Wybrane informacje	Na dzień 31 grudnia	
		2022 r.	2023 r.
1.	Ogółem sieć gazowa z przyłączami (m) w tym sieć obca będąca w użytkowaniu (m)	1 158 074 340	1 190 545 340
2.	Sieć gazowa bez przyłączy (m) w tym sieć obca będąca w użytkowaniu (m)	868 786 99	896 099 99
3.	Przyłącza gazowe (m) w tym przyłącza będące w użytkowaniu (m)	289 288 241	294 446 241
4.	Przyłącza gazowe (szt.) w tym przyłącza będące w użytkowaniu (szt.) w tym do budynków mieszkalnych (szt.) w tym przyłącza będące w użytkowaniu (szt.)	15 466 2 15 017 2	16 137 2 15 677 2

Źródło: Pismo Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. Oddział Zakład Gazownictwa w Zabrz, znak: PSGZA.RODZ.OA.422.178.24

Tabela 14. Zużycie gazu i ilość odbiorców na terenie powiatu częstochowskiego

	2022 r.	2023 r.
Ilość instalacji (szt.)	14 129	15 288
Zużycie gazu (tys. m ³ /h)	22 374,90	23 554,70

Źródło: Pismo Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. Oddział Zakład Gazownictwa w Zabrze, znak: PSGZA.RODZ.OA.422.178.24

Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakładu Gazownictwa w Zabrze w latach 2022-2023 przeprowadziła następujące inwestycje:

- w 2022 roku: rozbudowano sieć gazociągową o 39 283,4 m oraz przyłącza o 10 184,8 m (łącznie ilość przyłączy: 1019),
- w 2023 roku: rozbudowano sieć gazociągową o 25 684,7 m oraz przyłącza o 5 297,1 m (łącznie ilość przyłączy: 622), ponadto przeprowadzono modernizację 1 021,5 m sieci gazociągowej oraz 397,3 m przyłączy (łącznie ilość przyłączy: 23).

Aktualny Plan Rozwoju na lata 2022-2026 przewiduje realizację zadań inwestycyjnych z zakresu rozbudowy sieci gazowej:

- Przymiłowice, ul. Kielnicka – gazociąg, przyłącze gazowe – realizacja od 2024 roku,
- Michałów Rudnicki, ul. Kolejowa, Sportowa – gazociąg – przyłącza gazowe – realizacja od 2024 roku,
- Kłomnice, ul. Zdrowa – gazociąg, przyłącza gazowe – realizacja od 2024 roku,
- Jamki, ul. Krajobrazowa – gazociąg, przyłącze gazowe – realizacja od 2024 roku,
- Kruszyna, ul. Ogrodowa – gazociąg, przyłącza gazowe – realizacja od 2023 roku,
- Turów, ul. Nowa – gazociąg, przyłącza gazowe – realizacja od 2024 roku,
- Kruszyna, ul. Kmicica, Sobieskiego – gazociąg, przyłącza gazowe, - realizacja od 2024 roku,
- Blachownia, ul. Częstochowska – gazociąg, przyłącza gazowe – realizacja od 2025 roku,
- Gazyfikacja Kruszyna, Bogusławice – gazociąg, przyłącza gazowe – realizacja od 2024 roku,
- Kłobukowice – gazociąg, przyłącza gazowe – realizacja od 2024 roku,
- Siedlec Ośmiu Błogosławieństw – gazociąg, przyłącze gazowe – realizacja od 2024 roku,
- Łysiec, ul. Dębowa – gazociąg, przyłącze gazowe – realizacja od 2024 roku,
- Stary Cykarzew Dębowa – gazociąg, przyłącze gazowe – realizacja od 2023 roku.

Aktualny Plan Rozwoju na lata 2022-2026 przewiduje realizację zadań inwestycyjnych z zakresu modernizacji sieci gazowej:

- Kamienica Polska, ul. Konopnickiej – SRP, gazociąg – realizacja od 2024 roku,
- Poczesna, ul. Południowa, Sportowa, Bank-Hand – gazociąg, przyłącza gazowa – realizacja od 2024 roku.

4.1.1.6. Warunki wykorzystania OZE

Według założeń unijnych alternatywne źródła energii mają w przyszłości stanowić istotny udział w bilansie energetycznym Unii. Celem UE było uzyskanie 20% energii ze źródeł odnawialnych do 2020 roku w końcowym zużyciu energii brutto. Do końca 2032 roku ma to być, co najmniej 32% energii z OZE. Zgodnie z celami unijnego pakietu klimatyczno-energetycznego, udział OZE w końcowej konsumpcji energii dla Polski do 2020 roku powinien być wynieść 15%, a do 2030 roku 21%.

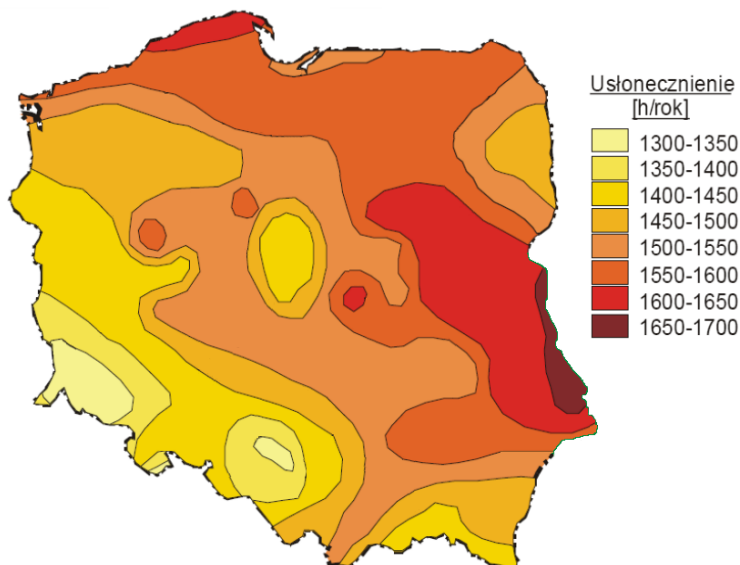
Największy udział w polskim rynku OZE mają elektrownie wiatrowe, wodne i biomasa. Ale intensywny rozwój fotowoltaiki, zwłaszcza w sektorze mikroinstalacji może uczynić ją w najbliższym czasie drugą (po lądowej energetyce wiatrowej) technologią OZE w Polsce.

Energia słońca

Energia słoneczna jest powszechnie dostępnym, ekologicznie czystym i najbardziej naturalnym i najbardziej naturalnym z istniejących źródeł energii. Najefektywniej może być wykorzystywana lokalnie zaspokajając zapotrzebowanie na ciepłą wodę użytkową czy ogrzewanie pomieszczeń.

Praktyczne wykorzystanie energii promieniowania słonecznego wymaga oszacowania potencjalnych i rzeczywistych zasobów energii słonecznej na danym obszarze i parametryzacji warunków meteorologicznych dostosowanych do potrzeb technologii przetwarzania energii promieniowania słonecznego w energię elektryczną lub ciepłą.

Istotny wpływ na ilość promieniowania słonecznego, jaka dociera do Ziemi ma przejrzystość powietrza. Parametr przezroczystości powietrza ulega wahaniom w ciągu dnia w zależności od warunków meteorologicznych. Ponadto zmniejszanie przejrzystości powietrza może być wywołane również przez zawieszone w nim liczne cząsteczki pyłu i dymu.

Rysunek 10. Średnie roczne sumy uśłonecznienia

Źródło: „Energia & Przemysł” – marzec 2007 na podstawie danych prof. Haliny Lorenc, IMiGW

Na terenie powiatu częstochowskiego średnie sumy uśłonecznienia w ciągu roku wahają się w granicach 1400-1450 h/rok.

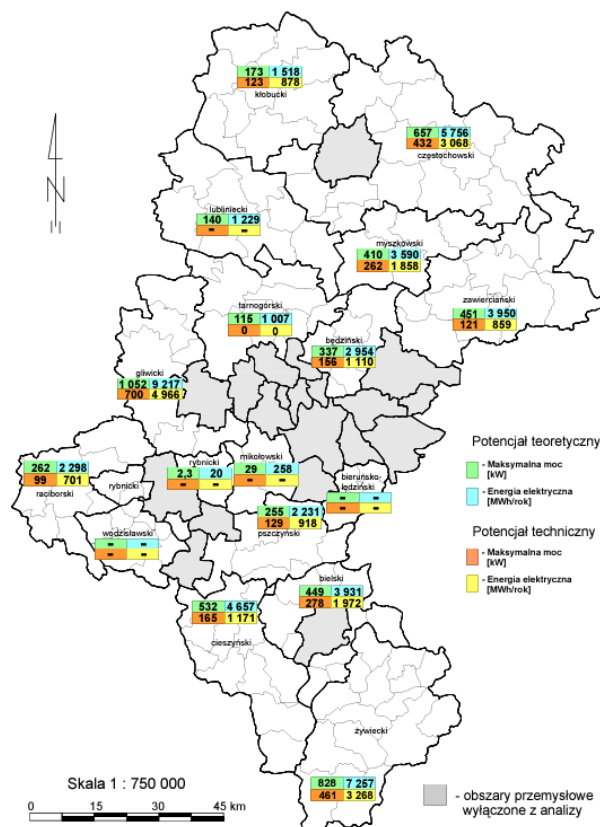
Instalacje fotowoltaiczne na terenie gmin powiatu częstochowskiego:

- Gmina Blachownia:
 - udzieliła dotacji na 79 mikroinstalacji fotowoltaicznych i 60 kolektorów słonecznych,
- Dąbrowa Zielona:
 - instalacja fotowoltaiczna o mocy 39,6 kW na terenie Oczyszczalni ścieków,
 - instalacja fotowoltaiczna o mocy 85 kW na terenie Szkoły Podstawowej w Dąbrowie Zielonej,
 - instalacja fotowoltaiczna o mocy 9,9 kW na terenie Orlika,
 - instalacja fotowoltaiczna o mocy 16,63 kW na terenie Przedszkola w Dąbrowie Górniczej,
 - instalacja fotowoltaiczna o mocy 5,22 kW na terenie Przedszkola w Soborzycach,
 - instalacja fotowoltaiczna o mocy 12,1 kW na terenie Szkoły Podstawowej w Olbrachcicach,
 - instalacja fotowoltaiczna o mocy 31,925 kW na terenie Urzędu Gminy,
 - instalacja fotowoltaiczna o mocy 39,875 kW na terenie Ujęcia Wody w Olbrachcicach,
 - instalacja fotowoltaiczna o mocy 24,75 kW na terenie Ujęcia Wody w Soborzycach,
 - instalacja fotowoltaiczna o mocy 3,02 kW na terenie Dziennego Domu Pobytu „Senior-Wigor”,
 - instalacja fotowoltaiczna o mocy 50 kW na terenie Centrum Opiekuńczo-mieszkalnego,
- Gmina Janów:
 - kolektory słoneczne na budynku Samorządowego Ośrodka Kultury i Sportu w Janowie,
 - kolektory słoneczne na budynku Schroniska Młodzieżowego w Siedlcu,
- Gmina Kłomnice:
 - panele fotowoltaiczne o łącznej mocy zainstalowanej 7 400 Wp na budynku Zespołu Gminnego nr 2 (ZG2) w Kłomnicach ul. Strażacka 18A,
 - panele fotowoltaiczne o łącznej mocy zainstalowanej 6 290 Wp na budynku Przychodni Lekarskiej ul. Główna 1,
 - panele fotowoltaiczne o łącznej mocy zainstalowanej 22 200 Wp na budynku Ośrodka Zdrowia w Kłomnicach ul. Strażacka 18,
- Gmina Koniecpol:
 - panele fotowoltaiczne na terenie Przedszkola nr 2 w Koniecpolu,
 - panele fotowoltaiczne na terenie Przedszkola nr 1 w Koniecpolu,
 - panele fotowoltaiczne na terenie Zaplecza Sportowego w Koniecpolu,
 - panele fotowoltaiczne na terenie Szkoły Podstawowej nr 2 w Koniecpolu,
- Gmina Konopiska:
 - panele fotowoltaiczne na budynku Zespołu-Przedszkolnego w Konopiskach przy ul. Sportowej 7,

- panele fotowoltaiczne na budynku Urzędu Gminy w Konopiskach, ul. Lipowa 5,
- panele fotowoltaiczne na budynku socjalnym w Konopiskach, ul. Przemysłowa 16B,
- Gmina Lelów:
 - instalacja fotowoltaiczna na terenie Hydroforni w Lelowie,
 - instalacja fotowoltaiczna na terenie Hydroforni w Melchowie,
 - instalacja fotowoltaiczna na terenie Oczyszczalni ścieków w Lelowie,
 - instalacja fotowoltaiczna na terenie Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Lelowie,
 - instalacja fotowoltaiczna na terenie Gminnego Ośrodka Kultury w Lelowie,
 - instalacja fotowoltaiczna na terenie Gminnej Biblioteki Publicznej w Lelowie,
 - instalacja fotowoltaiczna na terenie Świetlicy Wiejskiej w Staromieściu,
 - instalacja fotowoltaiczna na terenie Wiejskiego Domu Kultury i Sportu w Turzynie,
 - instalacja fotowoltaiczna na terenie Wiejskiego Domu Kultury i Sportu w Skrajniwie,
 - instalacja fotowoltaiczna na terenie Świetlicy Wiejskiej w Lgocie Błotnej,
 - instalacja fotowoltaiczna na terenie Urzędu Gminy Lelów,
- Gmina Mykanów:
 - panele fotowoltaiczne na budynku ZSP w Mykanowie,
 - panele fotowoltaiczne na budynku ZSP w Borowni,
 - panele fotowoltaiczne na budynku ZSP w Wierzchowisku,
 - panele fotowoltaiczne na budynku ZSP w Lubojni,
 - panele fotowoltaiczne na budynku SP w Starym Broniszewie,
 - panele fotowoltaiczne na budynku SP w Czarnym Lesie,
 - panele fotowoltaiczne na budynku Przedszkola w Starym Cykarzewie,
- Gmina Olsztyn:
 - panele fotowoltaiczne na budynku Szkoły Podstawowej w Kusietach,
 - panele fotowoltaiczne na budynku Szkoły Podstawowej w Biskupicach,
 - panele fotowoltaiczne na budynku Szkoły Podstawowej w Turowie,
 - panele fotowoltaiczne na budynku Szkoły Podstawowej w Zrębicach,
 - panele fotowoltaiczne na dwóch budynkach Szkoły Podstawowej w Olsztynie,
 - panele fotowoltaiczne na budynku Hali Sportowej w Olsztynie,
 - panele fotowoltaiczne na budynku Urzędu Miasta i Gminy Olsztyn,
- Gmina Przyrów:
 - 165 sztuk instalacji fotowoltaicznych,
 - 27 sztuk kolektorów słonecznych,
- Gmina Rędziny:
 - panele fotowoltaiczne na budynku Gminnego Przedszkola Publicznego w Rędzinach Osiedlu,
- Gmina Starcza:
 - instalacja fotowoltaiczna 16 kW na budynku Urzędu Gminy Starcza,
 - instalacja fotowoltaiczna 6,9 kW na budynku OSP Starcza.

Energia wody

Mała energetyka wodna (MEW) obejmuje pozyskanie energii z cieków wodnych. Podstawowymi parametrami dla doboru obiektu są spad w metrach i natężenie przepływu w m³/s. rozwój elektrowni wodnych jest ograniczony warunkami prawnymi, lokalizacyjnymi, wymogami terenowymi i geomorfologicznymi oraz potencjałem kapitałowym inwestora. Najwięcej funduszy pochłania budowa obiektów hydrotechnicznych piętrzących wodę (jaz, zapora). Charakterystyczne dla elektrowni wodnych są znikome koszty eksploatacji.

Rysunek 11. Potencjał teoretyczny energii wodnej na terenie województwa śląskiego

Źródło: Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego, 2005

Powyższy rysunek przedstawia potencjał energetyczny pochodzący z energii wody. Potencjał teoretyczny wskazuje, iż na terenie powiatu częstochowskiego maksymalna moc jaką można pozyskać z energetyki wodnej wynosi 657 kW, zaś potencjał techniczny wskazuje, że maksymalna moc wynosi 432 kW.

Na terenie powiatu częstochowskiego zlokalizowane są 3 instalacje małych elektrowni wodnych:

- Mała Elektrownia Wodna „Megawat” – zlokalizowana w Kłomnicach,
- Elektrownie Wodne Warta – zlokalizowane w Kłomnicach,
- Mała Elektrownia Wodna na Warcie – zlokalizowana w Kruszwie.

Instalacje te wpisane są w Rejestr wytwórców energii w małej instalacji, zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o odnawialnych źródłach energii (Dz.U. 2020 poz. 261 z późn. zm.).

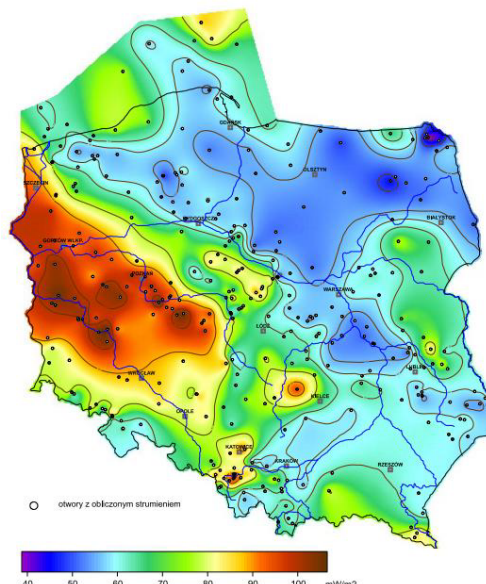
Energia Ziemi (geotermalna)

Źródłem energii geotermalnej jest wnętrze Ziemi o temperaturze około 5400 °C, generujące przepływ ciepła w kierunku powierzchni. W celu wydobywania wód geotermalnych na powierzchnię wykonuje się odwierty do głębokości zalegania tych wód. W pewnej odległości od otworu czerpalnego wykonuje się drugi otwór, którym wodę geotermalną po odebraniu od niej ciepła, wtłacza się z powrotem do złoża. Wody geotermalne są z reguły mocno zasolone, jest to powodem szczególnie trudnych warunków pracy wymienników ciepła i innych elementów armatury instalacji geotermalnych.

W zależności od głębokości, z której eksploatowana jest energia geotermalna, wyróżnia się:

- geotermię płytką (niskiej entalpii) – wykorzystującą energię cieplną gruntu z głębokości do ok. 100 m za pomocą pomp ciepła,
- geotermię głęboką (wysokiej entalpii) – pozyskującą energię cieplną z wnętrza Ziemi, z głębokości kilku kilometrów.

Ocena potencjału geotermii głębokiej związana jest z warunkami termicznymi – strumieniem cieplnym i temperaturą panującą na danej głębokości. Teren powiatu częstochowskiego cechuje gęstość strumienia cieplnego na poziomie około 65-70 mW/m².

Rysunek 12. Mapa rozkładu gęstości ziemskiego strumienia ciepłego na obszarze Polski

Źródło: <https://www.mos.gov.pl/> (Szewczyk & Gientka, 2009)

Wykorzystanie geotermii głębokiej na terenie powiatu wymaga szczegółowych analiz, uwzględniających lokalne uwarunkowania geologiczne oraz rachunek ekonomiczny.

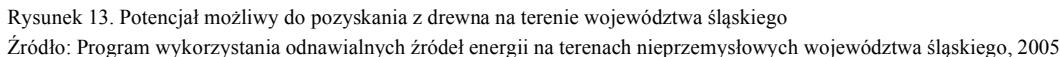
W geotermii płytkiej źródłem ciepła jest grunt, który posiada dużą zdolność do akumulacji ciepła, dzięki czemu jego temperatura utrzymuje się przez cały rok mniej więcej na tym samym poziomie. Do wykorzystania tych zasobów wykorzystywane są pompy ciepła. Instalacje wykorzystywane są w małej skali m.in. na potrzeby ogrzewania budynków jednorodzinnych, budynków użyteczności publicznej.

Biomasa

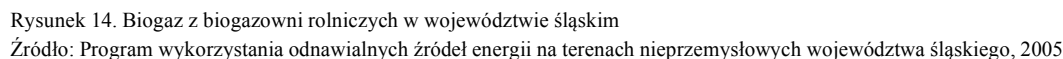
Biomasę stanowią substancje pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego, które ulegają biodegradacji, pochodzą z produktów, odpadów i pozostałości z produkcji rolnej oraz leśnej, a także przemysłu przetwarzającego ich produkty, a także inne części odpadów, które ulegają biodegradacji. W celu łatwiejszego i efektywnego wykorzystania drewna lub słomy pod względem energetycznym poddaje się je prasowaniu, rolowaniu, brykietowaniu, granulowaniu, rozdrabnianiu. Potencjał biomasy ściśle związany jest z wykorzystaniem nadwyżek słomy oraz odpadów drzewnych, dlatego też wykorzystanie ich skoncentrowane jest na obszarach intensywnej produkcji rolnej i drzewnej.

Potencjał teoretyczny biomasy (drewna, siana, słomy) wskazuje, iż na terenie powiatu częstochowskiego maksymalna moc jaką można pozyskać wynosi:

- 4 955 MW – biomasa z drewna,
- 161,7 MW – biomasa z siana i słomy.

Biogazownia jest stabilnym i pewnym źródłem energii cieplnej i elektrycznej, gdyż jest ona wytwarzana w trybie ciągłym w ciągu roku. Zarówno ilość jak i parametry wytworzonej energii są utrzymywane na stałym poziomie, dzięki czemu zwiększa się bezpieczeństwo energetyczne regionu. Wyprodukowana energia elektryczna w biogazowni jest zazwyczaj sprzedawana operatorowi energetycznemu lub ewentualnie dostarczana bezpośrednio do pobliskich odbiorców. Ponadto biogazownia może współpracować z lokalnymi sieciami ciepłymi i dostarczać tanią energię do celów grzewczych dla budynków użyteczności publicznej, domów lub bloków mieszkalnych. Szacuje się, że ciepło wyprodukowane przez biogazownię o mocy 1 MW jest w stanie zaspokoić w 100% zapotrzebowanie na ciepło oraz energię elektryczną dla 200 domów jednorodzinnych.

Na terenie powiatu częstochowskiego maksymalny potencjał teoretyczny – energetyczny, pochodzący z biogazu rolniczego wynosi 10,6 MW.

4.1.2. Analiza SWOT

Powietrze atmosferyczne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
przewodzone przez gminy powiatu częstochowskiego programy dotacji dla mieszkańców w zakresie wymiany kotłów inwestycje zwiększające efektywność energetyczną budynków użyteczności publicznej i komunalnych korzystne warunki dla rozwoju i wykorzystania odnawialnych źródeł energii	nadmierne straty energetyczne związane m.in. z brakiem izolacji cieplnej budynków spalanie paliw stałych niskiej jakości niedostatecznie rozwinięta infrastruktura towarzysząca ciągom komunikacyjnym (np. trasy rowerowe) napływ zanieczyszczeń spoza granic powiatu
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
integracja z UE i wpływ środków pomocowych rosnąca świadomość ekologiczna społeczeństwa coraz niższy koszt instalacji odnawialnych źródeł energii regulacje ogólnokrajowe, unijne i światowe zobowiązujące do ochrony klimatu i podniesienia jakości powietrza	zmniejszenie dostępności zewnętrznych źródeł finansowania działań inwestycyjnych niedostateczna świadomość ekologiczna społeczeństwa brak zainteresowania ze strony mieszkańców ekologicznymi źródłami energii napływ zanieczyszczeń atmosferycznych spoza terenu powiatu

Źródło: opracowanie własne

4.1.3. Cele i zadania środowiskowe z zakresu powietrza atmosferycznego

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez:

- utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach,
- zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu, co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane,
- zmniejszanie i utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej poziomów docelowych albo poziomów celów długoterminowych lub co najmniej na tych poziomach.

Ocenę jakości powietrza na terenie powiatu częstochowskiego przeanalizowano w oparciu o dane z Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska oraz dane ze stacji pomiarowej w Złotym Potoku przy Leśniczówce. Zgodnie z Roczną oceną jakości powietrza Powiat Częstochowski należy do strefy śląskiej, która otrzymała klasę C dla benzo(a)pirenu.

Wpływ na złą jakość powietrza w powiecie niewątpliwie ma kilka czynników, w tym nadmierne straty energetyczne związane m.in. z brakiem izolacji cieplnej budynków, opalaniem budynków paliwem niskiej jakości. Znaczną emisją charakteryzuje się również spalanie paliw w pojazdach, co związane jest z ich złym stanem technicznym oraz niedostatecznie rozwiniętą infrastrukturą towarzyszącą ciągom komunikacyjnym.

Analiza SWOT wykazała, iż zagrożeniem dla powiatu mogą być niewystarczające środki finansowe na modernizację i budowę infrastruktury drogowej, jak również brak zainteresowania mieszkańców i przedsiębiorców działaniami zwiększającymi energooszczędność budynków i wymianę źródeł ciepła na ekologiczne.

Poprawa jakości powietrza ma nastąpić poprzez realizację działań naprawczych, zaplanowanych w ramach Programu ochrony powietrza w odniesieniu do wszystkich źródeł emisji. Efektem realizacji Programu powinno być zmniejszenie wielkości emisji zanieczyszczeń emitowanych do powietrza, głównie ze źródeł powierzchniowych, a także komunikacyjnych i przemysłowych.

W zakresie emisji powierzchniowej, poza działaniami realizowanymi w ramach programów ochrony powietrza, a także działaniami samorządów lokalnych w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, największe znaczenie może mieć wprowadzanie norm na małe źródła energii oraz wymuszone przepisami działania na rzecz podniesienia efektywności energetycznej.

Działaniami, które pozwalają na redukcję emisji szkodliwych substancji, jak również podniesienie komfortu życia mieszkańców są termomodernizacje budynków, modernizacja lokalnych i indywidualnych kotłowni, czy wymiana instalacji grzewczej. W zakresie emisji liniowej możliwe jest jej znaczne zredukowanie poprzez podejmowanie działań na rzecz podniesienia efektywności energetycznej transportu. W związku z nasilającym się ruchem indywidualnym należy rozwijać transport publiczny, w tym kolejowy.

W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych zapisano zadania zarówno dotyczące opracowania dokumentów planistycznych w dziedzinie energetyki i zaopatrzenia w ciepło, energie elektryczną i paliwa gazowe,

realizacji Programu Ochrony Powietrza, poprawy warunków energetycznych w budynkach użyteczności publicznej i mieszkalnych, a także poprawy jakości dróg.

4.2. Hałas

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie hałasu.

Tabela 15. Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO NA LATA 2020-2023 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2024-2027”			
Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska			
L.p.	Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Budowa obwodnic i dróg alternatywnych wyprowadzających ruch tranzytowy z centrów miast oraz przeprowadzenie remontu nawierzchni dotychczasowych odcinków dróg	Podjęte działania zostały opisane w Tabeli 4 w zadaniu: „Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza, poprzez m.in. upłynnienie ruchu pojazdów, budowę obwodnic oraz wprowadzenie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich na drogach miast”.	-
2.	Ograniczenie hałasu drogowego poprzez: - rozwój zintegrowanego transportu publicznego, - wdrażanie zasad organizacji ruchu sprzyjających obniżeniu emisji hałasu do środowiska, - wspieranie rozwoju i wdrażania rozwiązań na rzecz transportu rowerowego jako integralnej części miejskich systemów transportowych	Jednym ze sposobów ograniczania hałasu drogowego jest rozwój transportu rowerowego oraz publicznego – w tym zakresie w Powiecie Częstochowskim poczyniono działania polegające na: • opracowaniu programu funkcjonalno-użytkowego dla budowy ścieżki pieszo-rowerowej przy drodze powiatowej nr 1050 S na odcinku Aleksandria – Wyrazów – całkowita wartość zadania: 24 900,00 zł, udział powiatu: 24 900,00 zł, • poprawie bezpieczeństwa niechronionych uczestników ruchu w gm. Olsztyn w miejscowości Olszty – Biskupice (budowa ścieżki rowerowej) – termin realizacji: 05.11.2024 r. W 2023 roku podpisano umowę o partnerstwie na rzecz realizacji projektu pn. Rozwój zrównoważonego transportu na terenie Powiatu Częstochowskiego poprzez budowę centrum przesiadkowych na terenie gmin Dąbrowa Zielona, Koniecpol, Przyrów, Poczesna i Olsztyn oraz wdrożenie systemu zarządzania transportem zbiorowym Powiatu Częstochowskiego. Projekt będzie dofinansowany kwotą 24 144 299,00 zł ze środków Programu Fundusze dla Śląskiego na lata 2021-2027 w ramach działania FESL.03.02 Zrównoważona multimodalna mobilność miejska – ZIT. W ramach projektu powstaną centra przesiadkowe z wiatami i miejscami parkingowymi, ścieżki rowerowe prowadzące do tych centrów i system zarządzania transportem zbiorowym.	bieżąca realizacja

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie Powiatu Częstochowskiego

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie powiatu. Wskaźniki zostały zaczerpnięte z Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego z 2020 roku.

Tabela 16. Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie powietrza atmosferycznego

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2019	Stan aktualny
1.	Poziomy przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w punkcie monitoringowym (Lelów w 2017 roku) w dzień i w noc	0,0 dB (dzień) 3,9 dB (noc)	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatu Częstochowskiego, WIOŚ/GIOŚ oraz Głównego Urzędu Statystycznego

4.2.1. Opis stanu obecnego

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie, ewentualnie zmniejszanie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

W przypadku stwierdzenia przez organ ochrony środowiska na podstawie pomiarów własnych lub pomiarów podmiotu obowiązującego do ich prowadzenia, że poza zakładem, w wyniku jego działalności, są przekroczone dopuszczalne poziomy hałasu, organ ten wydaje decyzję o dopuszczalnym poziomie hałasu. Za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu uważa się przekroczenie wskaźnika hałasu L_{AeqD} lub L_{AeqN} .

Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje Główny Inspektor Ochrony Środowiska w ramach państwowego monitoringu środowiska dla terenów:

- o których mowa w art. 118 ust. 2 (Dz.U. 2024 poz. 54 z późn. zm.) – na podstawie strategicznych map hałasu lub wyników pomiarów hałasu wyrażonych wskaźnikami hałasu L_{AeqD} , L_{AeqN} , L_{DWN} i L_N , z

uwzględnieniem w szczególności danych demograficznych oraz dotyczących sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu,

- innych niż tereny, o których mowa w art. 118 ust. 2 – na podstawie wyników pomiarów poziomów hałasu wyrażonych wskaźnikami L_{AeqD} , L_{AeqN} , L_{DWN} i L_N lub innych metod oceny poziomu hałasu.

4.2.1.1. Hałas przemysłowy

Klimat akustyczny kształtują zarówno duże, jak i małe przedsiębiorstwa działające na terenie powiatu częstochowskiego. Większe przedsiębiorstwa wprowadzają zazwyczaj rozwiązania technologiczne przyczyniające się do ograniczania emisji hałasu powodującego uciążliwości dla mieszkańców. Na terenie powiatu częstochowskiego działają także małe i średnie firmy, które nie posiadają decyzji na dopuszczalną emisję hałasu i mogą wpływać na klimat akustyczny terenu poszczególnych gmin, a tym samym powiatu częstochowskiego. Należą do nich firmy prowadzące działalność handlowo-usługową, produkcyjną, transportową, budowlaną, warsztaty samochodowe, tartaki, niewielkie zakłady prowadzące prace polegające na obróbce drewna, cięciu, kuciu, szlifowaniu i spawaniu.

Funkcjonowanie małych zakładów jest niejednokrotnie źródłem konfliktów mieszkańców z przedsiębiorcami, gdyż zakłady te stwarzają uciążliwości i dyskomfort akustyczny mieszkańców, co stanowi problem. W takich sytuacjach mieszkańcy zgłaszają fakt uciążliwości, co skutkuje kontrolą, a w przypadku przekroczeń wydaniem decyzji o dopuszczalnej emisji hałasu. Aktualnie dla przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie powiatu częstochowskiego wydane są 3 decyzje o dopuszczalnej emisji hałasu do środowiska.

Corocznie Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach prowadzi na terenie powiatu częstochowskiego kontrole przedsiębiorców w zakresie emisji hałasu do środowiska. W latach 2022-2023 WIOŚ przeprowadził:

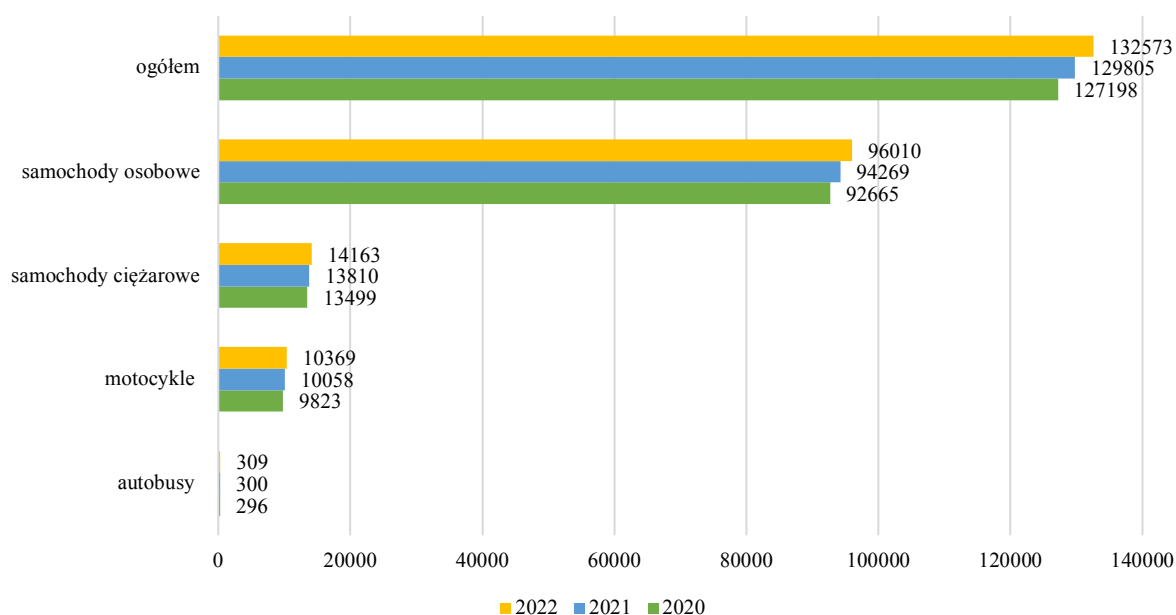
- w 2022 roku – 2 kontrole w zakresie emisji hałasu do środowiska,
- w 2023 roku – 4 kontrole w zakresie emisji hałasu do środowiska.

4.2.1.2. Hałas drogowy

Jednym z czynników wpływających na stan klimatu akustycznego na terenie powiatu jest hałas komunikacyjny, do którego zalicza się hałas drogowy. Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się hałas pochodzący od środków transportu, jest to hałas typu liniowego.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że najbardziej uciążliwy jest hałas drogowy, generowany przez pojazdy samochodowe, który ma charakter ciągły i obejmuje swoim zasięgiem coraz większy obszar. Przez ostatnie lata liczba samochodów na drogach systematycznie rośnie, co powoduje wzrost emisji hałasu nie tylko przez pojazdy osobowe, ale również ciężarowe i motocykle.

Według danych statystycznych GUS na obszarze powiatu częstochowskiego na koniec 2022 roku zarejestrowane były 132 573 pojazdy, w tym 96 010 samochodów osobowych, 14 163 samochodów ciężarowych, 10 369 motocykli i 309 autobusów. Ponadto na terenie powiatu częstochowskiego zarejestrowane były samochody ciężarowo-osobowe, samochody specjalne, ciągniki samochodowe, ciągniki siodłowe, ciągniki rolnicze oraz motorowery. Oznacza to wzrost ilości zarejestrowanych pojazdów o 2,13% w przeciągu roku.

Rysunek 15. Liczba pojazdów silnikowych na terenie powiatu częstochowskiego w latach 2020-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS, 2024

Głównym źródłem emisji hałasu drogowego na terenie powiatu częstochowskiego są:

- autostrada A1,
- drogi krajowe DK 46, DK 91c, 91i,
- drogi wojewódzkie DW 483, DW 492, DW 784, DW 786, DW 789, DW 791, DW 793, DW 794, DW 904, DW 907, DW 908,
- drogi powiatowe,
- drogi gminne.

Zgodnie z informacją przekazaną przez GDDKiA na terenie powiatu częstochowskiego znajdują się ekrany akustyczne o łącznej długości 25,8975 km. Ponadto GDDKiA w latach 2022-2023 nasadziło 705 drzew oraz 3443 krzewów.

Sejmik Województwa Śląskiego przyjął uchwałę nr VII/3/4/2024 z dnia 10 czerwca 2024 r. Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego. Celem Programu jest:

- poprawa klimatu akustycznego w środowisku poprzez określenie działań ograniczających poziom hałasu tam, gdzie jest to konieczne na terenie miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy oraz wzdłuż głównych dróg i głównych linii kolejowych, tzw. ochrona czynna,
- zachowanie korzystnych warunków akustycznych w środowisku, tzw. ochrona bierna.

Opracowanie stanowi kompleksowe podsumowanie stanu klimatu akustycznego na terenie województwa śląskiego wraz z określeniem działań naprawczych, które powinny zostać podjęte w trakcie obowiązywania tego dokumentu oraz wskazaniem obszarów, na które trzeba zwrócić szczególną uwagę przy planowaniu kolejnych inwestycji.

W 2022 roku Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad sporządziła strategiczną mapę hałasu dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie w województwie śląskim. W ramach pomiarów przeanalizowano odcinki dróg zlokalizowanych na terenie powiatu częstochowskiego.

Tabela 17. Natężenie średniego ruchu dziennego (SRD) na odcinkach dróg krajowych na terenie powiatu częstochowskiego

Nazwa odcinka	Numer drogi krajowy/ europejski	Długość odcinka [km]	SRD poj. silnik. ogółem	Rodzajowa struktura pojazdów silnikowych					Powiat
				Lekkie poj. silnik.	Średnie poj. silnik.	Pojazdy ciężarowe	Dwukółowe poj. silnik.		
							Motorowery	Motocykle	
Radomsko /ul. Brzeźnicka (DK42)/ - Kruszyna	1/E75	4,518	13081	9556	617	2882	10	16	częstochowski
Kruszyna – W. Częstochowa Pln. /A1/	1/E75	14,491	18455	14032	441	3943	16	23	częstochowski
Częstochowa /Gr. Miasta/ - Poczesna /ul. 1 Maja (DW791), ul. Kwiatowa (DW904)/	91/E75	6,154	18934	16753	471	1663	24	23	częstochowski
Poczesna /ul. 1 Maja (DW791), ul. Kwiatowa (DW904)/ - Koziegłowy /ul. Woźnicka (DW789)/	91/E75	12,795	14782	12529	465	1752	14	22	częstochowski, myszkowski
W. Częstochowa Jasna Góra /ul. Częstochowska (DK43)/ - W. Częstochowa Blachownia /ul. Częstochowska (DK46)/	A1/-*	8,369	15561	11503	421	3605	0	32	kłobucki, częstochowski

W. Częstochowa Blachownia /ul. Częstochowska (DK46)/ - W. Częstochowa Płd. /ul. Częstochowska (DW908)/	A1/-*	0,789 0,872 0,204	15788	11823	414	3514	0	37	częstochowski
Częstochowa / Gr. miasta/ - Olsztyn /ul. Kazimierza Wielkiego/	46/-*	5,817	8076	7565	164	312	18	17	częstochowski
Lipicze - Kłomnice	91c/-*	4,261	9586	8229	223	1097	15	22	częstochowski
Kłomnice – Rędziny /ul. Wesoła/	91c/-*	10,209	9823	8823	261	705	14	20	częstochowski
Rędziny /ul. Wesoła/ - Częstochowa /Gr. miasta/	91c/-*	3,481	10702	9762	255	649	18	18	częstochowski

Poniżej przedstawiono zestawienie terenów zagrożonych hałasem na obszarze powiatu częstochowskiego.

Tabela 18. Tereny zagrożone hałasem na obszarze powiatu częstochowskiego

Wskaźnik L _{DN}					Wskaźnik L _N				
Kryterium	1-5 dB	5,1-10 dB	10,1-15 dB	> 15 dB	Kryterium	1-5 dB	5,1-10 dB	10,1-15 dB	> 15 dB
Powierzchnia obszarów zagrożonych w danym zakresie [km ²]	0,626	0,273	0,019	0,000	Powierzchnia obszarów zagrożonych w danym zakresie [km ²]	0,750	0,357	0,048	0,001
Liczba zagrożonych mieszkańców w danym zakresie [zaokr. do 100]	1100	500	0	0	Liczba zagrożonych mieszkańców w danym zakresie [zaokr. do 100]	1200	700	0	0

Mapowaniem zostały objęte następujące drogi znajdujące się na terenie powiatu częstochowskiego:

- droga krajowa nr 1,
- droga krajowa nr 91c,
- droga krajowa nr 46, droga krajowa nr 91,
- autostrada A1.

W przypadku drogi krajowej nr 1 tereny zagrożone hałasem występują wzdłuż miejscowości Mykanów oraz Kruszyna. Największe zasięgi izolinii określające przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu występują w okolicy ul. Strażackiej w m. Kruszyna. W przypadku drogi krajowej nr 91c tereny zagrożone hałasem występują wzdłuż miejscowości Rędziny, Rudniki, Witkowice oraz Kłomnice. Największe zasięgi izolinii określające przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu występują w okolicy ul. Bartkowickiej w m. Kłomnice. W przypadku drogi krajowej nr 46 tereny zagrożone hałasem występują wzdłuż miejscowości Olsztyn. Największe zasięgi izolinii określające przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu występują w okolicy ul. Żwirki i Wigury w m. Olsztyn. W przypadku drogi krajowej nr 91 tereny zagrożone hałasem występują wzdłuż miejscowości Wrzosowa, Nowa Wieś, Poczesna oraz Zawada. Największe zasięgi izolinii określające przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu występują w okolicy ul. Bankowej w m. Poczesna. W przypadku Autostrady A1 tereny zagrożone hałasem występują wzdłuż miejscowości Wola Kiedrzyńska, Stara Gorzelnia, Wyrzów oraz Walaszczyki. Największe zasięgi izolinii określające przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu występują w okolicy ul. Wielkoborskiej w m. Stara Gorzelnia.

Zgodnie z Oceną stanu akustycznego środowiska na terenie województwa śląskiego w roku 2022 na terenie powiatu częstochowskiego zlokalizowany był jeden punkt pomiarowy w miejscowości Kościelec przy ul. Wolności (gmina Rędziny) na drodze powiatowej. We wskazanym punkcie wystąpiło przekroczenie wskaźnika L_{AeqD} i wskaźnika L_{AeqN}.

Na terenie powiatu częstochowskiego w 2023 roku została wykonana analiza porealizacyjna dla odcinka drogi „Autostrada A1 na odcinku Tuszyn-Pyrzowice, cz. II odcinek projektowy nr 2 długość 42,8 km granica województwa łódzkiego/śląskiego węzeł Zawodzie (z węzłem) odcinek E – granica województwa śląskiego – węzeł Rząsawa (bez węzła), od km 399+742,51 do km 417+530,00”. Badania zostały wykonane w 15 punktach

pomiarowych za pomocą metody pomiarów bezpośrednich, w sposób ciągły (24 h). Na podstawie uzyskanych wyników określono równoważny poziom hałasu dla pory dnia oraz pory nocy, w którym stwierdzono przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu w 1 punkcie pomiarowym dla $L_{Aeq N}$ o 3,3 dB. Zebrane wyniki pomiarów posłużyły do stworzenia modelu obliczeniowego, za pomocą którego określono stan klimatu akustycznego w otoczeniu drogi. Z przeprowadzonych obliczeń w 58 punktach wykazano przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu w 4 z nich $L_{Aeq N}$ w zakresie od 0,9 do 4,5 dB.

4.2.1.3. Hałas kolejowy

Przez obszar powiatu częstochowskiego przebiega 5 linii kolejowych:

- linia kolejowa nr 146 Wyczerpy – Chorzew Siemkowiec – linia znaczenia państwowego, pierwszorzędna, dwutorowa, zelektryfikowana, długość w granicach powiatu częstochowskiego – 13 600 m,
- linia kolejowa nr 1 Warszawa Zachodnia – Katowice – linia znaczenia państwowego, magistralna, dwutorowa, zelektryfikowana, długość w granicach powiatu częstochowskiego – 30 523 m,
- linia kolejowa nr 61 Kielce – Fosowskie – linia znaczenia państwowego, pierwszorzędna, dwutorowa, zelektryfikowana, długość w granicach powiatu częstochowskiego – 49 950 m,
- linia kolejowa nr 64 Kozłów – Koniecpol – linia pierwszorzędna, jednotorowa, zelektryfikowana, długość w granicach powiatu częstochowskiego – 4 400 m,
- linia kolejowa nr 155 Kucelinka – Poraj – linia znaczenia państwowego, pierwszorzędna, jednotorowa, zelektryfikowana, długość linii w granicach powiatu częstochowskiego – 7 025 m.

Na terenie powiatu częstochowskiego znajduje się 8 stacji oraz 12 przystanków osobowych:

- stacja Cykarzew,
- stacja Widzów Teklinów,
- stacja Kłomnice,
- stacja Rudniki k/ Częstochowy,
- stacja Blachownia,
- stacja Turów,
- stacja Julianna,
- stacja Koniecpol,
- przystanek osobowy Jacków,
- przystanek osobowy Rzerzeczyce,
- przystanek osobowy Cykarzew Stary,
- przystanek osobowy Mykanów,
- przystanek osobowy Korwinów,
- przystanek osobowy Kusięta Nowe,
- przystanek osobowy Lusławice,
- przystanek osobowy Staropole Częstochowskie,
- przystanek osobowy Podlesie,
- przystanek osobowy Koniecpol Magdasz,
- przystanek osobowy Koniecpol Centr.,
- przystanek osobowy Blachownia.

W poniższej tabeli przedstawiono średniodobowy ruch pociągów w 2023 roku na odcinkach linii kolejowych przebiegających przez teren powiatu częstochowskiego.

Tabela 19. Średniodobowy ruch pociągów w 2023 roku na terenie powiatu częstochowskiego

Nr linii	Nazwa linii	Nazwa odcinka	Dł. odcinka	Oba kierunki łącznie			Ogółem
				Pociągi pasażerskie	Pociągi towarowe	Pociągi utrzymaniowo- naprawcze	
				Razem	Razem	Razem	
1	WARSZAWA ZACHODNIA - KATOWICE	PIOTRKÓW TRYBUNAŁSKI - WYCZERPY	27,255	57,828	37,296	1,083	96,207
1	WARSZAWA ZACHODNIA - KATOWICE	CZĘSTOCHOWA TOWAROWA - PORAJ	14,930	72,483	38,225	1,110	111,818
61	KIELCE - FOSOWSKIE	CZARNCA PODG - KONIECPOL	6,230	23,556	17,920	0,494	41,970

61	KIELCE - FOSOWSKIE	KONIECPOL - KUCELINKA	38,773	30,813	19,180	1,176	51,169
61	KIELCE - FOSOWSKIE	CZĘSTOCHOWA STRADOM - HERBY STARE	18,022	44,139	63,021	1,344	108,504
64	KOZŁÓW - KONIECPOL	STARZYNY PODG - KONIECPOL	3,786	8,701	0,685	0,115	9,501
146	WYCZERPY - CHORZEW SIEMKOWICE	WYCZERPY - CHORZEW SIEMKOWICE	43,900	0,478	24,061	0,229	24,768
155	KUCELINKA - PORAJ	KUCELINKA - PORAJ	11,063	0,020	19,002	0,361	19,383

Źródło: pismo PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.

W 2022 roku PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. przeprowadziły szereg zadań i inwestycji na terenie powiatu częstochowskiego. Do działań zrealizowanych w granicach administracyjnych powiatu można zaliczyć:

- wymianę rozjazdów nr 5,6 wraz z wymianą szyn i podkładów w torze nr 7 stacja Kłomnice,
- podbicie torów linia nr 61: Turów - Kucelinka tor nr 1: km 105,450 – 105,750, 106,100 – 106,700, tor nr 2: km 101,500 – 101,600, 101,800 – 102,200, stacja Blachownia tor nr 2: km 128,620 – 128,720; rozjazd nr 4, 6, 24, 25 Julianka – Turów tor nr 1: km 90,000 – 91,200, linia nr 1 stacja Widzów Teklinów podbicie rozjazdu nr 2, 3; szlak Kłomnice – Rudniki tor nr 2: km 210,500 – 210,800,
- wymianę podkładów na linii nr 1 w stacji Kłomnice, tor nr 9 (4000 szt.),
- podbicie torów linia nr 61: Koniecpol – Julianka tor nr 1 km 83,500 – 84,100, Julianka – Turów tor nr 1 km 96,900 – 98,100, Turów – Kucelinka tor nr 2 km 106,450 – 108,450, stacja Blachownia km 129,150 – 129,900, podbicie torów linia nr 155 Częstochowa Mirów w km 2,050 – 3,050, Częstochowa Mirów – Poraj tor nr 1: km 3,320 – 5,320, Częstochowa Mirów – Poraj tor nr 1: km 5,250 – 6,900, podbicie torów linia nr 1 Kłomnice – Wyczerpy tor nr 2: km 215,950 – 216,650, 218,750 – 219,600, 203,200 – 203,800, 211,000 – 212,100, stacja Kłomnice tor nr 1: km 207,800 – 207,960, Kłomnice – Rudniki tor nr 2: km 210,550 – 210,800, 216,460 – 216,660, 215,950 – 216,650, 218,750 – 219,600 oraz stacja Rudniki podbicie rozjazdów nr 2, 5, 27, 28, 29, 30,
- wzmocnienie podtorza w stacji Rzerzyczce szlak Kłomnice – Rudniki linia nr 1,
- remont dwóch przejazdów kolejowych w km 125,630 i 127,060 na linii nr 61 Blachownia,
- wykonanie napawania rozjazdów linia nr 1 stacja Teklinów rozjazd nr 6, Julianka rozjazdy nr 24, 25, 1,
- wykonanie napawania rozjazdów i torów linii 61 stacja Blachownia rozjazd nr 26,
- wykonanie napawania rozjazdów i torów linia nr 1: Widzów Teklinów tor nr 1: km 208,245 – 207,460, linia nr 61 stacja Julianka napawanie rozjazdu nr 4, linia nr 146 Rzasawa Cykarszew tor nr 1: km 10,842 – 10,852,
- wykonanie napawania rozjazdów i torów: linia nr 1 Widzów Teklinów – Kłomnice: km 204,120 – 207,270, stacja Kłomnice rozjazdy nr 28, 29, linia nr 61 Koniecpol – Julianka tor nr 2: km 72,200 – 72,371, stacja Turów rozjazdy nr 21, 24 3, 23, 6, stacja Julianka rozjazdy nr 5, 2, 23, 26, Julianka – Turów km 98,170 – 98,068, linia nr 146 stacja Rzasawa tor nr 1 i 2: km 3,115 – 3,142, Cykarszew – Brzeźnica tor nr 1: km 14,890 – 14,891,
- wykonanie spoin termitowych linia nr 61, tor nr 2: km 126,440 – 460,
- wykonanie spoin termitowych linia nr 61 Blachownia – Gnaszyn tor nr 2, stacja Blachownia rozjazd nr 2,
- wymianę podkładów: stacja Rudniki tor nr 6 (300 szt.) Widzów Teklinów tor nr 4 (600 szt.), stacja Kłomnice tor nr 7 (200 szt.) linia nr 61 Koniecpol tor nr 3 (100 szt.), wymiana podrozjazdnic linia nr 61 stacja Turów rozjazd nr 5 (180 mb),
- wymianę podkładów linia nr 61 Koniecpol tor nr 11 (300 szt.),
- wykonanie spoin termitowych linia nr 1 stacja Rudniki tor nr 2 oraz rozjazd nr 7,
- wykonanie spoin termitowych linia nr 61 szlak Koniecpol – Julianka,
- podbicie torów linia nr 1 stacja Widzów Teklinów tor nr 4 w km 199,530 – 200,360, linia nr 61 podbicie torów szlak Koniecpol – Julianka tor nr 2 w km 86,200 – 86,800, szlak Turów – Kucelinka tor nr 2 w km 102,050 – 102,600, stacja Julianka podbicie rozjazdów nr 2 i 3,
- wymianę podkładów linia nr 1: stacja Widzów Teklinów tor nr 4 (100 szt.), stacja Kłomnice tor nr 7 (100 szt.), linia nr 61 stacja Koniecpol tor nr 3 (50 szt.), wymiana podrozjazdnic linia nr 61 stacja Turów rozjazd nr 5,
- wymianę podkładów Koniecpol tor 11 (100 szt.).

Ponadto w 2023 roku PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. przeprowadziły następujące działania w granicach administracyjnych powiatu częstochowskiego:

- wykonanie napawania rozjazdu nr 29 Koniecpol linia nr 61,

- wykonanie napawania szyn linii nr 61 szlak Turów – Kucelinka km 102,305 – 102,315,
- naprawę głównej linii nr 61 wymiana rozjazdu nr 22 w stacji Blachownia,
- remont przejazdu kolejowo-drogowego w km 9,370, linia nr 155,
- podbicie torów linia nr 61 szlak Koniecpol – Julianka tor 1 i 2 km 71,840 – 72,550, podbicie rozjazdów nr 1, 16, 25, 11, 24 w stacji Koniecpol, linia nr 1 stacja Widzów Teklinów tor nr 3 w km 199,450 – 200,400,
- remont przejazdu kolejowo-drogowego linia nr 61 w km 70,296,
- wykonanie napawania rozjazdów linia nr 61 Koniecpol – Julianka tor nr 1 km 72,130, tor nr 2 102,360 – 102,400,
- wykonanie napawania rozjazdów: linia nr 61 stacja Koniecpol rozjazd nr 28,
- szlak Widzów Teklinów – Kłomnice tor nr 1 w km 207,284 – 207,313, linia nr 146 szlak Wyczerpy – Rząsawa tor nr 1 km 1,178 – 1,180,
- napawanie rozjazdów: stacja Kłomnice rozjazdy nr 102, 101, 24, stacja Rudniki rozjazd nr 25, stacja Koniecpol rozjazd nr 31,
- wykonanie napawania torów linii nr 61 stacja Blachownia tor nr 2 w km 128,380 – 128,050,
- wykonanie napawania torów na linii nr 61 Julianka – Turów km 98,693 – 98,735, Kucelinka – Turów w km 103,405 – 103,440, Kucelinka – Częstochowa Stradom tor nr 2 w km 113,075 – 113,625,
- wykonanie napawania torów na linii nr 61 szlak Turów – Julianka tor nr 2 km 98,425, szlak Koniecpol – Julianka tor nr 1 k 81,180 – 81,195,
- wykonanie wymiany podkładów linia nr 1 stacja Widzów Teklinów tor nr 3 (600 szt.), tor nr 5 (450 szt.), stacja Rudniki tor nr 6 (100 szt.), tor nr 10 (100 szt.), wykonanie wymiany podrozdziadnic na linii nr 1 stacja Widzów Teklinów rozjazd nr 4 (220 mb), rozjazd nr 18 (220,2 mb),
- wykonanie złącza klejono-sprężonego linia nr 61 km 72,205 tor nr 1 i 2,
- wykonanie spoin termitowych na linii nr 61 stacja Blachownia rozjazd nr 26,
- szlifowanie szyn i przejazdów na linii nr 1 tor 1 i 2 km 195,500 – 229,200,
- wykonanie analizy porealizacyjnej w zakresie oddziaływania akustycznego dla przedsięwzięcia pn. „Prace na linii kolejowej nr 1 na odcinku Częstochowa – Zawiercie”.

4.2.1.4. Hałas lotniczy

Na terenie powiatu częstochowskiego znajduje się lotnisko w Rudnikach. Posiada ono statut lądowiska i wykorzystywane jest głównie do celów sportowych przez Aeroklub Częstochowski. W niewielkim stopniu obsługuje też ruch turystyczny. Lotnisko to ze względu na swój charakter nie powoduje znacznych zmian w klimacie akustycznym powiatu częstochowskiego.

4.2.2. Analiza SWOT

Hałas	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
dobra dostępność komunikacyjna powiatu istniejące ekrany akustyczne realizowane nasadzenia realizowane corocznie działania remontowe/modernizacyjne na drogach publicznych	zwiększająca się liczba pojazdów
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
możliwość rozwoju gospodarczego dzięki dobrej komunikacji możliwość turystycznego i rekreacyjnego poprzez dogodny dojazd ze wszystkich kierunków	zwiększanie się liczby pojazdów może stwarzać dyskomfort akustyczny dla mieszkańców zamieszkujących tereny wzdłuż dróg dyskomfort akustyczny dla mieszkańców i turystów zagrożenie emigracji mieszkańców z terenów nieatrakcyjnych akustycznie

Źródło: opracowanie własne

4.2.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie hałasu

Hałas jest elementem tzw. stresu miejskiego, wpływających na jakość życia ludności, zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych. Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska i komfortu akustycznego mieszkańców.

Na terenie powiatu częstochowskiego działają firmy, których działalność negatywnie wpływa na okoliczne tereny i ich mieszkańców. Corocznie Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach prowadzi kontrole emisji hałasu. Skrócona analiza SWOT wykazała, iż zagrożeniem dla powiatu w sytuacji nasilającego się hałasu

może być pogłębiający się dyskomfort oraz docelowo tworzenie zjawiska migracji mieszkańców z terenów o nadmiernej uciążliwości akustycznej na terenie o lepszym komforcie akustycznym.

W związku z tym w harmonogramach realizacji zadań zapisano, iż ważnym działaniem jest kontynuacja działań administracyjnych realizowanych przez Powiat Częstochowski polegających na wydawaniu decyzji o dopuszczalnej emisji hałasu. Jednocześnie uzupełnieniem tych działań także w formie kontynuacji aktualnie już prowadzonych prac będą kontrole przedsiębiorstw, z których działalnością nierozzerwalnie jest związana emisja hałasu (wykonywane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach). Koszty kontroli pochodzić będą ze środków własnych WIOŚ.

W zakresie hałasu pochodzącego z działalności gospodarczej niebagatelnym działaniem jest wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów regulujących kwestię lokalizacji źródeł emisji hałasu przemysłowego. Realizację tego rodzaju działań prowadzić będą (także jako kontynuacja aktualnych działań) gminy należące do powiatu częstochowskiego. Zadania te realizowane będą w trakcie aktualizacji planów zagospodarowania przestrzennego jako ich uzupełnienie i dostosowanie do obowiązujących przepisów. Koszty aktualizacji planów zagospodarowania przestrzennego będą środkami własnymi gmin należących do powiatu częstochowskiego w razie możliwości uzupełnianymi środkami zewnętrznymi np. z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

W sytuacjach funkcjonowania już istniejących oraz nowopowstających przedsiębiorstw, z których działalnością nierozzerwalnie wiąże się emisja hałasu, obowiązkiem przedsiębiorców jest minimalizacja hałasu poprzez wyciszenie hal oraz maszyn i urządzeń przez zastosowanie odpowiednich rozwiązań technicznych. Zadanie to zapisano w harmonogramie realizacji zadań, a jednostkami odpowiedzialnymi za ich realizację są przedsiębiorcy. Finansowanie modernizacji przedsiębiorstw lub budowy w nowoczesnych standardach będzie pochodzić głównie ze środków własnych przedsiębiorstw oraz dofinansowań zewnętrznych.

Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się hałas pochodzący od środków transportu, jest to hałas typu liniowego, którego źródłem emisji hałasu są autostrady, drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe oraz gminne. Analiza SWOT wykazała, iż mocną stroną powiatu jest dobra dostępność komunikacyjna, jednak słabą stroną jest ciągle zwiększająca się liczba samochodów wzmagająca dyskomfort akustyczny mieszkańców. W harmonogramie realizacji zadań zapisano, iż ciągłymi zadaniami do realizacji są przebudowy i modernizacje dróg zarówno krajowych, jak i wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Zadania te zapisano zarówno w harmonogramie realizacji zadań własnych – do realizacji przez Powiatowy Zarząd Dróg w Częstochowie, jak i w harmonogramie realizacji zadań monitorowanych do realizacji przez Generalną Dyрекję Dróg Krajowych i Autostrad, Zarząd Dróg Wojewódzkich oraz Gminy powiatu częstochowskiego.

Niebagatelnym zadaniem, którego realizacja prowadzona jest na każdym szczeblu i w trybie ciągłym jest edukacja ekologiczna. Zadanie to zapisano w harmonogramie realizacji zadań monitorowanych do realizacji przez gminy, a finansowane będzie ze środków własnych, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach oraz sponsorów.

4.3. Promieniowanie elektromagnetyczne

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie promieniowania elektromagnetycznego.

Tabela 20. Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO NA LATA 2020-2023 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2024-2027”			
Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach			
L.p.	Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Gromadzenie danych nt. instalacji emitujących pole elektromagnetyczne wymagających zgłoszeń	Starostwo Powiatowe otrzymało w 2023 roku 3 zgłoszenia instalacji emitujących pola elektromagnetyczne z terenu powiatu częstochowskiego.	3 zgłoszenia instalacji emitujących pola elektromagnetyczne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie Powiatu Częstochowskiego

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie powiatu.

Tabela 21. Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie promieniowania elektromagnetycznego

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2019	Stan aktualny
1	Liczba punktów z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatu Częstochowskiego

4.3.1. Opis stanu obecnego

Instalacjami emitującymi pola elektromagnetyczne są:

- linie przesyłowe wysokiego, średniego i niskiego napięcia,
- stacje transformatorowe, instalacje radiokomunikacyjne, takie jak:
 - stacje bazowe telefonii komórkowej,
 - stacje radiowe i telewizyjne.

Według ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, prowadzący instalację oraz użytkownik urządzenia emitującego pola elektromagnetyczne, które są:

- stacjami elektroenergetycznymi lub napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi o napięciu znamionowym nie niższym niż 110 kV,
- instalacjami radiokomunikacyjnymi, radionawigacyjnymi lub radiolokacyjnymi, emitującymi pola elektromagnetyczne, których równoważna moc promieniowana izotropowo wynosi nie mniej niż 15 W, emitującymi pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 30 kHz do 300 GHz,

są obowiązani do wykonania pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

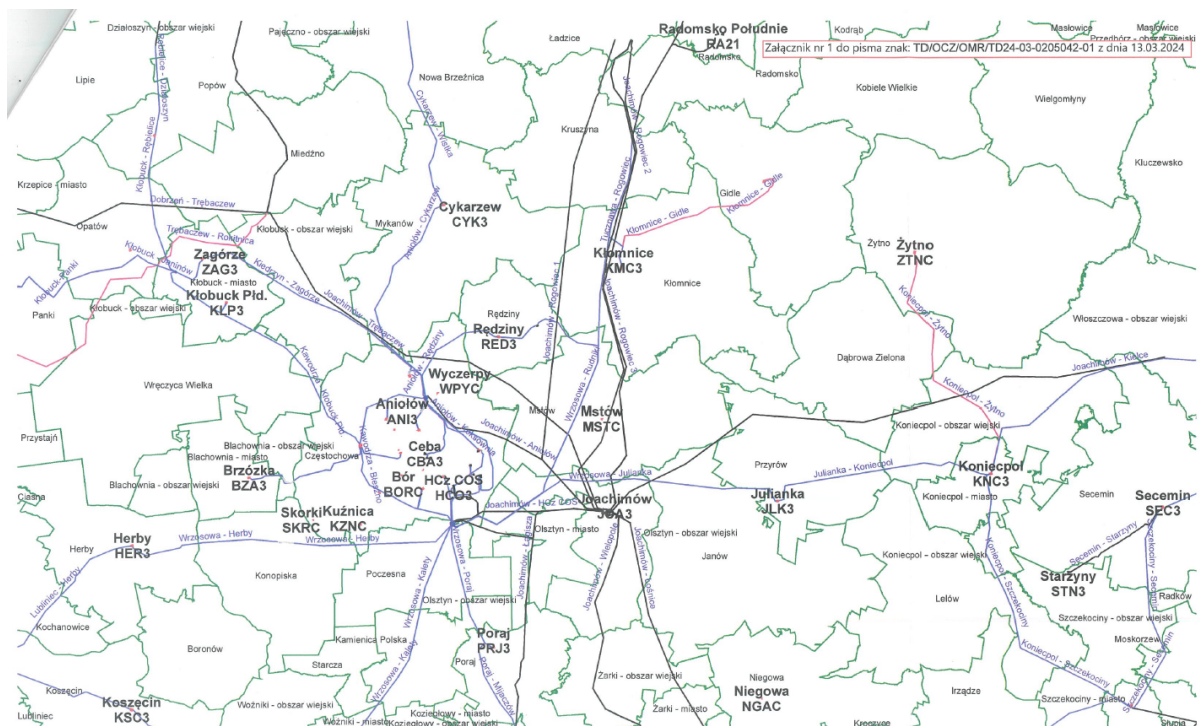
Pomiary te wykonywane są:

- bezpośrednio po rozpoczęciu użytkowania instalacji lub urządzenia;
- każdorazowo w przypadku zmiany warunków pracy instalacji lub urządzenia.

Wyniki pomiarów przekazuje się Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska i Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu.

Na terenie powiatu częstochowskiego źródłem niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego są:

- linie napowietrzne wysokiego napięcia WN,
- linie napowietrzne i kablowe średniego napięcia SN,
- linie napowietrzne i kablowe niskiego napięcia nN,
- stacje transformatorowe WN/SN, rozdzielnie WN,
- stacje transformatorowe SN/nN, rozdzielnie SN.

Rysunek 16. Plan sytuacyjny sieci elektroenergetycznej na terenie powiatu częstochowskiego

Źródło: pismo TAURON DYSTRYBUCJA S.A. ODDZIAŁ W CZĘSTOCHOWIE znak: TD/OCZ/OMR/TD24-03-0205042-01

W „Planie inwestycyjnym TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Częstochowie na lata 2024-2026 zostały przewidziane następujące inwestycje:

- budowa stacji transformatorowej 15/0,4 kV z włączeniem do sieci SN i nN w miejscowości Stara Gorzelnia,
- budowa stacji transformatorowej 15/0,4 kV z włączeniem do sieci SN i nN w miejscowości Blachownia, ul. Sosnowa,
- budowa stacji transformatorowej 15/0,4 kV z włączeniem do sieci SN i nN oraz modernizacja linii napowietrznej nN zasilanej z stacji CZW40037 Ottonów miejscowości Blachownia przy ul. Piastów,
- budowa stacji transformatorowej 15/0,4 kV z włączeniem do sieci SN i nN w miejscowości Piasek, gm. Janów,
- budowa stacji transformatorowej 15/0,4 kV z włączeniem do sieci SN i nN w miejscowości Kolonia Klepaczka,
- budowa stacji transformatorowej 15/0,4 kV z włączeniem do sieci SN i nN w miejscowości Adamów,
- budowa stacji transformatorowej 15/0,4 kV z włączeniem do sieci SN i nN w miejscowości Wancerzów, ul. Sadowa,
- budowa stacji transformatorowej 15/0,4 kV z włączeniem do sieci SN i nN w miejscowości Jaskrów, ul. Chabrowa,
- budowa linii kablowej 15 kV relacji SE Cykarzew – Kuźnica Kiedrzyńska,
- budowa stacji transformatorowej 15/0,4 kV z włączeniem do sieci SN i nN w miejscowości Olsztyn, ul. Amonitowa,
- budowa stacji transformatorowej 15/0,4 kV z włączeniem do sieci SN i nN oraz podział sieci nN zasilanej z CZW40087 Kusięta Duże w miejscowości Kusięta,
- budowa stacji transformatorowej 15/0,4 kV z włączeniem do sieci SN i nN w miejscowości Wrzosowa, ul. Piaskowa,
- budowa stacji transformatorowej 15/0,4 kV z włączeniem do sieci SN i nN w miejscowości Wola Mokrzeska,
- rozbudowa rozdzielni 110 kV w SE Julianka 110/15 kV,
- budowa stacji transformatorowej 15/0,4 kV z włączeniem do sieci SN i nN w miejscowości Rędziny, ul. Wrzosowa,
- modernizacja linii napowietrznej nN (obw. nr IV) zasilanej ze stacji transformatorowej 15/0,4 kV CZW20789 Stanisławice w miejscowości Stanisławice,
- budowa stacji transformatorowej 15/0,4 kV Luborczy II z włączeniem do sieci SN i nN w miejscowości Luborczy,

- przebudowa linii 110 kV relacji Koniecpol – Włoszczowa w celu zwiększenia obciążenia prądowego,
- modernizacja sieci nN zasilanej ze stacji CZW40119 obwody Kokowa i Trasa w miejscowości Mykanów,
- przebudowa linii napowietrznej nN zasilanej z stacji nr CZW40654 Lubojenka 2 z budową powiązania nN z stacją nr CZW40068 Lubojenka 1 w miejscowości Lubojenka przy ul. Prostej i Stawowej,
- modernizacja obwodu nN kierunek Rybna zasilanego ze stacji CZW20229 Kokowa 1,
- wymiana słupowej stacji transformatorowej CZW40229 Kokowa I ze zmianą lokalizacji, budowa 0,17 km linii kablowej SN i ok. 0,2 km linii kablowych nN,
- wymiana stacji transformatorowej 15/0,4 kV CZW40013 (S-13) Wierchowisko 4 na kontenerową wraz z powiązaniem sieci 15 kV,
- przebudowa stacji transformatorowej 15/0,4 kV nr CZW40281 Broniszew Stary 1 z włączeniem do sieci SN i nN w miejscowości Broniszew Stary przy ul. Kwiatowej,
- wymiana stacji transformatorowej 15/0,4 kV CZW40079 Antoniów oraz modernizacja linii nN obwód Czarny Las w miejscowości Antoniów, ul. Klonowa,
- budowa stacji transformatorowej 15/0,4 kV w miejscowości Cykarszew, ul. Rumiankowa, remont linii nN obwód Kocin Stary zasilanej ze stacji transformatorowej CZW40075 Cykarszew Płn.,
- budowa odcinka linii kablowej ze stacji transformatorowej 15/0,4 kV nr CZW40278 Biskupice 5 z modernizacją odcinka linii napowietrznej nN i przejęciem części obwodu nr 3 kierunek Chorońska zasilanego ze stacji transformatorowej 15/0,4 kV nr CZW40066 Biskupice 1 w miejscowości Biskupice,
- budowa linii kablowej 15 kV relacji GPZ Koksownia – stacja transformatorowa 15/0,4 kV CZW40649 Olsztyn Sienkiewicza w celu poprawy pewności zasilania miejscowości Olsztyn,
- modernizacja sieci nN zasilanej ze stacji transformatorowej nr CZW40299 Ciecierzyn,
- modernizacja linii nN zasilanej ze stacji transformatorowej 15/0,4 kV CZW40812 Nowa Wieś – obwód kierunek DK-1,
- kompleksowa modernizacja sieci nN zasilanej ze stacji CZW40815 Kolonia Borek,
- przebudowa stacji transformatorowej 15/0,4 kV nr CZW40117 Poczesna Kolonia na kontenerową z włączeniem do sieci SN i nN w miejscowości Poczesna przy ul. Południowej,
- modernizacja sieci nN zasilanej ze stacji ZW40806 Zawodzie w miejscowości Zawodzie,
- przebudowa linii 110kV relacji Wrzosowa – Julianka w celu zwiększenia obciążenia prądowego,
- modernizacja sieci nN zasilanej ze stacji transformatorowej CZW40227 Śmiertny Dąb obwód kierunek Piasek,
- wymiana stacji transformatorowych 15/0,4 kV CZW40114 Skrajniwa I oraz CZW40115 Skrajniwa II z włączeniem do sieci SN i nN,
- wymiana stacji transformatorowej 15/0,4 kV CZW40818 Kamienica Polska 2 z przeniesieniem do nowej lokalizacji wraz z modernizacją fragmentu obwodu nN kierunek Wanaty,
- przebudowa linii 110 kV relacji Wrzosowa – Poraj w celu zwiększenia obciążenia prądowego,
- budowa stacji transformatorowej 15/0,4 kV w miejscowości Skrzydlów przy ul. Zachodniej z włączeniem do sieci SN i nN,
- modernizacja sieci nN zasilanej ze stacji transformatorowej nr CZW40254 Rększowice 2 obwód kierunek Nierada,
- modernizacja sieci nN zasilanej ze stacji transformatorowej nr CZW40081 Konopiska I Wieś obwód, ul. Opolska,
- wymiana stacji transformatorowej 15/0,4 kV CZW40092 Konopiska III w miejscowości Konopiska,
- powiązanie ciągów liniowych 15 kV RS Mstów – Jażwiny z SE Julianka – Mstów w miejscowości Jażwiny i Kuśmierki gm. Mstów.

Ponadto na terenie powiatu częstochowskiego zlokalizowane są stacje bazowe telefonii komórkowej na terenie każdej z gmin – łącznie 83 instalacje PEM. W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie stacji na terenie poszczególnych gmin powiatu.

Tabela 22. Stacje bazowe telefonii komórkowej na terenie gmin powiatu częstochowskiego

Gmina	Liczba instalacji PEM ogółem
Blachownia	5
Dąbrowa Zielona	4
Janów	3
Kamienica Polska	1
Kłomnice	7
Koniecpol	5

Konopiska	7
Kruszyna	5
Lelów	6
Mstów	5
Mykanów	8
Olsztyn	5
Poczesna	9
Przyrów	4
Rędziny	4
Starcza	5
Razem	83

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych <https://beta.btsearch.pl> (dostęp: 18.04.2024 r.)

Zadania w zakresie oceny poziomów promieniowania elektromagnetycznego i ich zmian dokonuje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

W 2022 roku badanie na terenie powiatu częstochowskiego przeprowadzono w sześciu punktach pomiarowych:

- przy ul. Zamkowej, gmina Koniecpol – wynik 0,5 godz. pomiaru wyniósł: 0,8 V/m, wartość wskaźnika W_{ME} : 0,06;
- przy ul. Częstochowskiej, gmina Mykanów – pomiar poniżej progu czułości sondy pomiarowej (0,7 V/m), wartość wskaźnika W_{ME} : 0,07;
- przy ul. Mstowskiej, gmina Olsztyn – pomiar poniżej progu czułości sondy pomiarowej (0,7 V/m), wartość wskaźnika W_{ME} : 0,06;
- w gminie Starcza – pomiar poniżej progu czułości sondy pomiarowej (0,7 V/m), wartość wskaźnika W_{ME} : 0,06;
- przy ul. J. Domagalskiej, gmina Kamienica Polska – pomiar poniżej progu czułości sondy pomiarowej (0,7 V/m), wartość wskaźnika W_{ME} : 0,07;
- we wsi Zarębice, gmina Przyrów – pomiar poniżej progu czułości sondy pomiarowej (0,7 V/m), wartość wskaźnika W_{ME} : 0,04.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami wyniki badań nie wskazywały na przekroczenie dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego.

4.3.2. Analiza SWOT

Promieniowanie elektromagnetyczne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
lokalizacja punktów pomiarowych na terenie powiatu brak przekroczeń poziomów promieniowania elektromagnetycznego	stale zwiększający się zasięg sieci kablowych i bezprzewodowych w okolicy, co docelowo może powodować przekroczenia dopuszczalnych poziomów promieniowania
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
dalsze badania poziomu promieniowania aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	zwiększający się nieznacznie poziom promieniowania elektromagnetycznego silniejszy zasięg sieci kablowych i bezprzewodowych, który docelowo może powodować przekroczenia dopuszczalnych poziomów promieniowania

Źródło: opracowanie własne

4.3.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie promieniowania elektromagnetycznego

Na terenie powiatu częstochowskiego instalacjami emitującymi pola elektromagnetyczne są przede wszystkim linie przesyłowe wysokiego, średniego i niskiego napięcia oraz instalacje radiokomunikacyjne. W związku z presją mieszkańców województwa na rozwój zasięgu linii elektroenergetycznych oraz zasięgu telefonii komórkowej powstaje coraz większa ilość instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.

Zapisy Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024 ujmują cel w zakresie promieniowania elektromagnetycznego, jako „Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach”.

Dla określenia aktualnych stanów promieniowania elektromagnetycznego Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach prowadzi corocznie według ustalonego harmonogramu na terenie całego województwa

śląskiego w tym na obszarze powiatu częstochowskiego badania poziomów promieniowania. Wyniki badań nie wykraczają poza dopuszczalne poziomy.

Skrócona analiza SWOT wykazała, iż mocną stroną powiatu jest brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów promieniowania, co potwierdziły badania WIOŚ. W realizacji zadań monitorowanych zapisano, iż w kolejnych latach badania monitoringowe promieniowania elektromagnetycznego będą kontynuowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach w perspektywie 3 letniej w punktach na terenie całego województwa śląskiego, w tym powiatu częstochowskiego. Koszty na ten cel pochodzić będą ze środków własnych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony środowiska w Katowicach.

W związku z dużą presją na rozwój sieci komórkowej i stałego zwiększania jej zasięgu istotnym elementem jest wprowadzenie do gminnych Planów Zagospodarowania Przestrzennego zapisów precyzujących możliwe lokalizacji stacji przekąźnikowych telefonii komórkowych.

Taką potrzebę wykazała także analiza SWOT, według której gminy w swoich Planach zagospodarowania Przestrzennego powinny bardziej szczegółowo opisywać możliwe potencjalne lokalizacje instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.

Dlatego w harmonogramie realizacji zadań monitorowanych zapisano, iż niezbędne jest w trakcie aktualizacji Planów Zagospodarowania Przestrzennego wprowadzanie do tych dokumentów zapisów obwarowujących lokowanie instalacji emitujących promieniowanie niejonizujące. Zadanie to realizowane będzie przez gminy należące do powiatu częstochowskiego, koszty poniesione na ten cel pochodzić będą z budżetu gmin.

4.4. Zasoby wodne

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie zasobów wodnych.

Tabela 23. Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO NA LATA 2020-2023 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2024-2027”			
System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód			
L.p.	Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Utrzymywanie, doposażanie i optymalizacja wykorzystania magazynów przeciwpowodziowych	Na terenie powiatu częstochowskiego znajduje się magazyn przeciwpowodziowy, który sukcesywnie, w miarę potrzeb jest doposażany. W 2022 roku magazyn doposażono w: - zestaw narzędzi akumulatorowych – 3 400,00 zł, 4 agregaty prądotwórcze – 20 500,00 zł, - namiot pneumatyczny NPS37 – 23 464,71 zł, - prostownik inwerterowy – 350,00 zł. W 2023 roku magazyn doposażono w: - lampę ostrzegawczą – 2 129,01 zł, 2 pilarki łańcuchowe – 4000,00 zł, 2 namioty reklamowe – 6 780,00 zł, 2 myjki wysokociśnieniowe – 4 800,00 zł, - nagrzewnicę olejową – 3 850,00 zł, - pilarkę szablą – 1 950,01 zł, 2 zestawy ratownicze PSP R0 (Box) – 2 200,00 zł, - dron DJI Mavic 3 Tly More Combo – 12 499,00 zł.	bieżąca realizacja

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie Powiatu Częstochowskiego

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie powiatu.

Tabela 24. Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie zasobów wodnych

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2019	Stan aktualny
1	Ilość magazynów przeciwpowodziowych	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatu Częstochowskiego

4.4.1. Opis stanu obecnego

Zarządzanie zasobami wodnymi zgodnie z Dyrektywą 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 roku ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej oraz wymaganiami zawartymi w ustawie z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne odbywa się w odniesieniu do jednolitych części wód: powierzchniowych i podziemnych. W obszarze tych jednolitych części wód odbywa się identyfikacja i analiza stanu, zagrożeń oraz planowanie działań mających na celu osiągnięcie przez poszczególne części wód celów środowiskowych.

Powiat Częstochowski znajduje się w dorzeczu Wisły, w regionie wodnym Środkowej Wisły oraz w dorzeczu Odry, w regionie wodnym Warty. Najnowsze aktualizacje Planów zostały przyjęte na podstawie Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2023 r., poz. 300) oraz Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2023 r., poz. 335).

4.4.1.1. Wody powierzchniowe

Pod względem hydrologicznym powiat częstochowski położony jest w zlewniach rzeki Odry i Wisły. Główne rzeki powiatu to:

- Rzeka Warta, której odcinek o długości 58 km przepływa przez zachodnią część powiatu (gminy: Kruszyna, Kłomnice, Mstów, Poczesna, Kamienica Polska). Administratorem rzeki jest Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu – Zarząd Zlewni Sieradz – Nadzór Wodny Częstochowa,
- Rzeka Pilica, której odcinek o długości 13 km przepływa przez wschodnią część powiatu (gminy: Koniecpol, Lelów). Administratorem rzeki jest Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie – Zarząd Zlewni Piotrków Trybunalski – Nadzór Wodny Koniecpol.

Przez powiat częstochowski przepływa m.in. rzeka: Warta, Wiercica, Kocinka, Sękowica, Stradomka, Konopka, Kamieniczka, Sobuczyna, Brzezinka.

Rysunek 17. Wody powierzchniowe na terenie powiatu częstochowskiego

Źródło: <http://mapy.isok.gov.pl>

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu na terenie powiatu częstochowskiego znajdują się pozostające w administracji RZGW w Poznaniu:

- jazy:
 - jaz piętrzący Skrzydlów II rz. Warta w km 713+250,
 - jaz piętrzący Rzeki Wielkie rz. Warta w km 7007+900,
 - jaz piętrzący Śliwaków rz. Warta w km 698+900,
 - jaz piętrzący Skrzydlów I rz. Warta w km 711+400,
 - jaz piętrzący Konary rz. Warta w km 700+560,
 - jaz piętrzący Przyrów rz. Wiercica w km 14+420,
 - jaz betonowy ruchomy Konic Stary rz. Kocinka w km 16+600,
 - jaz Cielętniki rz. Kanał Lodowy w km 10+820,
 - jaz piętrzący Knieja rz. Wiercica w km 11+190,
 - jaz piętrzący Smyków rz. Wiercica w km 8+190,
 - jaz betonowo-drewniany kozły stalowe rz. Stara Warta w km 1+900,
 - jaz betonowy ruchomy rz. Stara Warta w km 5+660,
 - jaz ruchomy rz. Kocinka w km 27+580,
 - jaz ruchomy rz. Kocinka w km 29+770,
 - jaz ruchomy rz. Kocinka w km 31+700,
 - jaz ruchomy rz. Kocinka w km 33+000,
 - jaz ruchomy (Szarlejka) rz. Biała w km 3+660,
 - jaz betonowy ruchomy rz. Wiercica w km 1+400,
 - jaz ruchomy rz. Wiercica w km 3+250,
 - jaz ruchomy rz. Wiercica w km 6+050,
 - jaz (Konopka) rz. Konopka w km 3+372,
 - jaz z przepustem rz. Kanał Lodowy w km 23+000,
- zbiorniki wodne:
 - zbiornik wodny oboczny Przyrów rz. Wiercica w km 14+775,

- zbiornik wodny Julianka rz. Wiercica w km 18+400,
- inne:
 - próg Karczewice nr inwent. 2/020/S rz. Warta w km 702+850,
 - budowla wlotowa do Kanału Młynówka nr inwent. 2/068/S rz. Warta w km 696+500,
 - próg Zawada nr inwent. S-2-57 rz. Warta w km 694+840,
 - zastawka rz. Kanał Lodowy w km 25+920,
- wały przeciwpowodziowe:
 - wały przeciwpowodziowe rzeki Warty m. Słowik, gm. Poczesna, wał lewy ok. 1 km, wał prawy ok. 1,2 km.

4.4.1.2. Monitoring rzek w rejonie powiatu częstochowskiego

Zgodnie z ustawą Prawo wodne celem prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych jest pozyskanie informacji o stanie wód w dorzeczych dla potrzeb planowania w gospodarowaniu wodami oraz oceny osiągania celów środowiskowych. Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną (RDW), badania prowadzi się w 6-letnich cyklach Planów Gospodarowania Wodami (PGW). Rok 2021 był trzecim w sześcioletnim okresie obowiązywania Planów Gospodarowania Wodami w latach 2016-2021.

Badania prowadzono zgodnie z „Programem państwowego monitoringu środowiska województwa śląskiego na lata 2016-2020”, którego realizacja stanowiła podstawę oceny stanu wód. Sieć monitoringu wód powierzchniowych została zaplanowana na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 roku w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1178) – obecnie już nieobowiązujące.

Podstawowymi jednostkami gospodarowania wodami są jednolite części wód powierzchniowych (JCWP). Sporządzane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oceny wód powierzchniowych bazują na sieci punktów pomiarowo-kontrolnych (ppk). Podstawę do jej wyznaczenia na terenie województwa śląskiego stanowiły opracowane przez KZGW wykazy wód oraz zalecenia i wskazówki Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Głównym celem sporządzenia oceny stanu wód powierzchniowych jest dostarczenie wiedzy o stanie/potencjale ekologicznym i stanie chemicznym wód powierzchniowych, niezbędnej do gospodarowania wodami w dorzeczych, podejmowania działań na rzecz poprawy stanu wód oraz ich ochrony przed zanieczyszczeniem.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły oraz rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry na terenie powiatu częstochowskiego wyznaczonych zostało 30 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP). Powiat Częstochowski położony jest w obrębie dwóch regionów wodnych: Warty i Środkowej Wisły.

W poniższej tabeli przedstawiono charakterystykę JCWP występujących na terenie powiatu.

Tabela 25. Charakterystyka JCWP na terenie powiatu częstochowskiego

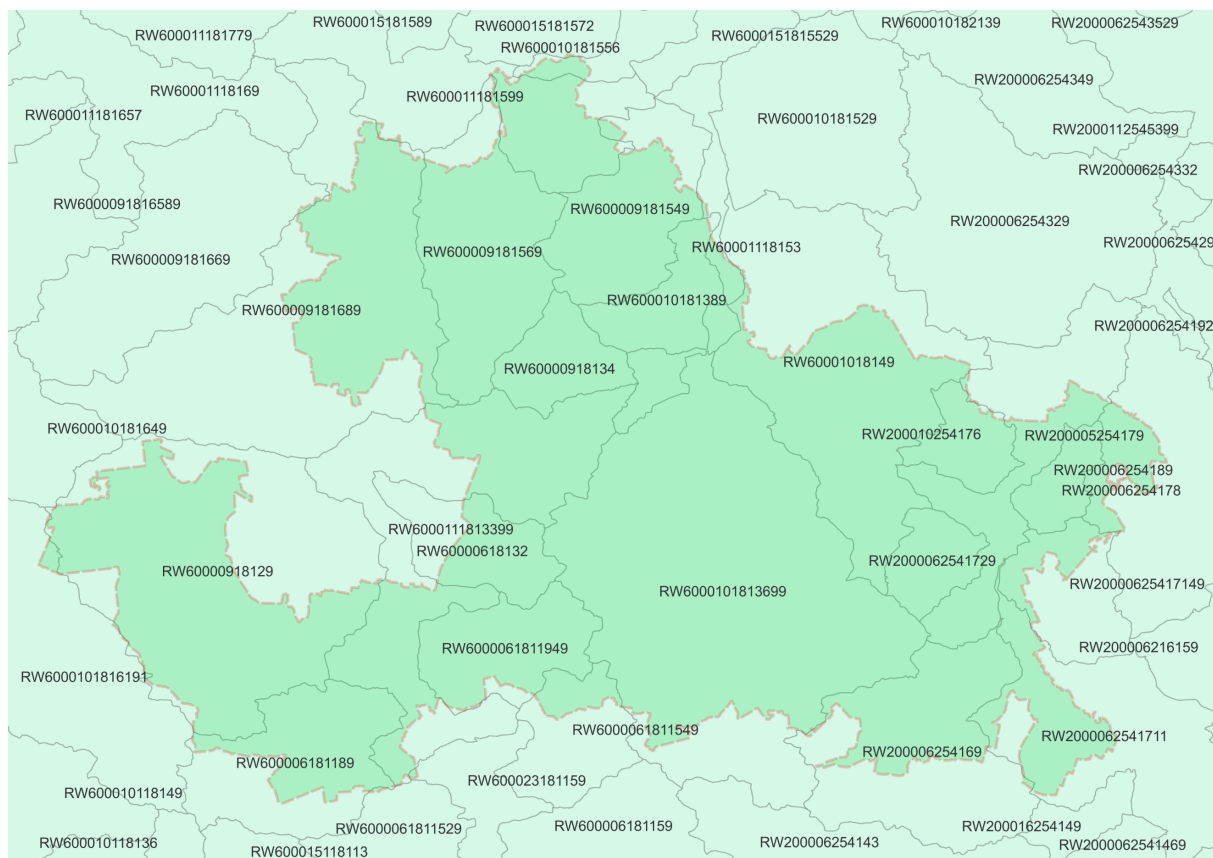
Nazwa JCWP	Kod JCWP	Obszar dorzecza	Aktualny stan JCWP	Cel środowiskowy - stan/potencjał ekologiczny	Cel środowiskowy - stan chemiczny	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
Liswarta do Młynówki Kamińskiej	RW6000101816191	Odry	zły	dobry stan ekologiczny	dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	zagrożona
Stradomka	RW60000918129	Odry	zły	dobry stan ekologiczny	dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), benzo(g,h,i)perylen(w), fluoranten(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	zagrożona
Kamieniczka	RW600006181189	Odry	zły	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [IO]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości)	dobry stan chemiczny	zagrożona
Boży Stok	RW6000061811529	Odry	zły	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone)	dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), fluora]	zagrożona

				wskaźniki: [przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C (maksymalna dopuszczalna wartości w wodzie: do 2740 µS/cm), IO, MMI, EFI+PL/IBI_PL]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości)	nten(w),heptachlor(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	
Pankówka	RW600010181649	Odry	zły	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny	zagrożona
Warta od zb. Poraj do Rudniczanki	RW6000111813399	Odry	zły	dobry potencjał ekologiczny	dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w),fluoranten(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	zagrożona
Zb. Poraj	RW600023181159	Odry	zły	dobry potencjał ekologiczny	dla złagodzonych wskaźników [Benzo(a)piren (w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	zagrożona
Ordonka	RW6000061811549	Odry	zły	dobry potencjał ekologiczny	dobry stan chemiczny	zagrożona
Dopływ spod Choronia	RW6000061811949	Odry	zły	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny	niezagrożona
Załączówka	RW200006254178	Wisły	zły	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D	dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	zagrożona
Zwlecza	RW200006254189	Wisły	zły	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	zagrożona
Kocinka	RW600009181689	Odry	zły	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot azotanowy]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości)	dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w),heptachlor(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	zagrożona
Bystra	RW600010181389	Odry	zły	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny	zagrożona
Widzówka	RW600009181549	Odry	zły	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny	zagrożona
Dopływ z Wymysłówka	RW600010181556	Odry	zły	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny	niezagrożona
Biała Oksza	RW600009181669	Odry	zły	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny	zagrożona
Kucelinka	RW60000618132	Odry	zły	umiarkowany potencjał ekologiczny (złagodzone wskaźniki:	dobry stan chemiczny	zagrożona

				[przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C, IO]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości)		
Wiercica	RW6000101813699	Odry	zły	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [MIR, EFI+PL/ IBI_PL]; pozostałe wskaźniki II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w),heptachlor(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	zagrożona
Białka	RW200006254169	Wisły	zły	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [EFI+PL/ IBI_PL]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D	dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	zagrożona
Pilica do Kanału Kopanka	RW2000062541711	Wisły	zły	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	zagrożona
Struga z Michałowa	RW20000625417149	Wisły	zły	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	zagrożona
Pilica od Kanału Kopanka do Zwleczy	RW200005254179	Wisły	zły	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [IO, MMI, EFI+PL/ IBI_PL]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie	dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w),benzo(b)fluoranten(w), benzo(g,h,i)perylen(w),rtęc(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	zagrożona

				drożności cieku według wymagań gatunków chronionych		
Kalenica	RW2000062541729	Wisły	zły	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [OWO, przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D	dobry stan chemiczny	zagrożona
Kanał Warty ze Starą Wiercią i Kanałem Lodowym	RW60001018149	Odry	zły	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [OWO]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości)	dobry stan chemiczny	zagrożona
Zimna Woda	RW200010254176	Wisły	zły	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [MMI]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D	dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	zagrożona
Pijawka	RW600009181569	Odry	zły	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny	zagrożona
Rudniczanka	RW60000918134	Odry	zły	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [fosfor ogólny, fosforany]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości)	dobry stan chemiczny	zagrożona
Warta od Rudniczanki do Widzówki	RW60001118153	Odry	-	dobry potencjał ekologiczny	dobry stan chemiczny	zagrożona
Warta od Widzówki do Liswarty	RW600011181599	Odry	zły	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny	zagrożona
Dopływ spod Radziechowic	RW600015181572	Odry	zły	umiarkowany potencjał ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [MMI]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości)	dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), benzo(g,h,i)perylen(w), fluoranten(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	zagrożona

Źródło: Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2023, poz. 300), Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2023, poz. 335)

Rysunek 18. Jednolite części wód powierzchniowych na terenie powiatu częstochowskiego

Źródło: opracowanie własne

Tabela 26. Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych – rzek na terenie powiatu częstochowskiego w latach 2014-2019

Nazwa JCWP	Klasyfikacja stanu/potencjału ekologicznego			Klasyfikacja stanu chemicznego		Ocena stanu JCWP	
	Rok badań	Klasa	Stan/potencjał ekologiczny	Rok badań	Stan chemiczny	Rok badań	Ocena
Stradomka do wypływu ze Zb. Blachownia	2017	3	umiarkowany stan ekologiczny	-	-	2017	zły stan wód
Stradomka od wypływu ze Zb. Blachownia do ujścia	-	-	-	2017	stan chemiczny poniżej dobrego	2017	zły stan wód
Białka	-	-	-	2017	stan chemiczny poniżej dobrego	2017	zły stan wód
Konopka	2017	3	umiarkowany stan ekologiczny	2017	stan chemiczny poniżej dobrego	2017	zły stan wód
Ciek spod Rudnik	2017	3	umiarkowany stan ekologiczny	-	-	2017	zły stan wód
Widzówka	2017	3	umiarkowany stan ekologiczny	-	-	2017	zły stan wód
Pijawka	2017	2	dobry stan ekologiczny	-	-	brak możliwości oceny	
Zimna Woda	-	-	-	2017	stan chemiczny poniżej dobrego	2017	zły stan wód
Bystra	2017	3	umiarkowany stan ekologiczny	-	-	2017	zły stan wód
Warta od Zbiornika Poraj od Cieku spod Rudnik	2017	3	umiarkowany potencjał ekologiczny	2017	stan chemiczny poniżej dobrego	2017	zły stan wód
Warta od Cieku spod Rudnik do Wiercicy				2017	stan chemiczny poniżej dobrego	2017	zły stan wód
Wiercica				2017	stan chemiczny poniżej dobrego	2017	zły stan wód
Kocinka				2017	stan chemiczny poniżej dobrego	2017	zły stan wód
Kamieniczka	2017	4	słaby stan ekologiczny	-	-	2017	zły stan wód

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Zarząd Zlewni w Sieradzu w 2023 roku przeprowadziło na terenie powiatu częstochowskiego następujące prace:

- utrzymanie, konserwacyjno-udroźnieniowe rzek:
 - Kozyrka (km 6+000 – 8+200),
 - Wiercica (km 5+500 – 7+640),
- utrzymanie wałów przeciwpowodziowych rzek: Warta Stradomka, Kucelinka, Konopka,
- konserwacyjne lewostronnego wału przeciwpowodziowego w km 12+950 – 14+350 rzeki Wiercicy oraz jazu i zbiornika wodnego „Przyrów”,
- konserwacyjne zbiornika wodnego „Julianka” oraz zbiornika wodnego „Zaborze” na rzece Wiercica,
- konserwacyjne cieków i urządzeń wodnych, w tym m.in. koszenie, usuwanie zatorów i tam bobrowych.

PGW WP Zarząd Zlewni w Sieradzu w ramach „Programu realizacji zadań związanych z utrzymaniem wód oraz pozostałego mienia Skarbu Państwa związanego z gospodarką wodną” zaplanował na 2024 rok realizację następujących zadań

- prace utrzymaniowe wałów przeciwpowodziowych rzek: Warta, Stradomka, Konopka,
- prace utrzymaniowe, konserwacyjno-udroźnieniowe rzek: Kozyrka, Wiercica,
- prace konserwacyjno-utrzymeniowe na zbiorniku wodnym „Przyrów” oraz zbiorniku wodnym „Julianka” wraz z wymienioną szandorów oraz częściowym usunięciem namułu i likwidacją pomostu,
- prace utrzymaniowe, konserwacyjno-udroźnieniowe rzek: Stradomka, Konopka, Kocinka, Gorzelanka, Brzezinka, Sobuczyna, Kanał Smyków, Siedlecka Struga, Warta na odcinku od zbiornika Poraj do cieków spod Rudnik, Rększowiczanka, Tylinka, Pijawka,
- zabudowę wyrw brzegowych na rzece Warcie w km 707,6 w miejscowości Skrzydlów oraz w km 698,65 miejscowości Konary,
- zabudowę wyrw brzegowych w skarpi rzeki oraz wale przeciwpowodziowym rzeki Konopki,
- umocnienie brzegów rzeki Warty w miejscowości Korwinów – brzeg lewy na wysokości działki 94/6 obręb Korwinów, gmina Poczesna.

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Zarząd Zlewni w Piotrkowie Trybunalskim w 2023 roku przeprowadziło na terenie powiatu częstochowskiego następujące prace:

- utrzymanie urządzeń wodnych – wały przeciwpowodziowe i między wale na terenie miasta i gminy Koniecpol – wały przeciwpowodziowe rzeki Pilicy, Kalenicy i Kanały Białej Lelowskiej – dokonano dwukrotnego wykoszenia,
- utrzymanie i konserwacja zbiornika wodnego Lelów (gm. Lelów) – bieżąca obsługa i konserwacja zbiornika – dwukrotne wykoszenie porostu traw, drobne naprawy, hakowanie rzeki poniżej i powyżej zbiornika, wycinka krzaków i regulacja piętrzenia,
- utrzymanie i obsługa budowli piętrzących na terenie Nadzoru Wodnego w Koniecpolu – obsługa budowli (wykoszenia, drobne naprawy, regulacja piętrzenia, usuwanie zatorów),
- rozbiórka tam bobrowych i zatorów na terenie Nadzoru Wodnego w Koniecpolu,
- udrożnienie koryta rzeki Pilicy (lewa odnoga) – pracami objęto odcinek rzeki Pilicy w km 0+000 – 4+600 w miejscowości Kuźnica Grodziska (gm. Koniecpol) oraz w miejscowości Grodzisko – wykonano wykaszanie skarp rzeki, wycinkę krzaków, usunięto zatory, oczyszczono teren pod mostami oraz przeprowadzono hakowanie dna rzeki,
- zwiększenie zdolności retencyjnej rzek na terenie Nadzoru Wodnego w Koniecpolu – opracowanie operatów wodnoprawnych.

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu w 2022 roku realizował następujące zadania konserwacyjno-utrzymeniowe:

- konserwacja zbiornika Julianka – finansowane ze środków własnych PGW WP,
- awaryjna zabudowa wyrwy w miejscowości Smyków, gmina Przyrów, rzeka Wiercica km 8+088 – dotacja 60 553,45 zł,
- prace utrzymaniowe, konserwacyjno-udroźnieniowe rzek na terenie działania Zarządu Zlewni w Sieradzu Część nr 5 – „rzeka Bystra – NW Częstochowa” – dotacja 108 182,08 zł,
- konserwacja lewostronnego wału przeciwpowodziowego w km 12+950 – 14+350 rzeki Wiercicy na długości 1,4 km oraz jazu i zbiornika wodnego Przyrów w m. Przyrów, gm. Przyrów – finansowane ze środków własnych PGW WP,
- prace utrzymaniowe wałów przeciwpowodziowych – wały rz. Warta – koszenie wałów i międzywala rzeki Warta wraz z zasypywaniem nor wydrążonych przez zwierzęta – dotacja 22 483,26 zł.

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu w 2023 roku realizował następujące zadania konserwacyjno-utrzymeniowe:

- prace utrzymeniowe wałów przeciwpowodziowych – koszenie wałów i międzywala rzeki Warta wraz z zasypywaniem nor wydrążonych przez zwierzęta – dotacja w kwocie ok. 20 000,00 zł,
- prace utrzymeniowe, konserwacyjno-udroźnieniowe rz. Wiercica – finansowane ze środków własnych 170 000,00 zł,
- prace utrzymeniowe, konserwacyjno-udroźnieniowe rz. Kozyrka – finansowane ze środków własnych 100 000,00 zł,
- wykonanie zabezpieczenia antykorozyjnego skorodowanych elementów balustrady oraz kozłów stalowych na jazie w km 1+900 rz. Stara Warta – finansowane ze środków własnych 4 000,00 zł,
- konserwacja zbiornika Julianka – finansowane ze środków własnych PGW WP.,
- konserwacja lewostronnego wału przeciwpowodziowego w km 12+950 – 14+350 rzeki Wiercicy na długości 1,4 km oraz jazu i zbiornika wodnego Przyrów w m. Przyrów, gm. Przyrów – finansowane ze środków własnych PGW WP.

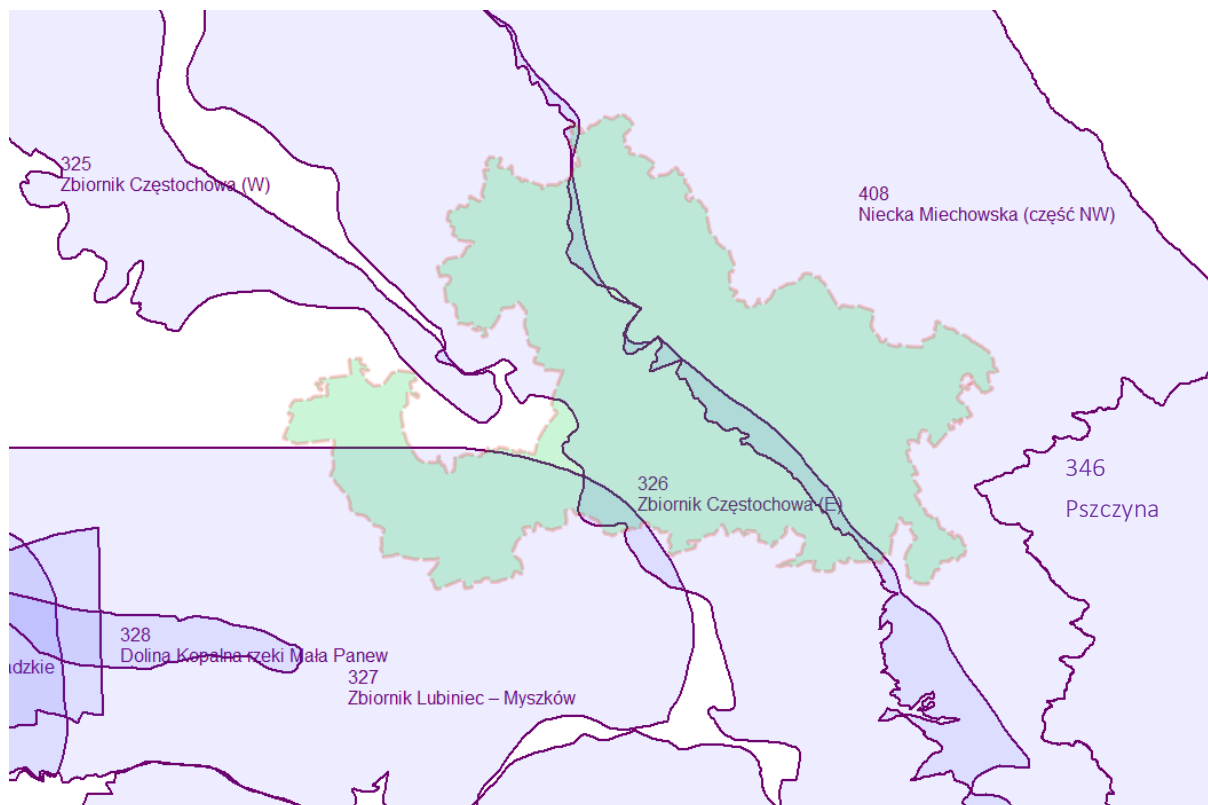
Inwestycje PGW WP RZGW Poznań planowane do realizacji na terenie powiatu częstochowskiego:

- inwestycja pn. „Odbudowa uregulowanego koryta cieku Kanał Lodowy w km 9+800 – 26+600 wraz z udrożnieniem odcinka nieuregulowanego w km 9+400 – 9+800” – zakres inwestycji obejmuje opracowanie dokumentacji projektowej wraz z uzyskaniem niezbędnych decyzji administracyjnych oraz wykonanie robót budowlanych polegających na odbudowie 16,8 km i udrożnieniu 0,4 km koryta cieku Kanał Lodowy, szacunkowy koszt inwestycji wynosi 20 000 000,00 zł,
- w zakresie zadań konserwacyjno-utrzymeniowych – zadania planowane do realizacji w 2024 roku – priorytet „1”:
 - „Wykonanie awaryjnych prac udroźnieniowych koryta rzeki Wiercica w km 11+000 -13+900” (209 500 zł),
 - „Prace utrzymeniowe wałów przeciwpowodziowych – koszenie wałów i międzywala rzeki Warta wraz z zasypywaniem nor wydrążonych przez zwierzęta” (część zadania, ok. 25 000 zł),
- priorytet „2”:
 - prace utrzymeniowe, konserwacyjno-udroźnieniowe rzek (ok. 2 mln): Wiercica w km 7+640 – 9+500 oraz 13+900 – 16+700, Stara Wiercica w km 0+000 – 8+200, Siedlecka Struga w km 0+000 – 3+800, Stradomka, Konopka, Brzezinka, Sobuczyna, Rększowiczanka, Tylinka, Kanał rz. Warty, Kanał Smyków,
 - zabudowa wyrw brzegowych na rz. Warcie w km 707,6 m. Skrzydlów i w km 698,65 m. Konary (260 000 zł),
 - ocena stanu technicznego – zbiornik Julianka (15 000 zł),
 - umocnienie brzegów rz. Warty w m. Korwinów, gmina Poczesna (150 000 zł),
 - ocena stanu technicznego jazów (150 000 zł): rz. Warty: Jaz Skrzydlów I, Jaz Skrzydlów II, Jaz Konary, Jaz Śliwaków, Jaz Zawada, Jaz Rzeki Wielkie, rz. Kocinka: Jaz Kocin Stary, rz. Wiercica: Jaz Przyrów, Jaz Knieja, Jaz Smyków.

4.4.1.3. Wody podziemne

Na terenie powiatu częstochowskiego stwierdzono występowanie trzech pięter wodonośnych: czwartorzędowego, jurajskiego i triasowego. Najbardziej zasobnym i będącym podstawą zaopatrzenia w wodę jest poziom wodonośny górnej jury. Powiat posiada zatwierdzone bardzo duże zasoby eksploatacyjne wód podziemnych z utworów durnej jury, w wielkości 11 600 m³/h, czyli 278 400 m³/d, znacznie przewyższając ich obecny pobór. Obecnie średni dobowy pobór wód podziemnych w analizowanym rejonie kształtuje się w wysokości około 42 000 m³/dobę (około 15% zatwierdzonych zasobów). Każde z eksploatowanych ujęć posiada znaczne nadwyżki zasobów wód podziemnych.

Zasoby wód podziemnych na terenie powiatu częstochowskiego związane są z występującymi na tym obszarze Głównymi Zbiornikami Wód Podziemnych (GZWP): 326 Zbiornik Częstochowa (E), 327 Zbiornik Lubliniec – Myszków i 408 Niecka Miechowska (część NW). Poniższy rysunek przedstawia położenie powiatu częstochowskiego na tle GZWP.

Rysunek 19. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych na terenie powiatu częstochowskiego

Źródło: opracowanie własne

GZWP nr 326 Zbiornik Częstochowa (E)

Obszar GZWP nr 326 o powierzchni 3172,2 km² jest związany z występowaniem utworów jury górnej i rozciąga się wąskim pasem od Wielunia (na północy) do Krakowa (na południu). Zgodnie z podziałem Polski na jednostki hydrogeologiczne (Paczyński, Sadurski 2007) GZWP nr 326 jest położony w regionach Warty oraz środkowej Wisły. GZWP nr 326 Częstochowa (E) jest związany z utworami jury górnej (J3). Skałami zbiornikovymi są wapienie o zróżnicowanym wykształceniu litologicznym – od uławiconych po skaliste i kredowe, biohermowe oraz wapienie piaszczyste, oolitowe i piaszkowe wapieniste o miąższości dochodzącej do 400 m. Wodoprzewodność poziomu górnourajskiego mieści się w szerokich granicach 0,4–1708 m²/d. Wartość współczynnika filtracji mieści się w przedziale 0,02–16,5 m/d. Wydajność typowych studzien mieści się w granicach 20–150 m³/d. Poziom górnourajski jest najbardziej zasobnym poziomem wodonośnym na omawianym terenie i stanowi podstawę zaopatrzenia w wodę rejonu częstochowskiego. Jest to poziom szczelinowo-krasowy o zwierciadle swobodnym, lokalnie lekko napiętym. Zasilanie zbiornika następuje na całym obszarze jego występowania, bezpośrednio lub pośrednio przez utwory czwartorzędowe. Szczelinowo-krasowy charakter wodonośności oraz występowanie przepuszczalnego nadkładu sprzyjają infiltracji wód z powierzchni oraz odnawialności zasobów. Największą przepuszczalność mają wapienie skaliste oraz kredowe. Zbiornik górnourajski w głównej mierze jest drenowany przez systemy przepływu pośredniego i lokalnego, ukształtowane dzięki urozmaiconej rzeźbie terenu, a w szczególności głęboko wciętym dolinom rzek i potoków. Zlewnie podziemne tych systemów są drenowane przez doliny głównych rzek: Wisły i Warty oraz głównych ich dopływów: Szreniawy, Dłubni, Prądnika, Rudawy, Białej Przemszy, Wiercicy i Liswarty. Ponadto poziom ten jest drenowany przez eksploatację ujęć wód podziemnych, głównie w rejonie Częstochowy oraz przez odwadnianie kopalń (Bełchatów, Latosówka–Rudniki, Olkusz–Zawiercie). Uwzględniając uwarunkowania hydrogeologiczne, a także stopień izolacji na obszarze GZWP nr 326, można mówić o zróżnicowanym stopniu potencjalnego zagrożenia wód podziemnych. Na obszarach gdzie wodonośne utwory jury górnej występują na powierzchni lub pod niewielkim przykryciem osadów czwartorzędowych, stopień zagrożenia jest bardzo wysoki, wysoki lub średni. Obszar zalegania poziomu wodonośnego pod utworami kredowymi cechuje bardzo niski i niski stopień zagrożenia jakości wód podziemnych. Poza wyżej omówionymi czynnikami naturalnymi, na wielkość stopnia zagrożenia wód podziemnych ma stopień koncentracji oraz rodzaj potencjalnych ognisk zagrożeń, szczególnie w strefie wychodni i obszarach zasilania poziomu wodonośnego. Na obszarze GZWP nr 326 Częstochowa (E) mamy do czynienia z wodami, dobrej i zadowalającej jakości (klasa II i III). Wody dobrej jakości II klasy stanowią 38%, wody zadowalającej jakości III klasy stanowią 57%, a pozostałe 5% stanowią wody złej jakości (klasa V) występujące lokalnie i związane z wyraźnym wpływem działalności człowieka. Powierzchnia strefy ochronnej GZWP nr 326 wynosi 716,1 km² i stanowi 22,6% powierzchni zbiornika wynoszącej 3 172,2 km². Ze względu na sposób użytkowania analizowanego obszaru ochronnego podzielono go na trzy strefy. Przeważają tereny rolnicze, wiejskie, pola i łąki

zaliczone do II strefy, która zajmuje 436,7 km², w strefie I, o powierzchni 270,5 km² znalazły się użytki leśne i rozproszone lasy. Strefa III obejmuje obszary miejsko-przemysłowe na powierzchni 7,8 km².

Źródło: Informator PSH Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce

GZWP nr 327 Zbiornik Lubliniec – Myszków

Główny zbiornik wód podziemnych nr 327 Zbiornik Lubliniec–Myszków jest zbiornikiem słabo udokumentowanym, położonym w na obszarze Wyżyny Krakowsko–Częstochowskiej. Południowa granica GZWP nr 327 jest jednocześnie północną granicą GZWP nr 330 Gliwice. GZWP nr 327 ma charakter szczelinowo-krasowy, wydzielono go w środkowotriasowych utworach wodonośnych (wapieniach i dolomitach). Powierzchnia całego zbiornika wynosi 2 111,4 km² (wg dokumentacji z 1999 r.). W obrębie GZWP nr 327 szczelinowo-krasowy poziom zbiornikowy występuje w obrębie serii węglanowej triasu, w ramach triasowego piętra wodonośnego. Poziom zbiornikowy GZWP nr 327 jest odkryty jedynie w części południowej i południowo-wschodniej, natomiast w części północnej i centralnej, występuje pod przykryciem izolujących utworów triasu górnego, jury i czwartorzędu górnego. Poziom wodonośny, w rejonach gdzie jest on izolowany od powierzchni, charakteryzuje się występowaniem znacznych ciśnień piezometrycznych. W części zachodniej zbiornika w nadległych osadach utworach wodnolodowcowych żwirowo-piaszczystych czwartorzędu, związanych z kopalną doliną Małej Panwi, wyznaczono GZWP nr 334. Na przeważającej części terenu GZWP nr 327 wody poziomu zbiornikowego w części odkrytej należą najczęściej do klasy II i III (wody średniej i niskiej jakości wg PIOŚ, 1995). Natomiast w części izolowanej wody poziomu zbiornikowego należą najczęściej do klasy Ib i II (wody wysokiej i średniej jakości wg PIOŚ, 1995), z uwagi na ponadnormatywne stężenia azotu azotanowego, baru, strontu, przewodności elektrolitycznej właściwej, boru, wapnia i kadmu. Obszarami o najwyższym stopniu degradacji w obrębie GZWP nr 327 są tereny uprzemysłowione (rejon Tarnowskich Gór) oraz intensywnej gospodarki rolnej. Rejon Tarnowskich Gór jest obszarem gdzie czynniki antropogeniczne mają szczególny wpływ na kształtowanie się jakości wód poziomu zbiornikowego GZWP nr 327. W granicach GZWP nr 327 aż w 64 punktach (ok 58% wykonanych analiz dla całego GZWP nr 327 z 1998 r.) stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych zawartości składników hydrochemicznych zgodnie z klasyfikacją PIOŚ, 1995. Jednakże aż połowa odnotowanych przekroczeń dotyczy tylko żelaza ogólnego, lub zapachu.

Źródło: Informator PSH Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce

GZWP nr 408 Niecka Miechowska (część NW)

Zbiornik tworzą górnokredowe utwory szczelinowe w północno-zachodniej części niecki miechowskiej wykształcone głównie w postaci margli, lokalnie wapieni i piaskowców. Seria wodonośna stanowi rozległą i ciągłą warstwę o miąższości najczęściej 40–90 m. Wodoprzewodność warstw zbiornikowych wynosi 50–200 m²/d, a średni współczynnik filtracji 1 m/d. Duża zmienność parametrów hydrogeologicznych, w tym i wodonośności skał zbiornikowych wynika ze ich zmiennego zaangażowania tektonicznego. Największa wodoprzewodność i wodonośność skał ma miejsce w strefach uskokowych. Zasilanie wód podziemnych GZWP nr 408 następuje na drodze infiltracji opadów atmosferycznych w obrębie zbiornika. Szacunkowe jego zasoby dyspozycyjne wynoszą 466 000 m³/d. Zagospodarowanie terenu ma charakter głównie rolniczy i leśny. Większe zgrupowanie lokalnego przemysłu terenowego występuje tylko w Radomsku. Poza zagrożeniem zanieczyszczeniem obszarowym związkami azotu pochodzenia rolniczego nie ma innych istotnych ognisk zanieczyszczeń. Stan jakościowy wód podziemnych na obszarze całego zbiornika zaklasyfikowano jako dobry; I–III klasa z tym, że dominują wody zaliczone do II klasy. Stężenia głównych składników fizyczno-chemicznych wód podziemnych ogólnie mieszczą się w granicach stężeń dla wód do picia. Woda może być używana bez uzdatniania lub po prostym uzdatnieniu ze względu na przekroczenia dopuszczalnych stężeń związków żelaza lub manganu (naturalne składniki wód podziemnych). Podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę ludności w granicach zbiornika są wody podziemne. Sumaryczna wielkość zatwierdzonych w nim zasobów eksploatacyjnych ujęć wód podziemnych stanowi ok. 30% zasobów dyspozycyjnych. Duża rezerwa zasobowa w pełni pokrywa perspektywiczne zapotrzebowania na wodę miejscowych użytkowników. Dla GZWP nr 408 wydzielono obszar ochronny ze względu na występowanie w jego obrębie terenów podatnych na zanieczyszczenia. Proponowany obszar ochronny wynosi ok. 2184 km². Rozmieszczanie obszarów wymagających ochrony ma charakter mozaikowy, a wymogi ochrony są zróżnicowane w zależności od sposobu zagospodarowania terenu. Koncepcję ochrony zbiornika proponuje się zrealizować na podstawie systemu zakazów i nakazów nałożonych na obszar ochronny oraz prowadzenia odpowiedniej polityki planowania przestrzennego z dominującą funkcją ochronną.

Źródło: Informator PSH Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce

Według podziału Polski na jednolite części wód podziemnych obszar powiatu znajduje się w obrębie trzech jednolitych części wód podziemnych nr 84 (PLGW200084), nr 98 (PLGW600098) oraz nr 99 (PLGW600099). JCWPd nie są zagrożone ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych.

Rysunek 20. Jednolite części wód podziemnych (JCWPd) na terenie powiatu częstochowskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://epsh.pgi.gov.pl/epsh/> (dostęp: 29.01.2024 r.)

4.4.1.4. Monitoring wód podziemnych

Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych związanych z osiągnięciem dobrego stanu ekologicznego, określonego przez Ramową Dyrektywę Wodną (RDW).

Oceny stanu chemicznego w jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPd) i w poszczególnych punktach badawczych dokonano w 2022 roku, w oparciu o Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. z 2019 roku, poz. 2148), które wyróżnia pięć klas jakości wód:

- klasa I – wody bardzo dobrej jakości,
- klasa II – wody dobrej jakości,
- klasa III – wody zadowalającej jakości,
- klasa IV – wody niezadowalającej jakości,
- klasa V – wody złej jakości.

Oraz dwa stany chemiczne wód ocenione na podstawie średniej wartości poszczególnych wskaźników ze wszystkich punktów zlokalizowanych w analizowanej JCWPd:

- stan dobry (klasy I, II i III),
- stan słaby (klasy IV i V).

W 2022 roku na terenie powiatu częstochowskiego przeprowadzono badania jakości dwóch wód podziemnych, punkty pomiarowe zostały zlokalizowane na terenie 10 gmin powiatu. Poniższa tabela przedstawia wyniki monitoringu wód podziemnych występujących na terenie powiatu częstochowskiego.

Tabela 27. Monitoring wód podziemnych na terenie powiatu częstochowskiego w 2022 roku

Kod JCWPd	Lokalizacja punktu pomiarowego		Rok badania	Klasa jakości
	Gmina	Miejscowość		
PLGW200084	Lelów	Podlesie	2022	II
PLGW200084	Lelów	Podlesie	2022	II
PLGW200084	Lelów	Podlesie	2022	II
PLGW200084	Lelów	Lgota Błotna	2022	III
PLGW200084	Lelów	Lgota Błotna	2022	III
PLGW200084	Konieczpol	Konieczpol	2022	III

PLGW600099	Janów	Złoty Potok	2022	IV
PLGW600099	Przyrów	Sieraków	2022	II
PLGW600099	Poczesna	Słowik	2022	III
PLGW600099	Mstów	Jaskrów	2022	II
PLGW600099	Starcza	Starcza	2022	III
PLGW600099	Mykanów	Borowno	2022	III
PLGW600099	Konopiska	Aleksandria	2022	IV
PLGW600099	Mykanów	Cykarzew	2022	III
PLGW600099	Kłomnice	Garnek	2022	II

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://mijwp.gios.gov.pl/wyniki-badan/wyniki-badan-2022.html> (dostęp 01.02.2024 r.)

4.4.1.5. Ochrona przed powodzią oraz skutkami suszy

Według Prawa wodnego (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 1478, z późn. zm.) przez powódź rozumie się czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, wywołane przez wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia przez wodę terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych.

Główne zagrożenie powodziowe jest wywoływane dużą prędkością płynącej wody i jej energią, która powoduje niszczenia ciężkiej zabudowy koryt (opaski, mury, progi), a także budowli nad korytem rzek, takich jak kładki, przepusty, mosty i in. Przyczyną podtopień i powodzi są na ogół:

- bardzo intensywne opady burzowe (określane, jako oberwanie chmury), obejmujące najczęściej niewielkie obszary o dużych nachyleniach zboczy, powodujące gwałtowne i krótkotrwałe (do kilku godzin) lokalne wezbrania wód,
- opady rozlewne tj. trwające kilka dni opady o wysokim natężeniu (od kilkudziesięciu do 100 mm w ciągu doby), obejmujące większą część zlewni. Już niewielkie spadki terenów, niewielka powierzchnia zlewni cieków, może spowodować gwałtowne wezbrania w przypadku nawałnych opadów lub roztopów pokrywy śnieżnej. Częstym zjawiskiem są wezbrania opadowo-rozlewne, ich przyczyną są najczęściej długotrwałe opady deszczu, wezbrania te występują na ogół od maja do września, szczególnie w miesiącach letnich.

Ze względu na specyfikę terenu powiatu częstochowskiego, na obszarze większości gmin występuje dość duże zagrożenie powodziowe. Zagrożenie powodziowe obejmuje przede wszystkim tereny leżące wzdłuż największych rzek przepływających przez powiat, tj. Warty i Pilicy oraz ich dopływów. Dotyczy to gmin: Poczesna, Mstów, Kłomnice, Kruszyna (rzeka Warta), Przyrów (dopływ Warty – Wiercica) oraz Lelów i Koniecpol (rzeka Pilica i dopływy). Rzeka Stradomka przepływająca przez teren gminy Blachownia w przypadku wystąpienia intensywnych opadów deszczu połączonych z gwałtownym wzrostem poziomu wody w zbiorniku wodnym powoduje zalanie około 80 ha łąk i podtopienia najbliższych zabudowań.

Tereny zagrożone powodzią

Gmina Blachownia (dolina rzeki Stradomi)

Obszar zalań i podtopień obejmuje łąki i grunty orne przyległe do rzeki w miejscowościach Blachownia i Łojki.

Gmina Dąbrowa Zielona

Obszar zalań i podtopień obejmuje łąki przyległe do Kanału Lodowego od miejscowości Praga do miejscowości Kolonia Raczkowice.

Gmina Janów

Tereny zagrożone powodzią:

- most na drodze Janów - Ponik,
- 12 gospodarstw w m. Ponik.

Gmina Kamienica Polska

Tereny zagrożone powodzią:

- 90 zagród gospodarskich w m. Osiny, Wanaty, Kopalnia,
- 5 mostów żelbetowych na terenie gminy.

Gmina Kłomnice

- miejscowości Skrzydlów, Trząska oraz grunty Stadniny Koni w Skrzydlowie,
- łąki i grunty orne położone w miejscowości Rzeki Małe i Rzeki Wielkie nad Wartą,

- most i jaz w m. Zawada, Karczewice i Rzeki Wielkie,
- zabudowania w m. Skrzydlów, Rzeki Wielkie, Karczewice, Śliwaków, Zawada.

Gmina Koniecpol

Zagrożone zalaniem są tereny uprawne oraz gospodarstwa rolne, zlokalizowane w dolinie rzeki Pilicy w miejscowości Koniecpol, Łysaków, Kuźnica Wąsowska, Radoszewnica i Okołowice.

Gmina Konopiska

Teren gminy generalnie nie jest zaliczony do zagrożonych powodzią niemniej jednak raz na kilka lat występujące nadmierne opady deszczu, które sporadycznie mogą powodować zagrożenie dla mostu i drogi na odcinku Rększowice – Nierada oraz mostu i drogi w miejscowości Pająk, co może spowodować przerwę w ruchu drogowym. Przy dużym nadmiarze wód może nastąpić przerwanie drogi na niektórych odcinkach ww. dróg.

Gmina Kruszyna

Zagrożone zalaniem są dwie miejscowości położone nad rzeką Wartą tj. Łęg i Kijów. Zagrożeniem objęte jest około 250 ha terenów uprawnych, komunikacyjnych i osiedlowych. W skrajnie niekorzystnych warunkach (podczas intensywnych opadów deszczu) może wystąpić potrzeba ewakuacji około 130 osób z 40 gospodarstw rolnych.

Gmina Lelów

Zagrożenie powodziowe występuje w bezpośrednim sąsiedztwie zbiornika retencyjnego w Lelowie w przypadku przekroczenia stanu alarmowego.

Gmina Mstów

Główne zagrożenia powodziowe dotyczą poniższych terenów:

- mosty na rzece Warcie na trasie Częstochowa- Kielce oraz miejscowości Mstów i Kłobukowice,
- 150 zabudowań w miejscowościach: Mstów, Wancierzów, Chrapoń, Rajska, Kłobukowice, Jaskrów i Zawada.

Gmina Mykanów

Zagrożenie powodziowe na terenie gm. Mykanów należy ocenić jako małe i występuje ono w dorzeczu rzeki Kocinki i Sękawicy, a dotyczy zalewania wodą opadową terenów nisko położonych (ograniczony odpływ gromadzącej się wody).

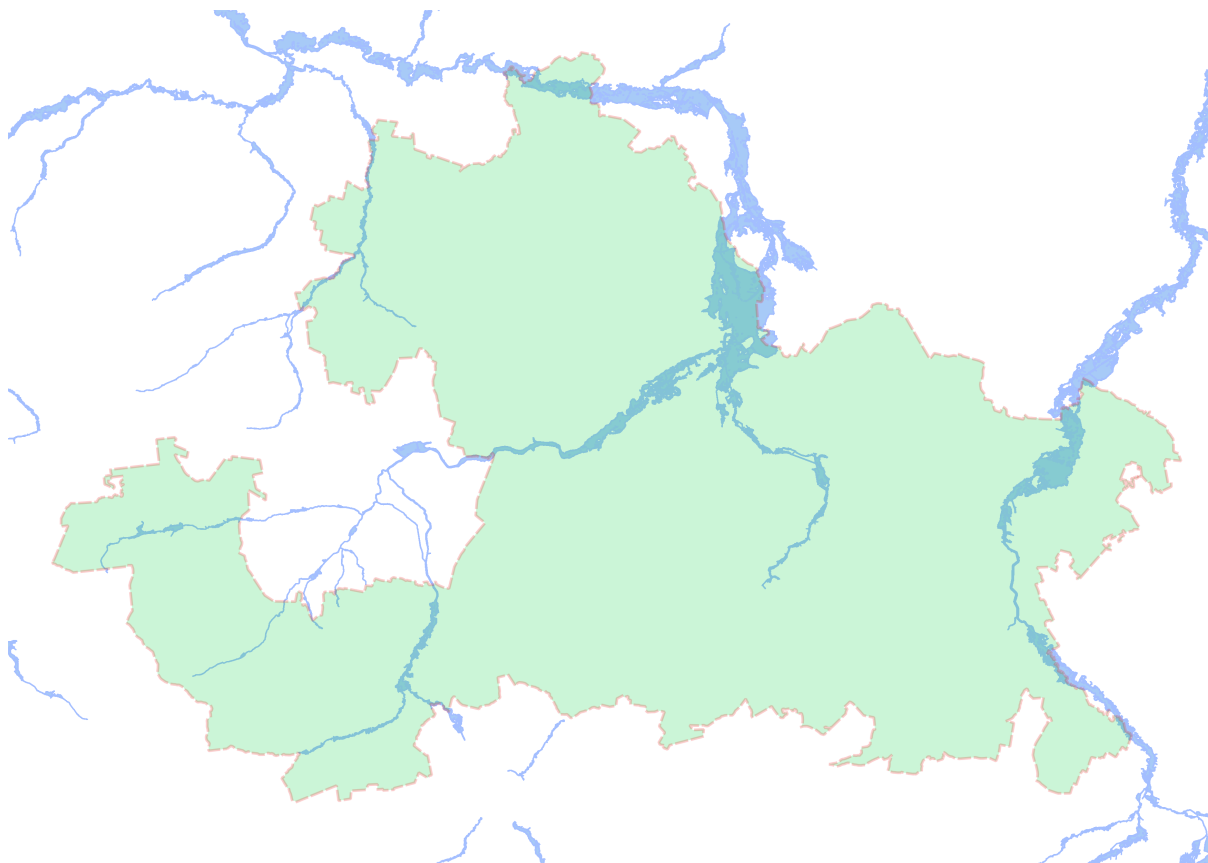
Gmina Poczesna

Tereny zagrożone powodzią w gminie Poczesna to zabudowania:

- przy rzece Warcie na odcinku od dzielnicy Częstochowa – Bugaj do miejscowości Słowik około 9 km,
- 4 mosty w miejscowości Słowik, Kolonia Poczesna, Korwinów,
- 4 zabudowania gospodarcze w m. Korwinów,
- 13 zabudowań w m. Poczesna,
- jaz drewniany przy młynie w pobliżu m. Poczesna.

Gmina Przyrów

Zagrożone zalaniem są tereny uprawne i gospodarstwa rolne zlokalizowane wzdłuż rzeki Wiercica w miejscowości Knieja i Przyrów, Wiercica.

Rysunek 21. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią na terenie powiatu częstochowskiego

Źródło: opracowanie własne

Ochrona przed powodzią powiatu częstochowskiego obejmuje dwa podstawowe kierunki działania: planistyczne i zapobiegawcze oraz reagowania kryzysowego i ratownictwa. Działania planistyczne i zapobiegawcze polegają w szczególności na:

- zachowaniu i tworzeniu systemów retencji wód, budowy i rozbudowy zbiorników retencyjnych, suchych zbiorników przeciwpowodziowych oraz polderów przeciwpowodziowych;
- racjonalnym retencjonowaniu wód oraz użytkowaniu budowli przeciwpowodziowych, a także sterowaniu przepływami wód;
- kształtowaniu zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych, budowaniu i utrzymywaniu wałów przeciwpowodziowych, a także kanałów ulgi;
- ustanowieniu nakazów, zakazów i ograniczeń na obszarach położonych między wałami przeciwpowodziowymi, a korytem wody płynącej ja na nieobwałowanych terenach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi;

Powyższe zadania były realizowane przez Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej w Poznaniu i Warszawie;

- budowie i zabezpieczeniu istniejących dróg, mostów, przepustów, ujęć wody oraz innych obiektów budowlanych i urządzeń mogących powodować zagrożenie w czasie powodzi (np. oczyszczalnie ścieków, zbiorniki ziemne toksycznych środków przemysłowych separatorów);

Powyższe zadanie realizowały: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Rejon Dróg w Częstochowie, Lublińcu i Zawierciu, Powiatowy Zarząd Dróg w Częstochowie, urzędy gminy oraz podmiotu gospodarcze;

- opracowaniu oraz bieżącej aktualizacji planu ochrony przeciwpowodziowej powiatu częstochowskiego;
- przyjmowaniu ostrzeżeń z systemów monitorowania sytuacji hydrologicznej na terenie powiatu, województwa, kraju;
- zbieraniu danych dotyczących wskazań wodowskazów włączonych do systemu osłony przeciwpowodziowej oraz bieżących informacji od powiatowych służb, inspekcji i straży oraz podmiotów odpowiedzialnych za ochronę ludności o sytuacji hydrologicznej na terenie powiatu;
- powiadamianiu właściwych instytucji oraz poszczególnych osób funkcyjnych o wprowadzeniu ostrzeżeń o niekorzystnym rozwoju sytuacji hydrologiczno-meteorologicznej na terenie powiatu,
- utrzymaniu zasobów materiałowo-sprzętowych powiatowego magazynu przeciwpowodziowego.

Powyższe zadania są realizowane przez Wydział Zarządzania Kryzysowego, Bezpieczeństwa i Spraw Obywatelskich Starostwa Powiatowego w Częstochowie w tym przez Miejsko-Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego.

Działania reagowania kryzysowego i ratownictwa podejmowane są w przypadku uzyskania informacji o niekorzystnym rozwoju sytuacji hydrologiczno-meteorologicznej na terenie powiatu, a obowiązkowo po wprowadzeniu stanu pogotowia/alarmu przeciwpowodziowego. Ich intensywność zależy w głównej mierze od wielkości zagrożenia oraz liczby, masowości zgłoszeń wymagających bezpośredniej interwencji powiatowych służb, inspekcji i straży oraz podmiotów odpowiedzialnych za ochronę ludności.

Powiat w ramach ochrony przeciwpowodziowej realizuje nałożony obowiązek w zakresie utrzymania i wyposażenia magazynów przeciwpowodziowych. Posiada własny magazyn przeciwpowodziowy przeznaczony do akcji przeciwpowodziowej, dostosowany do rzeczywistego zagrożenia powodziowego na terenie powiatu. W istniejącym magazynie przeciwpowodziowym zgromadzony został podstawowy sprzęt, którego zakup został sfinansowany ze środków własnych powiatu częstochowskiego. Magazyn w ramach przyznanych na ten cel środków finansowych jest sukcesywnie, w miarę potrzeb uzupełniany. Za gospodarkę sprzętem znajdującym się w magazynie odpowiada Wydział Zarządzania Kryzysowego, Bezpieczeństwa i Spraw Obywatelskich.

W 2023 roku magazyn przeciwpowodziowy został doposażony w następujący sprzęt:

- 2 myjki wysokociśnieniowe,
- 1 drona,
- 2 pilarki łańcuchowe,
- 1 nagrzewnicę olejową.

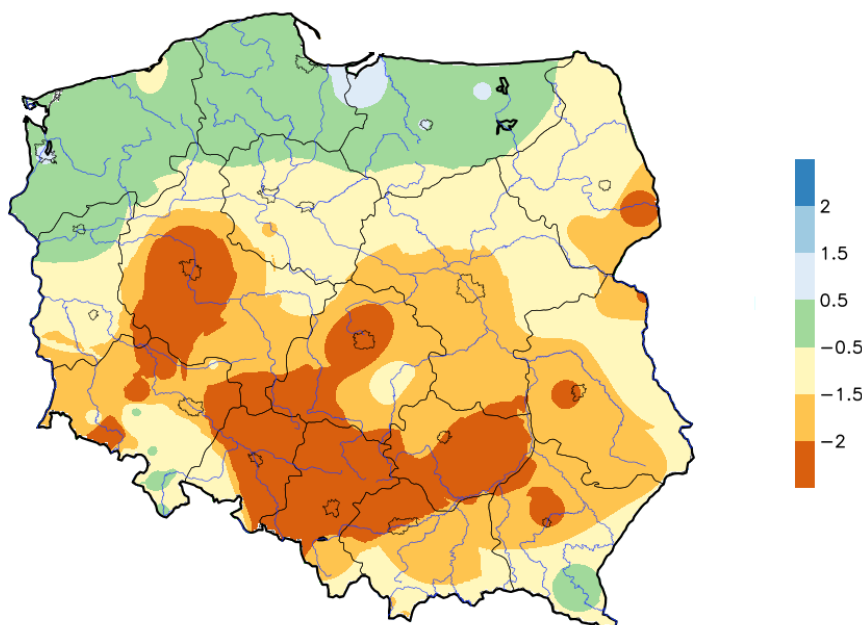
Niewątpliwie gospodarka wodna to również działania ukierunkowane na przeciwdziałanie negatywnym skutkom suszy. Najszerzy zakres wrażliwości na różne rodzaje suszy przypisano do sektora rolnictwa oraz środowiska i zasobów przyrodniczych. Rolnictwo jest wrażliwe na suszę glebową, zwaną też rolniczą, niemniej susza atmosferyczna również może skutkować zmniejszeniem plonów.

Biorąc to pod uwagę oraz uwzględniając ograniczoną dokładność oceny zagrożenia suszą glebową (ze względu na małą szczegółowość materiałów środowiskowych) przypisano do rolnictwa wrażliwość także na susze atmosferyczną. Ponieważ rolnictwo wykorzystuje wody powierzchniowe i podziemne (hodowla, nawodnienia) jest też ono wrażliwe także na skutki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej (dot. obszarów, gdzie wykorzystywane w sektorze rolnictwa zasoby wód są zagrożone deficytem).

Na terenie powiatu częstochowskiego znajduje się pięć stacji Systemu Monitoringu Suszy Rolniczej:

- Stacja Biała Wielka,
- Stacja Borowno,
- Stacja Przemyłowice,
- Stacja Garnek,
- Stacja Zarębice.

System jest prowadzony przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy (IUNG-PIB) na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. System ma za zadanie wskazać obszary, na których wystąpiły straty spowodowane suszą w uprawach uwzględnionych w „Ustawie o dopłatach do ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich w Polsce”.

Rysunek 22. Rozkład przestrzenny wartości SPI na terenie kraju w czerwcu 2019 roku

Źródło: <http://posucha.imgw.pl>

Przedziały ostrości suszy atmosferycznej (wartości SPI) określa 4 stopniowa skala:

- normalny ($0,5 \div -0,5$),
- umiarkowanie suchy ($-0,5 \div -1,5$),
- bardzo suchy ($-1,5 \div -2$),
- ekstremalnie suchy (≤ -2).

Na terenie powiatu częstochowskiego przedział ostrości suszy atmosferycznej w czerwcu 2019 roku wniósł (≤ -2) tj. ekstremalnie suchy.

Zapobieganie suszy na terenie powiatu częstochowskiego możliwe jest przez realizację Programu „Moja Woda”. Program ma na celu ochronę zasobów wody przez zwiększenie retencji na terenie posesji przy budynkach jednorodzinnych oraz wykorzystywanie zgromadzonej wody opadowej i roztopowej, w tym dzięki rozwojowi zielono-niebieskiej infrastruktury. Wsparcie finansowe WFOŚiGW w związku z Programem „Moja Woda” mogą uzyskać przedsięwzięcia, które doprowadzą do zatrzymania wody opadowej w obrębie nieruchomości objętej przedsięwzięciem, w efekcie czego wody opadowe lub roztopowe z nieruchomości nie będą odprowadzane poza jej teren np. do kanalizacji bytowo-gospodarczej, kanalizacji deszczowej, kanalizacji ogólnospławnej, rowów odwadniających odprowadzających poza teren nieruchomości, na tereny sąsiadujące, na ulice, place itd.

W 2023 roku mieszkańcy gmin powiatu częstochowskiego otrzymali dofinansowanie z WFOŚiGW do zadania pn. „Zatrzymanie wody opadowej w obrębie nieruchomości”. Łącznie zawarto 71 umów na realizację zadania, z czego w gminie:

- Blachownia – 5 umów,
- Janów – 5 umów,
- Kamienica Polska – 1 umowa,
- Kłomnice – 4 umowy,
- Koniecpol – 2 umowy,
- Konopiska – 7 umów,
- Kruszyna – 1 umowa,
- Mstów – 12 umów,
- Mykanów – 9 umów,
- Olsztyn – 10 umów,
- Poczesna – 5 umów,
- Rędziny – 7 umów,
- Starcza – 3 umowy.

4.4.2. Analiza SWOT

Zasoby wodne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
rozwinięta sieć hydrograficzna gminy dobra jakość wód podziemnych sukcesywnie doposażany powiatowy magazyn przeciwpowodziowy	zły stan wód powierzchniowych występowanie obszarów zagrożenia powodziowego
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
dobra współpraca administratorami cieków wodnych w zakresie ich utrzymania podejmowanie działań z zakresu konserwacji cieków naturalnych i urządzeń melioracji wodnej	zmiany klimatu i brak możliwości przeciwdziałania występowaniu zjawisk ekstremalnych niedostateczne rozpoznanie niekorzystnych oddziaływań człowieka na środowisko (np. w zakresie zanieczyszczeń obszarowych) spływ powierzchniowy zanieczyszczonych wód z terenów rolniczych zagrożenia skutkami suszy brak środków finansowych na inwestycje związane z ochroną wód

Źródło: opracowanie własne

4.4.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie zasobów wodnych

Aktualny stan jakości JCWP na terenie powiatu częstochowskiego określono jako zły. Takie wyniki monitoringu prowadzonego przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, mogą świadczyć o szeregu działań, jakie pozostały do wykonania w zakresie ich ochrony i przywrócenia dobrego stanu.

W celu osiągnięcia zobowiązań dotyczących poprawy stanu ekologicznego wód powierzchniowych i określonych

wskaźników dla wód podziemnych, należy kontynuować podejmowane wcześniej przedsięwzięcia. Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi powinno mieć na uwadze zarówno oszczędzanie wody, jak też dbanie o jej jak najlepszą jakość. Efektywne wykorzystanie zasobów wodnych ograniczy ryzyko wystąpienia jej niedoborów i doprowadzi do poprawy ich jakości. W okresie obowiązywania Programu należy zwrócić uwagę na kształtowanie reżimu hydrologicznego w regionie. Jest to niezwykle istotne w kształtowaniu klimatu i stanowi element zmian klimatycznych. Ze względu na coraz częstsze występowania zjawisk ekstremalnych w ostatnich latach oraz prognozowanym systematycznym ich nasileniem, szczególnie istotne w ramach realizacji Programu będzie wdrażanie Strategii SPA 2020. Pozwoli to na wprowadzanie w skali regionalnej działań ograniczających niekorzystne zmiany klimatyczne oraz przystosowanie do ich negatywnych skutków. W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych zamieszczono zadania dotyczące prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych, działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży, realizację obiektów małej retencji zgodnie z Programem małej retencji dla województwa śląskiego, działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi. Monitoring wód powierzchniowych wykonywany będzie w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska i finansowany z budżetu kraju.

Istotny wpływ ma tutaj realizacja zadań z zakresu zwiększania retencji wodnej: utrzymanie i budowa urządzeń piętrzących w dolinach rzecznych oraz małych zbiorników wodnych, realizacja zalesień, zachowanie terenów podmokłych. Szczególnie dotyczy to zjawisk suszy, powodzi i podtopień.

Zadania utrzymaniowe cieków i urządzeń wodnych na terenie powiatu częstochowskiego będą prowadzone przez ich administratora tj. PGW Wody Polskie, a także Spółki Wodne.

4.5. Gospodarka wodno-ściekowa

W poprzednim Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego nie zostały ujęte zadania własne z zakresu gospodarki wodno-ściekowej.

4.5.1. Opis stanu obecnego

4.5.1.1. Zaopatrzenie w wodę

Charakterystykę zaopatrzenia w wodę w gminach powiatu częstochowskiego sporządzono na podstawie danych uzyskanych z gmin, administratorów sieci wodociągowej, właścicieli ujęć i SUW oraz Banku Danych Lokalnych. Mieszkańcy powiatu częstochowskiego są zaopatrywani w wodę do spożycia z ujęć podziemnych. Woda dostarczana jest głównie przez wodociągi publiczne, które zaopatrują około 98% mieszkańców. Reszta mieszkańców zaopatruje się w wodę z własnych studni przydomowych oraz 1 studni publicznej.

Każda z gmin powiatu częstochowskiego posiada ujęcia wody, można do nich zaliczyć m.in. ujęcie Olsztyn, ujęcie Rędziny, ujęcie Rudniki, ujęcie Rybna, ujęcie Rększowice, ujęcie Konopiska, ujęcie Blachownia, ujęcie Cisie, ujęcie Przemyłowice, ujęcie Biskupice, ujęcie Bukowno.

Ujęcia: Rędziny, Rudniki, Rybna, Przemyłowice, Biskupice oraz Bukowno pobierają wody podziemne z wapieni wieku górnojurajskiego ze szczelinowo-krasowego zbiornika GZWP 326. Z uwagi na znakomite właściwości fizykochemiczne pobierana z nich woda nie wymaga uzdatniania, podlega jedynie procesowi dezynfekcji za pomocą podchlorynu sodu.

Ujęcia: Blachownia i Cisie pobierają wodę podziemną z utworów czwartorzędowych (piaski, żwiry) tworzących pradolinę kopalną rzeki Warty. Eksploatowana woda posiada ponadnormatywną wartość żelaza i manganu (zanieczyszczenia geogeniczne) i wymaga uzdatniania.

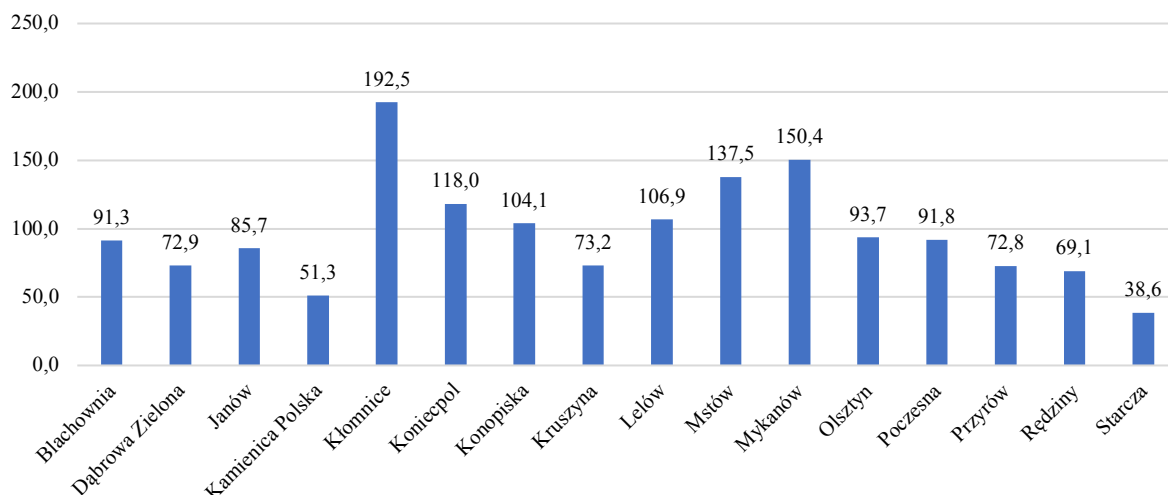
Ujęcia „Konopiska-Kopania” i „Rększowice” eksploatują piętro wodonośne triasu (wpień muszlowy). Woda posiada ponadnormatywną zawartość żelaza i manganu (zanieczyszczenia geogeniczne) – niezbędne jest jej uzdatnianie.

Ujęcia wód podziemnych na terenie powiatu częstochowskiego z podziałem na gminy:

- Gmina Blachownia: ujęcie Blachownia, ujęcie Cisie,
- Gmina Dąbrowa Zielona: ujęcie Borowce, ujęcie Dąbek, ujęcie Olbrachcice, ujęcie Soborzyce,
- Gmina Janów: ujęcie Apolonka, ujęcie Bystrzanowice, ujęcie Bystrzanowice Dwór, ujęcie Czepurka, ujęcie Hucisko, ujęcie Lusławice, ujęcie Piasek, ujęcie Siedlec, ujęcie Skowronów, ujęcie Śmiertny Dąb, ujęcie Żłoty Potok, ujęcie Zagórze, ujęcie Żuraw,
- Gmina Kamienica Polska: ujęcie w Zawadzie, ujęcie w Rudniku Wielkim,
- Gmina Konopiska: ujęcie Kopalnia, ujęcie Rękowice,
- Gmina Lelów: ujęcie Lelów (dwie studnie głębinowe), ujęcie Melchów,
- Gmina Mykanów: ujęcie Rybna,
- Gmina Olsztyn: ujęcie Olsztyn, ujęcie Przemyłowice, ujęcie Krasawa, ujęcie Biskupice i ujęcie Bukowno,
- Gmina Przyrów: ujęcie w Stanisławowie i Juliance,
- Gmina Rędziny: ujęcie Rędziny, ujęcie Rudniki.

Zgodnie z danymi GUS długość sieci wodociągowej na terenie powiatu częstochowskiego wynosiła 1549,8 km, liczba przyłączy wynosiła 40 451, a zwodociągowanie powiatu wynosiło 91,9%.

Na poniższym rysunku przedstawiono długość sieci wodociągowej na terenie poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu częstochowskiego wg stanu na 31.12.2022 r. Najdłuższą siecią wodociagową charakteryzują się gmina Kłomnice oraz gmina Mykanów.

Rysunek 23. Długość sieci wodociągowej rozdzielczej i przesyłowej (km) na terenie gmin powiatu częstochowskiego w 2022 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, 2024

Poniżej przedstawiono informacje dotyczące sieci wodociągowej pozyskane z gmin powiatu częstochowskiego:

Gmina Dąbrowa Zielona – długość sieci wodociągowej wynosi 72 km, stopień zwodociągowania gminy wynosi około 95%, ilość przyłączy – 1311 szt., na terenie gminy znajdują się 4 ujęcia wody, które pracują na falownikach;

Gmina Janów – długość sieci wodociągowej wynosi 80,40 km, do zbiorczej sieci wodociągowej podłączonych jest 1978 budynków;

Gmina Kamienica Polska – długość sieci wodociągowej wynosi 51,48 km, do zbiorczej sieci podłączone są 1734 budynki, gmina posiada dwa ujęcia wody pitnej: w Rudniku Wielkim – studnia głębinowa o głębokości 313,0 m i w Zawadzie – studnia głębinowa o głębokości czynnej 363 m;

Gmina Kłomnice – długość sieci wodociągowej wynosi 194,75 km, ilość przyłączy – 4286 szt., ilość mieszkańców objętych siecią wodociągową – 12 857 osób, gmina eksploatuje 3 ujęcia wody w miejscowościach Kłomnice, Garnek oraz Zdrowa;

Gmina Koniecpol – długość sieci wodociągowej wynosi 118,1 km, stopień zwodociągowania gminy wynosi 98%, ilość przyłączy – 2657 szt., ilość mieszkańców objętych siecią wodociągową – 8790 osób, zbiorowe zaopatrzenie ludności gminy opiera się na wodzie pochodzącej z ujęć podziemnych z utworów kredy górnej. Ludność zaopatrywana jest w wodę do spożycia z 4 ujęć, wszystkie ujęcia posiadają stację uzdatniania wody;

Gmina Konopiska – długość sieci wodociągowej wynosi ok. 90 km, stopień zwodociągowania gminy wynosi 100%, ilość przyłączy – 2879 szt., ilość mieszkańców objętych siecią – 10 500 osób;

Gmina Lelów – długość sieci wodociągowej wynosi 106,9 km, ilość przyłączy – 1927 szt., ilość mieszkańców objętych siecią wodociągową – 4520 osób, stopień zwodociągowania gminy wynosi 98%, źródłem wody są trzy ujęcia wód podziemnych zlokalizowanych w miejscowościach: Lelów, Nakło i Melchów. Ujęcie Lelów posiada dwie studnie głębinowe, budynek kontenerowy z wydzielonymi pomieszczeniami chlorowni, sanitariatu, rozdzielni, agregatu prądotwórczego. Ujęcie ujmie wody podziemne z utworów jury górnej. Woda ze studni głębinowych tłoczona jest bezpośrednio do sieci wodociągowej. W zależności od zapotrzebowania pracuje jedna, dwie lub trzy pompy głębinowe sterowane przy pomocy regulatora ciśnienia i przetwornic. Możliwa jest naprzemienna lub jednoczesna praca obu studni. W przypadku jednoczesnej pracy studni, w studni nr S-2 maksymalnie mogą pracować dwie pompy, wydajność ujęcia nie przekracza 65 m³/h. zasoby eksploatacyjne zatwierdzone zostały decyzją Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach – Samodzielnego Oddziału Geologii (decyzja znak: G.II-42179/75 z dnia 31.05.1975) na wielkość zasobów eksploatacyjnych 65 m³/h przy depresji 15,8 m. Z ujęcia zaopatrywani są odbiorcy miejscowości: Lelów, Biała Wielka, Paulinów, Staromieście, Ślężany, Lgota Błotna, Lgota Gawronna, Turzyn. Ujęcie posiada aktualne pozwolenie wodnoprawne ważne do 29.12.2050 r. Parametry ujęcia wg pozwolenia: $Q_{\max.s} = 0,18 \text{ m}^3/\text{s}$, $Q_{\text{średdob}} = 493,15 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{dop.rok}} = 180\,000 \text{ m}^3/\text{rok}$. Ujęcie Nakło posiada jedną studnię głębinową wyposażoną w dwie pompy głębinowe oraz kontenerową automatyczną pompownię wraz z chloratorem. Ujęcie ujmie wody podziemne z utworów kredy górnej. W zależności od zapotrzebowania pracuje jedna lub dwie pompy głębinowe sterowane przy pomocy regulatora ciśnienia. Zasoby eksploatacyjne wynoszą $Q_e = 30 \text{ m}^3/\text{h}$. z ujęcia zaopatrywani są odbiorcy miejscowości Nakło. Ujęcie posiada aktualne pozwolenie wodnoprawne ważne do 21.12.2025 r. Parametry stacji wg pozwolenia: $Q_{\max.h} = 25 \text{ m}^3/\text{h}$, $Q_{\text{średdob}} = 100 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{dop.rok}} = 30\,000 \text{ m}^3/\text{rok}$. Ujęcie Melchów posiada jedną studnię głębinową wyposażoną w zespół pomp głębinowych o wydajności 24 m³ składający się z 3 pomp, chloratora, agregatu prądotwórczego. Ujęcie ujmie wody podziemne z utworów kredy górnej. Woda ze studni głębinowej pompowana jest bezpośrednio do sieci wodociągowej. W zależności od zapotrzebowania pracuje, jedna, dwie lub trzy pompy głębinowe sterowane przy pomocy regulatora ciśnienia i przetwornicy częstotliwości. Zasoby eksploatacyjne ujęcia wynoszą $Q_e = 24 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $S_e = 5,3 \text{ m}$. Ujęcie posiada aktualne pozwolenie wodnoprawne ważne do 21.12.2030 r. Parametry stacji wg pozwolenia: $Q_{\max.h} = 24 \text{ m}^3/\text{h}$, $Q_{\text{średdob}} = 200 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{dop.rok}} = 73\,000 \text{ m}^3/\text{rok}$.

Ujęcia zlokalizowane są na następujących zlewniach: zlewnia rzeki Wisły – Lelów, Nakło, zlewnia rzeki Odry – Melchów;

Gmina Mykanów – długość sieci wodociągowej wynosi 150,93 km, stopień zwodociągowania wynosi około 95%, liczba mieszkańców korzystających z sieci – 14 246 osób, ilość przyłączy – 4523 szt.;

Gmina Olsztyn – długość sieci wodociągowej wynosi 93,90 km, stopień zwodociągowania gminy wynosi 99%, ilość przyłączy – 3211 szt., ilość mieszkańców objętych siecią wodociagową – 7965 osób, eksploatowane są 4 ujęcia wody: podstawowe ujęcie wody Olsztyn – w jego skład wchodzi stacja pomp i dezynfekcji oraz 9 studni głębinowych rozmieszczonych w 3 rejonach eksploatacji: Kusięta, Olsztyn, Lipówki.

Podstawowe dane eksploatacyjno-techniczne ujęcia „Olsztyn”:

- pobór wody za pomocą 9 studni głębinowych, o głębokościach 86÷100 m, ze skał wapiennych poziomu wodonośnego jury górnej w obszarze GZWP 326,
- uzdatnianie wody – z uwagi na dobrą jakość ujmowanej wody nie jest ona poddawana procesom uzdatniania; w celu zachowania dobrego stanu bakteriologicznego w procesie dystrybucji woda poddawana jest dezynfekcji poprzez chlorowanie,
- dystrybucja wody – woda wtłaczana jest do sieci wodociągowej poprzez układ 5 pomp.

Ujęcie pomocnicze w Biskupicach:

- pobór wody za pomocą 1 studni głębinowej o głębokości 121 m,
- uzdatnianie wody – z uwagi na dobrą jakość ujmowanej wody nie wymaga ona zastosowania procesu uzdatniania lecz podlega jedynie procesowi dezynfekcji za pomocą podchlorynu sodu.

Ujęcie pomocnicze w miejscowości Bukowno:

- pobór wody za pomocą 1 studni głębinowej o głębokości 100 m,
- uzdatnianie wody – z uwagi na dobrą jakość ujmowanej wody nie wymaga ona zastosowania procesu uzdatniania lecz podlega jedynie procesowi dezynfekcji za pomocą podchlorynu sodu.

Ujęcie pomocnicze w miejscowości Przemiłowie:

- pobór wody za pomocą 1 studni głębinowej o głębokości 120 m,
- uzdatnianie wody – z uwagi na dobrą jakość ujmowanej wody nie wymaga ona zastosowania procesu uzdatniania lecz podlega jedynie procesowi dezynfekcji za pomocą podchlorynu sodu;

Gmina Poczesna – długość sieci wodociągowej wynosi 92,05 km, stopień zwodociągowania gminy wynosi 99%, ilość przyłączy – 3812 szt., liczba mieszkańców objętych siecią wodociagową – 12 280 osób, w zakresie infrastruktury służącej produkcji wody przeznaczonej do spożycia występuje Stacja Uzdatniania Wody Nierada przy ul. Targowej. Do SUW Nierada woda transferowana jest z jednej studni głębinowej w m. Rększowice (gm. Konopiska). Otwór o głębokości 460 m ujmuje triasowe piętro wodonośne. Ujmowana woda zawiera podwyższone stężenie żelaza, w odniesieniu do rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Podstawowe dane SUW Nierada w układzie technologicznym:

- aerator, gdzie do wody surowej, pobranej ujęciem wtłaczane jest powietrze powodując zawartym tlenem utlenienie żelaza z postaci rozpuszczonej do postaci nierozpuszczonej (formują się tzw. kłaczkki),
- układ filtrów zamkniętych, ciśnieniowych do odseparowania kłaczków od wody,
- 2 zbiorniki magazynowe wody (betonowy i stalowy o pojemnościach całkowitych odpowiednio: 220 i 200 m³),
- 2 pompownie 2-stopnia;

Gmina Przyrów – długość sieci wodociągowej wynosi 72,80 km, zwodociągowanie gminy wynosi 91%, ilość przyłączy – 1386 szt., liczba mieszkańców objętych siecią wodociagową – 3563 osób;

Gmina Starcza – długość sieci wodociągowej wynosi 39,5 km, ilość przyłączy – 889 szt., na terenie gminy funkcjonują dwa ujęcia wody:

- ujęcie wody w miejscowości Klepaczka, gdzie znajduje się studnia nr S-1, studnia pracuje z wydajnością 30 m³/h z zatwierdzonych zasobów w wysokości 45 m³/h,
- ujęcie wody w miejscowości Starcza, gdzie jest pobór wód podziemnych w ilości $Q_{\max.h} = 25,0 \text{ m}^3/\text{h}$, $Q_{\text{śr.d.}} = 300 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{roczne}} = 109\,500 \text{ m}^3/\text{rok}$.

Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Okręgu Częstochowskiego Spółka Akcyjna w Częstochowie

Z wodociągu korzystają mieszkańcy gmin: Blachownia, Konopiska, Mykanów, Olsztyn, Poczesna i Rędziny. W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie ilości osób korzystających z wodociągu, ilości przyłączy oraz długości sieci wodociągowej w 2023 roku.

Tabela 28. Zestawienie osób korzystających z wodociągu, ilości przyłączy i długości sieci wodociągowej na koniec 2023 roku w gminie Blachownia, Konopiska, Mykanów, Poczesna, Rędziny i Olsztyn

Lp.	Gmina	Ilość osób korzystających z wodociągu [osoby]	Ilość przyłączy [szt.]	Sieć wodociągowa [km]
1	Blachownia	12 397	3 162	91,41
2	Konopiska	10 687	3 593	104,34
3	Mykanów	15 175	4 766	150,93
4	Poczesna	12 280	3 812	92,05
5	Rędziny	9 394	2 870	68,12
6	Olsztyn	7 965	3 211	93,90
	Razem	67 898	21 414	600,75

Źródło: pismo Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Okręgu Częstochowskiego Spółka Akcyjna w Częstochowie, znak: NA.46.20.2024

PWiK Okręgu Częstochowskiego S.A. w Częstochowie na terenie powiatu częstochowskiego obsługuje 2 podstawowe oraz 10 pomocniczych ujęć, które łącznie obejmują 23 studnie oraz 1 źródło.

Działania inwestycyjne

W poniższych tabelach przedstawiono wykaz działań inwestycyjnych prowadzonych w latach 2022-2023 przez PWiK oraz inwestorów prywatnych.

Tabela 29. Zrealizowane działania inwestycyjne PWiK w latach 2022-2023

Gmina	Miejscowość	Działania inwestycyjne	Długość [m]	Nakłady [zł]
Konopiska	Kowale	Budowa sieci wodociągowej – Kowale	85,86	41 655,79
Konopiska	Aleksandria II	Budowa sieci wodociągowej – ulica boczna od ul. Pięknej	205,07	64 080,81
Poczesna	Zawodzie	Budowa sieci wodociągowej – ulica boczna od ul. Jałowcowej	344,20	98 487,83
Poczesna	Mazury	Przebudowa sieci wodociągowej – ul. Kasprowicza	979,80	773 278,40
Rędziny	Rudniki	Budowa wodociągu – ul. Wodnica	48,10	32 231,12
Blachownia	Gorzelnia Stara	Budowa sieci wodociągowej – ulica boczna od ul. Przysiecznej	114,02	39 943,25
Olsztyn	Olsztyn	Budowa sieci wodociągowej – ul. Górzysta	265,60	85 327,80
Olsztyn	Olsztyn	Budowa sieci wodociągowej – ulica boczna od ul. Słowackiego	148,95	68 280,48
Olsztyn	Zrębice Pierwsze	Przebudowa sieci wodociągowej – ul. Główna	1 983,45	2 280 475,47

Źródło: pismo Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Okręgu Częstochowskiego Spółka Akcyjna w Częstochowie, znak: NA.46.20.2024

Tabela 30. Zrealizowane działania inwestycyjne prywatne w latach 2022-2023

Gmina	Miejscowość	Działania inwestycyjne	Długość [m]
Mykanów	Łochynia	Budowa sieci wodociągowej – ul. Leśna	636,19
Mykanów	Grabowa	Budowa sieci wodociągowej – ul. Długosza	
Mykanów	Czarny Las	Budowa sieci wodociągowej – ulica boczna od ul. Granicznej	67,64
Mykanów	Wierchowisko	Budowa sieci wodociągowej – ulica boczna od ul. Działkowej	106,72
Mykanów	Wierchowisko	Budowa sieci wodociągowej – ulica boczna od ul. Wrzosowej	45,02
Mykanów	Wierchowisko	Budowa sieci wodociągowej – ulica boczna od ul. Działkowej	141,10
Mykanów	Wierchowisko	Budowa sieci wodociągowej – ulica boczna od ul. Słonecznej	68,95
Mykanów	Wierchowisko	Budowa sieci wodociągowej – ul. Leszczynowa	88,48
Mykanów	Mykanów	Budowa sieci wodociągowej – ul. Kasztanowa	54,60
Mykanów	Wierchowisko	Budowa sieci wodociągowej – ulica boczna od ul. Osiedlowej	200,05
Mykanów	Wierchowisko	Budowa sieci wodociągowej – ulica boczna od ul. Działkowej	69,75
Mykanów	Mykanów	Budowa sieci wodociągowej – ulica boczna od ul. Zielonej	146,20
Mykanów	Czarny Las	Budowa sieci wodociągowej – ul. Nowa	94,39
Mykanów	Mykanów	Przebudowa sieci wodociągowej – ul. Częstochowska	241,77
Mykanów	Łochynia	Przebudowa sieci wodociągowej – ul. Długa/ul. Mykanowska	184,13
Mykanów	Łochynia	Przebudowa sieci wodociągowej – ul. Mykanowska	30,92
Mykanów	Grabowa	Przebudowa sieci wodociągowej – ul. Długosza	58,74
Mykanów	Łochynia	Przebudowa sieci wodociągowej – ul. Długa	49,45

Mykanów	Wierchowisko	Przebudowa sieci wodociągowej – ul. Złota	712,98
Mykanów	Wola Hankowska	Przebudowa sieci wodociągowej – ul. Klonowa	167,86
Mykanów	Mykanów	Przebudowa sieci wodociągowej – ul. Częstochowska	106,05
Konopiska	Aleksandria I	Budowa sieci wodociągowej – ulica boczna od ul. Brzozowej	174,45
Konopiska	Konopiska	Budowa sieci wodociągowej – ul. Rolnicza	98,55
Konopiska	Aleksandria I	Budowa sieci wodociągowej – ulica boczna od ul. Dolnej	67,75
Konopiska	Aleksandria II	Budowa sieci wodociągowej – ul. Gwiedzna	200,45
Konopiska	Aleksandria II	Budowa sieci wodociągowej – ul. Dworska	195,64
Konopiska	Rększowice	Budowa sieci wodociągowej – Rększowice	382,46
Konopiska	Aleksandria I	Budowa sieci wodociągowej – ulica boczna od ul. Brzozowej	49,17
Konopiska	Aleksandria I	Budowa sieci wodociągowej – ulica boczna od ul. Górnej	197,81
Blachownia	Nowa Gorzelnia	Budowa sieci wodociągowej – ulica boczna od ul. Wręczyckiej	195,23
Blachownia	Nowa Gorzelnia	Przebudowa sieci wodociągowej – ul. Wręczycka	161,35
Blachownia	Łojki	Przebudowa sieci wodociągowej – ul. Długa	206,99
Blachownia	Łojki	Przebudowa sieci wodociągowej – ul. Piastów	539,35
Blachownia	Wyrazów	Przebudowa sieci wodociągowej – ul. Nowa	91,44
Blachownia	Wyrazów	Przebudowa sieci wodociągowej – ul. Częstochowska (W15)	230,52
Blachownia	Wyrazów	Przebudowa sieci wodociągowej – ul. Prosta	61,80
Poczesna	Wrzosa	Budowa sieci wodociągowej – ulica boczna od ul. Katowickiej	89,94
Poczesna	Huta Stara A	Przebudowa sieci wodociągowej – Rondo (ul. Lipowa-Tkacka)	23,65
Poczesna	Huta Stara B	Budowa sieci wodociągowej – ulica boczna od ul. Jaśminowej	131,19
Poczesna	Wrzosa	Budowa sieci wodociągowej – ulica boczna od ul. Sabinowskiej	77,05
Poczesna	Sobuczyna	Budowa sieci wodociągowej – ulica boczna od ul. Konwaliowej	86,90
Rędziny	Rędziny Kolonia	Budowa sieci wodociągowej – ul. Słowackiego	13,16
Rędziny	Kolonia Rędziny	Budowa sieci wodociągowej – ulica boczna od ul. Kocha	134,45
Rędziny	Rędziny	Budowa sieci wodociągowej – ul. Jabłoniowa	24,97
Rędziny	Kościelec	Przebudowa sieci wodociągowej – ul. Mykanowska	40,05
Olsztyn	Zrębice	Budowa sieci wodociągowej – ul. Bukowska	101,77
Olsztyn	Turów	Budowa sieci wodociągowej – ul. Olsztyńska dz. nr 41	76,00
Olsztyn	Olsztyn	Budowa sieci wodociągowej – ul. Bukowa dz. nr 1286/140	20,35
Olsztyn	Zrębice	Budowa sieci wodociągowej – ul. Bukowska	23,70

Źródło: pismo Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Okręgu Częstochowskiego Spółka Akcyjna w Częstochowie, znak: NA.46.20.2024

PWiK Okręgu Częstochowskiego S.A. w Częstochowie planuje rozbudowę oraz przebudowę sieci wodociągowej na terenie powiatu częstochowskiego w latach 2024-2027 w łącznej kwocie 6 391 700,00 zł z podziałem na poszczególne gminy:

- Gmina Blachownia – 1 095 300,00 zł,
- Gmina Konopiska – 928 000,00 zł,
- Gmina Mykanów – 1 356 800,00 zł,
- Gmina Olsztyn – 1 55 600,00 zł,
- Gmina Poczesna – 1 003 800,00 zł,
- Gmina Rędziny – 852 200,00 zł.

Na terenie powiatu częstochowskiego objętego działalnością PWiK Okręgu Częstochowskiego S.A. w Częstochowie znajduje się łącznie 23 895,95 m rur wodociągowych z azbestu. W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie długości sieci wraz z podziałem na gminy.

Tabela 31. Zestawienie długości sieci wodociągowej z rur azbestowych na terenie gmin powiatu częstochowskiego

Gmina	Długość sieci wodociągowej z azbestu [m]
Blachownia	8384,95
Poczesna	1263,10
Mykanów	1297,90

Olsztyn	12950,00
---------	----------

Źródło: pismo Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Okręgu Częstochowskiego Spółka Akcyjna w Częstochowie, znak: NA.46.20.2024

W ostatnich latach PWiK usunęło 3898,55 m rur azbestowych, z gminy Blachownia – 1915,10 m, natomiast z gminy Olsztyn – 1983,45 m.

Działania inwestycyjne realizowane przez gminy powiatu częstochowskiego:

Gmina Kamienica Polska:

- budowa odcinka sieci wodociągowej w miejscowości Rudnik Wielki, ul. Modrzewiowa,
- budowa odcinka sieci wodociągowej w miejscowości Kamienica Polska, ul. Południowa,
- budowa odcinka sieci wodociągowej w miejscowości Wanaty, ul. bez nazwy boczna od ul. Spokojnej,
- budowa odcinka sieci wodociągowej w miejscowości Kamienica Polska, ul. Marii Konopnickiej, łączny koszt czterech inwestycji: 393 600,00 zł,

Gmina Kłomnice:

- budowa sieci wodociągowej w miejscowości Zawada ul. Ogrodowa, Polna (odcinek o długości 160m) – etap I, koszt realizacji: 59 507,40 zł,
- budowa sieci wodociągowej w miejscowości Garnek ul. Południowa, Lisia, Poprzeczna, Leśna Cegielniana,

Gmina Koniecpol:

- budowa sieci wodociągowej w gminie etap III (dot.: Wąsosz, Kuźnicy Wąsowskiej, Łysaków) – koszt inwestycji 1 099,00 zł,
- budowa sieci wodociągowej w gminie etap III (dot. ul. Zielonej w Łysinach) – koszt inwestycji: 497 387,00 zł,
- budowa sieci wodociągowej (Radoszewnica – Koniecpol ul. Słowackiego) – koszt inwestycji: 32 800,00 zł,
- budowa wodociągu ul. Armii Krajowej w Koniecpolu – koszt inwestycji: 107 814,00 zł,
- budowa sieci wodociągowej w gminie etap III (dot. ul. Mickiewicza w Koniecpolu) – koszt inwestycji: 148 412,24 zł,
- budowa sieci wodociągowej w gminie etap III (dot. ul. Kościuszki, Przedmieścia Przysieka, Podstocze, Koniawy w Koniecpolu) – koszt inwestycji: 361 945,32 zł,
- budowa sieci wodociągowej w gminie etap III (dot.: Wąsosz, Kuźnicy Wąsowskiej, Łysaków) – koszt inwestycji: 479 426,98 zł,
- budowa sieci wodociągowej (Łysiny – Radoszewnica ul. Borkowa) – koszt inwestycji 375 934,74 zł,
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej ul. Leśna w Koniecpolu – koszt inwestycji: 31 800,00 zł,

Gmina Konopiska:

- budowa wodociągu w miejscowości Rększowice o wartości 157 438,76 zł i w miejscowości Aleksandria ul. Dworska o wartości 87 759,69 zł,

Gmina Lelów:

- rozbudowa wodociągu w Staromieściu – koszt inwestycji: 64 169,52 zł, w ramach zadania wybudowano odcinek sieci z rur PE o długości 283,5 m,
- rozbudowa wodociągu Biała Wielka Stawy – koszt inwestycji: 141 960,35 zł, w ramach zadania wybudowano odcinek z rur PE o długości 445,6 m,
- rozbudowa wodociągu w m. Turzyn – w ramach zadania wybudowano odcinek sieci z rur PE o długości 42,35 m,
- przebudowa istniejącej sieci wodociągowej wraz z przyłączami i budowa nowego odcinka sieci wodociągowej realizowanej w ramach zadania w m. Lelów, ul. Żwirковского etap I – koszt inwestycji: 1 248 475,20 zł, w ramach zadania wybudowano sieć wodociągową z rur PE o długości 1934,3 m, wykonano 70 przyłączy z rur PE o długości 780 m (w tym 57 studzienek + 13 przepięć),

Gmina Mykanów:

- budowa 1,21 km sieci wodociągowej z czego zadania obejmowały budowę wodociągu w Mykanowie i: Zielona (12 mb, koszt inwestycji: 10 000,00 zł) i budowę wodociągu w Mykanowie ul. Kasztanowa (54 mb, koszt inwestycji: 34 000,00 zł), pozostałe inwestycje prowadzone były przez PWiK Okręgu Częstochowskiego,
- budowa 0,51 km sieci wodociągowej,

Gmina Przyrów:

- budowa/modernizacja sieci wodociągowej w miejscowości Przyrów, ul. Filtrowa,

Gmina Starcza:

- budowa wodociągów i kanalizacji w m. Łysiec i Rudnik Mały – koszt inwestycji: 230 546,38 zł,
- budowa odcinków wodociągów w Starczy, Łyścu, Rudniku Małym i Własnej – koszt inwestycji: 119 247,00 zł,
- budowa wodociągu w m. Łysiec i Rudnik Mały – koszt inwestycji: 358 918,01 zł,
- budowa wodociągu w ul. Łąkowej w m. Rudnik Mały – koszt inwestycji: 79 474,00 zł,
- budowa wodociągu w ul. Miłej w m. Rudnik Mały – koszt inwestycji: 61 500,00 zł,
- budowa wodociągu przy ul. Gościnnej we Własnej – koszt inwestycji: 43 050,00 zł,
- rozbudowa i modernizacja ujęcia wody w m. Starcza – koszt inwestycji: 9 840,00 zł,
- budowa wodociągu przy ul. Wrzosowej, ul. Dębowej i ul. Jurajskiej – koszt inwestycji: 155 594,51 zł,
- budowa odcinków wodociągów w ul. Wrzosowej i Klonowej – koszt inwestycji: 69 495,00.

Jakość wody przeznaczonej do spożycia na terenie powiatu częstochowskiego

Nadzór nad jakością wody w powiecie częstochowskim sprawuje Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Częstochowie. Przed dostarczeniem wody do odbiorców musi ona spełniać zapisy określone w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. 2017, poz. 2294).

Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna opublikowała „Ocenę obszarową jakości wody na terenie miasta Częstochowy i powiatu częstochowskiego za 2023 r.”.

PPIS w Częstochowie sprawuje bieżący nadzór sanitarny nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi pochodzącej wyłącznie z ujęć głębinowych. Woda rozprowadzana jest z 57 wodociągów, które służą do zaopatrywania około 98,8% ludności powiatu częstochowskiego. W obiektach wodociągowych w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego przeprowadzono 57 kontroli sanitarnych oraz 178 kontroli związanych z poborem wody. Do badań laboratoryjnych pobrano 369 próbek w zakresie parametrów mikrobiologicznych i 367 próbek w zakresie parametrów fizykochemicznych. Stwierdzono przekroczenia parametrów mikrobiologicznych w 18 próbkach wody oraz stwierdzono przekroczenia parametrów fizykochemicznych w 15 próbkach.

Poniżej przedstawiony wyniki prowadzonego monitoringu wody przeznaczonej do spożycia w 2023 roku w poszczególnych gminach powiatu częstochowskiego:

- **Gmina Blachownia:** w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 6 punktów poboru wody zostało pobranych 15 próbek wody do badań laboratoryjnych w zakresie parametrów mikrobiologicznych i 17 próbek wody w zakresie badań fizykochemicznych. W badanych próbkach wody nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości badanych parametrów;
- **Gmina Dąbrowa Zielona:** w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 15 punktów poboru wody zostało pobranych 26 próbek wody do badań laboratoryjnych w zakresie parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych. Na wodociągu Olbrachcice w dwóch próbkach wody z sieci wodociągowej stwierdzono obecność bakterii grupy coli. Po przeprowadzeniu płukania sieci kolejne próbki wykazywały zgodność z obowiązującym rozporządzeniem;
- **Gmina Janów:** w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 39 punktów poboru wody zostało pobranych 77 próbek wody do badań laboratoryjnych w zakresie parametrów mikrobiologicznych i 78 próbek w zakresie parametrów fizykochemicznych. Na wodociągu Janów w jednej próbce stwierdzono obecność bakterii grupy coli, po przepłukaniu sieci jakość wody była zgodna z obowiązującymi normami. Na wodociągu Skowronów w trzech próbkach stwierdzono obecność bakterii grupy coli, przeprowadzenie dezynfekcji szokowej i płukania całej sieci wpłynęło na poprawę jakości wody. Na wodociągu Czepurka w dwóch próbkach stwierdzono obecność bakterii grupy coli, po przeprowadzeniu chlorowania i płukania sieci jakość wody była zgodna z normatywem. Na wodociągu Apolonka w jednej próbce stwierdzono podwyższoną mętność wody. Na wodociągu Hucisko w jednej próbce stwierdzono podwyższoną wartość ogólnej liczby mikroorganizmów w 22°C/72h oraz nieakceptowalny zapach w drugiej próbce. Po przepłukaniu wewnętrznej instalacji kolejne pobrane próbki wykazały zgodność z obowiązującym rozporządzeniem. Na wodociągu Bystrzanowice Dwór w jednej próbce stwierdzono obecność bakterii grupy coli, zdarzenie było jednorazowe, a kolejne uzyskane wyniki były już zgodne z normatywem;
- **Gmina Kamienica Polska:** w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 7 punktów poboru wody zostało pobranych 14 próbek wody do badań laboratoryjnych w zakresie parametrów mikrobiologicznych i 16 próbek wody w zakresie badań fizykochemicznych. Na wodociągu Zawada w jednej próbce wody stwierdzono przekroczenie mętności;
- **Gmina Kłomnice:** w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 9 punktów poboru wody zostało pobranych 20 próbek wody do badań laboratoryjnych w zakresie parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych. Na wodociągu Garnek w jednej próbce stwierdzono podwyższoną wartość żelaza;

- **Gmina Koniecpol:** w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 12 punktów poboru wody zostało pobranych 27 próbek wody do badań laboratoryjnych w zakresie parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych. W badanych próbkach wody nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości badanych parametrów;
- **Gmina Konopiska:** w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 7 punktów poboru wody zostało pobranych 13 próbek wody do badań laboratoryjnych w zakresie parametrów mikrobiologicznych i 14 próbek w zakresie parametrów fizykochemicznych. W badanych próbkach wody nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości badanych parametrów. Na ujęciu zakładowy w Aleksandrii prowadzony był proces uzdatniania wody w zakresie obniżenia zawartości żelaza i manganu oraz stała dezynfekcja przy pomocy roztworu podchlorynu sodu, pobrano dwie próbki, które nie wykazały przekroczeń badanych parametrów. Na wodociągu Rększowice w trzech pobranych próbkach stwierdzono przekroczenie zawartości manganu, po sprawdzeniu przez zarządcę prowadzonego procesu uzdatniania jakość wody poprawiła się;
- **Gmina Kruszyna:** w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 5 punktów poboru wody zostało pobranych 12 próbek wody do badań laboratoryjnych w zakresie parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych. W badanych próbkach wody nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości badanych parametrów;
- **Gmina Lelów:** w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 13 punktów poboru wody zostało pobranych 19 próbek wody do badań laboratoryjnych w zakresie parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych. Na wodociągu Melchów w jednej próbce wody stwierdzono obecność bakterii grupy coli. Po przeprowadzeniu dezynfekcji i płukania sieci wodociągowej jakość wody była zgodna z obowiązującymi normami;
- **Gmina Mstów:** w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 11 punktów poboru wody zostało pobranych 17 próbek wody do badań laboratoryjnych w zakresie parametrów mikrobiologicznych i 19 próbek w zakresie parametrów fizykochemicznych. W badanych próbkach wody nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości badanych parametrów;
- **Gmina Mykanów:** w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 10 punktów poboru wody zostały pobrane 23 próbki wody do badań laboratoryjnych w zakresie parametrów mikrobiologicznych i 24 próbki wody do badań w zakresie parametrów fizykochemicznych. W badanych próbkach wody nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości badanych parametrów;
- **Gmina Olsztyn:** w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 17 punktów poboru wody zostało pobranych 35 próbek wody do badań laboratoryjnych w zakresie parametrów mikrobiologicznych i 37 próbek w zakresie parametrów fizykochemicznych. Na wodociągu zakładowym PKP Mirów w jednej próbce stwierdzono podwyższoną mętność. W próbce wody pobranej z wodociągu lokalnego Bloki Kolejowe stwierdzono nieakceptowalny zapach wody, przeprowadzone płukanie sieci wpłynęło na poprawę jakości wody;
- **Gmina Poczesna:** w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 7 punktów poboru wody zostało pobranych 9 próbek wody do badań laboratoryjnych w zakresie parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych. W badanych próbkach wody nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości badanych parametrów;
- **Gmina Przyrów:** w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 10 punktów poboru zostało pobranych 12 próbek wody do badań laboratoryjnych w zakresie parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych. Na wodociągu Przyrów w jednej próbce wody pobranej na sieci wodociągowej stwierdzono obecność bakterii coli. Zarządca sieci podjął niezwłocznie działania zmierzające do poprawy jej jakości. Kolejne badania wody potwierdziły zgodność z obowiązującym normatywem;
- **Gmina Rędziny:** w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 9 punktów poboru wody zostało pobranych 17 próbek wody do badań laboratoryjnych w zakresie parametrów mikrobiologicznych i 18 próbek w zakresie badań fizykochemicznych. Na wodociągu Rędziny Osiedle w jednej próbce stwierdzono obecność bakterii grupy coli. Po przeprowadzeniu płukania wewnętrznej sieci budynku (próbka pobrana w obiekcie oświatowym) kolejne wyniki były zgodne z wymaganiami;
- **Gmina Starcza:** w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 6 punktów poboru wody zostało pobranych 31 próbek wody do badań laboratoryjnych w zakresie parametrów mikrobiologicznych i 17 próbek wody w zakresie badań fizykochemicznych. Na wodociągu Klepaczka w dwóch próbkach wody stwierdzono przekroczenie mętności i żelaza. Dodatkowo w jednej próbce pobranej w stacji uzdatniania wody stwierdzono obecność bakterii coli, kolejne pobrane próbki potwierdziły, że jakość wody uległa poprawie i była zgodna z obowiązującym normatywem. Na wodociągu Starcza w czterech próbkach wody podczas jednej kontroli stwierdzono obecność bakterii grupy coli, ponadto w dwóch tych próbkach stwierdzono podwyższoną mętność i żelazo. Wdrożono szokową dezynfekcję, sprawdzono urządzenia uzdatniające oraz przeprowadzono płukanie ciekli co doprowadziło do uzyskania wody o wymaganej jakości.

Tabela 32. Przekroczenia wartości dopuszczalnych parametrów stwierdzone w badanych próbkach wody w 2023 roku

Gmina	Nazwa wodociągu	Przekroczone parametry (ilość próbek)	
		Mikrobiologiczne	Fizykochemiczne
Janów	Janów	Bakterie grupy coli (1)	
	Skowronów	Bakterie grupy coli (3)	
	Czepurka	Bakterie grupy coli (2)	
	Apolonka		Mętność (1)
	Hucisko	Ogólna liczba mikroorganizmów (1)	Zapach (1)
	Bystrzanowice Dwór	Bakterie grupy coli (1)	
Rędziny	Rędziny Osiedle	Bakterie grupy coli (1)	
Kłomnice	Garnek		Żelazo (1)
Starcza	Klepaczka	Bakterie grupy coli (1)	Mętność (2) Żelazo (3)
	Starcza	Bakterie grupy coli (4)	Mętność (2) Żelazo (2)
Dąbrowa Zielona	Olbrachcice	Bakterie grupy coli (2)	
Kamienica Polska	Zawada		Mętność (1)
Lelów	Mełchów	Bakterie grupy coli (1)	
Przyrów	Przyrów	Bakterie grupy coli (1)	
Olsztyn	Mirków PKP		Mętność (1)
	Bloki Kolejowe		Zapach (1)
Konopiska	Rększowice		Mangan (3)

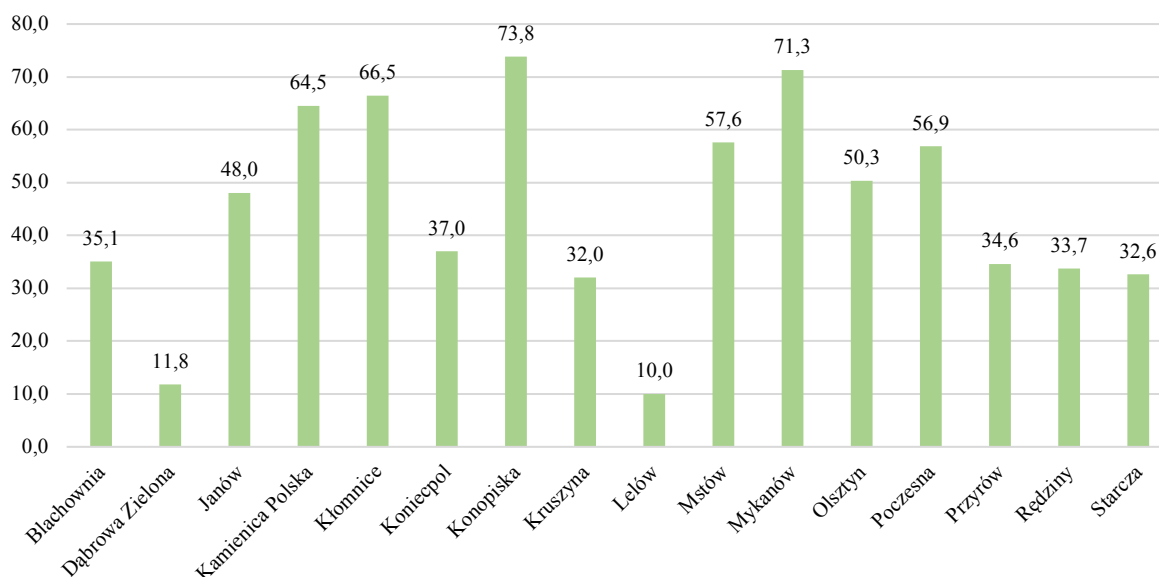
Źródło: Ocena obszarowa jakości wody na terenie miasta Częstochowy i powiatu częstochowskiego za 2023 r.

4.5.1.2. Odbiór ścieków

Mieszkańcy powiatu częstochowskiego korzystają z sieci typu rozdzielczego, co oznacza, że ścieki sanitarne powstałe w wyniku życia i działalności człowieka (w tym działalności przemysłowej) odprowadzane są i oczyszczane oddzielnie od ścieków opadowych (deszczowych). Wody deszczowe obecne w sieci kanalizacji sanitarnej utrudniają oraz zmniejszają efektywność oczyszczania ścieków sanitarnych, dlatego też nie powinno się odprowadzać wód deszczowych do sieci kanalizacji sanitarnej.

Zgodnie z danymi GUS na terenie powiatu częstochowskiego na koniec 2022 roku długość sieci kanalizacyjnej wynosiła 715,7 km, a skanalizowanie wynosiło 47,1%.

Na poniższym rysunku przedstawiono długość sieci kanalizacyjnej na terenie poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu częstochowskiego wg stanu na 31.12.2022 r.

Rysunek 24. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej (km) na terenie gmin powiatu częstochowskiego w 2022 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, 2024

Poniżej przedstawiono informacje dotyczące gospodarki ściekowej na terenie poszczególnych gmin powiatu częstochowskiego:

- **Gmina Dąbrowa Zielona** – długość sieci kanalizacyjnej wynosi 9,8 km, ilość przyłączy – 192 szt., oczyszczalnia ścieków biologiczno-mechaniczna o przepustowości 200 m³/d, oczyszczone ścieki odprowadzane są poprzez studnię zbiorczą kolektorem do Kanału Lodowego.
- **Gmina Janów** – długość sieci kanalizacyjnej wynosi 50,62 km, do zbiorczej sieci kanalizacyjnej podłączonych jest 886 budynków, Oczyszczalnia Ścieków w Janowie znajduje się przy ul. Przyrowskiej 30, zgodnie z decyzją pozwolenia wodnoprawnego nr PO.ZUZ.5.4210.445.2022.WS udzielonego do dnia 17.08.2032 r, na odprowadzenie z oczyszczalni oczyszczonych ścieków komunalnych, $Q_{sr.dob.} = 458,3 \text{ m}^3/\text{d}$.
- **Gmina Kamienica Polska** – długość zbiorczej sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej na koniec 2023 roku wynosiła 64,51 km, stopień skanalizowania – ok. 98%, do sieci podłączonych jest 1568 budynków mieszkalnych. Odbiornikiem ścieków jest Gminna Oczyszczalnia Ścieków w Kamienicy Polskiej przy ul. Marii Konopnickiej 402A o przepustowości 633,4 m³/d, oczyszczone ścieki odprowadzane są do rzeki Warty.
- **Gmina Kłomnice** – długość sieci kanalizacyjnej wynosi 66,5 km, ilość przyłączy 1999 szt.
- **Gmina Koniecpol** – długość sieci kanalizacyjnej wynosi 36,07 km (w tym sieci grawitacyjnej – 27,43 km), ilość przyłączy – 1203 szt., liczba mieszkańców objętych siecią kanalizacji sanitarnej – 4764 osób, odbiornik ścieków – mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków komunalnych, zlokalizowana w Koniecpolu przy ul. Rzecznej 37.
- **Gmina Konopiska** – długość sieci kanalizacyjnej wynosi 90,53 km, stopień skanalizowania gminy wynosi ok. 76,1%, ilość przyłączy – 2041 szt., ilość mieszkańców objętych siecią – ok. 8115 osób, odbiornikiem ścieków jest Oczyszczalnia Ścieków Dźbów.
- **Gmina Lelów** – długość sieci kanalizacyjnej wynosi 10 km, ilość przyłączy – 309 szt., liczba mieszkańców objętych siecią kanalizacji sanitarnej – 1050 osób. Ścieki odprowadzane są do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w miejscowości Lelów. Oczyszczalnia ścieków działa w oparciu o nitryfikująco-denitryfikujący osad czynny z tlenową stabilizacją osadu w układzie przepływu ciągłego o wydajności średnio dobowej $Q_{srd} = 308 \text{ m}^3/\text{d}$. Oczyszczalnia posiada pozwolenie wodnoprawne ważne do dnia 29.09.2029 r. Parametry wg pozwolenia przedstawiają się odpowiednio: $Q_{max.sek} = 0,0035 \text{ m}^3/\text{s}$, $Q_{sreddob} = 154 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{dop.rok} = 56\,210 \text{ m}^3/\text{rok}$. Oczyszczalnia działa na obszarze zlewni rzeki Wisły. odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Biała Lelowska.
- **Gmina Mykanów** – długość sieci kanalizacyjnej wynosi 70,59 km, stopień skanalizowania gminy wynosi ok. 40%, ilość przyłączy – 1836 szt., liczba mieszkańców korzystających z sieci – 5803 osób, odbiornikiem ścieków jest rzeka Sękawica.
- **Gmina Olsztyn** – długość sieci kanalizacyjnej wynosi 51,57 km, ilość przyłączy – 1522 szt., liczba mieszkańców objętych siecią kanalizacji sanitarnej – 4596 osób.
- **Gmina Poczesna** – długość sieci kanalizacyjnej wynosi 57,65 km, stopień skanalizowania gminy wynosi ok. 53%, ilość przyłączy – 2016 szt., liczba mieszkańców objętych siecią kanalizacji sanitarnej – 5618 osób.
- **Gmina Przyrów** – długość sieci kanalizacyjnej wynosi 35,07 km, stopień skanalizowania gminy wynosi 77%, ilość przyłączy – 967 szt., liczba mieszkańców objętych siecią kanalizacji sanitarnej – 2637 osób.
- **Gmina Rędziny** – długość sieci kanalizacyjnej wynosi 26,12 km, liczba mieszkańców objętych siecią kanalizacji sanitarnej – 3539 osób, odbiornikiem ścieków jest oczyszczalnia ścieków w miejscowości Karolina.
- **Gmina Starcza** – długość sieci kanalizacyjnej wynosi 32,7 km, ilość przyłączy – 815 szt., liczba posesji objętych siecią kanalizacyjną – 874 szt., ścieki bytowo-gospodarcze oczyszczane są w mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków SB-300 zlokalizowanej w miejscowości Rudnik Mały. Oczyszczalnia oczyszcza ścieki komunalne spływające ciągłym strumieniem ze skanalizowanych obszarów miejscowości Starcza, Łysiec, Klepaczka, Własna i Rudnik Mały oraz dowożone okresowo do punktu zlewnego ścieki ze zbiorników bezodpływowych z nieskanalizowanych dotychczas częściach gminy. Oczyszczalnia SB-300 pracuje w oparciu o technologię strefowego osadu czynnego przy jednoczesnym biologicznym usuwaniu nadmiarowych ilości związków fosforu i azotu.

Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Okręgu Częstochowskiego Spółka Akcyjna w Częstochowie

Zgodnie z danymi przekazanymi przez PWiK Okręgu Częstochowskiego długość sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie Przedsiębiorstwa wynosi 326,62 km. W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie ilości osób korzystających z sieci, ilości przyłączy oraz długości sieci kanalizacyjnej na koniec 2023 roku dla 6 gmin powiatu częstochowskiego.

Tabela 33. Zestawienie osób korzystających z kanalizacji, ilości przyłączy i długości sieci kanalizacyjnej na koniec 2023 roku w gminie Blachownia, Konopiska, Mykanów, Poczesna, Rędziny i Olsztyn

Lp.	Gmina	Ilość osób korzystających z kanalizacji [osoby]	Ilość przyłączy [szt.]	Sieć kanalizacyjna [km]
1	Blachownia	7 133	1 343	35,08
2	Konopiska	5 869	2 315	73,95
3	Mykanów	4 159	1 927	75,77
4	Poczesna	5 618	2 016	57,65
5	Rędziny	3 204	926	32,60
6	Olsztyn	4 596	1 522	51,57
	Razem	30 579	10 049	326,62

Źródło: Ocena obszarowa jakości wody na terenie miasta Częstochowy i powiatu częstochowskiego za 2022 r.

Zgodnie z danymi PWiK stopień skanalizowania gmin na koniec 2023 roku wynosił:

- Miasto i Gmina Blachownia – 42,5%,
- Gmina Konopiska – 64,4%,
- Gmina Mykanów – 40,4%,
- Gmina Poczesna – 52,9%,
- Miasto i Gmina Olsztyn – 47,4%,
- Gmina Rędziny – 32,3%.

Na terenie powiatu częstochowskiego objętego działalnością PWiK Okręgu Częstochowskiego S.A. w Częstochowie znajduje się sześć oczyszczalni ścieków. Poniżej przedstawiono charakterystykę oczyszczalni oraz odbiorników.

Oczyszczalnia Ścieków – Olsztyn

Oczyszczalnia ścieków w miejscowości Olsztyn znajdująca się przy ul. Storczykowej 20 jest instalacją typu SUPERBOS wykorzystującą technologię strefowego osadu czynnego złożona z dwóch modułów. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest kanał ulgi rzeki Warty (Kucelinka) za pośrednictwem rowu otwartego.

Przepustowość oczyszczalni:

- średnia dobowa – 900 m³/d,
- maksymalna aktualna – 0,0203 m³/s,
- dopuszczalna roczna – 328 500 m³/rok.

Aktualne pozwolenie wodnoprawne: decyzja Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Zarząd Zlewni w Sieradzu PO.ZUZ.5.4210.845m.2020.JW z dnia 07.12.2020 r. Decyzja stała się ostateczna 31.12.2020 r.

Dopuszczalna wartość wskaźników zanieczyszczeń dla oczyszczonych ścieków zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym:

- BZT₅ ≤ 25 mg O₂/l,
- ChZT_{Cr} ≤ 125 mg O₂/l,
- zawiesina ogólna ≤ 35 mg/l.

Oczyszczalnia wyposażona jest w:

- zbiornik uśredniający ścieki dowożone,
- przepompownie ścieków dopływających kanalizacją z rurociągiem tłocznym do reaktora biologicznego,
- sito bębnowe wraz z prasą do skratek,
- reaktor Superbos 150 ze strefami defosfatacji, denitryfikacji i nityfikacji, osadnikiem wtórnym i komorą tlenową stabilizacji,
- reaktor Superbos 700 ze strefami defosfatacji, denitryfikacji i nityfikacji, dwoma osadnikami wtórnymi i komorą tlenową stabilizacji,
- stacje dmuchaw dla procesów biologicznego oczyszczania i stabilizacji osadu,
- stacje mechanicznego odwadniania osadu wraz ze stacją przygotowania polielektrolitu.

Oczyszczalnia Ścieków – Kolonia Poczesna

Oczyszczalnia ścieków w miejscowości Kolonia Poczesna to instalacja typu SUPRBOS wykorzystująca technologię strefowego osadu czynnego (mechaniczno-biologiczna). Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rów melioracyjny R-F uchodzący do rzeki Warty.

Przepustowość oczyszczalni:

- maksymalna godzinowa – 115 m³/h,

- średnia dobowa – 715 m³/d,
- maksymalna roczna – 260 975 m³/rok.

Pozwolenie wodnoprawne: decyzja Starosty Częstochowskiego Nr OŚ.6341.88.2015-V.35 z dnia 29.12.2015 r. z terminem obowiązywania do 31 grudnia 2025 r. Decyzja ostateczna z dnia 04.02.2016 r.

Dopuszczalna wartość wskaźników zanieczyszczeń dla oczyszczonych ścieków zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym:

- BZT₅ – 25 mg O₂/l,
- ChZT_{Cr} – 125 mg O₂/l,
- zawiesina ogólna – 35 mg/l.

W skład układu technologicznego wchodzi:

- hermetyczna stacja zlewca ze złączką do przyjmowania ścieków dowożonych beczkowozami, w której zainstalowany jest przepływomierz rejestrujący ilość ścieków dowożonych i sonda pH,
- przepompownia ścieków dopływających kanalizacją z rurociągiem tłocznym do bloku oczyszczalni,
- zbiorniki kompaktowej oczyszczalni Superbor 150 w zadaszonej obudowie ocieplającej z wydzielonymi pomieszczeniami technologicznymi, w których zlokalizowane są:
 - prasa do odwadniania osadu,
 - część socjalna,
 - zbiornik podzielony jest na: komorę biosorpcji, osadnik pośredni, reaktor strefowy ze strefą defosfatacji, denitryfikacji i nityfikacji, osadnik wtórny oraz komorę stabilizacji osadu,
- zbiornik kompaktowej oczyszczalni Superbos 500 w zadaszonej obudowie ocieplającej z wydzielonymi pomieszczeniami technologicznymi, w których zlokalizowane są:
 - dmuchawa, sito i prasa do skratek,
 - zbiornik podzielony jest na: komorę biosorpcji, osadnik pośredni, reaktor strefowy ze strefą defosfatacji, denitryfikacji i nityfikacji, osadnik wtórny oraz komorę stabilizacji osadu,
- kanał odprowadzający ścieki oczyszczone do odbiornika.

Oczyszczalnia Ścieków – Huta Stara „B”

Oczyszczalnia ścieków w Hucie Starej „B” to mechaniczno-biologiczna instalacja wykorzystująca technologię osadu czynnego. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rów melioracyjny R-D.

Przepustowość oczyszczalni:

- maksymalna godzinowa – 30 m³/h,
- średnia dobowa – 350 m³/d,
- maksymalna roczna – 197 100 m³/rok.

Pozwolenie wodnoprawne: decyzja Starosty Częstochowskiego nr OŚ.6341.84.2014-V.34 z dnia 02.12.2014 r. z terminem obowiązywania do 31.12.2024 r. Decyzja ostateczna z dnia 02.12.2014 r.

Dopuszczalna wartość wskaźników zanieczyszczeń dla oczyszczonych ścieków zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym:

- BZT₅ – 25 mg O₂/l,
- ChZT_{Cr} – 125 mg O₂/l,
- zawiesina ogólna – 35 mg/l.

W skład układu technologicznego oczyszczalni wchodzi:

- mechaniczna krata schodkowa i awaryjna krata ręczna zainstalowana w kanale obejściowym,
- piaskownik poziomy,
- osadnik Imhoffa,
- zbiornik retencyjny,
- pompowania ścieków i osadów,
- 2 sekwencyjne reaktory biologiczne SBR, pracujące naprzemiennie,
- 2 zagęszczacze osadu nadmiernego,
- Poletka osadowe, gdzie w naturalnych warunkach następuje odwadnianie osadu przefermentowanego z osadników Imhoffa i osadu nadmiernego.

Oczyszczalnia Ścieków – Rędziny

Oczyszczalnia ścieków w Karolinie gm. Rędziny to mechaniczno-biologiczna instalacja pracująca w technologii osadu czynnego, przystosowana do usuwania związków organicznych i podwyższonych biogenów. Odbiornikiem ścieków jest rzeka Pijawka.

Przepustowość oczyszczalni:

- maksymalna godzinowa – 184 m³/h,
- średnia dobową – 1946 m³/d,
- maksymalna roczna – 700 560 m³/rok.

Pozwolenie wodnoprawne: decyzja Starosty Częstochowskiego znak OŚ.6341.57.2016.V.34 z dnia 30 sierpnia 2016 r., decyzja zmieniająca PGW Wody Polskie Zarząd Zlewni w Sieradzu nr PO.ZUZ.5.4211.71m.2020.AZ z dnia 26 stycznia 2021 r. z terminem obowiązywania do 30 sierpnia 2026 r.

Dopuszczalna wartość wskaźników zanieczyszczeń dla oczyszczonych ścieków zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym:

- BZT₅ – 25 mg O₂/l,
- ChZT_{Cr} – 125 mg O₂/l,
- zawiesina ogólna – 35 mg/l.

W skład układu technologicznego oczyszczalni wchodzi:

- hermetyczna stacja zlewcza ze złączką do przyjmowania ścieków dowożonych beczkowozami, w której zainstalowany jest przepływomierz rejestrujący ilość ścieków dowożonych i sonda pH,
- zbiornik uśredniający ścieki dowożone,
- przepompownia ścieków surowych wyposażona w pompy zatapialne, kratę koszową oraz awaryjny ciąg mechanicznego oczyszczania sitem pionowym i prasą do skratek,
- sitopiaskownik,
- dwa reaktory biologiczne ze strefami defosfatacji, denitryfikacji i nityfikacji oraz komorą wstępnej stabilizacji,
- dwa osadniki wtórne radialne,
- zbiornik tlenowej stabilizacji osadu,
- stacja dmuchaw dla procesów biologicznego oczyszczania i stabilizacji osadu,
- zbiornik zagęszczania i magazynowania osadu,
- stacja mechanicznego odwadniania osadu wraz ze stacją przygotowania polielektrolitu,
- komora pomiarowa ilości ścieków,
- wiata do tymczasowego gromadzenia osadu,
- kanał odprowadzający ścieki oczyszczone do rzeki Pijawki.

Oczyszczalnia Ścieków – Rybna

Oczyszczalnia ścieków w miejscowości Rybna w gminie Mykanów to mechaniczno-biologiczna instalacja wykorzystująca technologię strefowego osadu czynnego złożona z dwóch modułów Superbos 500 i reaktora biologicznego przepływowego otwartego. Odbiornikiem ścieków jest rzeka Sękawica.

Przepustowość oczyszczalni:

- średnia dobową – 1400 m³/d,
- maksymalna aktualna – 0,0333 m³/s,
- dopuszczalna roczna – 511 000 m³/rok.

Pozwolenie wodnoprawne: decyzja PGW Wody Polskie Zarząd Zlewni w Sieradzu znak PO.ZUZ.5.4210.991m.2020.MK z dnia 12 kwietnia 2021 r. z terminem obowiązywania do 07 maja 2035 r.

Dopuszczalna wartość wskaźników zanieczyszczeń dla oczyszczonych ścieków zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym:

- BZT₅ ≤ 25 mg O₂/l,
- ChZT_{Cr} ≤ 125 mg O₂/l,
- zawiesina ogólna ≤ 35 mg/l.

W skład układu technologicznego oczyszczalni wchodzi:

- hermetyczna stacja zlewcza ze złączką do przyjmowania ścieków dowożonych beczkowozami, w której zainstalowany jest przepływomierz rejestrujący ilość ścieków dowożonych i sonda pH,
- przepompownia I stopnia ścieków surowych wyposażona w pompy zatapialne oraz kratę koszową,
- sitopiaskownik,
- przepompownia II stopnia ścieków surowych wyposażona w pompy zatapialne,
- reaktor Superbos 500 nr 1 ze strefami defosfatacji, denitryfikacji i nityfikacji, dwoma osadnikami wtórnymi i dwoma komorami tlenowej stabilizacji,
- reaktor Superbos 500 nr 2 ze strefami defosfatacji, denitryfikacji i nityfikacji, dwoma osadnikami wtórnymi i dwoma komorami tlenowej stabilizacji,

- reaktor biologiczny nr 3 ze strefami defosfatacji, denitryfikacji i nityfikacji i dwoma komorami tlenowej stabilizacji,
- osadnik wtórny radialny dla rektora nr 3,
- stacja dmuchaw dla procesów biologicznego oczyszczania i stabilizacji osadu,
- zbiornik zagęszczania i magazynowania osadu,
- stacja mechanicznego odwadniania osadu wraz ze stacją przygotowania polielektrolitu,
- komora pomiarowa ilości ścieków,
- wiata do tymczasowego gromadzenia osadu,
- kanał odprowadzający ścieki oczyszczone do rzeki Sękawicy.

Oczyszczalnia Ścieków – Blachownia

Oczyszczalnia ścieków w Blachowni to mechaniczno-biologiczna instalacja wykorzystująca technologię osadu czynnego. Układ jest w pełni zautomatyzowany, posiada możliwość sterowania ręcznego i zdalnego z komputera. W oczyszczalni funkcjonuje punkt zlewny, gdzie dowożone są ścieki ze zbiorników bezodpływowych. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Stradomka.

Przepustowość oczyszczalni:

- średnia dobowa – 2670 m³/d,
- maksymalna aktualna – 0,065 m³/s,
- dopuszczalna roczna – 1 421 200 m³/rok.

Pozwolenie wodnoprawne: decyzja Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Zarząd Zlewni w Sieradzu nr PO.ZUZ.5.4210.447.2023.TS z dnia 29 września 2023 r. z terminem obowiązywania do 23 października 2033 r.

Dopuszczalna wartość wskaźników zanieczyszczeń dla oczyszczonych ścieków zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym:

- BZT₅ – 25 mg O₂/l,
- ChZT_{Cr} – 125 mg O₂/l,
- zawiesina ogólna – 35 mg/l,
- azot ogólny – 15 mg N/l,
- fosfor ogólny – 2 mg P/l.

W skład układu technologicznego oczyszczalni wchodzi:

- przepompownia ścieków z kratą mechaniczną,
- hermetyczna stacja zlewcza ze złączką do przyjmowania ścieków dowożonych beczkowozami, w której zainstalowany jest przepływomierz rejestrujący ilość ścieków dowożonych i sonda pH,
- zbiornik uśredniający ścieki dowożone,
- sitopiaskownik,
- awaryjna mechaniczna krata schodkowa i awaryjna krata ręczna zainstalowana w kanale obejściowym,
- awaryjny piaskownik pionowy, 2 reaktory biologiczne z wydzielonymi strefami: defosfatacji, denitryfikacji, nityfikacji i stabilizacji tlenowej,
- 2 osadniki wtórne,
- zbiornik zagęszczania osadu,
- ciąg osadowy, na który składa się mechaniczna prasa filtracyjna do odwadniania osadu wraz z instalacją do jego higienizowania poprzez wapnowanie.

Jednym z obowiązków wynikających z niektórych pozwoleń wodnoprawnych jest badanie wód odbiornika poniżej i powyżej wylotu z oczyszczalni. W pozwoleniach PWiK Okręgu Częstochowskiego S.A. w Częstochowie obowiązek ten dotyczy:

- Oczyszczalni ścieków w Rybnej (odbiornik ścieków – rzeka Sękawica) – 1 raz w roku,
- Oczyszczalni ścieków w Olsztynie (odbiornik ścieków – kanał ulgi rzeki Warty – Kucelinka) – 2 razy w roku.

Działania inwestycyjne

PWiK Okręgu Częstochowskiego S.A. w Częstochowie zrealizowało w 2023 roku bezwykopową renowację kanalizacji sanitarnej o długości 26,00 m w miejscowości Blachownia, ul. Miodowa. Poniesione nakłady finansowe wyniosły 39 907,43 zł.

W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie działań inwestycyjnych przeprowadzonych w 2023 roku na terenie 6 gmin.

Tabela 34. Działania inwestycyjne przeprowadzone w 2023 roku

Gmina	Miejscowość	Działania inwestycyjne	Długość [m]
Olsztyn	Olsztyn	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej - Olsztyn, ul. św. Puszcza dz. 2149	70,65
Olsztyn	Olsztyn	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej - Olsztyn, ul. Słowackiego i Miłosza	1073,37 - grawitacyjna 117,81 - tłoczna
Poczesna	Huta Stara B	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej - Huta Stara B, ul. Jaśminowa	372,5 - grawitacyjna 379,7 - tłoczna
Mykanów	Wierzchowisko	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej - Wierzchowisko, ul. Działkowa, Spacerowa, Cicha, Miła, Wesoła, Nowa, Spadowa, Prosta, Księżycowa, Gwiazdka, Łazurowa, Zielona	4 425,89
Konopiska	Aleksandria I	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej - Aleksandria I, ul. Boczna od ul. Górnej	161,54
Blachownia	Wyrazów	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej - Autostrada A1	118,49 - grawitacyjna 6,28 - tłoczna
Blachownia	Blachownia	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej - Blachownia, ul. Parkowa	38,67
Mykanów	Wierzchowisko		42,36
Rędziny	Kościelec	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej - Kościelec, ul. Wiatrakowa	40,10
Rędziny	Kościelec	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej - Kościelec, ul. Mykanowska	209,32 - grawitacyjna 213,58 - tłoczna

Źródło: pismo Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Okręgu Częstochowskiego Spółka Akcyjna w Częstochowie, znak: NA.46.20.2024

Przedsiębiorstwo na lata 2024-2027 planuje przebudowę i rozbudowę oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w miejscowości Olsztyn przy ulicy Storczykowej.

Działania inwestycyjne realizowane przez gminy powiatu częstochowskiego:

Gmina Blachownia:

- budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Cisie – I etap – koszty poniesione w 2023 roku: 3 919 375,28 zł,
- budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Cisie – II etap w ramach PROW.

Gmina Dąbrowa Zielona:

- w 2022 roku rozpoczęto budowę kanalizacji sanitarnej w miejscowości Dąbrowa Zielona, łączny koszt inwestycji: 8 654 817,46 zł,

Gmina Kłomnice:

- budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Skrzydlów – etap I oraz budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Nieznanice. W 2023r poniesiono wydatek w kwocie 1 617 132,71 zł – zadanie jest w trakcie realizacji,

Gmina Koniecpol:

- budowa przepompowni ul. Łąkowa w Koniecpolu,
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączeniami, deszczowej, pompowni ścieków wraz z zasilaniem energetycznym i odtworzeniem nawierzchni po robotach – zadanie I, etap 2 pn.: "Dzielnica Magdasz" – koszt inwestycji: 782 645,66 zł,
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączeniami, deszczowej, pompowni ścieków wraz z zasilaniem energetycznym i odtworzeniem nawierzchni po robotach – zadania I etap 2 pn.: „Dzielnica Magdasz” – koszt inwestycji: 535 063,54 zł,
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej ul. Leśna w Koniecpolu – koszt inwestycji: 31 800,00 zł,

Gmina Konopiska:

- budowa chodnika wraz z kanalizacją deszczową w miejscowości Aleksandria Pierwsza, ul. Przejazdowa,
- budowa chodnika wraz z kanalizacją deszczową w miejscowości Korzonek,

Gmina Lelów:

- modernizacja przepompowni ścieków przy ul. Zamkowej w Lelowie – koszt inwestycji: 68 631,22 zł, w ramach zadania wymieniono wyposażenie technologiczne m.in.: 2 pompy, armaturę, kratę pomostową, orurowanie, wentylację i ogrodzenie,

- przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w gm. Lelów – II etap – koszt inwestycji: 4 913 783,51 zł, w ramach zadania wybudowano: jeden reaktor biologiczny o łącznej wydajności maksymalnej $Q_d = 203,5 \text{ m}^3/\text{d}$ (1 reaktor), stację dmuchaw w budynku techniczno-socjalnym (1 kpl.), podczyszczanie mechaniczne ścieków (drugiego reaktora) połączonych w budynku techniczno-socjalnym, wiatę oraz agregat prądowłoczy (1 kpl.), wykonano modernizację zbiorników magazynowych osadu nadmiernego (w tym zamontowano dekantery pływające z pompą – 2 szt.), wykonano prace drogowe oraz zieleń,

Gmina Mykanów:

- budowa sieci kanalizacji sanitarnej – 0,01 km, w miejscowości Mykanów na ul. Zielonej – koszt inwestycji: 46 000,00 zł,
- budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Wierzchowisko ul. Działkowa wraz z ulicami prostopadłymi do niej – koszt inwestycji: 10 066,18 tys. zł,

Gmina Przyrów:

- budowa/modernizacja kanalizacji w miejscowości Julianka,

Gmina Rędziny:

- budowa kanalizacji sanitarnej, łącznie wybudowano 0,13 km sieci – koszt realizacji zadania: 161 571,00 zł,

Gmina Starcza:

- budowa wodociągów i kanalizacji w m. Łysiec i Rudnik Mały – koszt inwestycji: 230 546,38 zł,
- budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Klepaczka, Łysiec i Własna – koszt inwestycji: 3 473 603,32 zł,
- modernizacja przepompowni ścieków w miejscowości Starcza – koszt inwestycji: 99 579,00 zł,
- budowa kanalizacji w ul. Dębowej w miejscowości Łysiec – koszt inwestycji: 59 000,00 zł.

Zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków

- **Gmina Blachownia** – prowadzi ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. W 2022 roku na terenie Gminy Blachownia znajdowało się 1684 zbiorników bezodpływowych oraz 135 przydomowych oczyszczalni ścieków. W 2022 roku na terenie gminy Blachownia przeprowadzono 107 kontroli w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych lub osadników w instalacjach przydomowych oczyszczalni ścieków. W 2023 roku na terenie Gminy Blachownia znajdowało się 1667 zbiorników bezodpływowych oraz 150 przydomowych oczyszczalni ścieków. W 2023 roku na terenie gminy Blachownia przeprowadzono 160 kontroli w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych lub osadników w instalacjach przydomowych oczyszczalni ścieków;
- **Gmina Dąbrowa Zielona** jest w trakcie tworzenia ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych;
- **Gmina Janów** – prowadzi ewidencję przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych, na koniec 2023 roku na terenie gminy znajdowało się 861 zbiorników bezodpływowych oraz 77 przydomowych oczyszczalni ścieków, w 2023 roku przeprowadzono 508 kontroli;
- **Gmina Kamienica Polska** – prowadzi ewidencję przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych, na koniec 2023 r. na terenie gminy znajdowały się 264 zbiorniki bezodpływowe oraz 52 przydomowe oczyszczalnie ścieków. W 2022 roku przeprowadzono 15 kontroli, natomiast w 2023 roku przeprowadzono 16 kontroli;
- **Gmina Kłomnice** – prowadzi ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, w 2022 roku na terenie gminy znajdowały się 102 przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz 1902 zbiorniki bezodpływowe. W 2023 roku na terenie gminy zewidencjonowano 105 przydomowych oczyszczalni ścieków i 1885 zbiorników bezodpływowych. Urząd Gminy Kłomnice w 2023 roku przeprowadził 11 kontroli;
- **Gmina Koniecpol** – prowadzi ewidencję przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych, stan na 2022 rok – 1487 szt., stan na 2023 rok – 1512 szt. W 2023 roku przeprowadzono około 100 kontroli;
- **Gmina Konopiska** – prowadzi ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Według rejestru na koniec 2023 w rejestrze znajdowały się 1158 zbiorników i 26 oczyszczalni ścieków;
- **Gmina Lelów** – prowadzi ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. W 2022 roku przeprowadzono 32 kontrole, a w 2023 roku przeprowadzono 103 kontrole;
- **Gmina Mykanów** – prowadzi ewidencję przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych. W 2022 roku na terenie gminy znajdowało się 419 przydomowych oczyszczalni i 2546 zbiorników bezodpływowych. Na koniec 2023 roku na terenie gminy znajdowało się 495 przydomowych

oczyszczalni ścieków i 2414 zbiorników bezodpływowych. Gmina prowadzi kontrole, w 2022 roku wykonano 25 kontroli, a w 2023 roku wykonano 41 kontroli;

- **Gmina Olsztyn** – jest w trakcie zakładania ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych. W 2022 roku przeprowadzono 115 kontroli, natomiast w 2023 roku przeprowadzono 62 kontrole;
- **Gmina Poczesna** – prowadzi ewidencję przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych. Na koniec 2022 roku na terenie gminy znajdowały się 77 przydomowe oczyszczalnie ścieków i 1311 zbiorników bezodpływowych. W 2023 roku na terenie gminy znajdowały się 75 przydomowe oczyszczalnie ścieków i 1234 zbiorniki bezodpływowe. Gmina prowadzi kontrole;
- **Gmina Przyrów** – prowadzi ewidencję przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych. Na koniec 2022 roku na terenie gminy znajdowały się 53 przydomowe oczyszczalnie ścieków i 213 zbiorników bezodpływowych, natomiast w 2023 roku na terenie gminy znajdowały się 54 przydomowe oczyszczalnie ścieków i 212 zbiorników bezodpływowych. W 2023 roku przeprowadzono 14 kontroli;
- **Gmina Rędziny** – prowadzi ewidencję przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych. Na koniec 2022 roku na terenie gminy znajdowało się 89 przydomowych oczyszczalni ścieków i 1432 zbiorniki bezodpływowe, natomiast na koniec 2023 roku na terenie gminy znajdowały się 93 przydomowe oczyszczalnie ścieków i 1311 zbiorników bezodpływowych;
- **Gmina Starcza** – ewidencja przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych prowadzona jest w gminie od 2023 roku.

Na terenie powiatu częstochowskiego zostało wyznaczonych w drodze uchwał jedenaście aglomeracji. Ich charakterystyka została przedstawiona w poniższej tabeli.

Tabela 35. Aglomeracje na terenie powiatu częstochowskiego

Akt prawny	Gminy wchodzące w skład aglomeracji	Lokalizacja oczyszczalni ścieków	RLM
Uchwała nr 92/XIV/2019 Rady Miejskiej w Blachowni z dnia 23 października 2019 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Blachownia	Gmina Blachownia: Blachownia, Łojki, Wyrazów Miasto Częstochowa: Gnaszyn Dolny, Gnaszyn Górny	ul. Starowiejska 198, 42-290 Blachownia	13563
Uchwała nr 172/XIX/2020 Rady Gminy Konopiska z dnia 22 maja 2020 r. w sprawie wyznaczenia Aglomeracji Konopiska	Gmina Konopiska: miejscowości Aleksandria Pierwsza (część miejscowości), Aleksandria Druga (część miejscowości) i Konopiska (część miejscowości)	ul. Przemysłowa, działka nr 2405, 42-274 Konopiska	2050
Uchwała nr XXX/243/2020 Rady Miejskiej w Koniecpolu z dnia 26 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji	Miasto Koniecpol	ul. Rzeczna 37, 42-230 Koniecpol	6041
Uchwała nr XV/190/20 Rady Gminy Olsztyn z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Olsztyn	Gmina Olsztyn	ul. Storczykowa 20, 42-256 Olsztyn	5442
Uchwała nr XVII/113/2020 Rady Gminy Przyrów z dnia 14 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Przyrów	Gmina Przyrów, miejscowości: Przyrów, Aleksandrówka, Stanisławów, Zarębice, Wiercica, Zalesice, Staropole, Sygontka	ul. Filtrowa 1, 42-248 Przyrów	2777
Uchwała nr 209/XXV/2020 Rady Gminy Kłomnice z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia Aglomeracji Huby	Gmina Kłomnice, miejscowości: Rzerzeczysce, Huby, Adamów	Huby 23, 42-270 Kłomnice	2526
Uchwała nr XXV/215/2020 Rady Gminy Mstów z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru, wielkości i granic Aglomeracji Mstów	Gmina Mstów, miejscowości: Mstów, Cegielnia, Jaskrów, Kuchary, Wancierzów, Rajsko, Kłobukowice, Latosówka	ul. Starowiejska 21A, 42-244 Jaskrów	5783
Uchwała nr V/26/33/2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 29 sierpnia 2016 r. w sprawie: wyznaczenia Aglomeracji Janów	Gmina Janów	ul. Przyrowska 30, 42-253 Janów	3598
Uchwała nr 138/XIX/2020 Rady Gminy Kamienica Polska z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Kamienica Polska	Gmina Kamienica Polska	ul. Marii Konopnickiej 402A, 42-260 Kamienica Polska	5843
Uchwała nr XXII/160/2020 Rady Gminy Kruszyňa z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Kruszyňa	Gmina Kruszyňa, miejscowości: Widzów, Teklinów, Jacków, Baby, Kruszyňa, Bogusławice, Lgota Mała (część ul. Szkolnej)	Widzów, ul. Kościelna 3, 42-282 Kruszyňa	3651

Uchwała nr 500.XXXVI.2020 Rady Miasta Częstochowy z dnia 3 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia Aglomeracji Częstochowa	Gmina Częstochowa, Mykanów, Rędziny, Poczesna, Konopiska	Centralna Oczyszczalnia Ścieków: ul. Srebrna 172/188, 42-202 Częstochowa Oczyszczalnia Ścieków Dźbów: ul. Anyżkowa 1, 42-271 Częstochowa	251 594
--	--	---	---------

4.5.2. Analiza SWOT

Gospodarka wodno-ściekowa	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
nowoczesne oczyszczalnie ścieków wysoki stopień zwodociągowania powiatu	duża liczba zbiorników bezodpływowych wysokie koszty inwestycyjne rozbudowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej niski stopień skanalizowania powiatu
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
integracja z UE i wpływ środków pomocowych, regulacje ogólnokrajowe i międzynarodowe zobowiązujące do podniesienia jakości środowiska inwentaryzacja oraz kontrola szczelności zbiorników bezodpływowych	niedostateczne rozpoznanie niekorzystnych oddziaływań człowieka na środowisko (np. w zakresie zanieczyszczeń obszarowych) niedostateczna pula środków finansowych nieszczelne zbiorniki bezodpływowe

Źródło: opracowanie własne

4.5.3 Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

Zgodnie z wynikami prowadzonego monitoringu, wody powierzchniowe w rejonie powiatu częstochowskiego są w złym stanie. Jest to związane głównie z obciążeniem wód ładunkiem substancji zawartych w ściekach komunalnych i przemysłowych, w tym w wodach opadowych lub roztopowych pochodzących z terenów utwardzonych, dróg i chodników. Problemem jest spływ opadów deszczowych po powierzchni dróg i chodników, zawierających znaczne ilości m.in. zawiesić ogólnych czy związków ropopochodnych.

W niniejszym Programie wskazano, iż sukcesywnie zwiększa się odsetek ludności korzystającej ze zbiorczej sieci kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków. Sukcesywnie realizowane są również zadania z zakresu budowy i modernizacji infrastruktury służącej do zbierania i zagospodarowywania ścieków komunalnych. Dane z gmin powiatu częstochowskiego wskazują, że coraz większy odsetek ludności korzysta z oczyszczalni ścieków czy systemów kanalizacji zbiorczej. Istotną kwestią jest też fakt, iż na terenie powiatu częstochowskiego nadal występują tereny, które nie są skanalizowane. Konieczne jest podjęcie szerokich prac planistycznych, zmierzających do wyznaczenia klarownych celów w zakresie rozbudowy sieci kanalizacyjnej. W tym zakresie konieczne jest przeprowadzenie dogłębnej analizy potrzeb i możliwości ich zaspokojenia.

W harmonogramie realizacji zadań zaplanowano:

- budowę, rozbudowę i modernizację sieci kanalizacji sanitarnej, deszczowej,
- budowę, rozbudowę i modernizację urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych,
- budowę, rozbudowę i modernizację ujęć wody, stacji uzdatniania wody oraz infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę,

jako działania uzupełniające zaplanowano działania edukacyjne, promocyjne oraz prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.

Na terenach zurbanizowanych należy dążyć do uporządkowania gospodarki wodami opadowymi, w szczególności wspierać działania zmierzające do likwidacji dopływów powierzchniowych zanieczyszczeń do wód z dróg (szczególnie w okresie zimy i jesieni, gdy używa się środków chemicznych do likwidacji śliskości pośniegowej). Racjonalizacja użytkowania wody będzie realizowana zgodnie z hierarchią ważności wykorzystania wód przez różnych użytkowników gospodarczych. W pierwszej kolejności realizowane są potrzeby gospodarki komunalnej (woda pitna), a następnie przemysłu spożywczego wymagającego wody wysokiej jakości, rolnictwa (w celu nawadniania użytków rolnych i pojenia zwierząt) oraz przemysłu. Użytkownicy wody będą informowani o możliwościach relatywnego zmniejszenia jej zużycia np. poprzez wprowadzenie zamkniętych obiegów, zmiany technologii, poprawę stanu sieci wodociągowych (także zakładowych), zakup urządzeń wodooszczędnych. W celu ograniczenia straty wody należy systematycznie dokonywać przeglądu i konserwacji sieci wodociągowej, prowadząc niezbędne remonty i modernizacje poszczególnych odcinków.

4.6. Zasoby surowców naturalnych

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie zasobów surowców naturalnych.

Tabela 36. Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cele zapisane w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO NA LATA 2020-2023 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2024-2027“			
Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami ze złóż			
Przekształcenie terenów poprzemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego			
L.p.	Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Rewitalizacja i rekultywacja (w tym zagospodarowanie krajobrazowo-przyrodnicze, rekreacyjne oraz na cele inwestycyjne) terenów poprzemysłowych i zdegradowanych w pierwszej kolejności stwarzających największe zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi	W latach 2022-2023 przeprowadzono rekultywację na terenie gminy Blachownia – powierzchnia gruntów zrehabilitowanych: 1,66 ha i gminy Olsztyn – powierzchnia gruntów zrehabilitowanych: 1,91 ha.	powierzchnia gruntów zrehabilitowanych w latach 2022-2023 wyniosła 3,57 ha
2.	Utrzymanie i systematyczne aktualizacji bazy danych o terenach poprzemysłowych i zdegradowanych (ORSIP, OPI-TPP)	W systemie informacji przestrzennej (SIP) powiatu częstochowskiego (https://czestochowa.geoportal2.pl/) dostępne są warstwy PIG zawierające informacje dotyczące osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi, informacje dotyczące złóż, obszarów i terenów górniczych. Geoportal umożliwia zarówno mieszkańcom jak i inwestorom weryfikację położenia tych obszarów na terenie całego powiatu częstochowskiego.	procedura SIP z funkcją wyszukiwania informacji o terenach zdegradowanych przemysłowych
3.	Przeprowadzenie badań zanieczyszczeń gruntu i wód na terenach poprzemysłowych stwarzających największe zagrożenie dla środowiska i zdrowia	Brak informacji w zakresie przedmiotowego zadania.	brak informacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie Powiatu Częstochowskiego

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie powiatu.

Tabela 37. Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie zasobów surowców naturalnych

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2019	Stan aktualny
1.	Powierzchnia terenów zrehabilitowanych	b.d.	3,57 ha
2.	Ilość terenów w Bazie OPI-TPP	17	17
3.	Ilość badań gruntu	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatu Częstochowskiego

4.6.1. Opis stanu obecnego

Powiat częstochowski leży w północnej części monokliny śląsko-krakowskiej (Pożaryski, 1974). W budowie tego obszaru biorą udział i osłaniają się na powierzchni terenu osady jurajskie, kredowe i kenozoiczne. Pod grubymi osadami jury występują znacznej miąższości utwory triasowe. Osady czwartorzędu leżą niezgodnie na silnie urzeźbionym podłożu mezozoicznym, wypełniając obniżenia i maskując nierówności podłoża, występując jako nieciągłe pokrywy. Utwory starszego podłoża zapadają monoklinalnie ku północnemu-wschodowi. Na strukturach paleozoicznych zalegają osady mezozoiku (Głazek i in., 1992) reprezentowane przez:

- trias dolny utworzony przez terygeniczne iłowcowo-piaskowcowe osady warstw świerklanieckich (30 m), na nich zalegają morskie osady retu marglisto-dolomitowe o miąższości do 70 m;
- trias środkowy wykształcony w facji wapienia muszlowego o miąższości do 120 m, wzrastającej w kierunku NW, zbudowane z wapieni i dolomitów na ogół spękanych i porowatych z przeławieniami iłowców i mułowców.

Utwory paleozoiku i triasu zostały rozpoznane w czasie prac geologiczno-poszukiwawczych za rudami metali (Wielgomas, 1981). Na utworach triasu zalegają osady wszystkich trzech ogniw jury:

- jura dolna – piaski, piaskowce i mułowce o zmiennej miąższości, niestanowiące jednolitej pokrywy;

- jura środkowa – w spągu piaski i piaskowce, tzw. warstw kościeliskich, tworzące użytkowy poziom wodonośny w południowo-zachodniej części obszaru. Pokrywa jest serią ilasto-mułowcowa z sydereitami zwana „iłami rudonośnymi”, które do końca lat siedemdziesiątych były eksploatowane w kopalniach rud żelaza, miąższość tej serii sięga 70-140 m;
- jura górna – wykształcona w postaci skał węglanowych głównie wapieni i wapieni marglistych, tworzy fragment makroregionu wyżyny krakowsko-częstochowskiej, mezoregion Wyżynę Częstochowską (według podziałów fizjogeograficznego Polski 341.31 [Kondracki 2011]); budują ją skrasowiałe i spękane wapienie o różnym wykształceniu facjalnym i podrzędne margle. Miąższość utworów jury górnej wzrasta zgodnie z kierunkiem zapadania warstw, nawet do 400 metrów w północno-wschodniej części obszaru powiatu, zalegając pod utworami kredowymi. W utworach jury górnej, poza wąską strefą położoną wzdłuż progu górnio-jurajskiego występuje poziom wodonośny stanowiący Główny Zbiornik Wód Podziemnych – GZWP 326 Częstochowa -Wschód będący głównym źródłem ujęć wód podziemnych dla mieszkańców Częstochowy i znacznej części mieszkańców powiatu częstochowskiego (gminy Olsztyn, Janów, Mstów, Rędziny, Mykanów).

Kreda – na utworach jury górnej na obszarze gmin Kruszyny, Kłomnic, Przyrowa, Lelowa, Dąbrowy Zielonej, Koniecpola zalegają utwory głównie górnej Kredy, wykształcone jako margle, wapienie margliste, opoki margliste. Poziom wodonośny występujący w utworach kredy górnej stanowi główny zbiornik wód podziemnych nr 408.

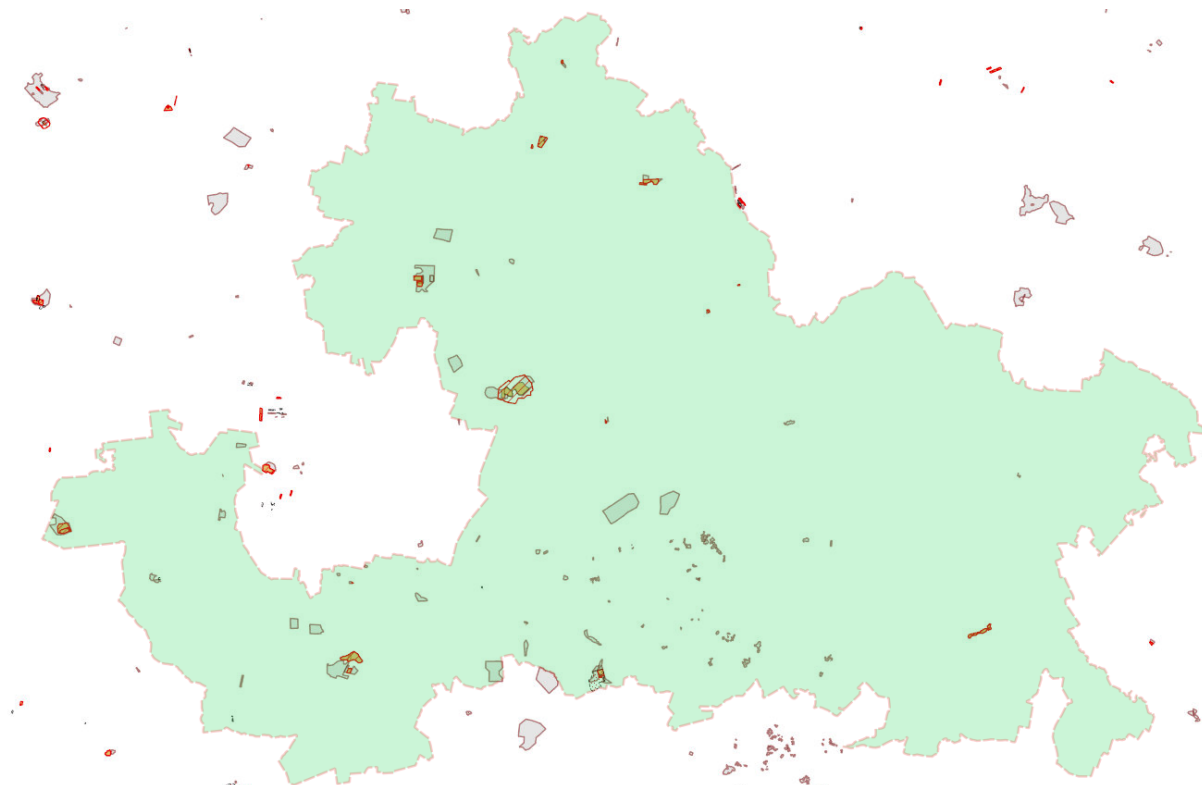
Utwory czwartorzędowe nie stanowią ciągłej pokrywy. Występują głównie w dolinach rzecznych i obniżeniach. Są to zwykle żwiry, piaski i mułki rzeczne, typowe dla osadów dolin kopalnych. Poza dolinami występują piaski i żwiry wodnolodowcowe, piaski kemów i moren czołowych. Gliny zwałowe zalegają płatami (Bardziński i in., 1985). Leżą one na utworach górniojurajskich z wyjątkiem dolin rzek, ostańców i powierzchni denudacyjnych.

4.6.1.1. Surowce naturalne

Zasady poszukiwania, dokumentowania oraz korzystania z kopalin regulowane są przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2023 r. poz. 633 z późn. zm.). W ustawie tej rozstrzygnięto sprawę własności złóż kopalin oraz uregulowano problem ochrony zasobów poprzez wymóg ujmowania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązek kompleksowego i racjonalnego wykorzystania kopalin.

Posiadający koncesję na wydobywanie złóż kopalin jest zobowiązany zastosować środki niezbędne zarówno do ochrony złóż jak i do ochrony wód powierzchniowych i podziemnych a także do ochrony powierzchni ziemi. Po zakończonej eksploatacji zobowiązany jest prowadzić rekultywację oraz przywracać do właściwego stanu elementy przyrodnicze. Obszary poeksploatacyjne należy sukcesywnie i na bieżąco poddawać rekultywacji. Obowiązek ten ciąży na osobie powodującej utratę albo ograniczenie wartości użytkowej gruntu. Koszty rekultywacji ciąży na sprawcy.

Na terenie powiatu częstochowskiego występują udokumentowane złoża: piasków formierskich, piasków i żwirów, surowców ilastych ceramiki budowlanej, torfów, wapieni i margli, a także kamienie łamane i bloczne.

Rysunek 25. Lokalizacja złóż naturalnych na terenie powiatu częstochowskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web/>

W poniższej tabeli przedstawiono złoża zasobów naturalnych udokumentowanych na terenie powiatu częstochowskiego zgodnie z Bilansem zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2022 r.

Tabela 38. Zasoby naturalne na terenie powiatu częstochowskiego

L.p.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie
			geologiczne	przemysłowe	
KAMIEŃ ŁAMANE I BLOCZNE [tys.t]					
1.	Jacków	T	7618	6264	-
PIASKI FORMIERSKIE [tys.t]					
2.	Biskupice X	P	133.00	-	-
3.	Hucisko I	Z	132.00	-	-
4.	Hucisko II	R	184.00	-	-
5.	Kąty Chorońskie	Z	1957.12	-	-
6.	Kotysów	R	317.00	-	-
7.	Krasawa II	P	841.00	-	-
8.	Krótką Wieś	P	17.00	-	-
9.	Kuźle I	P	240.00	-	-
10.	Lusławice IV	Z	-	-	-
11.	Lusławice V	P	266.00	-	-
12.	Olsztyn I - rej.	Z	588.00	-	-
13.	Olsztyn II	Z	448.00	-	-
14.	Olsztyn II - rej.	Z	593.00	-	-
15.	Piasek	P	40.70	-	-
16.	Podgrabie	P	93.00	-	-
17.	Rej. Olsztyna	Z	137.00	-	-
18.	Rej. Złotego Potoku	Z	1030.00	-	-
19.	Siedlec VII	P	164.00	-	-
20.	Sieraków	P	542.00	-	-
21.	Wolnica-Zapasiaeka	P	94.00	-	-
22.	Zawisna	Z	1264.60	-	-

23.	Zawisna II	E	1271.00	552.58	88.81
24.	Zawisna IV	Z	4304.19	-	-
25.	Zawisna V	R	12680.06	-	-
26.	Złoty Potok	Z	-	-	-
27.	Złoty Potok II	Z	1079.00	-	-
28.	Złoty Potok - Leśniczówka	R	492.00	-	-
29.	Zrębice	Z	2871.10	-	-
30.	Zrębice I	P	58.00	-	-
PIASKI I ŻWIRY [mln t]					
31.	Aleksandria	Z	2229	-	-
32.	Borowno	Z	548		
33.	Drochlin	R	1935		
34.	Herby	E	9974	3481	37
35.	Hutki	R	659	-	-
36.	Karczewice II	R	147		
37.	Karczewie I	E	176	-	24
38.	Kościelec	R	463	-	-
39.	Krasawa II	P	3068	-	-
40.	Kruszyna	T	100	-	-
41.	Kruszyna-Sadzawki	T	1218	2015	-
42.	Lubojenka	P	17677	-	-
43.	Lubojenka 4	R	1098	1091	-
44.	Lubojenka I	R	574	-	-
45.	Lubojenka II	R	2220	-	-
46.	Lubojenka III	E	1323	1237	153
47.	Łysa Góra	P	10271	-	-
48.	Mazury	R	1105	-	-
49.	Nierada	R	1889	-	-
50.	Odrzykoń	R	181	-	-
51.	Olsztyn - Szubienice	R	415	-	-
52.	Przymiłowice	Z	27	-	-
53.	Stara Gorzelnia	Z	310	-	-
54.	Staropole	R	176	-	-
55.	Tomala	R	96	-	-
56.	Wyrazów	Z	564	-	-
57.	Zaborze	E	3094	593	72
58.	Zagórze	Z	190	-	-
59.	Zawada II	E	179	-	17
60.	Zawisna V	R	5645	-	-
SUROWCE ILASTE CERAMIKI BUDOWLANEJ [mln m³]					
61.	Brzeziny - Kolonia 2	Z	223	-	-
62.	Brzeziny I	Z	214	-	-
63.	Kolonia Łojki	Z	38	-	-
64.	Korwinów	Z	3538	-	-
65.	Łęg	Z	202	-	-
66.	Radoszewnica	Z	13	-	-
67.	Radoszewnica I	Z	41	-	-
68.	Wrzosowa	Z	177	-	-
69.	Wrzosowa 1	Z	51	-	-
TORFY [tys. m³]					
70.	Smyków	R	110.57	-	-
WAPIENIE I MARGLE [tys. t]					
71.	Latosówka - Rudniki II	E	73488	32000	450
72.	Mstów	R	363326	-	-

73.	Rudniki - Jaskrów	E	71309	8538	160
74.	Kielnik - Olsztyn	Z	320	-	-
75.	Mykanów	P	42788	-	-
76.	Rudniki - Rędziny	R	69351	-	-
77.	Żuraw	P	138196	-	-

Źródło: Bilans złóż kopalni w Polsce wg stanu na 31 XII 2022 r.

E – złoża eksploatowane,

P – złoża o zasobach rozpoznanych wstępnie (w kat. C₂ + D, a w przypadku ropy i gazu – w kat. C),

R – złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo (w kat. A + B + C₁, a w przypadku ropy i gazu – w kat. A + B),

T – złoża zagospodarowane, eksploatowane okresowo,

Z – złoża, z którego wydobyć zostało zaniechane.

Dziewięć przedsiębiorstw posiada koncesje udzielone przez Marszałka Województwa Śląskiego na eksploatację kopalni ze złóż występujących na terenie powiatu częstochowskiego.

Tabela 39. Przedsiębiorstwa posiadające koncesję na eksploatację ze złóż występujących na terenie powiatu częstochowskiego

L.p.	Przedsiębiorca	Nazwa złoża	Rodzaj kopaliny	Gmina	Czas obowiązywania koncesji
1.	Przedsiębiorstwo Budowlano-Uslugowe "Bud-Las" Sp. z o.o.	Herby (obszar górniczy: Herby 1)	piaski	Blachownia	31.12.2028 r.
2.	Przedsiębiorstwo Budowlano-Uslugowe "Bud-Las" Sp. z o.o.	Herby (obszar górniczy: Herby 2)	piaski	Blachownia	31.12.2046 r.
3.	CEMEX Polska Sp. z o.o. w Warszawie	Latosówka - Rudniki II i Rudniki - Jaskrów	wapienie i margle	Mstów	31.12.2030 r.
4.	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe "Las-Form" Sp. z o.o.	Zaborze	piaski	Olsztyn	30.09.2030 r.
5.	SARA Plis Sp. z o.o. Sp. komandytowa	cz. złoża Zawisna II (obszar górniczy: Zawisna IIA)	piaski formierskie	Kamienica Polska	31.12.2038 r.
6.	Przedsiębiorstwo Produkcyjno- Handlowe i Usług "ADIMEX" Sp. z o.o.	Kruszyna - Sadowki	kruszywo naturalne	Kruszyna	31.12.2028 r.
7.	Ecco Logic Sp. z o.o.	Jacków	opoka wapnista	Kruszyna	31.12.2069 r.
8.	INTER AUTO sp. jawna	Lubojenka III	piaski skaleniowo- kwarcowe	Mykanów	31.12.2034 r.
9.	INTER AUTO sp. jawna	Lubojenka 4	piaski skaleniowo- kwarcowe	Mykanów	31.12.2042 r.

Źródło: pismo Marszałka Województwa Śląskiego z dnia 07.03.2024 r. znak: OE-AD-UI.706.68.2024 i OE-AD-UI.KW-000146/24

W latach 2022-2023 z terenu powiatu częstochowskiego wpłynęły zgłoszenia dotyczące nielegalnej eksploatacji kopalni ze złóż:

- w miejscowości Soborzyce, gmina Dąbrowa Zielona – z uwagi na nieustalenie sprawców wydobycia piasku, po poinformowaniu Policji odstąpiono od dalszego badania sprawy,
- w miejscowości Gorzelnia, gmina Blachownia – z uwagi na nieustalenie sprawców wydobycia 67 791 ton piasku bez wymaganej koncesji, postępowanie umorzono i zawiadomiono Prokuraturę Rejonową w Częstochowie o możliwości popełnienia przestępstwa kradzieży,
- w miejscowości Zrębice, gmina Olsztyn – z uwagi na brak możliwości wykonania obmiaru wydobytej kopaliny (wzrost zasypań odpadami) oraz nieustalenie sprawców, po poinformowaniu Policji, odstąpiono od dalszego badania sprawy,
- w miejscowości Wancierzów, gmina Mstów – wszczęto postępowanie zakończone wydaniem decyzji naliczającej opłatę podwyższoną za wydobycie 360 ton piasku bez wymaganej koncesji,
- w miejscowości Zawada, gmina Mstów – w związku z brakiem znamion nielegalnej eksploatacji, wydano postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania w sprawie,
- w miejscowości Wyrazów, gmina Blachownia – wszczęto postępowanie w sprawie ustalenia opłaty podwyższonej za wydobycie bez wymaganej koncesji piasku w ilości 68 126 ton, postępowanie w toku.¹

¹ pismo Okręgowego Urzędu Górniczego w Katowicach z dnia 22 marca 2024 r., znak: KAT.031.6.2024 L.dz.3424/03/2024/Pw

4.6.1.2 Osuwiska

W Państwowym Instytucie Geologicznym od 2006 roku realizowany jest projekt System Osłony Przeciwośuwiskowej (SOPO). Celem projektu jest rozpoznanie i udokumentowanie wszystkich osuwisk oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi w Polsce. Wyniki Projektu są przedstawiane na mapach topograficznych w skali 1: 10 000 i są pomocne w ocenie ryzyka osuwiskowego, czyli w ograniczeniu szkód i zniszczeń wywołanych rozwojem osuwisk poprzez zaniechanie budownictwa drogowego i mieszkaniowego w obrębie aktywnych i okresowo aktywnych osuwisk. Dla terenów osuwisk i terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych wymagane jest opracowanie szczegółowych dokumentów geologiczno-inżynierskich.

Stosownie do obowiązku wynikającego z art. 110a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 z późn. zm.), Starosta Częstochowski prowadzi obserwacje terenów zagrożonych ruchami masowymi oraz terenów, na których występują te ruchy, a także rejestr zawierający informacje o tych terenach na podstawie bazy Systemu Osłony Przeciw Osuwiskowej (SOPO) – Rejestr terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy.

Zgodnie z danymi ww. Bazy SOPO na terenie Powiatu Częstochowskiego nie występują osuwiska ani tereny zagrożone osuwaniem się mas ziemnych. Najbliższe takie tereny zlokalizowane są w sąsiedniej Gminie Częstochowa.

4.6.2. Analiza SWOT

Zasoby surowców naturalnych	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SLABE STRONY czynniki wewnętrzne
bogate zasoby naturalne brak zagrożenia ruchami masowymi	możliwe uciążliwości związane z eksploatacją surowców degradacja środowiska
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
możliwości rozwoju gospodarczego wynikające z występowania surowców	możliwe zagrożenie ze strony terenów górniczych

4.6.3. Cele i zadania środowiskowe z zakresu zasobów surowców naturalnych

Złóża kopalin to naturalne skupienia minerałów, których wydobycie może przynieść korzyść gospodarczą. Są rozmieszczone nierównomiernie w przyrodzie, a ich występowanie i możliwość wykorzystania zależą w dużej mierze od budowy geologicznej. Zasady poszukiwania, dokumentowania oraz korzystania z kopalin regulowane są przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicze* (Dz.U. 2023 poz. 633 z późn. zm.). W ustawie tej rozstrzygnięto sprawę własności złóż kopalin oraz uregulowano problem ochrony zasobów poprzez wymóg ujmowania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązek kompleksowego i racjonalnego wykorzystania kopalin.

W zakresie eksploatacji kopalin, ich strategicznych złóż wymienionych w „Bilansie zasobów złóż kopalin w Polsce” istotnym elementem jest ochrona strategicznych złóż kopalin do przyszłego potencjalnego wykorzystania. Zadanie to realizowane jest poprzez odpowiednie zapisy najpierw w wojewódzkim, a w kolejnych etapach w gminnych planach zagospodarowania przestrzennego w trakcie aktualizacji tych planów. Zadanie to realizowane będzie przez województwo i gminy jako zadanie monitorowane w Programie Ochrony Środowiska na szczeblu powiatu oraz jako zadanie zapisane w gminnych Programach Ochrony Środowiska jako zadanie własne gmin powiatu częstochowskiego. Finansowanie tego zadania pochodzić będzie ze środków własnych województwa śląskiego i gmin powiatu częstochowskiego.

4.7. Gleby

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie gleb.

Tabela 40. Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO NA LATA 2020-2023 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2024-2027”			
Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi			
L.p.	Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Identyfikacja potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz sporządzenie wykazu zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (art. 101d POŚ)	Rejestr historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi i szkód w środowisku prowadzi zarówno Starostwo Powiatowe w Częstochowie jak i Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach. Na terenie powiatu częstochowskiego występuje 1 teren zidentyfikowany jako historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi (HZPZ). Historyczne zanieczyszczenie występuje na terenie gminy Dąbrowa Zielona w miejscowości Święta Anna. Ponadto na terenie powiatu częstochowskiego występuje 13 terenów zidentyfikowanych jako szkody w środowisku. Szkody występują na terenie gmin: Olsztyn, Konopiska, Koniecpol, Janów, Lelów, Poczesna, Mykanów, Rędziny, Kruszyna, Blachownia.	1 teren zidentyfikowany jako historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi 13 terenów zidentyfikowanych jako szkody w środowisku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie Powiatu Częstochowskiego

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie powiatu.

Tabela 41. Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie gleb

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2019	Stan aktualny
1.	Ilość terenów, na których zidentyfikowano historyczne zanieczyszczenia	0	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatu Częstochowskiego

4.7.1. Opis stanu obecnego

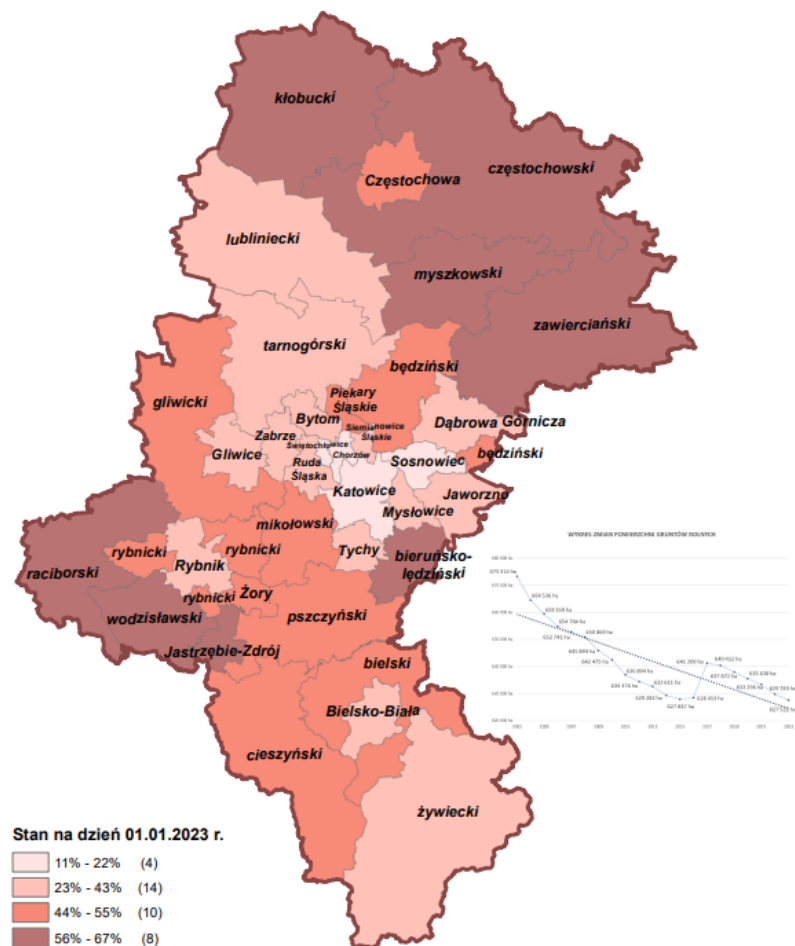
Na terenie powiatu częstochowskiego dominują gleby kwaśno-bielicowe, a drugim typem znacznie bardziej urodzajnym, lecz o ograniczonym obszarze występowania są rędziny. Profil produkcji rolnej nie odbiega znacząco od krajowego, bowiem opiera się głównie na uprawie zbóż i ziemniaków. W produkcji zwierzęcej dominuje chów bydła mleczno-mięsnego oraz trzody chlewne.

W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie użytkowania gruntów na terenie powiatu częstochowskiego zgodnie z przeprowadzonym w 2020 roku Powszechnym Spisem Rolnym.

Tabela 42. Użytkowanie gruntów w powiecie częstochowskim zgodnie z PSR 2020

Rodzaj	Jednostka	Powierzchnia z Powszechnego Spisu Rolnego 2020
grunty ogółem	ha	53 200,34
użytki rolne ogółem	ha	47 352,66
użytki rolne w dobrej kulturze	ha	45 680,87
pod zasiewami	ha	30 087,07
grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	ha	2 242,59
uprawy trwałe	ha	420,56
łąki trwałe	ha	12 049,24
pastwiska trwałe	ha	808,45
pozostałe użytki rolne	ha	1 671,79
las i grunty leśne	ha	2 920,59
pozostałe grunty	ha	2 927,09

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS, 2024

Rysunek 26. Udział gruntów rolnych w ogólnej powierzchni powiatów województwa śląskiego

Źródło: Analiza struktury własności i sposobu użytkowania gruntów w województwie śląskim wg stanu na dzień 1 stycznia 2023 roku

4.7.1.1. Rolnictwo

W 2020 r. na terenie kraju został przeprowadzony Powszechny Spis Rolny 2020, w którym to pytano rolników m.in. o powierzchnię gruntów i liczbę zwierząt gospodarskich, uprawy rolne i ogrodnicze. Ponadto zbierano dane o liczbie ciągników, maszyn rolniczych i budynków gospodarskich, ale tylko tych związanych z prowadzoną produkcją rolniczą. Dane udostępnione w ramach publikacji wyników PSR 2020 dla gmin powiatu częstochowskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 43. Wyniki PSR 2020 dla gmin powiatu częstochowskiego

	Udział powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych wg gmin w 2020 r. [%]	Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych wg gmin 2020 r. [szt.]	Udział gospodarstw rolnych wyposażonych w ciągniki rolnicze w ogółem gospodarstw rolnych wg gmin w 2020 r. [%]	Nakłady pracy w gospodarstwach rolnych ogółem poniesione na produkcję rolniczą wg gmin w 2020 r. [AWU]
Blachownia	27,0	8	53,5	56
Dąbrowa Zielona	48,6	43	65,8	424
Janów	58,8	15	58,5	265
Kamienica Polska	37,6	31	37,2	41
Kłomnice	61,9	15	55,4	468
Konieczpol	47,1	41	70,6	598
Konopiska	24,1	42	55,4	127
Kruszyna	69,1	9	70,1	219
Lelów	72,3	65	68,8	522
Mstów	66,8	20	61,9	671
Mykanów	86,2	4	64,5	1055
Olsztyn	69,9	8	55,4	252
Poczesna	20,5	18	44,2	95
Przyrów	49,4	68	67,0	360

Rędziny	84,5	5	48,3	164
Starcza	24,8	4	61,6	51

Źródło: opracowanie własne na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020

W poniższej tabeli przedstawiono strukturę zasiewów na terenie powiatu częstochowskiego zgodnie z przeprowadzonym w 2020 roku Powszechnym Spisem Rolnym.

Tabela 44. Struktura zasiewów na terenie powiatu częstochowskiego

Wyszczególnienie	Jednostka	Powierzchnia
ogółem	ha	31408,12
zboża razem	ha	24398,73
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	ha	22291,67
pszenica ozima (łącznie z orkiszem)	ha	5242,66
pszenica jara (łącznie z orkiszem)	ha	277,33
żyto ozime	ha	4786,35
żyto jare	ha	95,55
jęczmień ozimy	ha	774,68
jęczmień jary	ha	1459,2
owies	ha	2405,48
pszenżyto ozime	ha	5894,30
pszenżyto jare	ha	371,47
mieszanki zbożowe ozime	ha	360,47
mieszanki zbożowe jare	ha	624,18
kukurydza na ziarno	ha	1730,60
przemysłowe (rocznikowe)	ha	2530,96
strączkowe jadalne na suche ziarno razem	ha	127,91
ziemniaki	ha	429,82
buraki cukrowe	ha	-
rzepak i rzepik razem	ha	2280,21
warzywa gruntowe	ha	54,63
międzyplony (poplony) jare	ha	1752,29
międzyplony (poplony) ozime	ha	1634,81

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL, PSR 2020

4.7.1.2. Organizmy i rośliny szkodliwe

Na terenie powiatu częstochowskiego działa Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach, który prowadzi kontrole m.in. materiału siewnego, organizmów szkodliwych i kwarantannowych. W latach 2022-2023 WIORiN przeprowadził 199 kontroli materiału siewnego na terenie powiatu częstochowskiego.

Tabela 45. Ilość kontroli materiału siewnego w gminach powiatu częstochowskiego z podziałem na gminy w latach 2022-2023

Gmina	Ilość kontroli	Wyniki kontroli
Blachownia	8	W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości
Dąbrowa Zielona	3	
Janów	0	
Kamienica Polska	0	
Kłomnice	48	
Koniecpol	2	
Konopiska	3	
Kruszyna	8	
Lelów	5	
Mstów	9	
Mykanów	94	
Olsztyn	1	
Poczesna	4	

Przyrów	0	
Rędziny	9	
Starcza	5	

Źródło: pismo Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach, znak: WI.021.7.2024

Na terenie powiatu częstochowskiego w gminie Kruszyna i Mykanów podczas kontroli wykryto gatunki trzy kwarantannowe.

W latach 2022-2023 na terenie powiatu częstochowskiego przeprowadzono łącznie 52 obserwacje fitosanitarne roślin pod kątem występowania organizmów niekwarantannowych, wykryto łącznie 12 organizmów.

Tabela 46. Ilość obserwacji fitosanitarnych roślin pod kątem występowania organizmów niekwarantannowych na terenie gmin powiatu częstochowskiego w latach 2022-2023

Gmina	Kontrolowany organizm	Ilość kontroli	Ilość wykryć
Blachownia	-	-	-
Dąbrowa Zielona	-	-	-
Janów	-	-	-
Kamienica Polska	-	-	-
Kłomnice	Tilletia spp.	5	1
	Claviceps purpurea	7	0
	Fusarium spp.	7	6
Koniecpol	Claviceps purpurea	2	2
	Fusarium spp.	2	0
Konopiska	-	-	-
Kruszyna	Tilletia spp.	2	0
Lelów	Tilletia spp.	10	1
Mstów	-	-	-
Mykanów	Tilletia spp.	8	2
	Claviceps purpurea	3	0
	Fusarium spp.	3	0
Olsztyn	-	-	-
Poczesna	-	-	-
Przyrów	Claviceps purpurea	1	0
	Fusarium spp.	1	0
Rędziny	Tilletia spp.	1	0
Starcza	-	-	-

Źródło: pismo Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach, znak: WI.021.7.2024

W latach 2022-2023 na terenie powiatu częstochowskiego przeprowadzono 42 kontrole sprzedawców środków ochrony roślin, w 6 przypadkach wykryto naruszenia.

Tabela 47. Ilość kontroli sprzedawców środków ochrony roślin na terenie gmin powiatu częstochowskiego w latach 2022-2023

Gmina	Ilość kontroli	Wyniki kontroli
Blachownia	4	1x obrót bez wpisu do rejestru przedsiębiorców prowadzących obrót i/lub konfekcjonowanie środków ochrony roślin; 1x mandat środki ochrony roślin przeterminowane
Dąbrowa Zielona	-	-
Janów	1	nie stwierdzono nieprawidłowości
Kamienica Polska	1	nie stwierdzono nieprawidłowości
Kłomnice	9	1x mandat - środki ochrony roślin przeterminowane, brak numeru partii
Koniecpol	7	1x mandat – sprzedaż środków ochrony roślin w pomieszczeniu, w którym prowadzona jest sprzedaż pasz, niepełna dokumentacja
Konopiska	-	-
Kruszyna	2	nie stwierdzono nieprawidłowości
Lelów	4	nie stwierdzono nieprawidłowości
Mstów	3	1x opłata sankcyjna za wprowadzanie do obrotu środka ochrony roślin po upływie ważności zezwolenia MRiRW
Mykanów	6	1x opłata sankcyjna za wprowadzanie do obrotu środka ochrony roślin posiadającego negatywny atest analityczny

Olsztyn	-	-
Poczesna	2	nie stwierdzono nieprawidłowości
Przyrów	1	nie stwierdzono nieprawidłowości
Rędziny	1	nie stwierdzono nieprawidłowości
Starcza	1	nie stwierdzono nieprawidłowości

Źródło: pismo Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach, znak: WI.021.7.2024

Na terenie powiatu częstochowskiego w latach 2022-2023 przeprowadzono 115 kontroli stosowania środków ochrony roślin, w 13 przypadkach zidentyfikowano naruszenia.

Tabela 48. Ilość kontroli stosowania środków ochrony roślin na terenie gmin powiatu częstochowskiego w latach 2022-2023

Gmina	Ilość kontroli	Wynik kontroli
Blachownia	1	nie stwierdzono nieprawidłowości
Dąbrowa Zielona	7	nie stwierdzono nieprawidłowości
Janów	1	nie stwierdzono nieprawidłowości
Kamienica Polska	-	-
Kłomnice	29	1x mandat, zastosowanie środka niezgodnie z etykietą 1x mandat, zastosowanie środka niezgodnie z etykietą i brak badania opryskiwacza 1x brak ewidencji zabiegów środkami ochrony roślin, przechowywanie środków w sposób stwarzający zagrożenie
Koniecpol	11	nie stwierdzono nieprawidłowości
Konopiska	-	-
Kruszyna	2	nie stwierdzono nieprawidłowości
Lelów	16	2x mandat, zastosowanie środka niezgodnie z etykietą 1x mandat, brak ewidencji i szkolenia 1x mandat, zastosowanie środka niedopuszczonego, niepełna ewidencja zabiegów
Mstów	10	1x mandat, zastosowanie środka niezgodnie z etykietą, zastosowanie środka niedopuszczonego 1x mandat, wykrycie substancji niedopuszczonej w danej uprawie 1x mandat, zastosowanie środka niezgodnie z etykietą, niepełna ewidencja zabiegów
Mykanów	29	1x mandat, wykrycie substancji niedopuszczonej, niepełna ewidencja 1x mandat, przechowywanie środków razem z paszami 1x mandat, zastosowanie środka niezgodnie z etykietą, zastosowanie środka niedopuszczonego, niepełna ewidencja zabiegów
Olsztyn	1	nie stwierdzono nieprawidłowości
Poczesna	-	-
Przyrów	6	nie stwierdzono nieprawidłowości
Rędziny	2	nie stwierdzono nieprawidłowości
Starcza	-	-

Źródło: pismo Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach, znak: WI.021.7.2024

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w latach 2022-2023 przeprowadził 21 kontroli pozostałości środków ochrony roślin w płodach rolnych z terenu powiatu częstochowskiego.

Tabela 49. Ilość kontroli pozostałości środków ochrony roślin w płodach rolnych na terenie gmin powiatu częstochowskiego w latach 2022-2023

Gmina	Ilość kontroli pozostałości środków ochrony roślin
Blachownia	0
Dąbrowa Zielona	0
Janów	0
Kamienica Polska	0
Kłomnice	1
Koniecpol	2
Konopiska	0
Kruszyna	1
Lelów	2

Mstów	4
Mykanów	11
Olsztyn	0
Poczesna	0
Przyrów	0
Rędziny	0
Starcza	0

Źródło: pismo Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach, znak: WI.021.7.2024

4.7.1.3. Badania gleb

Badaniem odczynu gleby, potrzeb jej wapnowania i zasobności w makroelementy zajmuje się Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Gliwicach, która w 2023 roku przeprowadziła badania gleb na powierzchni 30 831 ha, skąd zostało pobranych 86 próbek. Próbkę została pobrana z terenu gmin: Dąbrowa Zielona, Kłomnice i Poczesna. W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie otrzymanych wartości pH dla próbek gleb pobranych z terenu gmin: Dąbrowa Zielona, Kłomnice i Poczesna.

Tabela 50. Zestawienie wyników odczynu pH próbek gleb pobranych z terenu gmin: Dąbrowa Zielona, Kłomnice i Poczesna

Gmina	Ilość badanych próbek	Powierzchnia [ha]	pH									
			bardzo kwaśne		kwaśne		lekko kwaśne		obojętne		zasadowe	
			szt.	%	szt.	%	szt.	%	szt.	%	szt.	%
Dąbrowa Zielona	27	10033	13	48	6	22	6	22	2	8	0	0
Kłomnice	30	14785	7	23	5	17	9	30	7	23	2	7
Poczesna	29	6013	4	14	7	24	8	28	6	20	4	14

Źródło: opracowanie własne na podstawie Stanu właściwości agrochemicznych gleb i zanieczyszczeń metalami ciężkimi gruntów na użytkach rolnych Starostwa Powiatowego w Częstochowie gmina Dąbrowa Zielona, Kłomnice, Poczesna

Ponadto w okresie od 01.01.2022 r. do 31.12.2023 r. Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Gliwicach przebadala próbki gleb z 259 gospodarstw zlokalizowanych na terenie powiatu częstochowskiego. W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie otrzymanych wartości pH dla próbek gleb pobranych z terenu powiatu częstochowskiego.

Tabela 51. Zestawienie wyników odczynu pH próbek gleb pobranych z terenu powiatu częstochowskiego w latach 2022-2023

Rodzaj użytku	Powierzchnia przebadana [ha]	Ilość próbek	Odczyn pH				
			bardzo kwaśne	bardzo kwaśny	kwaśny	lekko kwaśny	obojętny
grunty orne	3529,3	2581	223	423	602	934	450
		100%	9%	16%	23%	37%	17%
użytki zielone	228,38	288	64	40	97	92	43
		100%	22%	14%	33%	32%	15%
użytki rolne	3757,68	2869	287	463	699	1026	493
		100%	10%	16%	24%	36%	17%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą z siedzibą w Gliwicach

W poniższych tabelach przedstawiono zestawienie potrzeb wapnowania próbek gleb pobranych z terenu gmin: Dąbrowa Zielona, Kłomnice i Poczesna oraz powiatu częstochowskiego.

Tabela 52. Zestawienie potrzeb wapnowania próbek gleb pobranych z terenu gmin: Dąbrowa Zielona, Kłomnice i Poczesna

Gmina	Potrzeby wapnowania									
	konieczne		potrzebne		wskazane		ograniczone		zbędne	
	szt.	%	szt.	%	szt.	%	szt.	%	szt.	%
Dąbrowa Zielona	6	22	8	30	2	8	3	10	8	30
Kłomnice	3	10	5	17	2	7	3	10	17	56
Poczesna	2	7	7	24	1	4	6	20	13	45

Źródło: opracowanie własne na podstawie Stanu właściwości agrochemicznych gleb i zanieczyszczeń metalami ciężkimi gruntów na użytkach rolnych Starostwa Powiatowego w Częstochowie gmina Dąbrowa Zielona, Kłomnice, Poczesna

Tabela 53. Zestawienie potrzeb wapnowania próbek gleb pobranych z terenu powiatu częstochowskiego w latach 2022-2023

Rodzaj użytku	Powierzchnia przebadana [ha]	Ilość próbek	Potrzeby wapnowania				
			konieczne	potrzebne	wskazane	ograniczone	zbędne
grunty orne	3529,3	2581	615	429	536	482	519
		100%	23%	17%	21%	19%	20%
użytki zielone	228,38	288	36	70	23	16	143
		100%	13%	24%	8%	6%	49%
użytki rolne	3757,68	2869	651	499	559	498	662
		100%	24%	17%	19%	17%	23%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą z siedzibą w Gliwicach

Odczyn gleb ma bezpośredni wpływ na wzrost, rozwój i plonowanie roślin. Warunkiem prawidłowego rozwoju roślin jest zapewnienie optymalnego lub tolerowanego przez nie zakresu odczynu. Optymalny zakres odczynu dla większości roślin mieści się w przedziale pH od 5,5 do 6,5, a dla roślin wrażliwych na zakwaszenie w zakresie pH 6,5-7,0 (czyli od kwaśnego przez lekko kwaśny do obojętnego). Zabiegiem niezbędnym do zrównoważenia zakwaszenia gleb wywołanego stosowaniem nawozów jest wapnowanie. Wapnowanie ma wszechstronny i korzystny wpływ na właściwości fizyczno-chemiczne i biologiczne gleby. Wpływa na tworzenie żyzności gleby, czynnika umożliwiającego uzyskiwanie wysokich plonów i efektywnego nawożenia NPK. Aby wapnowanie spełniało pożądany efekt, musi być zastosowane w dawkach gwarantujących uzyskanie optymalnego odczynu dla uprawianych w zmianowaniu gatunków roślin.

Tabela 54. Zasobność próbek gleb pobranych z gmin: Dąbrowa Zielona, Kłomnice i Poczesna w makroelementy

Gmina	Zawartość fosforu					Zawartość potasu					Zawartość magnezu				
	bardzo niska	niska	średnia	wysoka	bardzo wysoka	bardzo niska	niska	średnia	wysoka	bardzo wysoka	bardzo niska	niska	średnia	wysoka	bardzo wysoka
	% przebadanych próbek					% przebadanych próbek					% przebadanych próbek				
Dąbrowa Zielona	10	45	22	15	8	30	41	10	19	0	4	26	41	19	10
Kłomnice	13	30	17	17	23	23	17	33	23	4	0	20	10	27	43
Poczesna	45	31	10	7	7	62	18	10	10	0	0	7	10	14	69

Źródło: opracowanie własne na podstawie Stanu właściwości agrochemicznych gleb i zanieczyszczeń metalami ciężkimi gruntów na użytkach rolnych Starostwa Powiatowego w Częstochowie gmina Dąbrowa Zielona, Kłomnice, Poczesna

Tabela 55. Zasobność próbek gleb pobranych z terenu powiatu częstochowskiego w makroelementy w latach 2022-2023

Rodzaj użytku	Ilość próbek	Zawartość fosforu					Zawartość potasu					Zawartość magnezu				
		bardzo niska	niska	średnia	wysoka	bardzo wysoka	bardzo niska	niska	średnia	wysoka	bardzo wysoka	bardzo niska	niska	średnia	wysoka	bardzo wysoka
grunty orne	2483	419	989	653	259	162	825	856	636	114	51	591	816	648	237	191
	100%	16%	43%	25%	10%	6%	32%	37%	25%	4%	2%	23%	36%	25%	9%	7%
użytki zielone	268	76	90	40	29	30	227	29	6	2	4	99	68	54	22	25
	100%	26%	39%	14%	10%	11%	86%	10%	2%	1%	1%	40%	24%	19%	8%	9%
użytki rolne	2751	495	1079	693	288	195	1052	885	642	116	55	690	884	702	259	216
	100%	17%	42%	24%	10%	7%	41%	31%	22%	4%	2%	24%	35%	24%	9%	8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą z siedzibą w Gliwicach

Fosfor jest niezbędnym pierwiastkiem dla rozwoju roślin. Jego optymalna zawartość w glebie wpływa dodatnio na pobieranie przez rośliny innych składników pokarmowych, głównie azotu.

Potas w roślinie jest regulatorem wielu procesów. Składnik ten ma wpływ na właściwą gospodarkę wodną i węglowodanową, na fotosyntezę, oddychanie, gospodarkę azotem, żelazem i manganem oraz aktywuje układy enzymatyczne. Nawożenie gleb potasem winno uwzględniać wymagania pokarmowe roślin, gdyż właściwe zaopatrzenie roślin w potas zwiększa ich reakcję na nawożenie azotem.

Magnez jest ważnym pierwiastkiem dla procesów życiowych rośliny. Jego istotna funkcja wynika głównie z tego, że jest składnikiem chlorofilu. Niedobór magnezu podczas wzrostu roślin powoduje spadek jakości i obniżenie plonów.

Badania gleb wykonywane są ogólnie w ramach „Monitoringu chemizmu gleb ornych w Polsce”, który stanowi podsystem Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie jakości gleb i ziemi. Celem badań jest obserwacja

zmian szerokiego zakresu cech gleb użytkowanych rolniczo, szczególnie właściwości chemicznych, zachodzących w określonych przedziałach czasu pod wpływem rolniczej i pozarolniczej działalności człowieka.

Na terenie powiatu częstochowskiego w ramach Monitoringu chemizmu gleb ornych w Polsce zlokalizowane były dwa punkty pomiarowo-kontrolne w 2020 r. – w gminie Mykanów i gminie Rędziny. W poniższej tabeli przedstawiono wybrane wyniki badań gleb dla punktów pomiarowo-kontrolnych zlokalizowanych na terenie powiatu częstochowskiego.

Tabela 56. Wyniki badań dla punktów pomiarowo-kontrolnych zlokalizowanych na terenie powiatu częstochowskiego

Lokalizacja punktu pomiarowo-kontrolnego	Klasa bonitacyjna	Odczyn pH w zawiesinie H ₂ O	Odczyn pH w zawiesinie KCl	Fosfor ogólny [%]	Wapń [%]	Magnez [%]	Potas [%]	Sód [%]
Mykanów	IVb	7,60	7,20	0,048	0,22	0,15	0,16	0,005
Rędziny	IIIa	6,90	6,20	0,025	0,03	0,02	0,02	0,002

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu z III etapu realizacji zamówienia „Monitoring chemizmu gleb ornych w Polsce w latach 2020-2022”

Od 2015 roku działa program „Grunt to wiedza”, jest to ogólnopolski, bezpłatny program badań pH oraz zasobności w składniki odżywcze, w tym na kwasowość oraz zawartość fosforu, potasu i magnezu. Rolnicy mają możliwość także zlecenia wykonania badań gleb na własny koszt w Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej Gliwicach. Najczęściej takie badania wykonywane są w celu ustalania dawek nawożenia.

4.7.1.4. Działalność instytucji do obsługi rolnictwa

Na obszarze powiatu częstochowskiego działają podmioty mające na celu obsługę rolnictwa, które poprzez swoje działania zachęcają rolników do kontynuowania produkcji, nieodłogowania gruntów ornych, a także pomagają w pozyskaniu środków finansowych na produkcję rolniczą.

Teren powiatu obejmuje swoim działaniem Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie i Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Częstochowie, które okresowo prowadzą szkolenia dla rolników w tym także konsultacje i porady. Dotyczą one głównie wypełniania wniosków obszarowych oraz wniosków o dofinansowania unijne. Część z tych usług realizowana jest bezpłatnie, natomiast wnioski o dofinansowanie pochodzące ze środków unijnych są płatne.

Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie w latach 2022-2023 zrealizował następujące zadania w zakresie:

- promocji działań proekologicznych dla rolników:
 - wygłoszenie wykładów podczas konferencji „Ekologiczna Zagroda”:
 - Dobra praktyka rolnicza (2022 r.),
 - Cele i metody produkcji rolniczej metodami ekologicznymi (2022 r.),
 - Ekologia, Ochrona przyrody i krajobrazu (2022 r.),
 - Ekologiczna uprawa ogródka (2023 r.),
 - Walory prozdrowotne produktów ekologicznych, ekologia, a środowisko (2023 r.),
 - wygłoszenie wykładów podczas konferencji „Kampania ukierunkowana na poprawę bioróżnorodności”:
 - Wymogi uprawy drzewek grusz metodami ekologicznymi (2022 r.),
 - Znaczenie dla środowiska naturalnego, wzbogacenie bazy pożytkowej dla pszczół (grusze) (2022 r.),
 - Znaczenie prozdrowotne starych odmian grusz uprawianych metodami ekologicznymi (2022 r.),
 - Zapobieganie i ochrona drzewek grusz przed chorobami i szkodnikami z zastosowaniem metod i środków ekologicznych (2022 r.),
 - Wymogi uprawy drzewek śliw metodami ekologicznymi (2023 r.),
 - Znaczenie dla środowiska naturalnego, wzbogacenie bazy pożytkowej dla pszczół (śliwy) (2023r.),
 - Znaczenie prozdrowotne starych odmian śliw uprawianych metodami ekologicznymi (2023 r.),
 - Zapobieganie i ochrona drzewek śliw przed chorobami i szkodnikami z zastosowaniem metod i środków ekologicznych (2023 r.),
- stosowania dobrych praktyk rolniczych mających na celu przeciwdziałanie spadkowi zawartości próchnicy, wzrostowi gęstości objętościowej i zmniejszaniu porowatości, zasolenia oraz zakwaszenia, przeprowadzano szkolenia:

- „Ekoschematy – realizacja praktyk korzystnych dla klimatu i środowiska” – 15 uczestników z gm. Mykanów (2022 r.),
- „Zielony Ład w świetle projektu dla Planu Strategicznego WPR na lata 2023-2024” – 22 uczestników z gm. Przyrów (2022 r.),
- „Zagospodarowanie odchodów zwierzęcych” – 133 uczestników z gm. Przyrów (2022 r.),
- „Obowiązki rolnika w świetle ustawy Prawo Wodne” – 50 uczestników z gm. Częstochowa i Przyrów (2022 r.),
- „Zasady stosowania nawozów w produkcji roślinnej” – 5 uczestników z gm. Mykanów (2022 r.),
- „Ochrona wód przed zanieczyszczeniami azotanami ze źródeł rolniczych” – 20 uczestników z gm. Mykanów i Lelów (2022 r.),
- „Ekoschematy – realizacja praktyk korzystnych dla klimatu i środowiska” – 159 uczestników z gm. Mykanów, Kruszyna, Mstów, Lelów, Konopiska, Dąbrowa Zielona (2023 r.),
- „Ochrona różnorodności biologicznej w warunkach produkcji roślinnej” – 25 uczestników z powiatu częstochowskiego (2023 r.),
- „Obowiązki rolnika w świetle ustawy Prawo Wodne” – 100 uczestników z gm. Kłomnice, Lelów, Mykanów i Koniecpol,
- zapobiegania zanieczyszczeniom środkami ochrony roślin, przeprowadzono szkolenia:
 - z zakresu stosowania środków ochrony roślin (uzupełniające) – 28 uczestników z gm. Mykanów, Olsztyn (2022 r.),
 - „Zasady Integrowanej ochrony roślin” – 12 uczestników z gm. Mykanów (2022 r.),
 - Z zakresu stosowania środków ochrony roślin (uzupełniające) – 41 uczestników z gm. Mykanów, Kruszyna (2023 r.),
- promocji rolnictwa ekologicznego oraz rozpowszechniania dobrych praktyk rolnych i leśnych:
 - realizacja demonstracji ekologicznych w ramach działania „Transfer wiedzy i działalność informacyjna” – poddziałanie 1.2 „Wsparcie dla projektów demonstracyjnych i działań informacyjnych” – „Prowadzenie gospodarstwa w systemie rolnictwa ekologicznego (roślinnego lub zwierzęcego) przetwórstwo surowców ekologicznych i marketingu produktów ekologicznych”. W ramach działania mieszkańcy powiatu częstochowskiego mieli możliwość odwiedzenia gospodarstw posiadających certyfikat rolnictwa ekologicznego z następujących tematów: zboża, kukurydza, rzepak, rośliny bobowate i ich mieszanki, ziemniaki, zioła, zielona infrastruktura, kozy, króliki, kurczęta rzeźne, akwakultura oraz przetwórstwo zbóż, mleka, mięsa, owoców/warzyw, a także ubojnia. Celem operacji jest upowszechnienie wśród rolników dobrych praktyk lub innowacyjnych rozwiązań stosowanych w ekologicznym systemie produkcji żywności.
 - przeprowadzenie konkursów: „Najlepsze gospodarstwo ekologiczne w 2022 roku” oraz „Najlepsze gospodarstwo ekologiczne w 2023 roku”, który ma na celu szczerzenie dobrych praktyk w zakresie rolnictwa ekologicznego, wdrażanie najlepszych rozwiązań w gospodarstwach rolnych oraz rozpowszechnianie wiedzy z zakresu rolnictwa ekologicznego,
 - w 2023 roku wydano broszury nt. „Jak zostać rolnikiem ekologicznym”,
 - publikowanie na stronie ŚODR, jak i w miesięczniku Śląskich Aktualności Rolniczych artykułów na temat upraw prowadzonych metodami ekologicznymi i stosowania dobrych praktyk rolniczych mających na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniami azotanami oraz przeciwdziałanie spadkowi zawartości próchnicy, zakwaszania gleb
- edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów:
 - realizacja demonstracji w ramach działania „Transfer wiedzy i działalność informacyjna” – poddziałanie 1.2 „Wsparcie dla projektów demonstracyjnych i działań informacyjnych” – Nowoczesne technologie chowu i hodowli bydła ras mięsnych – Wykorzystanie innowacyjnych technologii w produkcji wołowiny na przykładzie ekstensywnej hodowli bydła – żywienie bydła przy wykorzystaniu TUZ. Z powiatu częstochowskiego udział wzięło 20 uczestników.

Na terenie powiatu częstochowskiego według Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Śląskiego Oddziału Regionalnego w Częstochowie rolnicy realizują tzw. „Pakiety rolno-środowiskowe”. W poniższej tabeli przedstawiono liczbę wniosków oraz powierzchnię gospodarstw rolnych objętych wnioskiem o pakiet rolno-środowiskowy, z uwzględnieniem wariantów. Ze względu na niezakończony proces wydawania decyzji o przyznaniu płatności w kampanii 2023 dane o płatnościach zostały pominięte.

Tabela 57. Dane dotyczące realizacji programu rolno-środowiskowego na terenie powiatu częstochowskiego w latach 2022-2023

Rok	Typ płatności	Wariant	Liczba wniosków	Powierzchnia [ha]	Liczba wypłaconych wniosków	Kwota [zł]
2022	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 1.1 - Rolnictwo zrównoważone	2	269,11	2	112402,05
2022	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 2.1 - Międzyplony	56	359,52	55	310971,91
2022	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 3.1 - Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych	2	3,27	2	6641,37
2022	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 4.1 - Zmienne wilgotne łąki trzęślicowe	4	34,63	4	52429,82
2022	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 4.3 - Murawy	1	18,70	1	28106,10
2022	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 4.4 - Półnaturalne łąki wilgotne	19	47,95	19	47086,90
2022	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 4.5 - Półnaturalne łąki świeże	9	19,65	9	21890,10
2022	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 5.1 - Zmienne wilgotne łąki trzęślicowe	9	69,38	9	97016,14
2022	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 5.3 - Murawy	12	29,86	12	43918,15
2022	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 5.6.2 - Torfowiska - wymogi obowiązkowe i uzupełniające	2	11,21	2	14617,84
2022	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 5.6.1 - Torfowiska - wymogi obowiązkowe	1	6,50	1	5037,50
2022	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 5.5 - Półnaturalne łąki świeże	83	660,46	83	683191,24
2022	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 5.4 - Półnaturalne łąki wilgotne	142	1696,16	141	1603841,75
2022	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 6.1 - Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie - w przypadku uprawy	30	124,25	30	111731,25
2022	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 8.1 - Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk	168	981,75	162	786414,36
2022	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 9.1 - Retencjonowanie wody na obszarach przyrodniczych	74	557,71	72	144196,00
2022	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 1.1 - Uprawy rolnicze w okresie konwersji	18	139,35	18	205541,25

2022	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 2.1 - Uprawy warzywne w okresie konwersji	2	1,61	2	3620,89
2022	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 4.1.2 - Uprawy jagodowe w okresie konwersji	1	0,31	1	694,09
2022	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 5.1 - Uprawy paszowe na gruntach ornych w okresie konwersji	9	41,64	8	44747,34
2022	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 6.1 - Trwale użytki zielone w okresie konwersji	7	43,78	6	25034,26
2022	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 7.1 - Uprawy rolnicze po okresie konwersji	15	158,79	15	187556,83
2022	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 8.1 - Uprawy warzywne po okresie konwersji	3	1,95	3	2819,70
2022	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 10.1.2 - Uprawy jagodowe po okresie konwersji	1	0,87	1	1705,20
2022	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 10.1.1 - Podstawowe uprawy sadownicze po okresie konwersji	2	12,76	2	22406,56
2022	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 11.1 - Uprawy paszowe na gruntach ornych po okresie konwersji	6	62,91	6	47892,24
2022	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 12.1 - Trwale użytki zielone po okresie konwersji	5	34,31	4	21191,02
2023	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 1.1 - Rolnictwo zrównoważone	2	269,06		
2023	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 2.1 - Międzyplony	38	239,78		
2023	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 3.1 - Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych	1	0,59		
2023	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 4.5 - Półnaturalne łąki świeże	6	12,29		
2023	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 4.3 - Murawy	1	18,92		
2023	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 4.4 - Półnaturalne łąki wilgotne	15	35,17		

2023	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 4.1 - Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	1	6,20		
2023	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 5.6 - Torfowiska - wymogi obowiązkowe	1	6,50		
2023	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 5.6 - Torfowiska - wymogi obowiązkowe i uzupełniające	2	11,22		
2023	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 5.1 - Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	5	27,96		
2023	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 5.3 - Murawy	8	15,77		
2023	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 5.5 - Półnaturalne łąki świeże	58	488,38		
2023	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 5.4 - Półnaturalne łąki wilgotne	114	1189,00		
2023	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 6.1 - Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie - w przypadku uprawy	17	63,11		
2023	Rolnictwo ekologiczne 1420	Wariant 1.1 - Uprawy rolnicze w okresie konwersji	12	103,31		
2023	Rolnictwo ekologiczne 1420	Wariant 2.1 - Uprawy warzywne w okresie konwersji	1	0,35		
2023	Rolnictwo ekologiczne 1420	Wariant 4.1 - Uprawy jagodowe w okresie konwersji	1	0,31		
2023	Rolnictwo ekologiczne 1420	Wariant 5.1 - Uprawy paszowe na gruntach ornych w okresie konwersji	3	10,05		
2023	Rolnictwo ekologiczne 1420	Wariant 6.1 - Trwałe użytki zielone w okresie konwersji	2	8,33		
2023	Rolnictwo ekologiczne 1420	Wariant 7.1 - Uprawy rolnicze po okresie konwersji	21	168,03		
2023	Rolnictwo ekologiczne 1420	Wariant 8.1 - Uprawy warzywne po okresie konwersji	2	1,60		
2023	Rolnictwo ekologiczne 1420	Wariant 10.1 - Podstawowe uprawy sadownicze po	2	12,77		

		okresie konwersji				
2023	Rolnictwo ekologiczne 1420	Wariant 10.1 - Uprawy jagodowe po okresie konwersji	1	0,86		
2023	Rolnictwo ekologiczne 1420	Wariant 11.1 - Uprawy paszowe na gruntach ornych po okresie konwersji	11	98,12		
2023	Rolnictwo ekologiczne 1420	Wariant 12.1 - Trwałe użytki zielone po okresie konwersji	8	67,51		
2023	Rolnictwo ekologiczne 1420	Wariant 13.1 - Premia za zróżnicowaną produkcję roślinno-zwierzęcą	1	38,09		
2023	Rolnictwo ekologiczne 2327	Wariant 1.2 - Uprawy rolnicze po okresie konwersji	10	144,20		
2023	Rolnictwo ekologiczne 2327	Wariant 2.2 - Uprawy warzywne po okresie konwersji	1	0,50		
2023	Rolnictwo ekologiczne 2327	Wariant 7.2 - Uprawy paszowe na gruntach ornych po okresie konwersji	6	31,92		
2023	Rolnictwo ekologiczne 2327	Wariant 8.2 - Trwałe użytki zielone po okresie konwersji	4	4,72		
2023	Rolnictwo ekologiczne 2327	Wariant 9.1 - Małe gospodarstwa z uprawami ekologicznymi	1	3,40		
2023	Zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne 2327	Wariant 1.4 - Półnaturalne łąki wilgotne	10	33,45		
2023	Zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne 2327	Wariant 1.1 - Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	2	17,71		
2023	Zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne 2327	Wariant 1.7 - Ochrona siedlisk lęgowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszczyk, krwawodziób, czajka)	1	5,78		
2023	Zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne 2327	Wariant 1.5 - Półnaturalne łąki świeże	3	7,73		
2023	Zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne 2327	Wariant 2.10 - Ochrona siedlisk lęgowych derkacza	7	62,21		

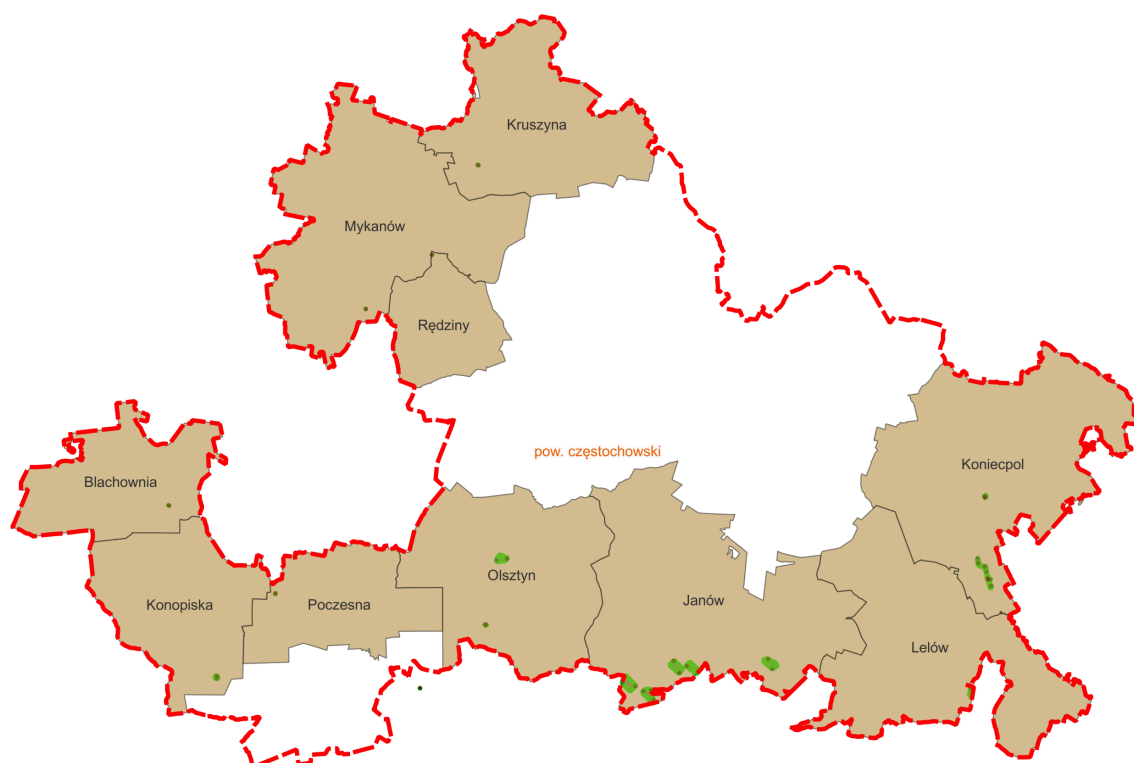
2023	Zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne 2327	Wariant 2.1 - Zmienność wilgotności w łąki trzęślicowe	5	44,11		
2023	Zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne 2327	Wariant 2.3 - Murawy	4	12,82		
2023	Zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne 2327	Wariant 2.5 - Półnaturalne łąki świeże	23	161,55		
2023	Zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne 2327	Wariant 2.4 - Półnaturalne łąki wilgotne	34	473,06		
2023	Zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne 2327	Wariant 2.7 - Ochrona siedlisk lęgowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszczyk, krwawodziób, czajka)	22	235,23		
2023	Zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne 2327	Wariant 2.8 - Ochrona siedlisk lęgowych dubleta i kulika wielkiego	1	1,00		
2023	Zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne 2327	Wariant 4.1 - Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych	1	2,68		
2023	Zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne 2327	Wariant 5.1 - Uprawa rzadkich gatunków lub odmian roślin	1	4,72		

Źródło: pismo ARIMR z dnia 06.03.2024 r. znak: BDSPB12-WPPB.071.5.2024.AZ

4.7.1.5. Zanieczyszczenia gleby

Zgodnie z informacją przekazaną przez Regionalną Dyрекję Ochrony Środowiska w Katowicach na terenie powiatu częstochowskiego występuje 1 teren zidentyfikowany jako historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi (HZPZ). Historyczne zanieczyszczenie występuje na terenie gminy Dąbrowa Zielona w miejscowości Święta Anna.

Ponadto na terenie powiatu częstochowskiego występuje 13 terenów zidentyfikowanych jako szkody w środowisku. Szkody występują na terenie gmin: Olsztyn, Konopiska, Koniecpol, Janów, Lelów, Poczesna, Mykanów, Rędziny, Kruszyna, Blachownia.

Rysunek 27. Lokalizacja szkód w środowisku na terenie gmin powiatu częstochowskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ

4.7.2. Analiza SWOT

Gleby	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
badania gleb na terenie gmin powiatu duże zainteresowanie rolników dopłatami	występowanie historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi i szkód w środowisku
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
możliwość korzystania z porad w ŚODR i ARIMR możliwość wykonania badania gleby w Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Gliwicach	możliwe zanieczyszczenie gleb w wyniku niskiej emisji i ruchu pojazdów ryzyko pojawienia się szkodników lub patogenów pozostałości środków ochrony roślin w płodach rolnych

Źródło: opracowanie własne

4.7.3. Cele i zadania środowiskowe z zakresu gleb

Na terenie powiatu dominują gleby kwaśno - biellicowe a drugim typem znacznie bardziej urodzajnym, lecz o ograniczonym obszarze występowania, są rędziny. Profil produkcji rolnej nie odbiega znacząco od krajowego, bowiem opiera się głównie na uprawie zbóż i ziemniaków. W produkcji zwierzęcej dominuje chów bydła mleczno-mięsnego oraz trzody chlewnej.

W ramach działalności kontrolnej Główny Inspektorat Ochrony Środowiska prowadził będzie jako kontynuację badania gleb ornych w ramach „Monitoringu chemizmu gleb ornych w Polsce”, a Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa wykonywał będzie kontrole zanieczyszczenia płodów rolnych środkami ochrony roślin. Zadania te finansowane będą ze środków własnych GIOŚ i WIORiN.

W razie potrzeby Starosta sporządza wykaz potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, a także prowadzi badania gruntu i wód na terenach przemysłowych stwarzających największe zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi.

Cennym działaniem przyczyniającym się do zwiększenia świadomości ekologicznej i rolniczej jest organizacja spotkań informacyjnych, konferencji, szkoleń i akcji informacyjnych połączonych z praktycznymi zajęciami dla rolników, zainteresowanych produkcją rolą, a także właścicieli gospodarstw predysponujących do ekologicznych i agroturystycznych. Działania przy współudziale z powiatem prowadzone są przez Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa finansowane z wykorzystaniem ich własnych środków finansowych.

4.8. Gospodarka odpadami

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie gospodarki odpadami.

Tabela 58. Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO NA LATA 2020-2023 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2024-2027”			
Racjonalna gospodarka odpadami			
Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne			
L.p.	Planowane zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami	W 2022-2023 Starostwo Powiatowe wydało decyzje w zakresie pozwoleń na wytwarzanie/odzysk odpadów wydanych w latach 2022-2023: 3 przedsiębiorstwa posiadają pozwolenie na wytwarzanie odpadów, 1 przedsiębiorstwo posiada zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie przetwarzania odpadów w procesie R10 poza instalacjami i urządzeniami, 2 przedsiębiorstwa posiadają zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie przetwarzania odpadów w procesie R12 poza instalacjami i urządzeniami, 1 przedsiębiorstwo posiada pozwolenie na odzysk odpadów poza instalacjami i urządzeniami z wykorzystaniem procesu przetwarzania, 1 przedsiębiorstwo posiada pozwolenie na wytwarzanie odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne.	8 decyzji w zakresie pozwoleń na wytwarzanie/odzysk

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie Powiatu Częstochowskiego

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie powiatu.

Tabela 59. Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie gospodarki odpadami

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2019	Stan aktualny
1.	Ilość skontrolowanych przedsiębiorstw w zakresie gospodarowania odpadami	87	31 (WIOŚ 2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatu Częstochowskiego, WIOŚ/GIOŚ

4.8.1. Opis stanu obecnego

Na terenie powiatu częstochowskiego źródłami wytwarzanych odpadów są:

- gospodarstwa domowe, w których powstają także odpady wielkogabarytowe oraz niebezpieczne,
- obiekty infrastruktury społecznej i komunalnej,
- obszary ogrodów, parków, cmentarzy,
- ulice i place,
- przedsiębiorstwa i firmy prowadzące działalność gospodarczą.

Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych, wskaźnik ich nagromadzenia, jak również ich struktura oraz skład są uzależnione od różnych uwarunkowań lokalnych. Należy do nich:

- poziom rozwoju gospodarczego obszaru,
- zamożność społeczeństwa,
- rodzaj zabudowy mieszkalnej,
- sposób gospodarowania zasobami,
- przyzwyczajenia w konsumpcji dóbr materialnych,
- cechy charakterologiczne mieszkańców,
- podatność na edukację ekologiczną.

Największy wpływ na ilość i skład morfologiczny powstających odpadów komunalnych w danej społeczności mają pojedyncze decyzje zapadające w trakcie zakupów poszczególnych towarów i wyboru rodzaju opakowania. Do celów niniejszego opracowania wykorzystano dane pochodzące z gmin powiatu częstochowskiego zamieszczone w rocznych sprawozdaniach z gospodarowania odpadami za lata 2021-2023 oraz dane GUS.

Gospodarka odpadami na terenie powiatu oparta jest na zasadach Planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016-2022 (uchwała Nr 586/180/V/2017 z dnia 21.03.2017 r. Zarządu Województwa Śląskiego). Celem obowiązującego Planu jest określenie systemu gospodarki odpadami zgodnego z Projektem Krajowego Planu Gospodarki Odpadami 2028 oraz wymaganiami aktualnie obowiązujących przepisów prawa.

Główne cele strategiczne wynikające z Projektu KPGO to:

- utrzymanie występującego trendu w zakresie celu dotyczącego zmniejszenia ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska, aby nie było składowanych więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy wytworzonych w 1995 r.,
- wdrażanie ZPO oraz zmniejszenie ilości powstających odpadów, dążenie do zmniejszania ilości składowanych odpadów,
- zapewnienie jak najwyższej jakości zbieranych selektywnie odpadów, aby mogły one zostać skierowane do procesu recyklingu,
- osiąganie poziomu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych w wysokości co najmniej 45% masy wprowadzonych baterii i akumulatorów przenośnych, a od dnia wejścia w życie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie baterii i zużytych baterii, uchylającego dyrektywę 2006/66/WE i zmieniającego rozporządzenie (UE) 2019/1020 osiąganie docelowych poziomów zbierania baterii przenośnych zgodnie z tym rozporządzeniem,
- zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku.

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2024, poz. 399 z późn. zm.) zniesiona została regionalizacja w odpadach komunalnych – zlikwidowano podział na regiony gospodarki komunalnej i powiązany z tym zakaz przetwarzania wybranych odpadów poza granicami regionów. Regionalne instalacje przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK-i) zostały zastąpione przez instalacje komunalne, a zastępcze RIPOK-i zostały usunięte. Marszałek województwa prowadzi listę instalacji komunalnych. Lista zawiera działające na terenie całego województwa instalacje do przetwarzania komunalnych odpadów niesegregowanych (zmieszanych). W poniższej tabeli przedstawiono wszystkie instalacje komunalne znajdujące się na terenie województwa śląskiego. Zgodnie z nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, instalacje te nie są przypisane do żadnego regionu, a gminy nie muszą być obsługiwane przez narzucone regionalizacją określone instalacje.

Tabela 60. Funkcjonujące na terenie województwa śląskiego instalacje komunalne do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych

L.p.	Nazwa i adres podmiotu zarządzającego	Adres instalacji
1	Częstochowskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. Sobuczyna, ul. Konwaliowa 1, 42-263 Wrzosowa	ul. Konwaliowa 1, 42-263 Wrzosowa
2	PZOM STRACH Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k., ul. Przemysłowa 7, 42-274 Konopiska	ul. Przemysłowa 7, 42-274 Konopiska
3	Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Podmiejska 53, 42-400 Zawiercie	ul. Podmiejska, 42-400 Zawiercie
4	ALBA Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Starocmentarna 2, 41-300 Dąbrowa Górnicza	ul. Główna 144A, 42-530 Dąbrowa Górnicza
5	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Lecha 10, 41-800 Zabrze	ul. Cmentarna 19F, 41-800 Zabrze
6	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Obroki 140, 40-833 Katowice	ul. Miłowicka 7a, 40-312 Katowice
7	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o., ul. Grenadierów 21, 41- 216 Sosnowiec	ul. Grenadierów, 41-200 Sosnowiec
8	PTS ALBA Sp. z o.o., ul. Bytkowska 15, 41-503 Chorzów	ul. Brzezińska, 41-503 Chorzów
9	Śląskie Centrum Recyklingu Sp. z o.o., ul. Kaszubska 2, 44-100 Gliwice	ul. Rybnicka, 44-100 Gliwice
10	BM Recykling Sp. z o.o., ul. Tkacka 30, 34-120 Andrychów	ul. Konopnickiej 11, 41-100 Siemianowice Śląskie
11	PPHU KOMART Sp. z o.o., ul. Szpitalna 7, 44-194 Knurów	ul. Szybowa 44, 44-194 Knurów
12	COFINCO POLAND Sp. z o.o., ul. Graniczna 29, 40-017 Katowice	ul. Dębina 36, 44-335 Jastrzębie-Zdrój
13	Zakład Gospodarki Odpadami S.A. w Bielsku-Białej, ul. Krakowska 315 d, 43-300 Bielsko-Biała	ul. Krakowska 315d, 43-300 Bielsko Biała
14	MASTER - Odpady i Energia Sp. z o.o., ul. Lokalna 11, 43-100 Tychy	ul. Lokalna 11, 43-100 Tychy

15	SEGO Sp. z o.o., ul. Oskara Kolberga 65, 44-251 Rybnik	ul. Oskara Kolberga 65, 44-251 Rybnik
16	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych „EMPOL” Sp. z o.o., os. Rzeka 133, 34-451 Tylmanowa	ul. Rybnicka 125, 47-400 Racibórz
17	BESKID ŻYWIEC Sp. z o.o., ul Kabaty 2, 34-300 Żywiec	ul. Kabaty 2, 34-300 Żywiec

Źródło: https://bip.slaskie.pl/wojewodztwo/programy_plany_i_strategie_wojewodztwa/gospodarka-odpadami-1.html (dostęp: 29.02.2024 r.)

4.8.1.1. Zasady gospodarowania odpadami na terenie powiatu

Głównymi celami w zakresie gospodarki odpadami jest doskonalenie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz redukcja strumienia odpadów komunalnych zmieszanych kierowanych do instalacji przetwarzania odpadów komunalnych oraz poprawa wydzielenie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych, co już jest realizowane.

W oparciu o zapisy ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach Rady Gmin uchwały akty prawa miejscowego regulujące zasady utrzymania czystości i porządku jak i szczegółowy sposób i zakres świadczenia usług odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych. Podmiotami odbierającymi (tym samym wykonawcą usługi) są wyłonione w trybie zamówienia publicznego przedsiębiorstwa. Wykonawcy realizują zamówienia publiczne na rzecz gmin stosując zasady określone w Regulaminach Utrzymania Czystości i Porządku oraz Szczegółowych zasadach świadczenia usług odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i ich zagospodarowania.

Regulaminy określają m.in.: rodzaje odbieranych odpadów, rodzaje pojemników na nieruchomościach oraz częstotliwość odbierania odpadów. Gospodarowanie odpadami na terenie gmin powiatu częstochowskiego przebiega zgodnie z ustalonymi regulaminami i podlega rocznemu obowiązkowi sprawozdawczości. Do 31 marca każdego roku wójt lub burmistrz przedkłada sprawozdanie Marszałkowi Województwa.

W każdej gminie ustalono wysokość opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Opłaty te są uzależnione od ilości osób zamieszkujących dane gospodarstwo domowe oraz od tego czy mieszkańcy deklarują selektywne gromadzenie odpadów.

Częścią integralną ww. systemu jest funkcjonowanie Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Obecnie na terenie gmin powiatu częstochowskiego funkcjonują PSZOK-i:

- Blachownia – PSZOK zlokalizowany przy ulicy Starowiejskiej w Blachowni (obok oczyszczalni ścieków),
- Dąbrowa Zielona – PSZOK zlokalizowany przy ulicy Straży Pożarnej 1 w Dąbrowie Zielonej,
- Janów – PSZOK zlokalizowany na terenie oczyszczalni ścieków w Janowie przy ul. Przyrowskiej,
- Kamienica Polska – PSZOK zlokalizowany jest w Kamienicy Polskiej przy ul. Marii Konopnickiej 402A,
- Kłomnice – PSZOK zlokalizowany w przy ulicy Częstochowskiej 177 w Kłomnicach,
- Koniecpol – PSZOK zlokalizowany jest na terenie byłego składowiska odpadów przy ulicy Słowackiego,
- Konopiska – PSZOK zlokalizowany jest w Konopiskach przy ulicy Przemysłowej 20,
- Kruszyna – PSZOK zlokalizowany jest na terenie Gminnej Oczyszczalni Ścieków w Widzowie przy ulicy Kościelnej 3,
- Lelów – PSZOK zlokalizowany na terenie Oczyszczalni Ścieków w Lelowie przy ul. Szczekocińskiej,
- Mstów – PSZOK zlokalizowany w Jaskrowie przy ulicy Starowiejskiej 21A,
- Mykanów – PSZOK zlokalizowany na terenie oczyszczalni ścieków w Rybnej,
- Olsztyn – PSZOK znajduje się przy ulicy Storezykowej 16 w Olsztynie,
- Poczesna – PSZOK mieści się w Sobuczynie przy ulicy Konwaliowej 1,
- Przyrów – PSZOK zlokalizowany jest w Przyrowie przy ul. Filtrowej (obok oczyszczalni ścieków),
- Rędziny – PSZOK zlokalizowany przy Oczyszczalni Ścieków w Karolinie,
- Starcza – PSZOK zlokalizowany w Rudniku Małym przy ul. Targowej 7.

Informacje o miejscach i terminach zbierania mebli i innych odpadów wielkogabarytowych, zużytych opon, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, przeterminowanych leków, zużytych baterii zamieszczane są na stronach internetowych Urzędów Gmin powiatu częstochowskiego.

Głównymi celami w zakresie gospodarki odpadami jest doskonalenie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz redukcja strumienia odpadów komunalnych zmieszanych kierowanych do instalacji przetwarzania odpadów komunalnych.

4.8.1.2. Ilości zebranych odpadów

Według stanu na dzień 31.12.2022 r. liczba mieszkańców w powiecie częstochowskim wynosiła 132 009. W 2022 roku zebrano 21 405,4200 Mg odpadów z gospodarstw domowych, co w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosło 162 kg/rok/mieszkańca. Oprócz systemu zbierania zmieszanych odpadów komunalnych na terenie powiatu istnieje system selektywnego zbierania odpadów. Selektywnie zbierane są odpady opakowaniowe, papier

i tektura, szkło, tworzywa sztuczne, odpady ulegające biodegradacji, odpady niebezpieczne, baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny.

W poniższej tabeli przedstawiono informacje dotyczące ilości zebranych odpadów oraz usuniętych dzikich wysypisk zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 61. Ilość zebranych odpadów zmieszanych oraz dzikich wysypisk z terenu powiatu częstochowskiego

Odpady komunalne	Jednostka miary	2020	2021	2022
ogółem	Mg	22 796,4700	22 108,0800	21 405,4200
na 1 mieszkańca	Mg	0,1706	0,1663	0,1620
z gospodarstw domowych	Mg	18 705,4000	18 174,7300	17 813,8000
odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	Mg	0,1400	0,1367	0,1348
jednostki odbierające w badanym roku wg obszaru działalności	szt.	19	21	23
dzikie wysypiska istniejące (stan w dniu 31.12)	szt.	39	39	32
zlikwidowane dzikie wysypiska w ciągu roku	szt.	7	7	8

Źródło: opracowanie własne GUS, 2024

Według analiz stanu gospodarki odpadami komunalnymi wykonywanych przez poszczególne gminy powiatu częstochowskiego wynika, iż stosunek ilości zebranych i odbieranych odpadów zmieszanych do ilości odpadów segregowanych corocznie się zmniejsza.

W 2021 roku wprowadzono nowe poziomy przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych na podstawie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. W związku z tym od 2021 roku poziom obliczany jest dla wszystkich odpadów komunalnych ogółem.

Zgodnie z art. 3b ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gminy są zobowiązane osiągnąć poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości co najmniej:

- 20% wagowo – za rok 2021;
- 25% wagowo – za rok 2022;
- 35% wagowo – za rok 2023;
- 45% wagowo – za rok 2024;
- 55% wagowo – za rok 2025;
- 56% wagowo – za rok 2026;
- 57% wagowo – za rok 2027;
- 58% wagowo – za rok 2028;
- 59% wagowo – za rok 2029;
- 60% wagowo – za rok 2030;
- 61% wagowo – za rok 2031;
- 62% wagowo – za rok 2032;
- 63% wagowo – za rok 2033;
- 64% wagowo – za rok 2034;
- 65% wagowo – za rok 2035 i każdy kolejny rok.

W roku 2023 wymagany poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych wynosił 35%. Poniżej przedstawiono osiągnięte poziomy w poszczególnych gminach powiatu częstochowskiego:

- Gmina Koniecpol – 41,29%;
- Gmina Konopiska – 41,14%.

4.8.1.3. Odpady z sektora przemysłowego

Przedsiębiorcy zajmujący się gospodarowaniem odpadami działają na terenie powiatu częstochowskiego w oparciu o decyzje wydane przez Starostę Częstochowskiego.

Wykaz decyzji w zakresie pozwoleń na wytwarzanie/odzysk odpadów wydanych w latach 2022-2023:

- 3 przedsiębiorstwa posiadają pozwolenie na wytwarzanie odpadów,
- 1 przedsiębiorstwo posiada zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie przetwarzania odpadów w procesie R10 poza instalacjami i urządzeniami,
- 2 przedsiębiorstwa posiadają zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie przetwarzania odpadów w procesie R12 poza instalacjami i urządzeniami,

- 1 przedsiębiorstwo posiada pozwolenie na odzysk odpadów poza instalacjami i urządzeniami z wykorzystaniem procesu przetwarzania,
- 1 przedsiębiorstwo posiada pozwolenie na wytwarzanie odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne.

W 2022 roku z przedsiębiorstw znajdujących się na terenie powiatu częstochowskiego:

- wytworzono 310 611,8466 Mg odpadów innych niż niebezpieczne,
- zebrano 202 974,0831 Mg odpadów innych niż niebezpieczne,
- przekazano do recyklingu w instalacjach lub urządzeniach 75 185,4646 Mg odpadów innych niż niebezpieczne,
- poddano przygotowaniu do ponownego użycia 289,3210 Mg odpadów innych niż niebezpieczne,
- poddano innym niż recykling procesom odzysku w instalacji lub urządzeniu 252 363,3113 Mg odpadów innych niż niebezpieczne,
- poddano poza instalacją lub urządzeniem odzyskowi lub unieszkodliwieniu 4 544,4200 Mg odpadów innych niż niebezpieczne
- unieszkodliwiono w instalacjach lub urządzeniach 122 696,3600 Mg odpadów innych niż niebezpieczne,
- wytworzono 2 494,0530 Mg odpadów niebezpiecznych,
- zebrano 354,4554 Mg odpadów niebezpiecznych,
- poddano innym niż recykling procesom odzysku w instalacji lub urządzeniu 3 398,7986 Mg odpadów niebezpiecznych.

4.8.1.4. Nielegalne miejsca składowania odpadów

Na terenie poszczególnych gmin powiatu częstochowskiego okresowo pojawiają się tzw. dzikie wysypiska, co jest problemem. Wysypiska są na bieżąco lokalizowane i likwidowane w miarę ich pojawiania się.

Na terenie gminy:

- Blachownia – powstaje około 3 dzikich wysypisk rocznie,
- Koniecpol – powstaje średnio około 3 dzikich wysypisk rocznie,
- Konopiska – dzikie wysypiska powstają w bliskiej odległości od pasów drogowych,
- Lelów – corocznie odkrywanych jest ok. 1-2 lokalizacji porzuconych odpadów,
- Rędziny – powstaje średnio 1 dzikie wysypisko rocznie.

4.8.1.5. Azbest

Na właściciela, zarządcy bądź użytkownika nieruchomości, na której znajdują się wyroby zawierające azbest, ciąży obowiązek sporządzenia informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania – obowiązek tzw. inwentaryzacji. Inwentaryzacja jest wykonywana na podstawie spisu z natury. Osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami przedkładają informację odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta. Podmioty prawne przedkładają informację bezpośrednio marszałkowi województwa. Dane należy raportować corocznie do 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy. Zebrane od osób fizycznych informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu wójt, burmistrz lub prezydent miasta przedkłada marszałkowi województwa do 31 marca każdego roku w formie aktualizacji Bazy Azbestowej.

Gminy powiatu częstochowskiego we własnym zakresie prowadzą akcje usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest:

- Gmina Blachownia:
 - Program usuwania azbestu przyjęty uchwałą nr 67/XII/2011 Rady Miejskiej w Blachowni z dnia 14 września 2011 r.,
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2022 roku: 18,3090 Mg,
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2023 roku: 1,1000 Mg,
- Gmina Dąbrowa Zielona:
 - Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Dąbrowa Zielona na lata 2023-2032
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2022 roku: 83,1400 Mg,
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2023 roku: 86,5900 Mg,
- Gmina Janów:
 - Program usuwania azbestu przyjęty uchwałą nr 163/XXVI/16 Rady Gminy Janów z dnia 28 grudnia 2016 r.,
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2022 roku: 67,4900 Mg,
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2023 roku: 77,0000 Mg,

- Gmina Kamienica Polska:
 - Program usuwania azbestu przyjęty uchwałą nr 55/XIII/2015 Rady Gminy Kamienica Polska z dnia 23 września 2015 r.,
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2022 roku: 302 m²,
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2023 roku: 9,4530 Mg,
- Gmina Kłomnice:
 - Program usuwania azbestu przyjęty uchwałą nr 16.IV.2014 Rady Gminy Kłomnice z dnia 29.12.2014 r.,
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2022 roku: 157,2200 Mg,
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2023 roku: 107,7300 Mg,
- Gmina Koniecpol:
 - Program usuwania azbestu przyjęty uchwałą nr LXII/537/2023 Rady Miejskiej w Koniecpolu z dnia 25 lipca 2023 r.,
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2022 roku: 168,0400 Mg
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2023 roku: 186,2800 Mg
- Gmina Konopiska:
 - Program usuwania azbestu przyjęty uchwałą nr 75/XI/2015 Rady Gminy Konopiska z dnia 4 września 2015 r.,
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2022 roku: 18,8700 Mg,
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2023 roku: 7,5600 Mg,
- Gmina Kruszyna:
 - Program usuwania azbestu przyjęty uchwałą nr XXXIX/244/2014 Rady Gminy Kruszyna z dnia 23 czerwca 2014 r.,
- Gmina Lelów:
 - Program usuwania azbestu przyjęty uchwałą nr XXIX/198/2012 Rady Gminy Lelów z dnia 26 października 2012 r.,
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2022 roku: 192,4000 Mg,
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2023 roku: 179,3100 Mg,
- Gmina Mstów:
 - Program usuwania azbestu przyjęty uchwałą nr VIII/42/2011 Rady Gminy Mstów z dnia 31 marca 2011 r.,
- Gmina Mykanów:
 - Program usuwania azbestu przyjęty uchwałą nr 45/IV/2011 Rady Gminy Mykanów z dnia 25 marca 2011 r.
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2022 roku: 132,6000 Mg,
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2023 roku: 131,1600 Mg,
- Gmina Olsztyn:
 - Program przyjęty w 2009 roku,
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2022 roku: -
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2023 roku: 75,5000 Mg,
- Gmina Poczesna:
 - Brak uchwalonego Programu usuwania azbestu, Gmina wykonuje inwentaryzacje azbestu,
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2022 roku: 33,2000 Mg,
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2023 roku: 20,4600 Mg,
- Gmina Przyrów:
 - Program usuwania azbestu przyjęty uchwałą nr 83/XII/2012 Rady Gminy Przyrów z dnia 22 czerwca 2012 r.,
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2022 roku: 73,2800 Mg,
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2023 roku: 76,3000 Mg,
- Gmina Rędziny:
 - Program usuwania azbestu przyjęty uchwałą nr VI/15/2015 Rady Gminy Rędziny z dnia 24 marca 2015 r.,
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2022 roku: 7,7950 Mg,
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2023 roku: 6,1830 Mg,

- Gmina Starcza:
 - Program usuwania azbestu przyjęty uchwałą nr 11.II.2018 Rady Gminy Starcza z dnia 12 grudnia 2018 r.,
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2022 roku: -
 - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2023 roku: -

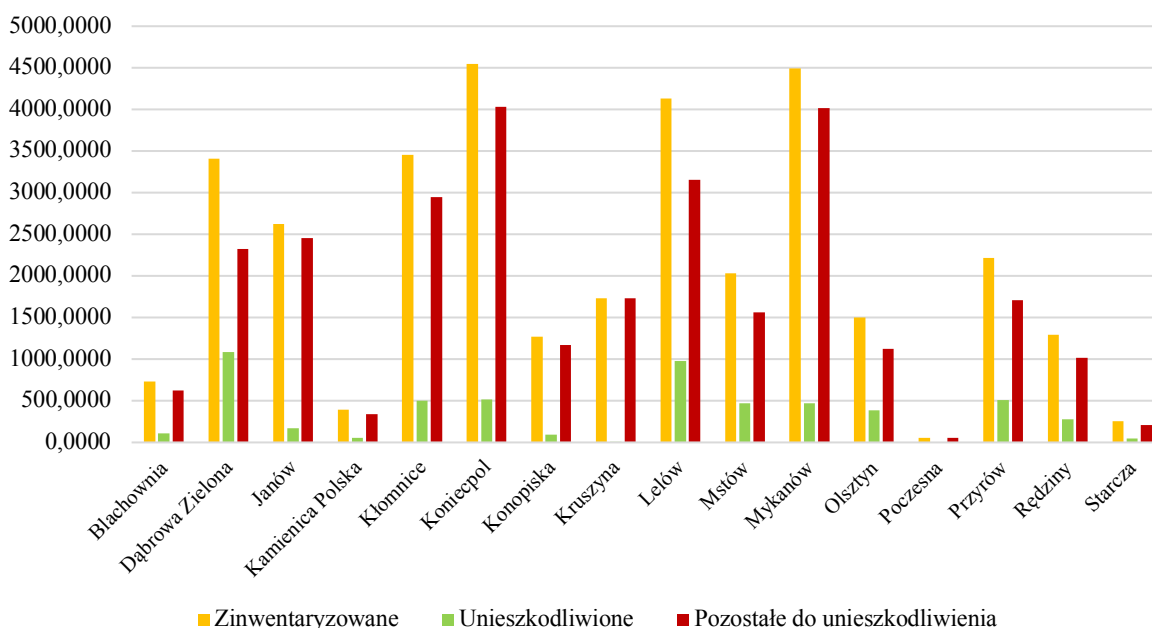
Według danych zawartych w Bazie Azbestowej na terenie powiatu częstochowskiego:

- zinventaryzowano: 34 240,1820 Mg wyrobów zawierających azbest,
- unieszkodliwiono: 5 809,4430 Mg wyrobów zawierających azbest,
- pozostało do unieszkodliwienia: 28 430,7390 Mg wyrobów zawierających azbest.

Tabela 62. Masy wyrobów azbestowych zinventaryzowanych, unieszkodliwionych i pozostałych do unieszkodliwienia na terenie powiatu częstochowskiego i gmin wchodzących w skład powiatu zgodnie z Bazą Azbestową

Jednostka	Zinventaryzowane			Unieszkodliwione			Pozostałe do unieszkodliwienia		
	razem	osoby fizyczne	osoby prawne	razem	osoby fizyczne	osoby prawne	razem	osoby fizyczne	osoby prawne
Blachownia	731,0310	721,0760	9,9550	109,0980	104,0930	5,0050	621,9330	616,9830	4,9500
Dąbrowa Zielona	3411,0210	3373,9410	37,0800	1086,8190	1086,8190	0,0000	2324,2020	2287,1220	37,0800
Janów	2623,5190	2546,4610	77,0580	166,7340	166,7340	0,0000	2456,7850	2379,7270	77,0580
Kamienica Polska	392,1270	223,4620	168,6650	52,0080	52,0080	0,0000	340,1190	171,4540	168,6650
Kłomnice	3454,3470	3305,9910	148,3560	503,8950	499,4340	4,4610	2950,4520	2806,5570	143,8950
Koniecpol	4548,6030	4532,6700	15,9330	516,5340	513,5400	2,9940	4032,0690	4019,1300	12,9390
Konopiska	1266,5320	1062,6050	203,9270	92,7430	92,7430	0,0000	1173,7890	969,8620	203,9270
Kruszyna	1733,2470	1664,8770	68,3700	1,7520	0,3720	1,3800	1731,4950	1664,5050	66,9900
Lelów	4131,3550	4054,1630	77,1920	979,0950	958,9180	20,1770	3152,2600	3095,2450	57,0150
Mstów	2031,6130	2031,6130	0,0000	468,8100	468,8100	0,0000	1562,8020	1562,8020	0,0000
Mykanów	4490,3840	4482,1400	8,2440	473,2240	472,6090	0,6150	4017,1600	4009,5310	7,6290
Olsztyn	1502,7030	1495,3680	7,3350	382,2770	382,2170	0,0600	1120,4270	1113,1520	7,2750
Poczesna	56,7450	0,0000	56,7450	0,0000	0,0000	0,0000	56,7450	0,0000	56,7450
Przyrów	2218,6800	2209,2930	9,3870	509,2400	508,3880	0,8520	1709,4400	1700,9050	8,5350
Rędziny	1295,2970	1279,2790	16,0190	277,2130	270,3650	6,8480	1018,0850	1008,9140	9,1710
Starcza	258,6860	258,6860	0,0000	49,3130	49,3130	0,0000	209,3730	209,3730	0,0000
powiat częstochowski	34145,8900	33241,6240	904,2660	5668,7540	5626,3620	42,3920	28477,1360	27615,2610	861,8740

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Azbestowej (dostęp: 30.01.2024 r.)

Rysunek 28. Ilości zinventaryzowanych, unieszkodliwionych i pozostałych do unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest z terenu poszczególnych gmin powiatu częstochowskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Bazy Azbestowej (dostęp: 30.01.2024r.)

4.8.2. Analiza SWOT

Gospodarka odpadami	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
rosnący udział selektywnej zbiórki odpadów w stosunku do odpadów zmieszanych prowadzona edukacja ekologiczna na terenie poszczególnych gmin powiatu	niewielkie tempo usuwania azbestu z terenu poszczególnych gmin
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
uszczelnienie systemu gospodarki odpadami inwentaryzacje odpadów zawierających azbest na terenie gmin powiatu pozyskanie środków zewnętrznych na usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest edukacja ekologiczna mieszkańców i promocja racjonalnej gospodarki odpadami	dalszy wzrost kosztów zagospodarowania odpadów komunalnych w wyniku rozwoju turystyki istnieje niebezpieczeństwo pozostawienia odpadów na terenie powiatu dzikie wysypiska

Źródło: opracowanie własne

4.8.3. Cele i zadania środowiskowe z zakresu gospodarki odpadami

W gospodarce odpadami komunalnymi dąży się do objęcia zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych 100 mieszkańców, zapewnienia objęcia wszystkich mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów, zmniejszenia ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów.

Analiza SWOT wskazuje, iż mocną stroną powiatu jest fakt, iż wszystkie gminy prowadzą gospodarkę odpadami zgodnie z założeniami nowelizacji ustawy o odpadach, prowadzą selektywną zbiórkę odpadów, a także że udział odpadów zmieszanych w stosunku do selektywnie zmieszanych maleje, co jest dobrą prognozą na przyszłość. W związku z tym w harmonogramach zadań monitorowanych zapisano, iż gminy będą w dalszym ciągu opracowywać coroczne sprawozdania z gospodarki odpadami oraz doskonalić selektywną zbiórkę wszystkich rodzajów odpadów. Bardzo ważnymi zadaniami jest osiągnięcie wymaganych poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych oraz poziomu ograniczania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania. Zadania te będą realizowane przez gminy i finansowane ze środków własnych z ewentualnym dofinansowaniem ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach. W zakresie gospodarowania odpadami zawierającymi azbest większość gmin posiada Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest. Analiza SWOT wskazała jako słabą stronę powiatu częstochowskiego niskie tempo usuwania azbestu z terenu poszczególnych gmin. W związku z tym w zakresie gospodarki odpadami azbestowymi w harmonogramie zapisano, iż gminy będą aktualizować terenowe inwentaryzacje i sukcesywnie usuwać wyroby zawierające azbest.

Na terenie powiatu działają przedsiębiorstwa produkujące odpady przemysłowe oraz odpady niekomunalne, których zagospodarowanie należy do przedsiębiorców. W związku z tym w zakresie gospodarki odpadami i zapobiegania powstawania odpadów przemysłowych Powiat Częstochowski realizować będzie zadania polegające na wspieraniu wdrażania nowych technologii odzysku odpadów oraz proekologicznych i efektywnych metod zagospodarowania odpadów. Działania te będą opierały się na doradztwie i promocji, a także akcjach informacyjnych i edukacyjnych. W zakresie odpadów przemysłowych Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach będzie w dalszym ciągu kontynuował działania polegające na kontroli przedsiębiorstw w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych. Na terenie poszczególnych gmin należących do powiatu częstochowskiego prowadzone są corocznie akcje edukacyjne, zarówno przez same gminy jak i inne instytucje zajmujące się ochroną środowiska, lasami czy edukacją. Są to działania okazjonalne, okresowe, a także cykliczne, które już na stałe wpisały się w harmonogram imprez i wydarzeń na terenach niektórych gmin z udziałem różnych instytucji zaangażowanych w ekologię i ochronę środowiska. Analiza SWOT wskazuje jako mocną stronę powiatu dobrze i skutecznie prowadzoną edukację ekologiczną na terenie poszczególnych gmin. W związku z tym ważnym elementem jest świadomość ekologiczna społeczeństwa, biorącego aktywny udział w procesie zagospodarowania odpadów. Edukacja ekologiczna jest procesem, którego głównym celem jest ukształtowanie aktywnej i odpowiedzialnej postawy mieszkańców powiatu częstochowskiego w sferze konsumpcji, a także postępowania z odpadami. W zakresie gospodarki odpadami świadomość ekologiczna społeczeństwa jest nadal niewystarczająca, dlatego też konieczne jest przeprowadzanie edukacji ekologicznej. W harmonogramie realizacji zadań prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami niebezpiecznymi i innymi niż niebezpiecznymi zostało zapisane jako zadanie realizacji przez samorządy gminne. Źródłem finansowania zadania będą środki własne gmin oraz dofinansowanie ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

4.9. Ochrona przyrody

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie ochrony przyrody.

Tabela 63. Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO NA LATA 2020-2023 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2024-2027”			
Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu			
L.p.	Planowane zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Opracowanie Uproszczonych Planów Urządzania Lasów	Uprozczone plany urządzania lasu zostały wykonane w 2023 roku dla Gminy Starcza. UPUL obowiązują na okres od 01.01.2024 r. do 31.12.2033 r.	opracowano 5 UPUL

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie Powiatu Częstochowskiego

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie powiatu.

Tabela 64. Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie ochrony przyrody

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2019	Stan aktualny
1.	Liczba aktualnych UPUL	6	223

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatu Częstochowskiego

4.9.1. Opis stanu obecnego

4.9.1.1. Siedliska przyrodnicze mające znaczenie dla ochrony środowiska

Według podziału fizycznogeograficznego Kondrackiego (2002) powiat częstochowski położony jest w obrębie następujących jednostek:

- Megaregion: Pozaalpejska Europa Środkowa,
- Makroregion: Wyżyna Woźnicko-Wieluńska, Wyżyna Przedborska, Wyżyna Krakowsko-Częstochowska,
- Mezoregion: Wyżyna Wieluńska, Niecka Przyrowska, Niecka Włoszczowska, Obniżenie Krzepickie, Próg Herbski, Obniżenie Liswarty, Próg Woźnicki, Obniżenie Górnej Warty, Wyżyna Częstochowska, Próg Lelowski
- Prowincja: Wyżyny Polskie,
- Podprowincja: Wyżyna Śląsko-Krakowska, Wyżyna Małopolska.

Zgodnie regionalizacji geobotanicznej Polski Matuszkiewicza (2008) powiat częstochowski położony jest na obszarze:

- dział: Wyżyn Południowopolskich:
 - Kraina Wyżyn Środkowomałopolskich:
 - okręg Olesko-Częstochowski, podokręg: Pruciszewski, Kłomnicki, Kłobucko-Częstochowski, Olesko-Myszkowski,
 - okręg Niecki Włoszczowskiej, podokręg: Garnecki, Lelowski, Koniecpolski, Kurzelowski,
 - Kraina Jury Krakowsko-Częstochowskiej:
 - okręg Jury Północnej Olkusko-Częstochowskiej, podokręg Ogrodzieniecko-Mstowski.

Dział pierwszy, na którym położony jest powiat częstochowski, to Dział Wyżyn Południowopolskich, do którego przynależą dwa okręgi: Olesko-Częstochowski oraz Niecki Włoszczowskiej. Okręg Olesko-Częstochowski znajduje się w północnej, północno-zachodniej, zachodniej, południowo-zachodniej oraz południowej części powiatu, natomiast okręg Niecki Włoszczowskiej to przede wszystkim wschodnia i południowo-wschodnia część powiatu częstochowskiego. Krajinę Wyżyn Środkowomałopolskich stanowi naturalna roślinność leśna reprezentowana głównie przez suboceaniczne świeże bory sosnowe i kontynentalne bory mieszane, rzadziej spotyka się grądy, kwaśną buczynę niżową, środkowoeuropejską dąbrowę acydofilną, ols porzeczkowy, łęg jesionowo-olszowy, podgórski łęg jesionowy, bagieny bór trzcinnikowy i sosnowy bór bagienny, a bardzo rzadko – świetlistą dąbrowę. Na szczególne wyróżnienie zasługuje występowanie – na absolutnej granicy zasięgu – endemicznego dla Polski zespołu wyżynnego jodłowego boru mieszanego. Pojawiają się tutaj także jedliny zespołu Abietetum polonicum. Wśród zbiorowisk nieleśnych zwraca uwagę występowanie roślinności wodnej z klasy *Lemnetea minoris* i *Potametea*, szuwarowej z klasy *Phragmitetea australis* oraz niskoturzycowej z klasy *Scheuchzeria-Caricetea fuscae*. Rzadko rozwijają się murawy bliźniczkowe z rzędu *Nardetalia*. Zbiorowiska łąkowe reprezentowane są przez łąki trzęślicowe i rajgrasowe z klasy *Molinio-Arrhenatheretea*.

Od południowego wschodu aż do centralnej części powiatu przebiega Kraina Jury Krakowsko-Częstochowskiej należąca do Wyżyn Południowopolskich. Kraina ta stanowi cenną ostoję naturalnych lasów bukowych, które reprezentują: żyzna buczyna sudecka, żyzna buczyna niżowa, ciepłolubna buczyna storczykowa, kwaśna buczyna niżowa. Dużą osobliwością jest także jaworzyna górska z jęczynikiem zwyczajnym, preferująca strome i wilgotne stoki z rumoszem skalnym oraz fragmenty ciepłolubnej świetlistej dąbrowy. Wzgórza wapienne porastają murawy kserotermiczne oraz ciepłolubne zbiorowiska okrajkowe z klasy Trifolio-Geranietae sanguinei. Skały są miejscem występowania bardzo rzadkich zespołów z kostrzewą bladą oraz endemicznego zespołu ciepłolubnej murawy naskalnej oleśnika górskiego i pięciornika wiosennego, a także dość częstych zbiorowisk chasmoditycznych z zanokcicami. Zwracają uwagę także nieliczne płaty zarośli jałowca pospolitego, które są chronione na mocy Dyrektywy Siedliskowej. Na ubogich siedliskach pojawiają się murawy psammofilne z klasy Koelerio-Corynephoretea oraz wrzosowiska z klasy Calluno-Ulicetea. W nielicznych źródłach rozwijają się – na stanowiskach zastępczych – płaty endemicznej warzuchy polskiej. Rozległe powierzchnie użytków rolnych są miejscem występowania wielu zespołów segetalnych, a także zarośli śródpolnych z klasy Rhamno-Prunetea.

4.9.1.2. Formy ochrony przyrody na terenie powiatu częstochowskiego

Formami ochronnymi przyrody na terenie powiatu częstochowskiego są: obszary Natura 2000 (9), parki krajobrazowe (3), rezerваты przyrody (8), użytki ekologiczne (8) oraz pomniki przyrody (65).

Tabela 65. Powierzchniowe formy ochrony przyrody na terenie powiatu

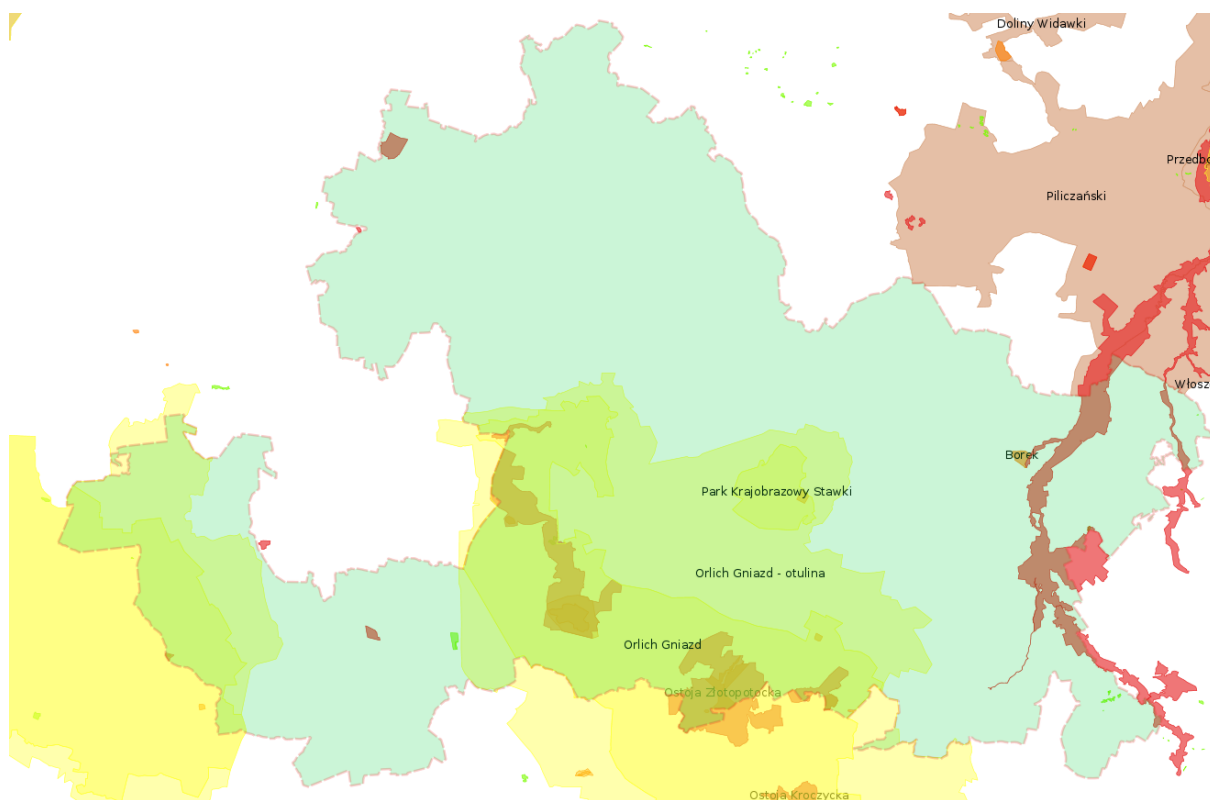
L.p.	Nazwa obszaru	Powierzchnia całkowita [ha]	Gmina	Opis/Cel ochrony
NATURA 2000 - DYREKTYWA SIEDLISKOWA				
1.	Ostoja Złotopotocka	2748,06	Janów	Jeden z najcenniejszych fragmentów Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej cechujący się dużą różnorodnością siedliskową - stanowiący miejsce występowania gatunków rzadkich, zagrożonych wyginięciem i reliktywów glacialnych. Jest to miejsce, gdzie spotykają się 4 zespoły buczyn: b. sudecka, b. żyzna niżowa, kwaśna b. i ciepłolubna buczyna storczykowa. W źródłach Wiercicy znajduje się jedno z 3 zastępczych stanowisk endemicznej rośliny – warzuchy polskiej Cochlearia polonica. Utrzymuje się ono od 1977 r., choć liczebność populacji jest stale niewielka - kilkanaście osobników. Na obszarze odnotowano stanowiska cennych bezkręgowców: pachnicy dębowej Osmoderna eremita i ślimaka ostrokrawędzistego Helicigona lapicida. Obszar charakteryzuje się bogatą chiropterofauną, z 6 gatunkami z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej (m.in. podkowiec mały Rhinolophus hipposideros, nocek Bechsteina Myotis bechsteini, nocek orzęsiony M. emarginatus). Namuliska jaskiń kryją cenny materiał paleontologiczny. Cenne są także wapienne ostańce z kserotermicznymi murawami w części wschodniej. Ostoja stanowi "polskie centrum zróżnicowania lasów bukowych": występują tu aż cztery zespoły buczyn - kwaśna buczyna niżowa, żyzna buczyna niżowa, żyzna buczyna sudecka i buczyna storczykowa
2.	Ostoja Olsztyńsko-Mirowska	2210,88	Olsztyn, Mstów	Teren cechuje duże zróżnicowanie siedliskowe. Szczególnie ważne są siedliska nieleśne związane z wapiennymi skałami stanowiącymi miejsce występowania licznych rzadkich i zagrożonych, ciepłolubnych gatunków roślin i bezkręgowców (w tym gatunku z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG – modraszka telejus). Łącznie zidentyfikowano na terenie obszaru 14 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Szereg gatunków osiąga tutaj kres zasięgu (na ogół północny). Do najcenniejszych gatunków roślin należy Galium cracoviense - endemit występujący jedynie namurawach naskalnych kilku wzgórz w okolicy Olsztyna. Obszar stanowi enklawę naturalnych i półnaturalnych ekosystemów wśród silnie zurbanizowanych terenów okręgów przemysłowych Śląska i Częstochowy. Obszar charakteryzuje się bogatą chiropterofauną (m.in. 6 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG) - łącznie odnotowano tu występowanie 10 gatunków roślin i zwierząt z Załącznika II Dyrektywy
3.	Białka Lelowska	7,23	Lelów, Koniecpol	Rzeka Białka na odcinku Lelów-Wąsosz stanowi jeden z lepiej zachowanych cieków o charakterze pstrągowym w województwie śląskim. Krajobraz przez który płynie jest urozmaicony - są to łąki kośne i rolniczo wykorzystywane, fragmenty nieużytków, zbiorowiska leśne. Na odcinku Lelów - Aleksandrów brzeg porastają fragmenty łągi z olchą czarną, wierzbami. Rzeka niesie czyste wody a koryto jest piaszczyste. Niektóre odcinki są uregulowane, na innych rzeka meandruje. Głębokość waha się w granicach 30-70 cm, czasami pojawiają się głębsze dołki. Z żyjących tutaj ryb na uwagę zasługuje pstrąg potokowy, kielb, głowacz białopłetwy, śliz. Pod nawisami traw obserwować można sporo narybku. Spotykane są żaby "zielone" i żaba trawna. W strefie przybrzeżnej koryta miejscami pojawia się moczarka, manna mielec, pałka. W korycie w okolicy Aleksandra częste są zawady w postaci fragmentów zwalonych drzew. Brzegi porośnięte pałąk szerokolistną, sadzkiem konopiastym, wierzbówką, miejscami ostem. Na całym odcinku rzeki spotyka się ślady aktywności bobrów. W stawach hodowlanych w okolicy wsi Biała stwierdzono występowanie kumaka nizinnego i wydry

4.	Przełom Warty koło Mstowa	100,64	Mstów	Na obszarze występują siedliska typowo wodne, szuwarowe, łąkowe, a także zarośla i lasy nadrzeczne. W głębokiej dolinie Warty utworzone są liczne starorzecza, w szczególności w okolicy Jaskrowa. Teren obszaru Natura 2000 Przełom Warty koło Mstowa zajmują osady rzeczne pochodzenia holoceniowego, takie jak piaski, mulki i żwiry rzeczne, plejstocenyjskie mady, mulki, piaski i żwiry rzeczne a także wapienie kredowe, skaliste i płytowe pochodzenia jurajskiego. Wśród wód stojących wyróżnić można starorzecza utworzone przez meandrującą Wartę. Roślinność potencjalną stanowią niżowe łągi olszowe i jesionowo-olszowe siedlisk wodogruntowych, okresowo lekko zabagnionych, grądy subkontynentalne lipowo-dębowo-grabowe - odmiana małopolska z bukiem i jodłą oraz w niewielkiej części obszaru niżowa dąbrowa acidofilna typu środkowoeuropejskiego. Obszar badań pokryty jest głównie roślinnością trawiastą i lasami
5.	Poczesna koło Częstochowy	39,17	Poczesna	Obszar obejmuje rozległy kompleks łąkowo-leśny na terenach podawnej eksploatacji rud żelaza. Szatę roślinną tworzą duże powierzchnie łąk z rzędów Arrhenatheretalia, Molinietalia, zbiorowisk szuwarowych oraz różnej wielkości słabo wykształcone zagajniki z młodym drzewostanem osikowym i brzoźowym, nawiązujące warunkami siedliskowymi i składem florystycznym do lasów łąkowych i grądów
6.	Bagno w Korzonku	12,21	Konopiska	Obszar reprezentują dobrze wykształcone zbiorowiska torfowisk przejściowych w zatorfionym obniżeniu, pocięte niewielkimi i płytkimi potorfiami, ograniczone od północnego zachodu groblą, od południa i wschodu przechodzące w bory bagienne. Roślinność reprezentuje kwaśne przygielkowiska z torfowcem spiczastolistnym oraz zbiorowisko welnianki wąskolistnej i torfowca kończystego, z rozproszonymi starymi okazami sosny zwyczajnej. Lokalnie, nanieznacznych wyniesieniach mszarów, pojawia się liczniej modrzewnica północna i welnianka pochwowata
7.	Dolina Górnej Pilicy	11193,22	Lelów, Koniecpol	Ostoja obejmuje jeden z większych ciągów ekologicznych zlokalizowanych w naturalnych dolinach rzecznych w kraju. Występują tutaj zbiorowiska łąkowe (6410 i 6510), bardzo dobrze zachowane lasy łąkowe, bory bagienne, rzadziej bory chrobotkowe. Obszar ma też znaczenie dla ochrony starorzeczy. W ostoży zlokalizowane są liczne populacje gatunków roślin chronionych i ginących (ponad 60). Dolina Górnej Pilicy należy do najistotniejszych ostoż fauny w Polsce środkowej. Jedne z najliczniejszych i najlepiej zachowanych populacji w tej części kraju mają tu: bóbr europejski Castor fiber, traszka grzebieniasta Triturus cristatus, kumak nizinny Bombina bombina, minóg ukraiński Eudontomyzon mariae, koza Colitis taenia, głowacz białołetwy Cottus gobio, trzepla zielona Ophiogomphus cecilia, czerwonończyk fioletek Lycaena helle i zatoczek łamliwy Anisus vorticalus. Przy czym populacje trzepli zielonej, czerwonończyka fioletek i zatoczka łamliwego należą do kluczowych w skali kraju
8.	Suchy Młyn	524,27	Lelów, Koniecpol	Obejmuje fragment doliny rzeki Pilicy w jej górnym biegu, o łącznej długości ok. 11 km. Rzeka na tym odcinku nie jest uregulowana i płynie w głębokim, naturalnie wyłobionym i silnie meandrującym korycie. Jest to jeden z ostatnich, niezmeliorowanych odcinków górnego biegu rzeki, gdzie zmiany antropogeniczne w samej dolinie są nieznaczne. Szata roślinna "Suchego Młyna" w niemal 90% zdominowana jest przez zbiorowiska łąkowe i bagienne. Pozostały obszar zajmują bagienne lasy olchowe (łęgi i olsy) oraz różne postacie borów sosnowych (głównie bory świeże Leucobryo-Pinetum)
9.	Lemańskie Jodły	151,3	Mykanów	Ostoja obejmuje najlepiej zachowane siedlisko jedlin o znaczeniu europejskim na krańcach jego południowo-zachodniego zasięgu w Polsce. W lesie tym zachowały się stare drzewostany jodłowe, w których drzewa osiągają 120 lat. Ostoję wyznacza się dla ochrony siedliska wyżynnego jodłowego boru mieszanego Abietetum polonicum, które jest wykształcone w stopniu reprezentatywnym dla całego województwa śląskiego i Polski
PARKI KRAJOBRAZOWE				
10.	Orlich Gniazd	60807,2	Przyrów, Poczesna, Olsztyn, Mstów, Janów	1) ochrona wartości przyrodniczych: a) zachowanie charakterystycznych elementów przyrody nieożywionej, b) ochrona naturalnej różnorodności florystycznej i faunistycznej, c) zachowanie naturalnych i półnaturalnych zbiorowisk roślinnych, ze szczególnym uwzględnieniem roślinności kserotermicznej, torfowiskowej oraz wilgotnych łąk, d) zachowanie korytarzy ekologicznych; 2) ochrona wartości historycznych i kulturowych: a) ochrona tradycyjnych form zabudowy i zespołów wiejskich oraz podmiejskich, b) współdziałanie w zakresie ochrony obiektów zabytkowych i ich otoczenia; 3) ochrona walorów krajobrazowych: a) zachowanie otwartych terenów krajobrazów jurajskich, b) ochrona przed przekształcaniem terenów wyróżniających się walorami estetyczno-widokowymi; 4) społeczne cele ochrony: a) racjonalna gospodarka przestrzenną, hamowanie presji urbanizacyjnej, b) promowanie i rozwijanie funkcji zgodnych z uwarunkowaniami środowiska, w tym szczególnie turystyki, wypoczynku i edukacji

11.	Park Krajobrazowy Stawki	1732	Przyrów, Mstów, Janów	Ochrona specyficznej fizjonomii krajobrazu jako syntezy wartości przyrodniczych i kulturowych, a zwłaszcza zachowanie: 1) zróżnicowanej rzeźby terenu Wyżyny Częstochowskiej z elementami rzeźby krawędziowej i krasowej, w tym ostańcami skalnymi, jaskiniami, schroniskami skalnymi, lejami i źródłami; 2) szaty roślinnej, w tym specyficznego rozkładu przestrzennego zbiorowisk roślinnych oraz zbiorowisk muraw kserotermicznych; 3) bogactwa flory i fauny z gatunkami reliktowymi i endemicznymi; 4) walorów krajobrazowych, w tym elementów charakterystycznego krajobrazu kulturowego z ruinami warowni jurajskich oraz krajobrazu rolniczego; w celu popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju
12.	Park Krajobrazowy Lasy nad Górą Liswartą	38731	Blachownia, Starcza, Konopiska	Ochrona specyficznej fizjonomii krajobrazu dorzecza Liswarty jako syntezy wartości przyrodniczych i kulturowych, a zwłaszcza zachowanie: 1. właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, w szczególności siedlisk hydrogenicznych dorzecza Liswarty, w tym naturalnych cieków wodnych, starorzeczy oraz innych naturalnych i antropogenicznych zbiorników wodnych, torfowisk wysokich i przejściowych, trzęsawisk, obniżen dolinkowych, mszarów i źródeł; 2. szaty roślinnej, w tym charakterystycznego układu mozaiki leśno-łąkowo-polnej; 3. różnorodności flory i fauny; 4. walorów krajobrazowych, w tym elementów charakterystycznego krajobrazu kulturowego, z zabytkowymi układami przestrzennymi wsi, zespołami pałacowo-parkowymi, historycznymi elementami zagospodarowania przemysłowego, alejami, zadrzewieniami śródpolnymi i historycznym układem dróg; w celu popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju
REZERWATY PRZYRODY				
13.	Wielki Las	32,36	Przyrów	Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu typu olszowo-jesionowego z domieszką innych gatunków liściastych o cechach zespołu naturalnego
14.	Sokole Góry	222,92	Olsztyn	Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i społecznych obszaru leśnego o różnych typach lasów mieszanych i sosnowych porastających szczególnie wyróżniający się pięknem krajobrazu fragment Jury Krakowsko-Wieluńskiej z charakterystycznymi wychodniami skał wapiennych uformowanych i wyżłobionych erozją w fantastyczne kształty, jaskinie itp.
15.	Kaliszak	14,64	Janów	Rezerwat tworzy się w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych położonego w krajobrazie jurajskim fragmentu lasu mieszanego jodłowo-sosnowego z domieszką innych gatunków o cechach zespołu naturalnego
16.	Parkowe	234,13	Janów	Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych obszaru doliny rzeki Wiercicy wraz z fragmentami lasu o charakterze pierwotnym i licznymi wapiennymi tworami powierzchniowymi
17.	Borek	64,7	Koniecpol	Celem ochrony przyrody w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i społecznych kompleksu leśnego o urozmaiconych wielogatunkowych drzewostanach, posiadających cechy zespołów naturalnych. Obiekt spełnia, poza tym wybitną pod względem biologicznym rolę w krajobrazie będąc na znacznej przestrzeni jedynym w okolicy zadrzewieniem
18.	Ostrężnik	3,83	Janów	Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu bukowego pochodzenia naturalnego przy dawnym zameczysku
19.	Bukowa Kępa	52,84	Janów	Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych zbliżonych do naturalnych zbiorowisk lasów bukowych na podłożu wapiennym i lessowym
20.	Zielona Góra	19,36	Olsztyn	Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i społecznych obszaru leśnego, obejmującego wzgórze wapienne Jury Krakowsko-Wieluńskiej z różnymi typami lasów mieszanych z charakterystycznymi wychodniami skał wapiennych, uformowanych i wyżłobionych erozją w fantastyczne kształty, jaskinie itp.
UŻYTKI EKOLOGICZNE				

21.	Misiowa	3,36	Konieczpol	Zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych bagna, ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin
22.	Torfowisko	0,35	Konieczpol	Zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych torfowiska i zbiornika wodnego, ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin
23.	Jeziorko	2,5	Konopiska	Zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych torfowiska i zbiornika wodnego, ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin
24.	Dąbrowa	12,97	Lelów	Zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych torfowiska ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków
25.	Golizna	1,24	Mstów	Zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych ekosystemu muraw kserotermicznych ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin
26.	Góry Towarne	10,38	Olsztyn	Zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych kompleksu wzgórz krasowych z murawami naskalnymi i kserotermicznymi, ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin
27.	Zapadliska	3	Poczesna	Zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych torfowiska, ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin
28.	Zapadliska I	28,97	Poczesna	Zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych torfowiska, ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/>

Rysunek 29. Lokalizacja form ochrony przyrody znajdujących się na terenie powiatu częstochowskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://geoserwis.gdos.gov.pl> (dostęp 30.01.2024 r.)

Pomniki przyrody

Na terenie powiatu częstochowskiego zgodnie z informacją pozyskaną z CRFOP znajduje się 65 pomników przyrody, z czego 20 to wieloobiektywne pomniki przyrody. Szczegółowe zestawienie zawiera poniższa tabela.

Tabela 66. Pomniki przyrody zlokalizowane na terenie powiatu częstochowskiego wg CRFOP

L.p.	Typ pomnika przyrody	Rodzaj pomnika przyrody	Data ustanowienia	Opis pomnika przyrody	Podstawa prawna
1.	jednoobiektowy	drzewo	30.12.1994	Buk pospolity (Buk zwyczajny) - <i>Fagus sylvatica</i>	Rozporządzenie Nr 23/94 Wojewody Częstochowskiego z dnia 30 grudnia 1994 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody
2.	jednoobiektowy	drzewo	30.12.1994	"Dąb Stary" Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	
3.	jednoobiektowy	drzewo	30.12.1994	Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	
4.	jednoobiektowy	drzewo	30.12.1994	Klon jawor (Jawor) - <i>Acer pseudoplatanus</i>	
5.	wieloobiektowy	grupa drzew	17.11.2004	7 szt. Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i> 1 szt. Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	ROZPORZĄDZENIE Nr 75/2004 WOJEWODY ŚLĄSKIEGO z dnia 21 października 2004 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody - grupy wielogatunkowej ośmiu drzew w miejscowości Ulesie, gminie Dąbrowa Zielona w powiecie częstochowskim
6.	jednoobiektowy	drzewo	20.07.2004	Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	ROZPORZĄDZENIE Nr 29/2004 WOJEWODY ŚLĄSKIEGO z dnia 23 czerwca 2004 r. w sprawie wprowadzenia ochrony indywidualnej w drodze uznania za pomnik przyrody żywej - drzewa gatunku lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i> Miller) zlokalizowanego przy Kościele Parafii
7.	wieloobiektowy	grupa drzew	20.07.2004	2 szt. Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	ROZPORZĄDZENIE Nr 28/2004 WOJEWODY ŚLĄSKIEGO z dnia 23 czerwca 2004 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody - grupy jednogatunkowej dwóch drzew gatunku lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i> Miller) rosnących w miejscowości Soborzyce, gminie Dąbrowa Zielona
8.	jednoobiektowy	drzewo	30.12.1994	Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	Rozporządzenie Nr 23/94 Wojewody Częstochowskiego z dnia 30 grudnia 1994 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody
9.	jednoobiektowy	drzewo	30.12.1994	Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	
10.	jednoobiektowy	drzewo	30.12.1994	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	
11.	jednoobiektowy	drzewo	30.12.1994	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	
12.	jednoobiektowy	drzewo	30.12.1994	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	
13.	jednoobiektowy	drzewo	30.12.1994	Klon pospolity (Klon zwyczajny) - <i>Acer platanoides</i>	
14.	jednoobiektowy	drzewo	30.12.1994	Sosna zwyczajna (Sosna pospolita) - <i>Pinus sylvestris</i>	
15.	jednoobiektowy	drzewo	30.12.1994	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	
16.	wieloobiektowy	grupa drzew	30.12.1994	3 szt. Sosna żółta - <i>Pinus ponderosa</i>	
17.	jednoobiektowy	drzewo	30.12.1994	Grusza pospolita - <i>Pyrus communis</i>	
18.	wieloobiektowy	grupa drzew	30.12.1994	2 szt. Buk pospolity (Buk zwyczajny) - <i>Fagus sylvatica</i>	
19.	jednoobiektowy	drzewo	30.12.1994	Buk pospolity (Buk zwyczajny) - <i>Fagus sylvatica</i>	
20.	jednoobiektowy	drzewo	30.12.1994	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	
21.	jednoobiektowy	drzewo	17.12.1998	Klon jawor (Jawor) - <i>Acer pseudoplatanus</i>	Rozporządzenie nr 24/98 Wojewody Częstochowskiego z dnia 17.12.1998r. o uznaniu za pomnik przyrody
22.	jednoobiektowy	skała	30.04.2002	"Brama Twardowskiego" skała wapienna	ROZPORZĄDZENIE Nr 15/2002 WOJEWODY ŚLĄSKIEGO z dnia 28 marca 2002 r. w sprawie wprowadzenia ochrony indywidualnej w drodze pomnika

					przyrody nieożywionej - skały wapiennej pod nazwą "Brama Twardowskiego"
23.	wieloo obiektowy	grupa drzew	02.04.2005	"Dęby nad Wiercią" 10 szt. Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Uchwała Nr 181/XXXI/2005 Rady Gminy Janów z dnia 8 lutego 2005 roku w sprawie uznania alei za pomnik przyrody.
24.	jedno obiektowy	drzewo	06.03.2004	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	ROZPORZĄDZENIE Nr 4/2004 WOJEWODY ŚLĄSKIEGO z dnia 10 lutego 2004 r. w sprawie wprowadzenia ochrony indywidualnej w drodze uznania za pomnik przyrody żywej - drzewa gatunku dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i> L.) rosnącego w miejscowości Nieznanice, w gminie Kłomnice
25.	wieloo obiektowy	grupa drzew	13.09.2007	2 szt. Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	UCHWAŁA Nr 56/VIII/07 Rady Gminy Kłomnice z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody - drzewa gatunku dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) rosnącego na terenie gminy Kłomnice
26.	jedno obiektowy	drzewo	01.01.1977	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	-
27.	jedno obiektowy	drzewo	30.12.1994	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Rozporządzenie Nr 23/94 Wojewody Częstochowskiego z dnia 30 grudnia 1994 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody
28.	wieloo obiektowy	grupa drzew	30.12.1994	2 szt. Modrzew europejski - <i>Larix decidua</i> 1 szt. Świerk pospolity - <i>Picea abies</i> 1 szt. Sosna zwyczajna (Sosna pospolita) - <i>Pinus sylvestris</i>	
29.	wieloo obiektowy	aleja	30.12.1994	"Aleja lipowa" 9 szt. Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	
30.	wieloo obiektowy	grupa drzew	30.12.1994	2 szt. Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i> 1 szt. Wiąz szypułkowy - <i>Ulmus laevis</i> (<i>Ulmus pedunculata</i> , <i>Ulmus effusa</i>)	
31.	jedno obiektowy	drzewo	30.12.1994	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Decyzja nr RL-VII-7140/23/81 o uznaniu za pomnik przyrody Wojewody Katowickiego z dnia 17.09.1981r.
32.	jedno obiektowy	drzewo	30.12.1994	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	
33.	wieloo obiektowy	grupa drzew	30.12.1994	2 szt. Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	Rozporządzenie Nr 23/94 Wojewody Częstochowskiego z dnia 30 grudnia 1994 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody
34.	jedno obiektowy	drzewo	30.12.1994	Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	
35.	jedno obiektowy	drzewo	30.12.1994	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	
36.	jedno obiektowy	drzewo	30.12.1994	Klon pospolity (Klon zwyczajny) - <i>Acer platanoides</i>	
37.	jedno obiektowy	drzewo	30.12.1994	Jesion wyniosły - <i>Fraxinus excelsior</i>	
38.	wieloo obiektowy	grupa drzew	30.12.1994	1 szt. Wiąz pospolity (Wiąz polny) - <i>Ulmus minor</i> 1 szt. Miłorząb dwukłapowy (Miłorząb chiński, Miłorząb dwudzielnny) - <i>Ginkgo biloba</i> 1 szt. Tulipanowiec amerykański - <i>Liriodendron tulipifera</i> 1 szt. Platan klonolistny - <i>Platanus xacerifolia</i> (<i>Platanus xhispanica</i>)	
39.	jedno obiektowy	krzew	30.12.1994	-	
40.	jedno obiektowy	skała	27.03.2004	"Skała Miłości"	ROZPORZĄDZENIE Nr 5/2004 WOJEWODY ŚLĄSKIEGO z dnia 25 lutego 2004 r. w sprawie wprowadzenia ochrony indywidualnej w drodze uznania za pomnik przyrody żywej, grupy jednogatunkowej - 3 drzew gatunku cis

41.	wieloobiektowy	grupa drzew	27.03.2004	3 szt. Cis pospolity - <i>Taxus baccata</i>	pospolity (<i>Taxus baccata</i>) rosnących w miejscowości Mstów, gminie Mstów w powiecie częstochowskim
42.	wieloobiektowy	aleja	09.02.2008	"Aleja lip drobnolistnych w Łochyni" 97 szt. Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	UCHWAŁA Nr 98/IX/2007 Rady Gminy Mykanów z dnia 29 listopada 2007 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody zlokalizowanych na terenie gminy Mykanów
43.	wieloobiektowy	aleja	09.02.2008	"Aleja lip szerokolistnych w Borownie" 39 szt. Lipa szerokolistna - <i>Tilia platyphyllos</i> 14 szt. Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i> 3 szt. Klon pospolity (Klon zwyczajny) - <i>Acer platanoides</i> 2 szt. Robinia akacjowa (Robinia biała, Grochodrzew) - <i>Robinia pseudoacacia</i>	
44.	wieloobiektowy	aleja	09.02.2008	"Aleja lip drobnolistnych w Borownie" 96 szt. Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i> 32 szt. Lipa szerokolistna - <i>Tilia platyphyllos</i> 2 szt. Klon pospolity (Klon zwyczajny) - <i>Acer platanoides</i> 3 szt. Robinia akacjowa (Robinia biała, Grochodrzew) - <i>Robinia pseudoacacia</i> 1 szt. Jesion wyniosły - <i>Fraxinus excelsior</i>	
45.	wieloobiektowy	grupa drzew	07.08.1961	6 szt. Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i> 6 szt. Lipa szerokolistna - <i>Tilia platyphyllos</i>	Decyzja Nr 212 z 07.08.1961 r. PWRN w Katowicach
46.	wieloobiektowy	grupa drzew	07.08.1961	1 szt. Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i> 1 szt. Lipa szerokolistna - <i>Tilia platyphyllos</i>	
47.	jednoobiektyowy	drzewo	12.08.1980	Sosna zwyczajna (Sosna pospolita) - <i>Pinus sylvestris</i>	Decyzja Nr 1/80 z 12.08.1980 r. UW w Częstochowie
48.	jednoobiektyowy	drzewo	12.08.1980	Cis pospolity - <i>Taxus baccata</i>	Decyzja Nr 10/80 z 12.08.1980 r. UW w Częstochowie
49.	jednoobiektyowy	drzewo	10.12.1987	Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	Decyzja Nr 3/80 z 10.12.1987 r. UW w Częstochowie
50.	jednoobiektyowy	krzew	30.03.1988	Kłokoczka południowa	Decyzja Nr 1/88 z 30.03.1988 r. UW w Częstochowie
51.	jednoobiektyowy	krzew	30.03.1988	Kłokoczka południowa	Decyzja Nr 2/88 z 30.03.1988 r. UW w Częstochowie
52.	wieloobiektowy	grupa drzew	30.03.1988	4 szt. Morwa biała - <i>Morus alba</i>	Decyzja Nr 5/88 z 30.03.1988 r. UW w Częstochowie
53.	jednoobiektyowy	drzewo	30.03.1988	Lipa szerokolistna - <i>Tilia platyphyllos</i>	Decyzja Nr 6/88 z 30.03.1988 r. UW w Częstochowie
54.	wieloobiektowy	grupa drzew	30.03.1988	1 szt. Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i> 5 szt. Lipa szerokolistna - <i>Tilia platyphyllos</i>	Decyzja Nr 7/88 z 30.03.1988 r. UW w Częstochowie
55.	wieloobiektowy	grupa drzew	30.03.1988	4 szt. Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Decyzja Nr 8/88 z 30.03.1988 r. UW w Częstochowie
56.	jednoobiektyowy	drzewo	30.03.1988	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Decyzja Nr 9/88 z 30.03.1988 r. UW w Częstochowie
57.	jednoobiektyowy	drzewo	17.12.1998	Klon pospolity (Klon zwyczajny) - <i>Acer platanoides</i>	Rozporządzenie nr 24/98 Wojewody Częstochowskiego z dnia 17.12.1998r. o uznaniu za pomnik przyrody
58.	jednoobiektyowy	drzewo	17.12.1998	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Rozporządzenie nr 24/98 Wojewody Częstochowskiego z dnia 17.12.1998r. o uznaniu za pomnik przyrody

59.	jednoobiektywny	drzewo	03.08.2004	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	ROZPORZĄDZENIE Nr 39/2004 WOJEWODY ŚLĄSKIEGO z dnia 8 lipca 2004 r. w sprawie wprowadzenia ochrony indywidualnej w drodze uznania za pomnik przyrody żywej - drzewa gatunku dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i> L.) zlokalizowanego na terenie Klasztoru Sióstr Dominikanek w miejscowości Aleksandrówka, gminie Przyrów w powiecie częstochowskim
60.	jednoobiektywny	drzewo	04.02.2005	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	UCHWAŁA Nr 82/XV/04 Rady Gminy w Przyrówie z dnia 30 listopada 2004 r. w sprawie: wprowadzenia ochrony indywidualnej w drodze uznania za pomnik przyrody żywej - drzewa dąb szypułkowy zlokalizowanego na działce nr 192/9 w Sierakowie gm. Przyrów, pow. Częstochowski
61.	jednoobiektywny	drzewo	19.01.2016	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Uchwała NR99/XIV/15 Rady Gminy Janów z dnia 29 grudnia 2015 r.
62.	jednoobiektywny	drzewo	28.09.2015	Wiąz górski - <i>Ulmus glabra</i> (<i>Ulmus montana</i> , <i>Ulmus scabra</i>)	Uchwała nr 73/XIII/2015 Rady Gminy Konopiska z dnia 4 września 2015r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody ożywionej
63.	jednoobiektywny	drzewo	28.09.2015	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	
64.	jednoobiektywny	drzewo	07.08.2015	Klon pospolity (Klon zwyczajny) - <i>Acer platanoides</i>	Uchwała Nr IX/90/2015 Rady Gminy Lelów z dnia 16 lipca 2015 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody
65.	jednoobiektywny	drzewo	11.10.2017	"Drzewo Bosego Pielgrzyma" 1 szt. Kasztanowiec zwyczajny (Kasztanowiec biały) - <i>Aesculus hippocastanum</i>	Uchwała Nr 271/XXXIX/2017 Rady Gminy Konopiska z dnia 19 września 2017 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody ożywionej

Źródło: <http://www.gdos.gov.pl/formy-ochrony-przyrody> (dostęp 30.01.2024 r.)

4.9.1.3. Korytarze ekologiczne

Korytarz ekologiczny (migracyjny) to „obszar umożliwiający migrację roślin, zwierząt lub grzybów”. W ekologii krajobrazu ujmuje się go najczęściej jako relatywnie wąski pas terenu, który różni się od otaczającego go tła i stanowi łączność pomiędzy podobnymi ekosystemami.²

Na obszarze 9 gmin powiatu częstochowskiego znajdują się korytarze ekologiczne:

Gmina Blachownia

Przez północno-zachodnią część gminy Blachownia przebiega korytarz o nazwie „Bory Stobrawskie - Dolina Górnej Warty (GKPdC-12A)”. W części południowo-zachodniej przebiega korytarz o nazwie „Bory Stobrawskie (GKPdC-12)”. Obejmują one zasięgiem kompleksy leśne położone na północy, zachodzie i południu gminy.

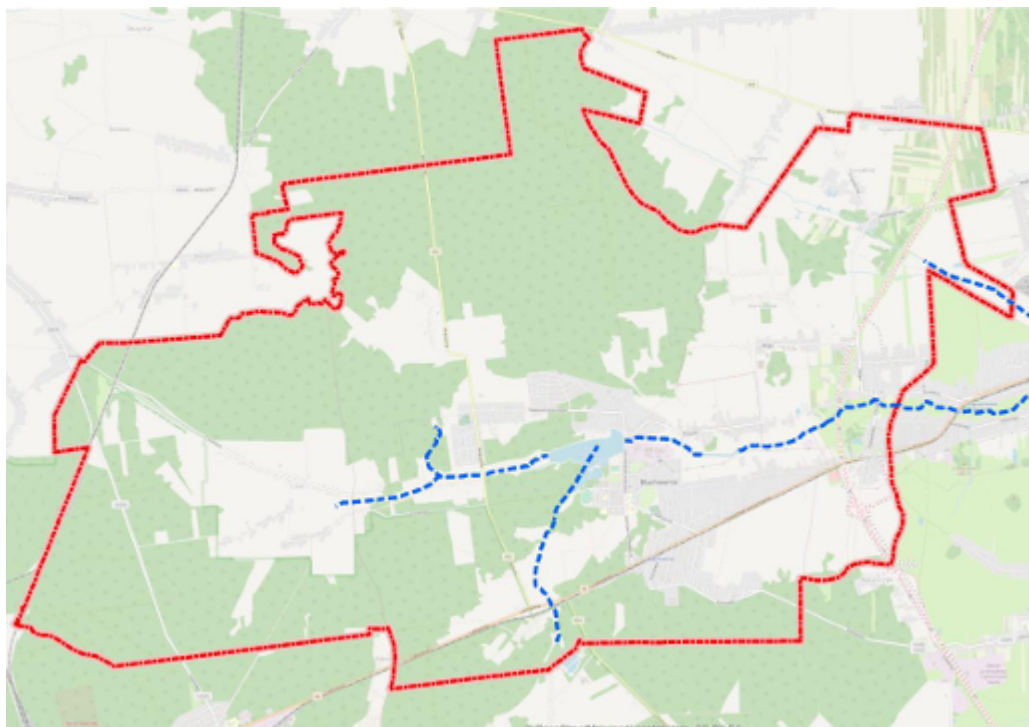
Część gminy znajduje się w zasięgu istotnych korytarzy migracji:

- kompleksy leśne położone w północnej, południowej oraz zachodniej części gminy znajdują się w zasięgu wyznaczonego obszaru węzłowego ssaków kopytnych i drapieżnych o nazwie „Lasy nad Górną Liswartą”,
- przez północno-zachodnią część gminy przebiega korytarz spójności obszarów chronionych o statusie krajowym „Wręczyca”,
- w południowo-wschodniej części gminy przebiega korytarz spójności obszarów chronionych w randze międzynarodowej o nazwie „Częstochowski”,
- za zachodnią granicą przebiega regionalny korytarz migracji ptaków „Dolina Warty – Lasy Lublinieckie”.

Zgodnie z danymi przedstawionymi w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+, na obszarze gminy Blachownia zostały wyznaczone korytarze ekologiczne dla ichtiofauny. Korytarze te zostały wyznaczone w oparciu o historyczne szlaki migracji ryb wędrownych dwuśrodowiskowych – diadromicznych oraz wędrownych ryb jednośrodowiskowych – potamodromicznych, przy założeniu, że wyznaczony korytarz w przyszłości powinien zapewnić możliwość przemieszczania się wszystkim rodzimym organizmom, zarówno tym aktualnie występującym, jak i tym przewidzianym do restytucji. Zgodnie z planem zagospodarowania województwa śląskiego na terenie gminy Blachownia wyróżnia się obszar rdzeniowy korytarza ekologicznego dla ryb, zapewniający warunki niezbędne do przetrwania cennych gatunków ryb, a zwłaszcza komunikację

² Opracowanie ekofizjograficzne dla Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego

ekologiczną w obrębie ostoi oraz miejsca potrzebne do odbycia tarła, a także rozwoju i wzrostu wszystkich stadiów wiekowych tych gatunków.

Rysunek 30. Przebieg korytarzy ichtologicznych na terenie gminy Blachownia

Źródło: Prognoza oddziaływania na środowisko aktualizacji Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Blachownia

Gmina Dąbrowa Zielona

W projektowanej Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET-Polska, obszar gminy położony jest w zasięgu Koniecpolskiego Korytarza Ekologicznego (54K) o znaczeniu krajowym łączącego obszar węzłowy 30M - Jury Krakowsko-Częstochowskiej o randze międzynarodowej oraz korytarzami o randze krajowej: 55k Górnej Pilicy i 52k Częstochowskim Warty.

Główne elementy struktury ekologicznej przestrzeni przyrodniczej na terenie gminy oraz w jej bezpośrednim sąsiedztwie stanowią:

- wyspa ekologiczna Radomszczańsko-Koniecpolska o znaczeniu ponadregionalnym obejmująca duże kompleksy łąk w otoczeniu Kanału Lodowego i jego dopływów oraz duże kompleksy leśne w centralnej (wschodniej), północno-zachodniej i północno-wschodniej części gminy,
- korytarz ekologiczny Stawki o znaczeniu regionalnym, związany z kompleksem leśnym Stawki objętym ochroną jako Park Krajobrazowy „Stawki” oraz doliną rzeki Wiercicy wraz z kompleksem lasów w południowo-zachodniej części gminy.

Gmina Janów

Obszarami o wysokich walorach przyrodniczych, koncentrującymi bioróżnorodność gminy są doliny mniejszych cieków, stanowiące lokalne korytarze ekologiczne oraz kompleksy leśne łączące obszary o największym potencjale bioróżnorodności. Głównym korytarzem ekologicznym gminy jest dolina rzeki Wiercicy łącząca tereny o największych walorach przyrodniczych z terenami osadnictwa i terenami wiejskimi.

Korytarze ekologiczne dla dużych ssaków drapieżnych w obszarze gminy Janów:

- D/JURA-N - korytarz łączący lasy położone w południowej części Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd” i województwem małopolskim z położoną na północy województwa doliną Warty. Korytarz kieruje się ku północy omijając od wschodu Podzamcze, a następnie Żerkowice i dociera do lasów otaczających Podlesice, Mirów i Potok Złoty. Stąd kieruje się zwartym pasem lasu do Parku krajobrazowego „Stawki”, przecina dolinę potoku Wiercica pomiędzy Knieją a Smykowem i osiąga dolinę Warty koło miejscowości Garnek. Dotyczy gmin: Kłomnice, Dąbrowa Zielona, Przyrów, Żarki, Niegowa, Janów, Włodowice, Kroczyce, Ogrodzieniec, Zawiercie.

Korytarze migracyjne dla ssaków kopytnych w obszarze gminy Janów:

- K/LZ-LO/1 - korytarz łączy Lasy Olsztyńskie z Lasami Złotopotockimi. Biegnie na południe od Złotego Potoku zwartymi kompleksami leśnymi, omija od północy i południa Suliszowice i dochodzi do Sokolich Gór pomiędzy Biskupicami i Zrębicami. Dotyczy gmin: Janów, Olsztyn, Żarki,

- K/LZ-LO/2 - korytarz łączy Lasy Olsztyńskie z Lasami Złotopotockimi. Biegnie on na południe od Złotego Potoku zwartym kompleksem leśnym, omija od północy i południa Suliszowice i dochodzi do Sokolich Gór pomiędzy Biskupicami i Zrębicami. Dotyczy gmin: Janów, Olsztyn, Żarki,
- K/PILICA-N - korytarz ten biegnie wzdłuż granicy województwa śląskiego i świętokrzyskiego, łączy lasy w okolicach Szczekocin z kompleksami leśnymi koło Włoszczowej. Wykorzystuje rozległe lasy położone wzdłuż doliny Pilicy od Szczekocin po Koniecpol, który omija od wschodu. Tu rozdzwaja się docierając do granicy województwa doliną Pilicy oraz lasami w okolicy Zarogu i Wincentowa. Dotyczy gmin: Szczekociny, Lelów, Koniecpol, Janów.

Gmina Kamienica Polska

W obrębie gminy Kamienica Polska wyznaczone zostały korytarze ekologiczne dla ryb, nietoperzy, ptaków i ssaków oraz korytarze spójności.

Na obszarze gminy Kamienica Polska wyodrębniono korytarze terenów otwartych, położonych głównie wzdłuż rzek, potoków i cieków, obejmujące również tereny rolnicze, enklawy leśne i zielen śródpolną. Korytarze te wraz z kompleksami leśnymi stworzą system terenów cennych przyrodniczo o ciągłości przestrzennej i funkcjonalnej.

Gmina Kłomnice

W granicach gminy Kłomnice przebiegają projektowane korytarze ekologiczne:

- krajowej sieci korytarzy ekologicznych dla dużych ssaków lądowych (na południe od drogi Chmielarze - Garnek oraz tereny leśne i łąkowe położone na południe od Garnka),
- regionalnej sieci korytarzy ekologicznych dla województwa śląskiego:
 - ssaki kopytne: "K/LO-N" (dolina Warty po stronie wschodniej i południowej, z fragmentem newralgicznym) i "K/LZ-N" (tereny leśne w południowo-wschodniej części gminy),
 - ssaki drapieżne "D/JURA-N" (dolina Warty po stronie wschodniej z fragmentem newralgicznym)
 - ptaki "Dolina górnej Warty" (dolina Warty, we wschodniej i południowej części gminy oraz od strony północno-wschodniej).

Gmina Konopiska

Na terenie gminy występują korytarze ekologiczne o znaczeniu lokalnym obejmujące doliny rzek Konopki i Rększowiczanki. Na terenie gminy znajdują się korytarze migracji zwierząt kopytnych i drapieżnych oraz korytarze spójności terenów chronionych.

Gmina Kruszyna

Na terenie gminy zlokalizowany jest korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym – „Korytarz Częstochowski Warty” obejmujący dolinę rzeki Warty wraz z kompleksami leśnymi występującymi w jej otoczeniu oraz dolinę rzeki Strugi. Korytarz ten został wyznaczony w ramach krajowej sieci ekologicznej ECONET – Polska.

Gmina Mykanów

Sieć powiązań i korytarzy ekologicznych na terenie gminy tworzą m.in.:

- korytarz ekologiczny „Bory Stobrawskie - Dolina Górnej Warty",
- korytarz ekologiczny „Załęczański Łuk Warty - Lasy Przedborskie",
- międzynarodowy korytarz spójności obszarów chronionych „Kocinka",
- korytarz migracji ssaków kopytnych „Lasy Nadwarciańskie" z obszarem węzłowym,
- korytarz migracji ssaków drapieżnych „D/LGL- N",
- regionalny korytarz migracji ptaków „Dolina górnej Warty".

Korytarze ekologiczne „Bory Stobrawskie - Dolina Górnej Warty" GKPdC-12A oraz „Załęczański Łuk Warty - Lasy Przedborskie" GKPdC-12A należą do korytarza głównego KPdC – „Południowo-Centralnego”, który łączy Roztocze z Lasami Janowskimi, Puszcą Sandomierską i Świętokrzyską, Przedborskim Parkiem Krajobrazowym, Załęczańskim Parkiem Krajobrazowym, schodzi do Lasów Lublinieckich i Borów Stobrawskich, sięgając do Lasów Milickich, Doliny Baryczy i Borów Dolnośląskich.

Korytarz migracji ssaków kopytnych wraz z obszarem węzłowym „Lasy Nadwarciańskie” tworzą rozległe kompleksy leśne graniczące od wschodu z miejscowością Złoty Potok (gmina Janów, powiat częstochowski) ciągnące się wzdłuż doliny Warty. Występują tu jelenie i sany oraz dziki. Obserwowane są także łosie.

Korytarz migracji ssaków drapieżnych „K/LGL-N” łączy Lasy nad górną Listwarą z Lasami Nadwarciańskimi. Newralgicznymi fragmentami korytarza są odcinki pomiędzy Kłobuckiem, a Waleczowem oraz między Zawadami, a Władysławowem.

Głównymi zagrożeniami są:

- intensyfikacja ruchu na drodze Kłobuck – Waleńczuk,
- ruch na liniach kolejowych,
- rozwój zabudowy,
- regulacja rzek Listwary i Białej Okrzy oraz zabiegi hydrotechniczne.

Korytarz ornitologiczny „Dolina Górnej Warty” w pierwszej kolejności obejmuje trasy migracji ptaków wodno-błotnych zlatujących się nad Zbiornik Poraj.

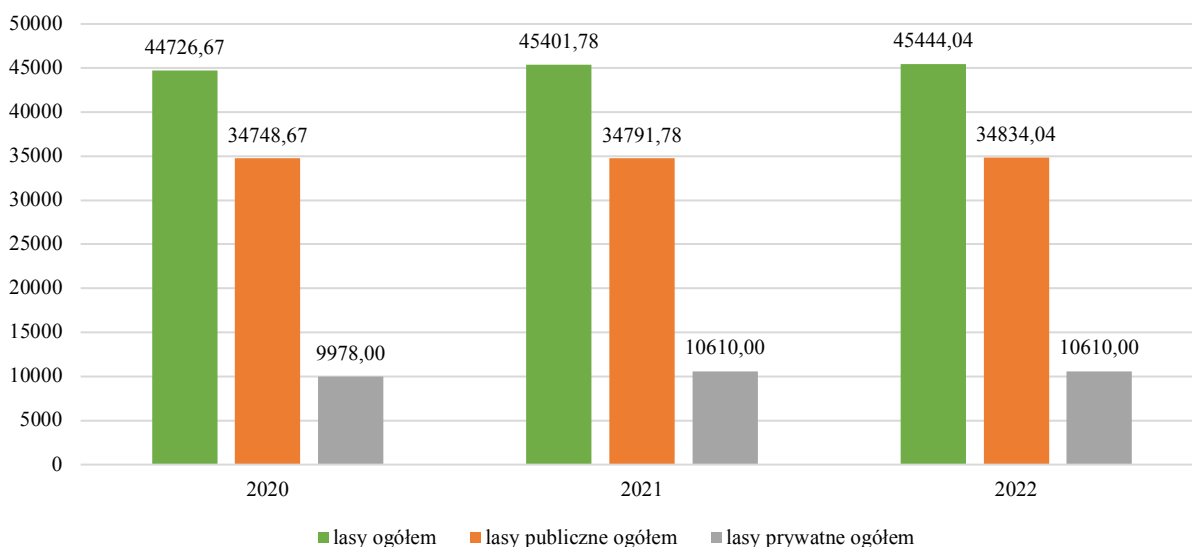
Gmina Poczesna

Podstawowy ruszt korytarzy ekologicznych tworzy we wschodniej części gminy dolina Warty – korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym, przebiegający w kierunku północ-południe wraz z bocznym korytarzem spójności obszarów chronionych tj. obszaru Natura 2000 Poczesna koło Częstochowy PLH 240030 o kierunku zachód-wschód. Układ dolin rzek i cieków (wraz z towarzyszącymi im obniżeniami) - tworzy lokalny system korytarzy ekologicznych gminy, wyróżniający się walorami krajobrazowymi, dużymi zasobami wód podziemnych i powierzchniowych, oraz różnorodnością florystyczną i faunistyczną, jak również istotną rolę klimatyczną na obszarze gminy. Różne komponenty środowiska naturalnego tworzą tu ekosystemy, przekraczające granice gminy i wiążące sąsiednie rejony. Prawidłowe działanie korytarzy ekologicznych, ściśle powiązane z ich „otwartym” (niezabudowanym) charakterem, odgrywa istotną rolę we właściwym funkcjonowaniu środowiska gminy.

4.9.1.4. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Ogólna powierzchnia lasów (wg danych GUS na koniec 2022 roku) na terenie powiatu częstochowskiego wynosi 45 444,04 ha, w tym:

- lasy publiczne ogółem: 34 834,04 ha,
 - lasy publiczne Skarbu Państwa: 34 273,47 ha,
 - lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych: 32 950,79 ha,
 - lasy publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP: 225,68 ha,
 - lasy publiczne gminne: 560,57 ha,
- lasy prywatne ogółem: 10 610,00 ha.

Rysunek 31. Powierzchnie lasów (ha) znajdujących się na terenie powiatu częstochowskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, GUS, 2024

Gospodarkę leśną na obszarze powiatu częstochowskiego prowadzi Nadleśnictwo Gidle, Nadleśnictwo Herby, Nadleśnictwo Kłobuck, Nadleśnictwo Koniecpol, Nadleśnictwo Złoty Potok oraz właściciele lasów.

Nadleśnictwo Gidle

Powierzchnia lasów na terenie powiatu częstochowskiego należących do Nadleśnictwa Gidle wynosi 7599,2 ha, natomiast powierzchnia lasów prywatnych wynosi 2711,24 ha.

Na terenie Nadleśnictwa Gidle przeważają siedliska boru świeżego, w których dominującym gatunkiem jest sosna. Wśród występujących typów siedliskowych lasu na terenie Nadleśnictwa Gidle można wymienić:

- bór świeży,
- bór mieszany świeży,
- bór mieszany wilgotny,

- bór wilgotny,
- las mieszany świeży,
- las mieszany wilgotny,
- las wilgotny,
- ols,
- ols jesionowy.

Aktualnie obowiązującym Planem Urządzania Lasu jest Plan Urządzania Lasu 2018-2027 (od 01.01.2018 do 31.12.2027).

Nadleśnictwo Gidle w latach 2020-2023 zrealizowało 116 działań edukacyjnych oraz promocyjnych. Działania te obejmowały szkolenia, warsztaty, kampanie edukacyjne, a także akcje promujące zrównoważone gospodarowanie lasem. Działania miały na celu podniesienie świadomości społeczeństwa na temat ochrony lasu i ekologii.

W latach 2022-2023 były realizowane działania w zakresie zwalczania kłusownictwa. Akcja „Wieniec 23” – wspólne działania straży leśnej wraz ze służbą leśną. Ponadto Straż Leśna w ramach codziennych patroli podejmuje działania w zakresie zwalczania wszelkich aspektów szkodnictwa leśnego, w tym kłusownictwa.

Nadleśnictwo Herby

Powierzchnia lasów administrowanych przez PGL LP Nadleśnictwa Herby wynosi 5 368,2391 ha. Rodzaj lasów według typów siedliskowych lasów:

- bory (So, Brz, Św),
- bory mieszane (So, Brz, Md, Db, Bk),
- bory mieszane (So, Bk, Md, Db),
- lasy (Db, Bk, Md, Jw.).

Nadleśnictwo Herby posiada plan urządzania lasu na okres od 01.01.2017 r. do 31.12.2026 r. Uproszczone plany urządzania lasu dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa na okres od 01.01.2019 r. do 31.12.2028 r. zostały sporządzone dla obrębów ewidencyjnych: Łojki, Gorzelnia, Wygoda, Wałaszczki, Błaszczki, Hutki, Rększowice, Jamki, Konopiska, Gać, Trzepizury, Konradów, Cisie, Korzonek, Brzózka, Wyrazów, Ostrowy, Błachownia, Łaziec, Aleksandria I, Aleksandria II, Wąsosz, Malice.

Prace zalesieniowe przeprowadzone przez Nadleśnictwo w latach 2022-2023 obejmowały powierzchnię 4,11 ha. Odnowienia obejmowały powierzchnię 145,83 ha, ilość sadzonek 627,55 tys. sztuk, w tym 37,69 ha odnowień naturalnych.

W ramach akcji edukacyjnych organizowano zajęcia terenowe i wycieczki z przewodnikiem, zajęcia w izbie leśnej nadleśnictwa, spotkania z leśnikiem w szkołach, spotkania edukacyjne poza szkołą (Domy Kultury, Urzędy Gmin itp.), konkursy leśne (np. konkurs „Mój las”, akcje i imprezy okolicznościowe, festyny, targi).

Straż Leśna w latach 2022-2023 przeprowadziła szereg akcji prewencyjnych z zakresu szkodnictwa leśnego, m.in. akcja Majówka, Przeciwpożarowa wiosna i lato, Bezpieczny weekend, akcje: Grzybiarz, Stroisz, Choinka, Wieniec.

W okresie 2022-2023 Nadleśnictwo uznało odnowienia naturalne – sukcesy na gruntach porolnych na powierzchni 4,11 ha.

Nadleśnictwo Kłobuck

Powierzchnia lasów administrowanych przez PGL LP Nadleśnictwa Kłobuck wynosi 929,6402 ha, natomiast powierzchnia lasów prywatnych objętych UPUL leżących na terenie PGL LP Nadleśnictwa Kłobuck wynosi 329,00 ha.

Zgodnie z Planem Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Kłobuck obowiązującym od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2028 r. na terenie Nadleśnictwa występują następujące typy siedliskowe lasów:

- bór świeży,
- bór mieszany świeży,
- bór mieszany wilgotny,
- las mieszany świeży,
- las mieszany wilgotny,
- las mieszany bagienny,
- las świeży,
- las wilgotny,
- oles,
- oles jesionowy,
- las łęgowy.

W latach 2022-2023 na terenie powiatu częstochowskiego Nadleśnictwo Kłobuck wykonało prace odnowieniowe na łącznej powierzchni 2,95 ha.

Tabela 67. Zestawienie odnowień wykonanych przez Nadleśnictwo Kłobuck

Gatunek	Powierzchnia odnowienia [ha]	Ilość sadzonek [tys. szt.]
dąb szypułkowy	2,51	16,70
jodła	0,19	0,84
olsza czarna	0,25	1,50
Suma	2,95	19,04

Źródło: pismo Nadleśnictwo Kłobuck z dnia 28.03.2024 r. znak: ZG.0172.13.2024

W latach 2020-2023 Nadleśnictwo Kłobuck zrealizowało następujące zadania edukacyjne oraz promocyjne:

- naprawiono zniszczone, wymieniono oraz zamontowano nowe tablice edukacyjne na istniejących ścieżkach edukacji leśnej,
- organizowano cyklicznie zajęcia pn. „Spizarnie zwierząt” – przygotowanie zwierząt i ptaków do zimy, były to zajęcia terenowe dla szkół i przedszkoli,
- zorganizowano konkurs plastyczny dla dzieci pt. „Jesień w lesie”,
- organizowano cyklicznie akcje #sadziMy, „Święto drzewa” – przekazanie sadzonek drzew i udział w zajęciach organizowanych na terenie szkół i przedszkoli,
- zorganizowano poprzez media społecznościowe zabawy terenowej pn. „Poznaj swoje leśne okolice”,
- współorganizowano wraz ze Stowarzyszeniem biegów leśnych akcje pt.: „Bieg leśny”, „Wilczym tropem”,
- organizowano otwarte konkursy fotograficzne pt. „Wiosna”, „Lato”, „Jesień”, „Zima”,
- propagowano podstawy proekologiczne biorąc udział w akcjach #sprzątaMy, „Dbaj o środowisko, czysty las nie zaśmiecaj”,
- prowadzono warsztaty dla opiekunów i nauczycieli przy udziale członków LOP,
- organizowano zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży na terenie nadleśnictwa,
- współpracowano z lokalnymi kołami LOP.

Nadleśnictwo Koniecpol

Powierzchnia lasów w zarządanie Nadleśnictwa wynosi 4 532,20 ha. Powierzchnia lasów w zarządzie LP według gmin:

- gmina Janów – 242,55 ha,
- Koniecpol Miasto – 922,42 ha,
- Koniecpol ob. wiej. – 1091,02 ha,
- gmina Lelów – 2276,21 ha.

Powierzchnia lasów prywatnych na terenie powiatu częstochowskiego nadzorowanych przez Nadleśnictwo Koniecpol wynosi 2104 ha.

Na terenie powiatu częstochowskiego w zasięgu działania Nadleśnictwa Koniecpol najpopularniejszymi są siedliska borowe nizinne. Na terenach żyznych i wilgotnych rosną lasy i lasy mieszane. Największą powierzchnię zajmuje sosna (84,6%), olcha (9,61%), brzoza (2,21%), dąb (2,14%). Na pozostałe 1,4% składają się następujące gatunki: modrzew, świerk, jodła, buk, dąb czerwony, jesion, grab, osika oraz lipa.

Nadleśnictwo Koniecpol posiada Plan Urządzania Lasu na lata 2015-2024. Uproszczone plany urządzania lasu dla lasów na okres od 01.01.2017 r. do 31.12.2026 r. zostały sporządzone dla obrębów ewidencyjnych: Lelów, Staromieście, Gródek, Zbyczyce, Paulinów, Nakło, Turzyn, Melchów, Celiny, Lgota Błotna, Podlesie, Konstantynów, Lgota Gawronna, Biała Wielka, Drochlin, Skrajniwa, Ślężany. Ponadto uproszczone plany urządzania lasów na okres od 01.01.2020 r. do 31.12.2029 r. zostały sporządzone dla obrębów: Koniecpol, Michałów, Dąbrowa, Koniecpol Stary, Kuźnica Grodziska, Kuźnica Wąsowska, Luborczy, Łabędź, Łysaków, Łysiny, Oblasy, Okołowice, Piaski, Radoszewnica, Rudniki, Rudniki Kolonia, Teodorów, Teresów, Wąsosz, Wólka, Zagacie, Załęże, Zaróg.

Powierzchnia odnowień sztucznych w 2022 roku wyniosła 34,97 ha, liczba sadzonek – 249,24 tys. szt. natomiast w roku 2023 powierzchnia odnowień sztucznych wyniosła 38,34 ha, liczba sadzonek – 284,16 tys. szt. Ponadto Nadleśnictwo dokonało zalesień działek w obrębie Rudniki na powierzchni 2,34 ha, wysadzono 17,05 tys. sztuk sadzonek.

W latach 2022-2023 Nadleśnictwo Koniecpol przeprowadzało działania edukacyjne, m.in.:

- akcja „Łączą nas drzewa” – wspólne sadzenie lasu z placówkami oświatowymi,

- „Las Pamięci Jana Pawła II” – sadzenie lasu zniszczonego przez gwałtowny front atmosferyczny przez szerokie grono leśników, dzieci, młodzieży, harcerzy, samorządów i lokalną społeczność,
- Zielone Lasy Państwowe – cykl wakacyjnych spotkań organizowanych w ramach półkolonii wakacyjnych,
- Ferie w lesie – cykl zimowych spotkań organizowanych w ramach półkolonii,
- Leśne czytanie na dywanie – spotkania z książką w bibliotece,
- Leśny Dzień Dziecka – jak dobrze bawić się w lesie. Gry przyrodnicze,
- Cykl zajęć o drzewoterapii. Wykłady wzbogacone warsztatami przygotowania np. leśnych herbat,
- Przygotowanie i przeprowadzenie zajęć (szkolenia z zakresu prowadzonej działalności edukacyjnej) dla przedstawicieli Sieci Zagród Edukacyjnych z terenu województwa śląskiego,
- „Leśna Ozdoba Choinkowa” – coroczny konkurs dla dzieci i młodzieży na najpiękniejszą ozdobę choinkową wykonaną z materiałów naturalnych prosto z lasu,
- Leśne warsztaty bożonarodzeniowe dla Przedszkolaków z Przedszkoli na terenie Nadleśnictwa Koniecpol z wykorzystaniem naturalnych materiałów prosto z lasu,
- Cykl zajęć tematycznych dla harcerzy ściśle związany z porami roku i zmianami w otaczającym nas środowisku przyrodniczym,
- Leśne Jasełka,
- Międzynarodowy Dzień Jeża – przygotowanie kopczyków dla jeży,
- Drewno – skąd jest i jaką rolę pełni w codziennym życiu – prelekcje,
- Ochrona przyrody w lasach – prelekcje, wycieczki terenowe,
- Ochrona przeciwpożarowa w lasach – prelekcje, wycieczki terenowe,
- 100 drzew na 100 lat Ochotniczych Straży Pożarnych.

W 2022 roku z terenu Nadleśnictwa zdjęto 4 sztuki wnyków – zewidencjonowano kłusownictwa. W 2023 roku zdjęto 1 wnyk w związku z ujawnieniem kłusownictwa na sarny. Wartość ujawnionej szkody wyniosła 2400 zł. Co roku w posterunku Straży Leśnej planowane są akcje pod kryptonimem „Wieniec”, „Majówka”, „Grzybiarz”, „Stroisz”, „Choinka” w ramach, których prowadzone są patrole Straży Leśnej wspólnie z funkcjonariuszami Policji innych służb Straży Leśnej w miejscach szczególnie narażonych na zakładanie wnyków i występowania zjawiska kłusownictwa.

W związku z zagrożeniami pożarowymi na terenie Nadleśnictwa Koniecpol, a w szczególności na terenie powiatu częstochowskiego corocznie z dniem 1 marca rozpoczyna się okres akcji bezpośredniej w ochronie przeciwpożarowej lasu, a kończy się końcem października każdego roku. W związku z powyższym podejmowane są działania przygotowujące do skoordynowanej akcji bezpośredniej, a w szczególności:

- terminowe wykonanie przeglądów zbiorników przeciwpożarowych,
- terminowe wykonanie przeglądów sprzętu łączności,
- zapewnienie obsady oraz przeszkolenie osób zatrudnionych do obsługi dostrzegalni ppoż. oraz punktów alarmowo-dyspozycyjnych,
- zapewnienie sprawności i dyspozycyjność sprzętu do gaszenia pożarów,
- aktualizacja sposobów postępowania na wypadek pożaru lasu w PSP na terenie Nadleśnictwa,
- opracowanie harmonogramu dotyczącego dyżurów domowych dla pracowników terenowych oraz pełnomocników Nadleśniczego,
- terminowe utrzymanie właściwego stanu infrastruktury przeciwpożarowej (dojazdy pożarowe, pasy przeciwpożarowe, punkty czerpania wody, dostrzegalnie pożarowe itd.) zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie.

W ciągu każdego roku prowadzone jest prognozowanie zagrożenia ekosystemów leśnych od szkodników owadzych i grzybowych oraz szereg działań profilaktycznych z tym związanych.

Nadleśnictwo Radomsko

Powierzchnia lasów administrowanych przez Nadleśnictwo Radomsko wg stanu na koniec 2023 roku wynosi 412,70 ha.

Drzewostany Nadleśnictwa Radomsko charakteryzują się średnio złożoną strukturą i bogactwem gatunkowym. Udział rzeczywisty drzewostanów iglastych wynosi 87,35% powierzchni leśnej, gdzie dominującym gatunkiem jest sosna o udziale 85,09%.

Nadleśnictwo Radomsko w latach 2022-2023 prowadziło prace zalesieniowe:

- w 2022 roku nasadzono 5,10 tys. szt. sadzonek na powierzchni 0,69 ha,
- w 2023 roku nasadzono 42,50 tys. szt. sadzonek na powierzchni 4,34 ha.

W 2022 roku Nadleśnictwo prowadziło zalesienia gruntów nieprzydatnych rolniczo na powierzchni 0,69 ha.

Nadleśnictwo Złoty Potok

Powierzchnia lasów państwowych administrowanych przez Nadleśnictwo Złoty Potok wg stanu na koniec 2023 roku wynosi 15 465,84 ha.

Zgodnie z Planem urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Złoty Potok obowiązującym od 01.01.2016 r. do 31.12.2025 r. na terenie Nadleśnictwa występują następujące typy siedliskowe lasów:

- bór suchy,
- bór świeży,
- bór wilgotny,
- bór bagienny,
- bór mieszany świeży,
- bór mieszany bagienny,
- las mieszany świeży,
- las mieszany wilgotny,
- las mieszany bagienny,
- las świeży,
- las wilgotny,
- oles,
- oles jesionowy,
- las łęgowy,
- bór mieszany wyżynny świeży,
- las mieszany wyżynny świeży,
- las wyżynny świeży.

W 2022 roku powierzchnia odtworzeń wynosiła 93,63 ha – 389,9 tys. sadzonek, natomiast w 2023 roku powierzchnia odtworzeń wynosiła 210,73 ha -844,2 tys. sadzonek.

Nadleśnictwo prowadzi prelekcje, konkursy, spotkania dla osób w każdym wieku m.in. w szkołach dotyczące informacji w zakresie leśnictwa, ochrony przeciwpożarowej, ochrony przyrody itd. Dodatkowe zajęcia z zakresu edukacji i promocji prowadzone są na terenie posiadanej infrastruktury edukacyjnej m.in. izby leśnej oraz ścieżek edukacyjnych.

W 2023 roku Nadleśnictwo przeprowadzało zabieg zwalczania imago chrabąszcza na powierzchni 1560 ha. Ponadto w latach 2022-2023 prowadzono patrole straży leśnej podczas, których nie ujawniono przypadków kłusownictwa.

W zakresie zapewnienia wszystkich funkcji lasu prowadzone są prace dotyczące zabezpieczenia chemicznego (repelenty) i mechanicznego (grodzenia) przed zwierzyną, prognozowanie zagrożenia – wykładanie pułapek feromonowych na brudnicę mniszę i pułapek klasycznych szeliniaka, a także utrzymania sieci monitorowania zagrożenia pożarowego w lasach każdej własności. Nadleśnictwo prowadzi pracę w zakresie stałego monitoringu i usuwania drzew zagrażających bezpieczeństwu wzdłuż dróg, ścieżek, szlaków turystycznych oraz przy granicach z nieruchomościami innych własności.

4.9.1.5. Ścieżki przyrodnicze i dydaktyczne na terenie powiatu częstochowskiego

Zgodnie z informacją przekazaną przez Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego w Katowicach Oddział Biura w Kalinie na terenie powiatu częstochowskiego zlokalizowane są następujące ścieżki:

- ścieżka dydaktyczna w rezerwacie „Sokole Góry” – długość około 4 km,
- ścieżka dydaktyczna po rezerwacie „Parkowe” – długość około 4 km,
- ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna „Pajaczek” – długość około 200 m,
- ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna „Pajdowa Góra” – utworzona w celu wyeksponowania najwyższego wzniesienia w gminie Konopiska 331,3 m n.p.m., znajduje się tam jedna tablica dydaktyczna.

W ramach planowanych działań w zakresie utworzenia, modernizacji i poprawy funkcjonowania ścieżek dydaktycznych ZPKWŚ zaplanował monitoring stanu ścieżek i bieżące utrzymanie, naprawę urządzeń i infrastruktury, odnowienie oznakowania i tablic informacyjnych.

4.9.1.6. Działania informacyjno-edukacyjne

W latach 2022-2023 Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego organizował warsztaty ekologiczne (stacjonarne i terenowe) w Ośrodku Edukacyjno-Naukowym ZPKWŚ w Smoleniu. Z oferty edukacyjnej skorzystało 167 osób.

Przeprowadzano zajęcia edukacyjne na terenie Ośrodka Edukacyjnego w Kalinie oraz na terenie placówek:

- Domu Pomocy w Częstochowie,

- Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Hutkach,
- Szkoły Podstawowej oraz Przedszkola w Łączu, gm. Konopiska,
- Rady Powiatu Częstochowskiego,,
- Gminnego Centrum Kultury i Sportu Konopiska – spotkanie dla nauczycieli.

Łącznie w zajęciach edukacyjnych w Ośrodku Edukacyjnym w Kalinie uczestniczyło 256 osób.

W 2022 roku ZPKWŚ realizował następujące konkursy:

- „Pszczółka – owad mały – to zapylacz doskonały” – ZPKWŚ Oddział w Smoleniu,
- „Nasze łąki kolorowe” – ZPKWŚ Oddział w Kalinie,
- „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”,
- „Ekologiczne łamanie Główek”.

W 2023 roku ZPKWŚ realizował następujące konkursy:

- „Kolorowy Świat Motyli” – ZPKWŚ Oddział w Smoleniu,
- „Dzikie zwierzęta – leśni mieszkańcy” – ZPKWŚ Oddział w Kalinie,
- „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”.
- „Ekologiczne Łamanie Główek”.

ZPKWŚ prowadził wypas zwierząt gospodarskich owiec i kóz w obrębie muraw kserotermicznych:

- w 2022 roku – 41,5 ha,
- w 2023 roku – 50 ha.

Ponadto prowadzono usuwanie podrostów drzew i krzewów wraz z koszeniem powierzchni:

- w 2022 roku – 6,5 ha,
- w 2023 roku – 4 ha.

W zakresie zapewnienia ochronnych, gospodarczych i społecznych funkcji lasu oraz powszechnej ochrony lasów prowadzono weekendowe patrole prewencyjne na najcenniejszych obszarach leśnych gmin Janów i Olsztyn przy udziale pracownika ZPKWŚ, przedstawiciela Straży Leśnej Nadleśnictwa Złoty Potok oraz przedstawiciela Policji lokalnej komendy.

4.9.2. Analiza SWOT

Ochrona przyrody	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
duże kompleksy leśne występowanie wielu cennych obszarów chronionych: obszarów Natura 2000, parków krajobrazowych, rezerwatów, użytków ekologicznych, 65 pomników przyrody	brak wystarczającej inwentaryzacji przyrodniczej powiatu występowanie gatunków inwazyjnych oraz szkodników drzewostanu
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
ograniczanie lokalnych źródeł zanieczyszczeń powietrza, gleby i wód właściwa pielęgnacja szaty roślinnej przebudowa drzewostanów leśnych w kierunku bardziej odpornych na zanieczyszczenia gatunków oraz uzupełnienia gatunkami rodzimymi zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa pożarowego obszarów leśnych	rozprzestrzenianie się obcych gatunków fauny i flory niezgodny z siedliskiem skład gatunkowy drzewostanów oraz niewłaściwa ich struktura zagrożenia biotyczne (szkodniki), abiotyczne (susze, wiatry), zagrożenia antropogeniczne (zła jakość powietrza)

Źródło: opracowanie własne

4.9.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie ochrony przyrody

Tworzenie i funkcjonowanie form ochrony przyrody, jest ważnym elementem realizacji celów ochrony przyrody w powiecie częstochowskim. Formy ochrony przyrody funkcjonują w oparciu o podstawy naukowe i wieloletnią praktykę krajowej ochrony przyrody. Każda z form spełnia inną rolę w polskim systemie ochrony przyrody i służy innemu celom, dlatego charakteryzuje się odmiennym reżimem ochronnym oraz zakresem ograniczeń w użytkowaniu. Na terenie powiatu częstochowskiego występują obszary Natura 2000 (9), parki krajobrazowe (3), rezerваты przyrody (8), użytki ekologiczne (8) oraz pomniki przyrody (65).

Największym obecnie wyzwaniem w zakresie zarządzania ochroną przyrody w Polsce jest sporządzenie i skuteczne wdrożenie planów zadań ochronnych dla tych obszarów. Proces ten jest trudny, czasochłonny i kosztowny i może generować konflikty społeczne. Lasy w rejonie powiatu tworzą szereg funkcji

produkcyjnych (gospodarczych), ekologicznych (ochronnych) i społecznych. Najważniejszą funkcją gospodarczą pozostaje nadal produkcja drewna, chociaż pewne znaczenie ma również pozyskanie innych produktów lasu, jak: grzyby, owoce leśne, zioła czy gospodarka łowiecka. Z funkcji pozaprodukcyjnych największe znaczenie mają funkcje środowiskotwórcze (wodochronne, glebochronne i klimatyczne) oraz społeczne (rekreacyjne i krajobrazowe). Analiza SWOT wskazuje, iż najważniejszym problemem ochrony przyrody jest obecnie degradacja siedlisk naturalnych i półnaturalnych, która częściowo może być spowodowana prognozowanym ociepleniem się klimatu, np.: migracje gatunków (w tym obcych inwazyjnych), wzrastająca liczba zjawisk ekstremalnych – powodzi i susz, zmiany reżimu hydrologicznego wpływające na okres wegetacyjny.

W celu ochrony siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków na obszarach chronionych, konieczne jest opracowanie planów ochrony i planów zadań ochronnych, których wdrożenie jest podstawą do prowadzenia celowych i efektywnych działań w zakresie zarządzania zasobami przyrodniczymi. W dokumentach planistycznych powinien być również uwzględniany aspekt klimatyczny, aby projektowane w nich działania w pełni odpowiadały zagrożeniom oraz potrzebom ochrony gatunków i siedlisk.

Ochrona siedlisk i gatunków poza obszarami chronionymi jest znacznie trudniejsza, a najważniejszym narzędziem w tym przypadku jest przemyślana gospodarka przestrzenna. Jest to szczególnie istotne w przypadku ochrony korytarzy ekologicznych, których właściwe funkcjonowanie stanowi podstawę zachowania spójności ekologicznej województwa i powiatu częstochowskiego oraz właściwego stanu obszarów przyrodniczo cennych. Istotną kwestią wpływającą na potencjał regionu jest również ochrona walorów krajobrazowych. Ich degradacja

w głównej mierze spowodowana jest wieloma niedociągnięciami z zakresu zagospodarowania przestrzennego. W perspektywie długookresowej istotne będzie prowadzenie pogłębionych badań w zakresie różnorodności biologicznej. Należy przede wszystkim dokonać inwentaryzacji oraz stworzyć spójny system informacji o zasobach gatunków i siedlisk przyrodniczych kraju wraz z wyceną wartości środowiska przyrodniczego. Badania powinny być ukierunkowane na obserwacje wpływu zmian klimatu na bioróżnorodność i aktualizowanie strategii reagowania.

Zaplanowane działania będą realizowane przez Gminy powiatu częstochowskiego, Powiat Częstochowski (uproszczone planu urządzenia lasów), Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, Nadleśnictwa w ramach własnych budżetów lub projektów realizowanych bądź dofinansowywanych ze środków zewnętrznych.

4.10. Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym.

Tabela 68. Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cele zapisane w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO NA LATA 2020-2023 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2024-2027“			
Przeciwdziałanie awariom instalacji przemysłowych			
Minimalizacja skutków awarii dla ludzi i środowiska			
Edukacja społeczeństwa w zakresie świadomości ekologicznej i zarządzania środowiskowego			
L.p.	Planowane zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Wsparcie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego oraz w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom	Starosta Częstochowski działając na rzecz poprawy bezpieczeństwa i porządku na terenie powiatu częstochowskiego w 2022 roku przekazał na ten cel środki finansowe Komendzie Miejskiej PSP w Częstochowie na poprawę bezpieczeństwa przeciwpożarowego w tym zakup środków do neutralizacji substancji niebezpiecznych, niezbędnych podczas usuwania skutków nadzwyczajnych zagrożeń środowiska oraz na remont Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej nr 4 w Koniecpolu. Dofinansowano dla Gminy Janów na zakup ciężkiego wozu bojowego dla OSP w Janowie w kwocie 50 000,00 zł. W 2022 roku przyznano dofinansowanie na: - zakup syren elektronicznych DSE 900 dla OSP Konopiska i OSP Jacków na łączną kwotę 59 962,50 zł, - zakup syren elektronicznych DSE 900 dla OSP Skrzydlów i OSP Rybna na łączną kwotę 55 995,75 zł. W 2023 roku przyznano dofinansowanie na: - zakup syreny elektronicznej DSE 900 dla OSP Kłomnice na kwotę 31 980,00 zł. Ponadto w latach 2022-2023 powiat sfinansował przegląd i konserwację systemów wywoływania syren: - w 2022 roku – 93 systemy za kwotę 27 536,50 zł, - w 2023 roku – 94 systemy za kwotę 33 748,00 zł.	bieżąca realizacja
2.	Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	W ramach działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa dzieci i młodzieży z terenu powiatu częstochowskiego pod hasłem „Świetlisty Powiat” Starostwo Powiatowe w Częstochowie wspólnie z Komendą Miejską Policji w Częstochowie i pod nadzorem policjantów z Wydziału Ruchu Drogowego promowało w ramach akcji odpowiednie zachowania na drodze, a także rozdawało elementy odblaskowe.	bieżąca realizacja

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie powiatu częstochowskiego

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie powiatu.

Tabela 69. Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2019	Stan aktualny
1.	Ilość kontroli i naruszeń w zakładach o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii	0	1 (kontrola WIOŚ)
2.	Ilość akcji edukacyjnych	5	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatu Częstochowskiego oraz WIOŚ/GIOŚ

4.10.1. Opis stanu obecnego

Podstawowym aktem prawnym w zakresie ochrony środowiska związanym z przeciwdziałaniem poważnym awariom przemysłowym jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (tj. Dz. U. 2024, poz. 54, z późn. zm.), w której zawarte są: przepisy ogólne, instrumenty prawne służące przeciwdziałaniu poważnej awarii przemysłowej, obowiązki prowadzącego zakład stwarzający zagrożenie występowania poważnej awarii przemysłowej, obowiązki organów administracji związane z awarią przemysłową oraz zagadnienie współpracy międzynarodowej w przypadku wystąpienia awarii przemysłowej o zasięgu transgranicznym. Zgodnie z ww. ustawą poważna awaria to zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstałe podczas procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi oraz środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Ponadto przez poważną awarię przemysłową rozumie się poważną awarię w zakładzie. W Polsce do kategorii poważnej awarii zalicza się także zdarzenia polegające na uwolnieniu

w trakcie magazynowania lub transportu dowolnej substancji niebezpiecznej dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Wystąpienie poważnej awarii przemysłowej związane jest z bezpośrednim zagrożeniem środowiska naturalnego. Ochrona środowiska przed poważną awarią oznacza zapobieganie zdarzeniom mogącym powodować awarię oraz ograniczenie jej skutków dla ludzi i środowiska. Prowadzący zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia awarii, dokonujący przewozu substancji niebezpiecznych oraz organy administracji są obowiązani do ochrony środowiska przed awariami.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, w razie wystąpienia takiej awarii Wojewoda poprzez Komendanta Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej i Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, podejmuje działania niezbędne do usunięcia awarii i jej skutków. O podjętych działaniach informuje Marszałka Województwa. Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska realizuje zadania z zakresu zapobiegania występowania awarii przemysłowych. W razie wystąpienia awarii Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska może w drodze decyzji:

- zarządzić przeprowadzenie właściwych badań dotyczących przyczyn, przebiegu i skutków awarii,
- wydać zakazy lub ograniczenia w korzystaniu ze środowiska.

Prowadzący zakład o zwiększonym ryzyku lub zakład o dużym ryzyku sporządza program zapobiegania poważnym awariom przemysłowym, zwany dalej „programem zapobiegania awariom”. Prowadzący zakład o zwiększonym ryzyku lub zakład o dużym ryzyku wdraża program zapobiegania awariom za pomocą systemu zarządzania bezpieczeństwem, gwarantującego odpowiedni do zagrożeń poziom ochrony ludzi i środowiska, stanowiącego element ogólnego systemu zarządzania zakładem. Prowadzący zakład o zwiększonym ryzyku lub zakład o dużym ryzyku jest obowiązany do opracowania i wdrożenia systemu zarządzania bezpieczeństwem, gwarantującego odpowiedni do zagrożeń poziom ochrony ludzi i środowiska, stanowiącego element ogólnego systemu zarządzania zakładem. W celu zapobiegania, zwalczania i ograniczania skutków awarii przemysłowej opracowuje się wewnętrzny i zewnętrzny plan operacyjno-ratowniczy.

Ilość substancji niebezpiecznych znajdujących się w danym zakładzie lub dużym przedsiębiorstwie decyduje o kwalifikacji tego zakładu do zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Kwalifikacji dokonuje się na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku występowania poważnej awarii przemysłowej. Ilość i rodzaj substancji niebezpiecznych i stwarzających ryzyko, które określone jest m.in. przez zwroty zagrożenia (tzw. kody H) determinuje podział zakładów na 2 grupy – zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii (ZZR) oraz zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR).

Na terenie powiatu nie występują zakłady przemysłowe zaliczane do grupy dużego ryzyka. Funkcjonuje jednak zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii. Jest to zakład, gdzie odbywa się proces magazynowania, napełniania i obrotu gazu płynnego propan-butan. Do celów technologicznych przewidziano używanie gazu płynnego w postaci mieszanki, której głównym składnikiem jest butan i pochodne butanu oraz propan.

Zakład składa się z dwóch zbiorników magazynowych ciśnieniowych nadziemnych o pojemności 56,9 m³ i 90,4 m³, przeznaczone do magazynowania gazu płynnego propan-butan, budynek rozlewni o powierzchni użytkowej 50,5 m², budynku socjalno-administracyjnego zakładu oraz budynku magazynu butli 11 kg z gazem propan-butan, w którym magazynowane jest 300 sztuk butli. Całkowita zdolność magazynowania zbiorników wynosi około 146,4 m³ ciekłego gazu propan-butan. Zakład przeznaczony jest do napełniania i dystrybucji gazu płynnego propan-butan w butlach 11 kg.

Istniejące systemy zabezpieczeń zbiorników magazynowych:

- sieć wodociągowa przeciwpożarowa z hydrantami nadziemnymi,
- instalacja zraszaczowa nad zbiornikami magazynowymi gazu płynnego i stanowiskiem rozładunku gazu płynnego,
- przeciwpożarowy wyłącznik prądu,
- sprzęt gaśniczy (agregaty i gaśnice przenośne).

Systemy zabezpieczeń rozlewni gazu:

- system wykrywania gazu płynnego z wentylacją mechaniczną i awaryjną,
- sprzęt gaśniczy (agregaty i gaśnice),
- wentylacja mechaniczna nawiewno-wywiewna,
- system przewietrzania zblokowany z załączeniem pomp i oświetlenia,
- oświetlenie i instalacja elektryczna w wykonaniu przeciwwybuchowym,
- instalacja zraszaczowa w pomieszczeniu rozlewni.

Ponadto na terenie powiatu znajdują się zakłady pracy wykorzystujące w procesach technologicznych TSP mogące stanowić zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi, zwierząt oraz środowiska w wypadku awarii. Są to zakłady znajdujące się na terenie:

- miasta Koniecpol: woda amoniakalna, soda kaustyczna, octan butylu, octan etylu;
- gminy Rędziny: kwas siarkowy, wodorotlenek;
- gminy Poczesna: aceton, toluen, benzyna ekstrakcyjna, octan butylu, benzyna lakowa, lakiery ftalowe karbamidowe;
- gminy Kłomnice: rozpuszczalniki, aceton, toluen, benzyna lakowa.

Zagrożenie powoduje również rurociąg paliwowy zasilający składnicę paliw w Boronowie, na obszarze powiatu przebiegający przez teren gmin: Kruszyna, Mykanów, Blachownia i Konopiska.

4.10.1.1. Katastrofy komunikacyjne i zakłócenia w transporcie

Istotne zagrożenie stwarzają też TSP przewożone cysternami samochodowymi i kolejowymi przez teren powiatu. Największe obciążenie przewozem materiałów niebezpiecznych występuje na szlakach:

- drogowych: trasa DK-1 (Gdańsk – Cieszyn), droga nr 904 (Poczesna – Baryły – Konopiska – Blachownia), droga nr 46 (Częstochowa – Blachownia i Częstochowa – Szczekociny),
- kolejowych: linie kolejowe na terenie powiatu przebiegające z Częstochowy w kierunku: Herby Stare, Chorzew Siemkowice, Myszków, Koniecpol, Kłomnice.

4.10.1.2. Pożary

Na terenie powiatu częstochowskiego zlokalizowana jest Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza PSP w Koniecpolu oraz 113 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, w tym 37 jednostek w KSRG.

Tabela 70. Jednostki OSP na terenie powiatu częstochowskiego

Gmina	Jednostki OSP
Blachownia	OSP BLACHOWNIA, OSP CISIE
Dąbrowa Zielona	OSP ULESIE, OSP DĄBROWA ZIELONA, OSP DĄBEK, OSP ŚWIĘTA ANNA, OSP SOBORZYCE, OSP RACZKOWICE, OSP OLBRACHCICE, OSP CIELEŃNIKI, OSP BOROWCE
Janów	OSP JANÓW, OSP ŻURAW, OSP ŻŁOTY POTOK, OSP PIASEK, OSP BYSTRZANOWICE
Kamienica Polska	OSP KAMIENICA POLSKA, OSP OSINY, OSP WANATY, OSP ZAWISNA, OSP ZAWADA k/KAM.POLSKA, OSP RUDNIK WIELKI
Kłomnice	OSP KŁOMNICE, OSP RZERZĘCZYCE, OSP KONARY, OSP ZDROWA, OSP ZAWADA k/KŁOMNIC, OSP SKRZYDLÓW, OSP PACIERZÓW, OSP NIEZANICE, OSP KARCZEWICE-GARNEK, OSP CHORZENICE-WITKOWICE
Koniecpol	OSP KONIECPOL STARY, OSP STANISŁAWICE, OSP KONIECPOL II, OSP ZAŁĘŻE, OSP RADOSZEWNICA, OSP OKOŁOWICE, OSP LUBORCZA, OSP KUŹNICA GRODZISKA, OSP KONIECPOL I, OSP ŁYSINY
Konopiska	OSP KONOPISKA, OSP RĘKSZOWICE, OSP WĄSOSZ, OSP ALEKSANDRIA, OSP HUTKI, OSP JAMKI
Kruszyna	OSP KRUSZYNA, OSP WIDZÓW, OSP ŁĘG, OSP LGOTA MAŁA, OSP JACKÓW, OSP BOGUŚLAWICE
Lelów	OSP LELÓW II, OSP ŚLĘZANY, OSP STAROMIEŚCIE, OSP PODLESIE, OSP NAKŁO, OSP MELCHÓW, OSP LGOTA GAWRONNA, OSP LGOTA BŁOTNA, OSP LELÓW I, OSP DROCHLIN, OSP BIAŁA WIELKA
Mstów	OSP JASKRÓW, OSP MSTÓW, OSP ZAWADA k/MSTOWA, OSP SROCKO, OSP SIEDLEC, OSP MAŁUSY WIELKIE, OSP MAŁUSY MAŁE, OSP KUCHARY, OSP KRASICE, OSP KOBYŁCZYCE, OSP MOKRZESZ
Mykanów	OSP LUBOJNA, OSP MYKANÓW, OSP CYKARZEW STARY, OSP RYBNA, OSP RADOSTKÓW, OSP KOCIN STARY, OSP GRABOWA, OSP CZARNY LAS, OSP CYKARZEW PÓŁNOCNY, OSP BRONISZEW STARY, OSP BOROWNO, OSP KUŹNICA KIEDRZYŃSKA
Olsztyn	OSP OLSZTYN, OSP ZRĘBICE, OSP TURÓW, OSP PRZYMIŁOWICE, OSP KUSIĘTA, OSP BISKUPICE
Poczesna	OSP BARGŁY, OSP HUTA STARA, OSP POCZESNA, OSP WRZOSOWA, OSP SŁOWIK, OSP NIERADA
Przyrów	OSP PRZYRÓW, OSP WIERCICA, OSP ZARĘBICE, OSP ZALESICE, OSP WOLA MOKRZEWSKA, OSP STAROPOLE
Rędziny	OSP KOŚCIELEC, OSP RUDNIKI g. Rędziny, OSP KONIN, OSP RĘDZINY
Starcza	OSP STARCZA, OSP RUDNIK MAŁY, OSP ŁYSIEC

W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie zdarzeń, które wystąpiły w gminach powiatu częstochowskiego w latach 2022-2023.

Tabela 71. Zestawienie zdarzeń, które wystąpiły w gminach powiatu częstochowskiego w latach 2022-2023

L.p.	Gmina	Ogółem zdarzeń		Pożary		Miejscowe zagrożenia		Alarmy fałszywe	
		rok		rok		rok		rok	
		2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
1.	Blachownia	227	214	45	18	174	181	8	15
2.	Dąbrowa Zielona	93	62	32	10	59	51	2	1
3.	Janów	155	116	21	24	129	89	5	3
4.	Kamienica Polska	113	101	39	25	69	74	5	2
5.	Kłomnice	258	202	52	35	198	160	8	7
6.	Koniecpol	263	189	67	41	185	147	11	1
7.	Konopiska	255	238	42	18	205	213	8	7
8.	Kruszyna	124	97	31	22	91	73	2	2
9.	Lelów	194	107	37	19	152	88	5	0
10.	Mstów	204	187	29	19	170	166	5	2
11.	Mykanów	323	227	96	48	208	177	19	2
12.	Olsztyn	168	124	31	12	129	105	8	7
13.	Poczesna	297	250	53	35	236	200	8	15
14.	Przyrów	95	51	32	11	60	38	3	2
15.	Rędziny	162	117	35	18	126	95	1	4
16.	Starcza	66	67	22	5	41	60	3	2
Łącznie		2997	2349	664	360	2232	1917	101	72

Źródło: Informacja o działalności Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Częstochowie oraz Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego na terenie Miasta Częstochowy i Powiatu Częstochowskiego w roku 2023

Dofinansowanie jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych:

- dofinansowanie jednostek OSP włączonych do KSRG 2023:
 - OSP Poczesna – zakupiono samochód ratowniczo-gaśniczy GCBA, o wartości 1 493 835 zł,
 - OSP Konopiska – zakupiono samochód ratowniczo-gaśniczy GLBA, o wartości 450 000 zł,
- dofinansowanie z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji:
 - OSP Kobyłczyce – zakupiono samochód ratowniczo-gaśniczy GLBA, o wartości 400 000 zł,
 - OSP Podlesie – zakupiono samochód ratowniczo-gaśniczy GBA, o wartości 1 148 943 zł,
 - OSP Bogusławice – zakupiono samochód ratowniczo-gaśniczy GLBA, o wartości 485 500 zł,
- dofinansowanie z Narodowego/Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej:
 - OSP Poczesna – zakupiono samochód ratowniczo-gaśniczy,
 - OSP Konopiska – zakupiono samochód ratowniczo-gaśniczy,
 - OSP Cisie – zakupiono samochód ratowniczo-gaśniczy GCBA, o wartości 1 512 900 zł,
 - OSP Zrębice – zakupiono samochód ratowniczo-gaśniczy GCBA, o wartości 1 648 938 zł,
 - OSP Nierada – zakupiono samochód ratowniczo-gaśniczy GBA, o wartości 1 169 976 zł,
 - OSP Rudnik Mały – zakupiono samochód ratowniczo-gaśniczy GBA, o wartości 1 117 947 zł,
 - OSP Radostków – zakupiono samochód ratowniczo-gaśniczy GBA, o wartości 1 237 380 zł,
 - OSP Słownik – zakupiono samochód ratowniczo-gaśniczy GBA, o wartości 1 299 987 zł.

4.10.1.3. Miejsko-Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego

Zadania dotyczące wspomagania działań służb ratowniczych realizuje Miejsko-Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego w Częstochowie, które jest jednocześnie ośrodkiem koordynującym działania powiatowych służb, inspekcji i straży oraz podmiotów odpowiedzialnych za ochronę ludności w sytuacji katastrof naturalnych, awarii technicznych oraz klęsk żywiołowych. Miejsko-Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego funkcjonuje na podstawie porozumienia zawartego 25.05.2019 roku w sprawie funkcjonowania Miejsko-Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego w Częstochowie obejmującego teren miasta Częstochowy i Powiatu Częstochowskiego. Działalność służby dyżurnej Starosty Częstochowskiego i Prezydenta Miasta Częstochowy w M-PCZK nadzorowana jest przez Naczelników: Wydziału Zarządzania Kryzysowego, Bezpieczeństwa i Spraw Obywatelskich Starostwa Powiatowego w Częstochowie oraz Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta Częstochowy. Służba dyżurna jest pełniona jednoosobowo w 12 godzinnym systemie zmianowym, a w razie potrzeby jest odpowiednio wzmacniana pracownikami Wydziału Zarządzania Kryzysowego, Bezpieczeństwa i Spraw Obywatelskich Starostwa Powiatowego w Częstochowie i pracownikami Wydziału Zarządzania Kryzysowego, Ochrony Ludności i Spraw Obronnych Urzędu Miasta Częstochowy. Służba

dyżurna M-PCZK posiada do dyspozycji sieć radiową do prowadzenia korespondencji pomiędzy instytucjami uczestniczącymi w procesie zarządzania kryzysowego i gminami powiatu częstochowskiego.

Łączna ilość zdarzeń obsługiwanych przez Miejsko-Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego w Częstochowie dla powiatu częstochowskiego wynosiła w 2022 roku 802 zdarzenia, z czego:

- 485 dotyczyło zdarzeń wynikających z nietypowego zachowania się zwierząt, owadów,
- 22 zdarzenia wynikały z niezachowania zasad bezpieczeństwa w ruchu środków transportu drogowego,
- 91 dotyczyło wszelkiego rodzaju zdarzeń w ramach „Akcji Zima”,
- 7 dotyczyło pożarów,
- 16 dotyczyło zdarzeń wynikających z uszkodzenia i awarii instalacji wodociągowych,
- 4 zdarzenia dotyczyły podłożenia ładunków wybuchowych,
- 77 były to pozostałe zdarzenia m.in.: wady urządzeń i instalacji gazowych, niewłaściwej eksploatacji urządzeń ogrzewczych, gwałtownych opadów atmosferycznych.

System Wczesnego Ostrzegania

Alarmowanie i ostrzeganie realizowane jest przy wykorzystaniu Radiowego Systemu Wywoływania Syren. Na terenie powiatu częstochowskiego funkcjonują 94 systemy uruchamiania syren. Syreny zamontowane są na strażnicach jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. Powiat prowadzi stały nadzór nad funkcjonowaniem systemu, corocznie prowadzona jest konserwacja oraz bieżące naprawy. W 2022 roku wymieniono 4 syreny mechaniczne na nowoczesne syreny elektroniczne, które umożliwiają generowanie komunikatów głosowych.

Działający system detekcji burz pozwala na śledzenie komórek burzowych na obszarze o promieniu 100 km. Zestaw składa się z anteny, komputera przetwarzającego dane, masztu montażowego i przewodu. Zapewnia wielokierunkowe wykrywanie burzy w pojedynczym punkcie w szybki i dokładny sposób. Czujnik umożliwia monitorowanie rozwoju komórki burzowej, oceniając jej intensywność i prognozując jej ścieżkę. Detektor potrafi wykrywać zmiany energetyczne w chmurach zwiastujące nadejście burzy co pozwala na skuteczne wyprzedzające ostrzeganie. Dodatkowo otrzymujemy informację o intensywności wyładowań i ich rodzaju oraz z bardzo dużym prawdopodobieństwem informację o gradzie. Dane z detektora mogą być cenną informacją dla służby dyżurnej w procesie ostrzegania i alarmowania mieszkańców powiatu.

4.10.1.4. Kontrole

W latach 2022-2023 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach przeprowadził na terenie powiatu częstochowskiego łącznie 290 kontroli, w tym 91 kontroli z wyjazdem w teren oraz 199 kontroli w oparciu o dokumenty.

Przedmiotowe kontrole obejmowały różne zagadnienia z zakresu ochrony środowiska w tym m.in. przestrzegania wymagań w zakresie:

- przepisów ustawy o odpadach,
- emisji gazów i pyłów do powietrza,
- warunków dotyczących wprowadzania ścieków do wód lub ziemi,
- warunków dotyczących wprowadzania do urządzeń kanalizacyjnych będących własnością innych podmiotów ścieków przemysłowych zawierających substancje szkodliwe dla środowiska wodnego,
- emisji hałasu do środowiska,
- ochrony środowiska przez prowadzących instalacje wymagające uzyskania pozwolenia zintegrowanego,
- pobierania wody określonych w stosownych decyzjach,
- substancji kontrolowanych, nowych substancji i fluorowanych gazów cieplarnianych,
- recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- pól elektromagnetycznych
- przestrzegania przepisów tzw. „uchwały antysmogowej”,
- przeciwdziałania poważnym awariom.

W związku ze stwierdzonymi podczas przeprowadzonych w terenie kontroli nieprawidłowości w zakresie przestrzegania wymagań ochrony środowiska zastosowano dostępne prawem środki dyscyplinujące, adekwatne do stwierdzonych naruszeń, w celu przymuszenia podmiotów do spełnienia obowiązków wynikających z przepisów, pozwoleń oraz zezwoleń określających zakres i warunki korzystania ze środowiska, tj. sankcje w postaci 51 pouczeń, 24 mandatów karnych, 46 zarządzeń pokontrolnych. Wydano również 13 decyzji administracyjnych oraz skierowano 42 wystąpienia pokontrolne do innych organów.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska przeprowadził 1 kontrolę w zakładzie o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii (ZZR) – PUH „JANI-GAZ”.

4.10.2. Analiza SWOT

Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
istniejący system ostrzegania i alarmowania ludności o zagrożeniach na terenie powiatu szeroki wachlarz działań w zakresie szkoleń i edukacji społeczeństwa w zakresie postępowania w przypadku powstania awarii prawidłowe funkcjonowanie jednostek OSP będących w razie potrzeby w stałej gotowości	obecność zakładu o zwiększonym ryzyku powstania poważnej awarii występowanie zagrożeń powodziowych zagrożenie ze strony transportu przewożącego materiały niebezpieczne
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
zmniejszenie zagrożenia wypadkowego i pożarowego poprzez remonty i modernizacje budynków oraz dróg kontynuacja i doskonalenie działań edukacyjnych społeczeństwa w celu wyrobienia w ludności nawyków prawidłowych zachowań w sytuacji zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	zagrożenia wypadkowe związane z transportem

Źródło: opracowanie własne

4.10.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym

W zależności od kategorii i ilości substancji niebezpiecznych, zakłady przemysłowe stwarzające ryzyko wystąpienia awarii podzielona są na dwie grupy: zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii (ZZR) oraz zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR). Szczegółowe kryteria zakwalifikowania zakładu do jednej z ww. kategorii określone są w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Głównymi zagrożeniami na terenie powiatu częstochowskiego jakie mogą wystąpić w toku zwykłego funkcjonowania są wypadki i zdarzenia drogowe, pożary, powodzie i zalania. Zagrożenia chemiczne i pożarowe wynikają głównie z gęstości zaludnienia, charakteru zabudowy i stopnia uprzemysłowienia. Na zagrożenia pożarowej wpływa sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych (stropy, więźba dachowa, schody i pokrycia dachów) oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne (paliwo, smary, farby, oleje, tworzywa chemiczne, tarcica, opał, itp.).

Istotnym zadaniem realizowanym szczególnie przez samorządy gminne jest kontynuacja i doskonalenie działań edukacyjnych społeczeństwa w celu wyrobienia w ludności nawyków prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii. Działania te realizowane są poprzez akcje edukacyjno-szkoleniowe, a dla dzieci poprzez zabawę. Gminy takie zadania realizują także poprzez zamieszczanie na stronach internetowych poradników jak mieszkańcy powinni się zachować w sytuacji zagrożenia czy katastrofy. Finansowanie tego rodzaju zadań pochodzi głównie ze środków własnych gmin oraz z dofinansowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

5. Zagadnienia horyzontalne

Celem niniejszego rozdziału jest przedstawienie czterech zagadnień horyzontalnych, stanowiących fundament wszystkich działań zapisanych w niniejszym **Programie**.

Każdy obszar interwencji i każdy kierunek działań powinien być spójny z czterema zagadnieniami horyzontalnymi, jakim są:

- adaptacja do zmian klimatu,
- nadzwyczajne zagrożenia,
- edukacja ekologiczna,
- monitoring środowiska.

Wszystkie obszary interwencji, na których opiera się niniejszy **Program** zawierają aspekty każdego z czterech działań horyzontalnych. Istotnym jest także, iż w każdej dziedzinie środowiskowej prowadzona jest edukacja ekologiczna, a nadzwyczajne zagrożenia czy awarie mogą wpływać na wszystkie obszary środowiska od przyrody po powietrze, wody i gleby. A w celu kontroli stanu i podjęcia ewentualnych szybkich kroków niezbędny jest monitoring środowiska i stała kontrola jego stanu.

5.1. Adaptacja do zmian klimatu

W 2013 roku Ministerstwo Środowiska opracowało „Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”. Dokument ten został opracowany przez Ministerstwo Środowiska na podstawie analiz wykonanych przez Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy w ramach projektu pn. "Opracowanie i wdrożenie Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu - KLIMADA".

Oddziaływania związane z prognozowanymi zmianami klimatu będą z różnym natężeniem wzmacniane wskutek działalności człowieka, zarówno poprzez podejmowanie aktywności gospodarczej (wydobycie kopalin, kierunkowa gospodarka leśna i hodowla zwierząt oraz rolnictwo), jak i jej zaniechania (porzucanie łąk i muraw, zanik tradycyjnych form wykorzystania terenu). Oddziaływania te są wielokierunkowe i mogą znacznie wzmocnić niekorzystne oddziaływanie prognozowanych zmian warunków klimatycznych w powiązaniu z nieprawidłowym zagospodarowaniem terenu.

Z racji zwiększonej częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych należy spodziewać się w przyszłości zwiększonej możliwości wystąpienia suszy, nadmiernych opadów, powodzi, które mogą zapoczątkować powstanie osuwisk, erozję terenów pagórkowatych.

Problem zmian w reżimie hydrologicznym dotyczy również siedlisk wód słodkich, płynących lub stojących. Grupa ta jest narażona na zmiany wskutek wzrostu opadów nawałnych, okresów suchych, procesów eutrofizacji i zaburzeń przepływu wód w zbiornikach.³

Pomiędzy zagospodarowaniem przestrzennym i warunkami klimatycznymi zachodzi ścisły związek wzajemnego oddziaływania. W kontekście zmian klimatu istnieje konieczność zmian treści planowania przestrzennego tak, żeby odpowiadały na problemy, które dotychczas nie były, bądź nie musiały być przedmiotem rozstrzygnięć planistycznych, albo miały marginalne znaczenie w toku procesu planistycznego. Biorąc pod uwagę horyzontalny i interdyscyplinarny charakter gospodarki przestrzennej wdrażanie działań adaptacyjnych w tym sektorze przyczynia się do ograniczenia skutków zmian klimatu nie tylko w zagospodarowaniu przestrzennym, ale także w większości obszarów życia gospodarczego i społecznego. To powoduje, że planowanie przestrzenne, będące najważniejszym instrumentarium gospodarki przestrzennej, urasta do jednego z najistotniejszych kreatorów przestrzennej organizacji systemów społeczno-gospodarczych i ekologicznych, decydujących o adaptacji polskiej przestrzeni do spodziewanych zmian klimatu, a tym samym uwarunkowań środowiskowych i łagodzenia skutków społeczno-ekonomicznych tych zmian.

Zmiany klimatu i potencjalne skutki tych zmian zostały wzięte pod uwagę w niniejszym dokumencie poprzez realizację celów i kierunków działań, jakie zostały zapisane w „Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”.

W ramach poszczególnych kierunków interwencji wszystkie te cele zostały wzięte pod uwagę i w ramach nich zostały zaplanowane zadania dotyczące energetyki, edukacji mieszkańców, zarządzania szlakami komunikacyjnymi w celu minimalizacji zagrożeń powodowanych przewozem substancji niebezpiecznych.

Wśród kluczowych działań o charakterze horyzontalnym, które według „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” powinny być realizowane należy wymienić rozwój alternatywnych możliwości produkcji energii na poziomie lokalnym, zarządzanie ryzykiem powodziowym oraz wdrażanie lokalnych systemów monitoringu i ostrzegania przed nadzwyczajnymi zjawiskami klimatycznymi. Istotnym elementem jest ciągła edukacja ekologiczna nie tylko dzieci, ale także osób dorosłych w szczególności rolników i właścicieli lasów, właściwe planowanie przestrzenne

³ Scenariusze Zmian Klimatu do 2030 r. i wpływ na sektory i obszary wrażliwe, Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

na poziomie regionalnym i lokalnym z uwzględnieniem zmian klimatu i adaptacji oraz uwzględnianie trendów klimatycznych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej.⁴

5.2. Nadzwyczajne zagrożenia

Zarówno jako nadzwyczajne zagrożenie dla środowiska, jak i poważną awarię należy traktować zdarzenia, takie jak pęknięcie i rozszczelnienie instalacji rurociągów, wybuch, awaria zbiornika, katastrofa autocysterny lub cysterny kolejowej przewożącej substancję niebezpieczną, awaria instalacji lub pojazdu itp. Na zagrożenia pożarowe wpływa także sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych oraz magazynowane środki materiały łatwopalne.

Powstałe zagrożenia usuwane są przez odpowiednie jednostki straży pożarnej. Na terenach rolniczych przyczyną zanieczyszczeń wód może być niewłaściwe magazynowanie i stosowanie nawozów i środków ochrony roślin. Zagrożenie dla środowiska w tym przypadku zależy od rozpuszczalności środków w wodzie i stopnia ich toksyczności.

Nadzwyczajne zagrożenia, do których może dojść na terenie powiatu w trakcie normalnego funkcjonowania sprecyzowano w rozdziale dotyczącym Przeciwdziałaniu poważnym awariom przemysłowym. W rozdziale tym sprecyzowano rodzaje zagrożeń do jakich może dojść na obszarze powiatu, wyspecyfikowano jednostki, które zajmują się identyfikacją zdarzeń, ratowaniem zdrowia, życia i mienia oraz usuwaniem skutków awarii oraz kompetencje organów do realizacji zadań w tym zakresie.

5.3. Działania edukacyjne

W zakresie edukacji ekologicznej najważniejszym celem, który należy osiągnąć jest wykształcenie świadomości ekologicznej i przekonanie młodej i dojrzałej części społeczeństwa o konieczności myślenia i działania według zasad ekorozwoju. Jest to cel dalekosiężny, wykraczający poza horyzont 2031 roku, do którego można się zbliżać poprzez stopniowe podnoszenie świadomości ekologicznej.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 z późn. zm.) narzuca obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w programach nauczania wszystkich typów szkół, a także kursów prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych.

W środkach masowego przekazu w publikacjach i audycjach również istnieje obowiązek popularyzacji ochrony środowiska i kształtowania pozytywnego stosunku do przyrody.

Organy administracji, instytucje koordynujące działania związane z ochroną środowiska oraz te, które kierują i zarządzają działalnością naukową i naukowo-badawczą w zakresie ekologizacji są zobowiązane uwzględniać w swoich planach i działaniach bieżących i długoterminowych zagadnienia dotyczące ekologii i ochrony przyrody.

Na wszystkich etapach edukacji od przedszkolnej poprzez podstawową, średnią i wyższą placówki nauczania obejmujące swym działaniem jakąkolwiek edukację dzieci i młodzieży zawierają w swoich programach dziedziny nauki lub dyscypliny naukowe wiążące się z ochroną środowiska.

Postawy społeczne i realizowana w całym okresie programowania szeroko pojęta edukacja ekologiczna ma na celu stałe podnoszenie świadomości zarówno dzieci i dorosłych. Wynika to z faktu, iż wśród społeczeństw gorzej wykształconych powszechnie akceptowane są postawy antyekologiczne (dewastacja zasobów przyrody, brak oszczędzania wody, segregacji odpadów), a brak perspektyw na polepszenie lub zmianę sytuacji będzie tylko pogłębiać patologiczne zachowania.

W ramach działalności edukacyjnej w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na terenie powiatu stale i na bieżąco organizuje się różne:

- akcje,
- spotkania,
- konkursy,
- warsztaty,
- imprezy plenerowe.

Powiat powinien kontynuować i rozwijać istniejącą, a także rozwijać współpracę z placówkami oświatowymi, organizacjami społecznymi i instytucjami, przy organizowaniu prelekcji, wystaw, spotkań, wycieczek o tematyce ekologicznej i przyrodniczej, organizować akcje oraz pomagać przy realizacji programów szkolnych promujących idee zbierania surowców wtórnych w celu ich właściwego zagospodarowania. Właściwie ukierunkowana edukacja ekologiczna mieszkańców nie tylko przyczyni się do zwiększenia efektywności prowadzonej selektywnej zbiórki odpadów, co zapewni pozyskanie surowców wtórnych, zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowiska oraz zmniejszenie szkodliwości tych odpadów, ale także do oszczędzania wody, niespalania odpadów w domowych kotłach, ale także dbałości oraz szacunku o całość otaczającej nas przyrody i środowiska.

⁴ Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Czynnikami, które decydują o sukcesie realizowanej akcji edukacji ekologicznej jest rzetelna informacja oraz umiejętność komunikowania się ze społeczeństwem.

W zakresie wszystkich aspektów ochrony środowiska potrzebne są działania edukacyjne zarówno dla dzieci, młodzieży jak i dla dorosłej części społeczeństwa. Z tego powodu zadania dotyczące edukacji ekologicznej umieszczono w harmonogramach we wszystkich rozdziałach dotyczących poszczególnych obszarów interwencji.

W każdej dziedzinie środowiskowej wspomniano o potrzebie prowadzenia stale i na bieżąco i w całej perspektywie realizacji Programu akcji edukacyjnych jednak, ze względu na fakt, że najwięcej działań edukacyjnych na terenie powiatu realizowanych jest w zakresie gospodarki odpadami i ochrony powietrza atmosferycznego tematy te zostały w tej części potraktowane najszerzej.

5.4. Monitoring środowiska

W związku ze zmianą kompetencji Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Środowiska i Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska wynikającą z przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 poz. 1479 z późn. zm.), od dnia 1 stycznia 2019 roku organem realizującym zadania Państwowego Monitoringu Środowiska jest Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

Z dniem 1 stycznia 2019 roku pracownicy Wydziału Monitoringu Środowiska oraz Laboratorium WIOŚ stali się pracownikami GIOŚ. Zadania Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska polegają między innymi na prowadzeniu monitoringu środowiska.

Monitoring środowiska prowadzony jest w zakresie powietrza, wód powierzchniowych, wód podziemnych, ochrony przyrody i bioróżnorodności, gospodarki odpadami, hałasu, pól elektromagnetycznych, potencjalnego wystąpienia poważnej awarii oraz gleby i ziemi (na poziomie krajowym).

Zakres zadań państwowego monitoringu środowiska jest określany w wieloletnich strategicznych programach PMŚ opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i zatwierdzanych przez Ministra Klimatu i Ochrony Środowiska oraz w wykonawczych programach PMŚ opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Obecnie obowiązujący Strategiczny Program PMŚ na lata 2020-2025 powstał na podstawie art. 4a ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 10 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska. Dokument ten obejmuje zadania wynikające z odrębnych ustaw, zobowiązań międzynarodowych oraz innych potrzeb wynikających ze strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych.⁵

Informacje powstające w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska służą do wspomagania działań na rzecz ochrony środowiska, a także do informowania organów administracji o stanie środowiska, potencjalnych lub istniejących zagrożeniach, oraz obszarach występowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń w środowisku. W dalszym etapie dane te i informacje wykorzystywane są przez organy administracji do postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, pozwoleń na wprowadzania gazów i pyłów do środowiska oraz planów zagospodarowania przestrzennego, a także planów i programów jako całości lub ich poszczególnych elementów.

Działalność inspekcyjna na terenie województwa śląskiego prowadzona jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. Polega na prowadzeniu kontroli instalacji i przedsiębiorstw oddziałujących na środowisko w celu sprawdzenia czy są przestrzegane przepisy prawa czy stwierdzone są naruszenia. W sytuacji stwierdzenia nieprzestrzegania obowiązujących przepisów wydawane są zarządzenia pokontrolne, a w razie ich niezrealizowania nakładane są kary.

⁵ <http://poznan.wios.gov.pl/monitoring-srodowiska/regionalny-wydzial-monitoringu-srodowiska/>

6. Cele Programu Ochrony Środowiska i ich finansowanie

Tabela 72. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu powietrza atmosferycznego

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa rok 2023	Wartość docelowa rok 2031				
			(+ źródło danych)						
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Powietrze atmosferyczne	Spełnienie norm jakości powietrza atmosferycznego na terenie powiatu	Liczba przekroczeń wartości dopuszczalnej poziomu 24-godzinnego pyłu zawieszonego PM10	0	0	Skuteczne wdrażanie planów i programów służących ochronie powietrza w skali poprzez osiągnięcie zakładanych efektów ekologicznych	Wdrożenie obecnego programu ochrony powietrza wraz z weryfikacją zakładanych efektów	Zadanie własne Powiat Częstochowski Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Substancje, których stężenia przekroczyły wartości dopuszczalne - klasyfikacja strefy, w której leży powiat źródło danych: WIOŚ	benzo(a)piren, ozon	-		Opracowanie i wdrażania planów gospodarki niskoemisyjnej lub programów ograniczania niskiej emisji w skali lokalnej	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego	
			Ilość nowych stanowisk pomiarowych na terenie powiatu źródło danych: WIOŚ	0	wg potrzeb i planów WIOŚ	Realizacja zadań monitoringowych jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Zadanie monitorowane WIOŚ w Katowicach	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania	
			Długość budowanych i zmodernizowanych odcinków dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych źródło danych: administratorzy dróg	remont 4 odcinków dróg krajowych remont 4 odcinków dróg wojewódzkich, remont/modernizacja 67 odcinków dróg gminnych	wg potrzeb	Wdrożenie mechanizmów ograniczających negatywny wpływ transportu na jakość powietrza poprzez efektywną politykę transportową do poziomu nie powodującego negatywnego oddziaływania na jakość powietrza	Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza, poprzez m.in. upłynnienie ruchu pojazdów, budowę obwodnic oraz wprowadzanie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich na drogach miast		Zadanie własne PZD w Częstochowie Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego, GDDKiA, ZDW w Katowicach

			Ilość nowych niskoemisyjnych pojazdów transportu zbiorowego na terenie powiatu źródło danych: PKS, przewoźnicy prywatni	b.d.	wg potrzeb		Rozwój komunikacji publicznej w oparciu o nowoczesny niskoemisyjny tabor autobusowy oraz stworzenie zintegrowanego systemu komunikacji miejskiej (tramwaj/autobus/pociąg) mającego na celu przesiadkę z indywidualnych samochodów na rzecz transportu zbiorowego	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego, GDDKiA, ZDW w Katowicach, zarządzający komunikacją publiczną	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Ilość wdrożonych mechanizmów wspomagających zarządzanie ruchem i transportem źródło danych: dane z gmin	0	wg potrzeb		Wdrażanie Inteligentnych Systemów Zarządzania Ruchem oraz mechanizmów wspomagających zarządzanie ruchem i transportem, jak: punkty przesiadkowe, plany centrów logistycznych na obrzeżach miast, BUSpasy, poprawa oznakowania dróg, strefy ograniczonego ruchu pojazdów w miastach	Zadanie monitorowane zarządzający komunikacją publiczną	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Ilość nowych ścieżek rowerowych na terenie powiatu źródło danych: dane z gmin	1 (2022 r. Gmina Olsztyn)	wg potrzeb		Wspieranie rozwoju transportu rowerowego oraz wdrażanie rozwiązań na rzecz jego integracji z miejskimi systemami transportowymi m.in. poprzez rozwój i modernizację infrastruktury oraz zmiany organizacji ruchu	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Ilość budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji źródło danych: dane z gmin, dane z powiatu	9 (gminy) 3 (powiat) 512 (mieszkańcy – WFOŚiGW)	wg potrzeb	Sukcesywna redukcja emisji zanieczyszczeń z sektora komunalno-bytowego do poziomu niepowodującego negatywnego oddziaływania na jakość powietrza	Realizacja planów kompleksowej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej	Zadanie własne Powiat Częstochowski Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego, jednostki sektora finansów publicznych	
			Wdrożenie systemu zbierania informacji o rodzaju użytkowanych paliw stałych w indywidualnych urządzeniach grzewczych w gminach źródło danych: dane z gmin	100%	100%		Opracowanie i wdrożenie systemu zbierania informacji o rodzaju użytkowanych paliw stałych w indywidualnych urządzeniach grzewczych	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania

			Ilość przedsiębiorstw skontrolowanych w zakresie przestrzegania przepisów prawnych i zapisów pozwoleń źródło danych: WIOŚ	10	wg potrzeb	Wdrożenie mechanizmów motywujących do implementacji nowoczesnych rozwiązań w przemyśle skutkujących redukcją emisji substancji zanieczyszczonych	Prowadzenie regularnych kontroli przestrzegania przepisów prawnych i zapisów pozwoleń przez podmioty gospodarcze	Zadanie monitorowane WIOŚ w Katowicach	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Ilość instalacji stosujących niskoemisyjne technologie i OZE źródło danych: dane z gmin, dane z podmiotów gospodarczych	3349	wg potrzeb		Realizacja inwestycji mających na celu ograniczenie emisji substancji zanieczyszczających z instalacji energetycznych i przemysłowych, oraz ograniczających szczególnie „niską emisję” oraz emisję nieorganizowaną	Zadanie własne Powiat Częstochowski Zadanie monitorowane przedsiębiorstwa energetyczne i przemysłowe oraz inne podmioty gospodarcze, Gminy Powiatu Częstochowskiego, osoby fizyczne	
			Ilość działań (szkoleń, promocji, akcji informacyjnych, konferencji, dofinansowań) źródło danych: dane z gmin	50	75		Realizacja inwestycji w zakresie produkcji paliw niskoemisyjnych i biopaliw	Zadanie monitorowane podmioty gospodarcze	
			Ilość punktów monitoringowych jakości powietrza na terenie powiatu źródło danych: WIOŚ	1	>5	Wzmocnienie systemu edukacji ekologicznej skierowanej na promocję postaw służących ochronie powietrza	Stworzenie preferencji dla rozwoju produkcji urządzeń do pozyskiwania energii w sposób bezemisyjny	Zadanie monitorowane podmioty gospodarcze, placówki edukacyjne	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Ilość zrealizowanych akcji edukacyjnych w zakresie efektywności budynków źródło danych: dane z gmin	50	75		Rozwój systemu informacyjnego dotyczącego monitoringu jakości powietrza i stanu jakości powietrza w skali lokalnej	Zadanie monitorowane WIOŚ w Katowicach	
							Prowadzenie kampanii edukacyjnych mających na celu wskazywanie prawidłowych postaw odnośnie ochrony powietrza, a także środków ostrożności odnośnie negatywnych skutków złej jakości powietrza	Zadanie własne Powiat Częstochowski Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego, organizacje Ekologiczne, Śląski	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania

								Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny	
			Ilość gmin prowadzących kontrole w zakresie zakazu spalania odpadów źródło danych: dane z gmin	13	wszystkie		Prowadzenie działań kontrolnych w zakresie zakazu spalania odpadów w indywidualnych systemach grzewczych jako elementu zmian w świadomości społeczeństwa oraz środków prewencyjny	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego, Straż miejska, Policja	
		Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami	Ilość budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji źródło danych: dane z gmin, dane z powiatu	9 (gminy) 3 (powiat) 512 (mieszkańcy – WFOŚiGW)	wg potrzeb	Wspieranie finansowe i technologiczne inwestycji w technologie mające na celu efektywne wykorzystanie energii	Poprawa efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej, w tym poprzez ich kompleksową termomodernizację	Zadanie własne Powiat Częstochowski Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego, jednostki sektora finansów publicznych	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Ilość nowych instalacji OZE źródło danych: dane z gmin	382 (dane z gmin na koniec 2023 r.)	wg potrzeb	Wzmocnienie systemu wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Realizacja inwestycji w odnawialne źródła energii na terenie powiatu częstochowskiego	Zadanie własne Powiat Częstochowski Zadanie monitorowane jednostki sektora finansów publicznych, osoby fizyczne, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe oraz przedsiębiorstwa	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Ilość zrealizowanych akcji edukacyjnych w zakresie efektywności energetycznej źródło danych: dane z gmin	50	75	Kształtowanie postaw służących efektywnemu wykorzystywaniu energii	Kształtowanie postaw społecznych w kierunku wdrażania zasad efektywności energetycznej poprzez edukację ekologiczną, a także wzorce	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego	

			Ilość wymienionych źródeł ciepła źródło danych: dane z gmin	2902	wg potrzeb		Realizacja działań z zakresu ograniczania emisji ze źródeł spalania o małej mocy do 1 MW poprzez wymiany systemów grzewczych na niskoemisyjne oraz poprzez montaż filtrów nakominowych ograniczających emisję	Zadanie monitorowane lokalni producenci i dystrybutorzy ciepła sieciowego, mieszkańcy, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, jednostki sektora finansów publicznych	
--	--	--	--	------	------------	--	---	--	--

Tabela 73. Harmonogram zadań własnych w zakresie powietrza atmosferycznego

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2024	rok 2025	rok 2026	rok 2027	do 2031		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Powietrze atmosferyczne	Wdrożenie obecnego programu ochrony powietrza wraz z weryfikacją zakładanych efektów	Powiat Częstochowski	w miarę dostępnych środków finansowych i potrzeb					środki własne Powiatu Częstochowskiego, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania
		Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza, poprzez m.in. upłynnienie ruchu pojazdów, budowę obwodnic oraz wprowadzanie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich na drogach miast	PZD w Częstochowie	dane zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową Powiatu Częstochowskiego na lata 2024-2030					środki własne Powiatu Częstochowskiego, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	
		Realizacja planów kompleksowej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej	Powiat Częstochowski	plany realizacji zadań ustalane corocznie					środki własne Powiatu Częstochowskiego, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	zadanie jest kontynuacją
		Poprawa efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej, w tym poprzez ich kompleksową termomodernizację	Powiat Częstochowski							
		Realizacja inwestycji mających na celu ograniczenie emisji substancji zanieczyszczających z instalacji energetycznych i przemysłowych, oraz ograniczających szczególnie „niską emisję” oraz emisję nieorganizowaną	Powiat Częstochowski	plany realizacji zadań ustalane corocznie					środki własne Powiatu Częstochowskiego, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	zakres będzie ustalany w razie potrzeb
		Prowadzenie kampanii edukacyjnych mających na celu wskazywanie prawidłowych postaw odnośnie ochrony powietrza, a także środków ostrożności	środki własne Powiatu Częstochowskiego, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania						

		odnośnie negatywnych skutków złej jakości powietrza				
		Realizacja inwestycji w odnawialne źródła energii na terenie powiatu częstochowskiego	Powiat Częstochowski	plany realizacji zadań ustalane corocznie	środki własne Powiatu Częstochowskiego, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	zakres będzie ustalany w razie potrzeb

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 74. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie powietrza atmosferycznego

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2024-2031 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Powietrze atmosferyczne	Wdrożenie obecnego programu ochrony powietrza wraz z weryfikacją zakładanych efektów	Gminy Powiatu Częstochowskiego	w miarę dostępnych środków finansowych i potrzeb	środki gmin powiatu częstochowskiego, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania
		Opracowanie i wdrażania planów gospodarki niskoemisyjnej lub programów ograniczania niskiej emisji w skali lokalnej	Gminy Powiatu Częstochowskiego	koszty indywidualne jednostek	środki gmin powiatu częstochowskiego, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	
		Realizacja zadań monitoringowych jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	WIOŚ	zadanie realizowane w ramach bieżącej działalności	środki własne WIOŚ	
		Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza, poprzez m.in. upłynnienie ruchu pojazdów, budowę obwodnic oraz wprowadzanie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich na drogach miast	Gminy Powiatu Częstochowskiego, GDDKiA, ZDW	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	środki gmin powiatu częstochowskiego, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ), środki administratorów dróg	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania
		Rozwój komunikacji publicznej w oparciu o nowoczesny niskoemisyjny tabor autobusowy oraz stworzenie zintegrowanego systemu komunikacji miejskiej (tramwaj/autobus/pociąg) mającego na celu przesiadkę z indywidualnych samochodów na rzecz transportu zbiorowego	Gminy Powiatu Częstochowskiego, GDDKiA, ZDW, zarządzający komunikacją publiczną	wymiana taboru: 1 500 za jeden autobus	środki własne jednostek realizujących oraz środki gmin, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	
		Wdrażanie Inteligentnych Systemów Zarządzania Ruchem oraz mechanizmów wspomagających zarządzanie ruchem i transportem, jak: punkty przesiadkowe, plany centrów logistycznych na obrzeżach miast, BUSpasy, poprawa oznakowania dróg, strefy ograniczonego ruchu pojazdów w miastach	zarządzający komunikacją publiczną	według kosztorysu	środki własne jednostek realizujących oraz środki gmin, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	

	Wspieranie rozwoju transportu rowerowego oraz wdrażanie rozwiązań na rzecz jego integracji z miejskimi systemami transportowymi m.in. poprzez rozwój i modernizację infrastruktury oraz zmiany organizacji ruchu	Gminy Powiatu Częstochowskiego	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	środki własne jednostek realizujących oraz środki gmin, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania
	Realizacja planów kompleksowej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej	Gminy Powiatu Częstochowskiego	500	środki własne jednostek realizujących oraz środki gmin, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	
	Opracowanie i wdrożenie systemu zbierania informacji o rodzaju użytkowanych paliw stałych w indywidualnych urządzeniach grzewczych	Gminy Powiatu Częstochowskiego	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	
	Prowadzenie regulamych kontroli przestrzegania przepisów prawnych i zapisów pozwoleń przez podmioty gospodarcze	WIOŚ	w ramach zadań własnych jednostki	środki WIOŚ	
	Realizacja inwestycji mających na celu ograniczenie emisji substancji zanieczyszczających z instalacji energetycznych i przemysłowych, oraz ograniczających szczególnie „niską emisję” oraz emisję nieorganizowaną	Gminy Powiatu Częstochowskiego, przedsiębiorstwa energetyczne i przemysłowe	według kosztorysów inwestycji	środki własne jednostek realizujących oraz środki gmin, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	
	Realizacja inwestycji w zakresie produkcji paliw niskoemisyjnych i biopaliw	podmioty gospodarcze	według kosztorysów inwestycji	środki własne jednostek realizujących fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	
	Stworzenie preferencji dla rozwoju produkcji urządzeń do pozyskiwania energii w sposób bezemisyjny	podmioty gospodarcze, placówki edukacyjne	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	środki własne jednostek realizujących fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	
	Rozwój systemu informacyjnego dotyczącego monitoringu jakości powietrza i stanu jakości powietrza w skali lokalnej	WIOŚ	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych inwestycji	środki WIOŚ	
	Prowadzenie kampanii edukacyjnych mających na celu wskazywanie prawidłowych postaw odnośnie ochrony powietrza, a także środków ostrożności odnośnie negatywnych skutków złej jakości powietrza	Gminy Powiatu Częstochowskiego, organizacje ekologiczne, sanepid	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	środki własne organizacji ekologicznych oraz środki gmin, fundusze krajowe	
	Prowadzenie działań kontrolnych w zakresie zakazu spalania odpadów w indywidualnych systemach grzewczych jako elementu zmian w świadomości społeczeństwa oraz środków prewencyjny	Gminy Powiatu Częstochowskiego, Policja, Straż miejska	według zadań własnych jednostek	środki własne gmin, jednostek realizujących fundusze krajowe	
	Poprawa efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej, w tym poprzez ich kompleksową termomodernizację	Gminy Powiatu Częstochowskiego	500	środki własne gmin, fundusze krajowe	
	Realizacja inwestycji w odnawialne źródła energii na terenie powiatu częstochowskiego	jednostki sektora finansów publicznych, osoby fizyczne, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe oraz przedsiębiorstwa	według kosztorysów inwestycji	środki własne gmin jednostek realizujących, fundusze krajowe w tym WFOŚiGW oraz unijne	

		Realizacja działań z zakresu ograniczania emisji ze źródeł spalania o małej mocy do 1 MW poprzez wymiany systemów grzewczych na niskoemisyjne oraz poprzez montaż filtrów nakominowych ograniczających emisję	lokalni producenci i dystrybutorzy ciepła sieciowego, mieszkańcy, województwa, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, jednostki sektora finansów publicznych	zgodnie z kosztami zaplanowanymi w gminnych PONE	środki własne jednostek realizujących, fundusze unijne (w tym RPO, POIiŚ)	
		Kształtowanie postaw społecznych w kierunku wdrażania zasad efektywności energetycznej poprzez edukację ekologiczną, a także wzorce		według kosztów indywidualnych	środki własne gmin jednostek realizujących, fundusze krajowe w tym WFOŚiGW oraz unijne	

Źródło: dane zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 75. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu hałasu

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa rok 2023	Wartość docelowa rok 2031				
			(+ źródło danych)						
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Hałas	Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska	Liczba badanych przedsiębiorstw w zakresie przestrzegania norm hałasu Ilość przedsiębiorstw, w których wykazano naruszenia źródło danych: WIOŚ	4 b.d.	wg potrzeb 0	Zmniejszenie liczby mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas	Ograniczenie hałasu przemysłowego na skutek zwiększenia działalności kontrolnej i inspekcyjnej oraz wdrażania zaleceń pokontrolnych	Zadanie monitorowane WIOŚ w Katowicach	zmiana w przepisach prawa dotyczących kompetencji
			Poziom przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu źródło danych: WIOŚ	0,0 dB	0,0 dB		Budowa obwodnic i dróg alternatywnych wyprowadzających ruch tranzytowy z centrów miast oraz przeprowadzenie remontu nawierzchni dotychczasowych odcinków dróg	Zadanie własne PZD w Częstochowie Zadanie monitorowane zarządzający drogami	brak środków finansowych
							Ograniczenie hałasu drogowego poprzez: - rozwój zintegrowanego transportu publicznego, - wdrażanie zasad organizacji ruchu sprzyjających obniżeniu emisji hałasu do środowiska, - wspieranie rozwoju i wdrażanie rozwiązań na rzecz transportu rowerowego jako integralnej części miejskich systemów transportowych	Zadanie własne PZD w Częstochowie Zadanie monitorowane zarządzający drogami, Gminy Powiatu Częstochowskiego, Zarząd Województwa Śląskiego	sprzeciw mieszkańców, brak uzgodnień branżowych i wysokie koszty inwestycji
							Ograniczanie hałasu kolejowego poprzez modernizację linii kolejowych oraz taboru oraz działania zawarte w POH Stosowanie zabezpieczeń akustycznych na wymagających tego odcinkach dróg linii kolejowych	Zadanie monitorowane zarządzający drogami i liniami kolejowymi	brak wystarczającej liczby użytkowników i opłacalności modernizacji
							Liczba gmin, które mają zapisy w MPZP ograniczające emisję hałasu źródło danych: dane z gmin	5	16

			Ilość wydanych decyzji administracyjnych źródło danych: Powiat Częstochowski	3	wg potrzeb		Redukcja hałasu przemysłowego (w tym m.in. wyciszanie hal oraz hałasujących maszyn i urządzeń przez zastosowanie odpowiednich rozwiązań takich jak np. obudowy dźwiękochłonne, tłumiki dźwięku, izolacje akustyczne)	Zadanie monitorowane przedsiębiorstwa prowadzące działalność na terenie powiatu częstochowskiego	brak środków finansowych
			Liczba gmin prowadzących akcje edukacyjne źródło danych: dane z gmin	16	16		Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu w powiecie	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego, WIOŚ, Sanepid	brak zainteresowania mieszkańców
			Ilość punktów monitoringowych na terenie powiatu źródło danych: WIOŚ	1	1	Rozwój sieci monitoringu poziomu emisji hałasu do środowiska oraz narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas	Bieżący monitoring poziomów hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Zadanie monitorowane WIOŚ w Katowicach	brak środków finansowych na realizację zadania

Tabela 76. Harmonogram zadań własnych w zakresie hałasu

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2024	rok 2025	rok 2026	rok 2027	do 2031		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Hałas	Budowa obwodnic i dróg alternatywnych wyprowadzających ruch tranzytowy z centrów miast oraz przeprowadzenie remontu nawierzchni dotychczasowych odcinków dróg	PZD w Częstochowie	5 000 koszty zależne od przyszłych harmonogramów inwestycji					środki Powiatowego Zarządu Dróg w Częstochowie, dofinansowanie UE	zakres ustalany na bieżąco
		Ograniczenie hałasu drogowego poprzez: - rozwój zintegrowanego transportu publicznego, - wdrażanie zasad organizacji ruchu sprzyjających obniżeniu emisji hałasu do środowiska, - wspieranie rozwoju i wdrażanie rozwiązań na rzecz transportu rowerowego jako integralnej części miejskich systemów transportowych	PZD w Częstochowie	dane z Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Częstochowskiego na lata 2024-2030					środki Powiatowego Zarządu Dróg w Częstochowie, dofinansowanie UE	zakres zadań ustalany jest w ramach potrzeb i możliwości dofinansowania

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 77. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie hałasu

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2024-2031 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Hałas	Ograniczenie hałasu przemysłowego na skutek zwiększenia działalności kontrolnej i inspekcyjnej oraz wdrażania zaleceń pokontrolnych	WIOŚ	koszty administracyjne	środki własne WIOŚ	ilość przedsiębiorstw do kontroli ustalana jest przez WIOŚ
		Budowa obwodnic i dróg alternatywnych wyprowadzających ruch tranzytowy z centrów miast oraz przeprowadzenie remontu nawierzchni dotychczasowych odcinków dróg	zarządzający drogami	koszty i zakres ustalany na bieżąco	środki: GDDKiA, Zarządu Dróg Wojewódzkich, gmin powiatu częstochowskiego, dofinansowanie UE	zakres jest ustalany na bieżąco
		Ograniczenie hałasu drogowego poprzez: - rozwój zintegrowanego transportu publicznego, - wdrażanie zasad organizacji ruchu sprzyjających obniżeniu emisji hałasu do środowiska, - wspieranie rozwoju i wdrażanie rozwiązań na rzecz transportu rowerowego jako integralnej części miejskich systemów transportowych	Gminy Powiatu Częstochowskiego, Zarząd Województwa Śląskiego	koszty administracyjne	Środki własne gmin powiatu częstochowskiego, dofinansowanie UE, środki GDDKiA	zakres zadań ustalany jest w ramach potrzeb i możliwości
		Ograniczanie hałasu kolejowego poprzez modernizację linii kolejowych oraz taboru oraz działania zawarte w POH Stosowanie zabezpieczeń akustycznych na wymagających tego odcinkach dróg linii kolejowych	zarządzający drogami i liniami kolejowymi	w miarę potrzeb	środki własne PKP, fundusze unijne	
		Stosowanie odpowiednich zapisów w planach zagospodarowania przestrzennego, umożliwiających ograniczenie emisji hałasu do środowiska	Gminy Powiatu Częstochowskiego	30 w każdej gminie	środki własne gmin powiatu częstochowskiego	koszt może być większy i wynikać także z innych zmian w PZP
		Redukcja hałasu przemysłowego (w tym m.in. wyciszenie hal oraz hałasujących maszyn i urządzeń przez zastosowanie odpowiednich rozwiązań takich jak np. obudowy dźwiękochłonne, tłumiki dźwięku, izolacje akustyczne)	przedsiębiorcy	1 000	środki własne przedsiębiorstw, fundusze unijne	koszty w zależności od ilości przedsiębiorstw realizujących zadania
		Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu w powiecie	Gminy Powiatu Częstochowskiego, WIOŚ, Sanepid	50	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, środki zewnętrzne WFOSiGW	edukacja realizowana jest nie tylko w zakresie hałasu
		Bieżący monitoring poziomów hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	WIOŚ	100	środki własne WIOŚ	ilość kontroli zależy od potrzeb i środków finansowych

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 78. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu promieniowania elektromagnetycznego

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa rok 2023	Wartość docelowa rok 2031				
			(+ źródło danych)						
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Promieniowanie elektromagnetyczne	Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach	Liczba punktów z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego źródło danych: WIOŚ	0	0	Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych	Gromadzenie danych nt. instalacji emitujących pole elektromagnetyczne wymagających zgłoszeń	Zadanie własne Starosta Częstochowski	zmiana w przepisach prawnych dotyczących kompetencji
							Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych oraz rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów w środowisku	Zadanie monitorowane WIOŚ w Katowicach	wzrost liczby źródeł promieniowania, a tym samym brak monitoringu
							Ograniczenie oddziaływania pól elektromagnetycznych m.in. poprzez preferowanie nisko konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego	zmiana w przepisach dotyczących praw właścicielskich, ryzyko sprzeciwu mieszkańców

Tabela 79. Harmonogram zadań własnych w zakresie promieniowania elektromagnetycznego

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)						Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2024	rok 2025	rok 2026	rok 2027	rok 2028	do 2031		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1.	Promieniowanie elektromagnetyczne	Gromadzenie danych nt. instalacji emitujących pole elektromagnetyczne wymagających zgłoszeń	Powiat Częstochowski	koszty administracyjne						środki własne Powiatu Częstochowskiego	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 80. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie promieniowania elektromagnetycznego

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2024-2031 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Promieniowanie elektromagnetyczne	Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych oraz rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów w środowisku	WIOŚ w Katowicach	koszty administracyjne	środki Budżetu Państwa	działanie aktualnie jest realizowane w cyklach 3 letnich
		Ograniczenie oddziaływania pól elektromagnetycznych m.in. poprzez preferowanie nisko konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	Gminy Powiatu Częstochowskiego	koszty administracyjne poniesione przez komórki planowania przestrzennego	środki gmin powiatu częstochowskiego	w ramach aktualizacji planów zagospodarowania przestrzennego

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 81. Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie zasobów wodnych

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa rok 2023	Wartość docelowa rok 2031				
			(+ źródło danych)						
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Zasoby wodne	Systemy zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiające zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód	Ilość nowych aktów prawa miejscowego, rozporządzeń o ustanowieniu obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych źródło danych: PGW WP	-	wg potrzeb	Osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, zgodnie z obowiązującymi Planami gospodarowania wodami dla dorzeczy Wisły i Odry	Opracowanie i wydanie jako akt prawa miejscowego rozporządzeń o ustanowieniu stref ochrony pośredniej dla ujęć wód	Zadanie monitorowane PGW WP we współpracy z właścicielami ujęć	skomplikowane procedury
			Wyniki monitoringu wód powierzchniowych źródło danych: WIOŚ	wody powierzchniowe stan zły	wody powierzchniowe stan dobry		Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Zadanie monitorowane WIOŚ, PiG	wysokie koszty monitoringu
			Liczba działań z zakresu edukacji ekologicznej źródło danych: dane z gmin	5	10		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Zadanie monitorowane PGW WP, Gminy Powiatu Częstochowskiego	trudność w dotarciu do odbiorcy
			Cieki uregulowane źródło danych: PGW WP	3	wg potrzeb		Działania związane z przywracaniem i poprawą ekologicznych funkcji wód i poprawą hydromorfologii koryt cieków, w tym: działania renaturyzacyjne i rewitalizacyjne, przywracanie drożności cieków, zwiększenie retencyjności naturalnej ich zlewni	Zadanie monitorowane PGW WP	trudność w pozyskiwaniu środków finansowych
			Ilość magazynów przeciwpowodziowych źródło danych: Powiat Częstochowski	1	1	Ograniczenie ryzyka wystąpienia strat wynikających ze zjawisk ekstremalnych związanych z wodą	Utrzymanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania magazynów przeciwpowodziowych	Zadanie własne Powiatu Częstochowskiego Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego	trudność w pozyskaniu środków finansowych

			Powierzchnia uwzględniona w dokumentach planistycznych gmin granice obszarów zagrożenia powodzią źródło danych: dane z gmin	-	100%		Uwzględnienie w dokumentach planistycznych oraz w decyzjach dotyczących planowania i zagospodarowania przestrzennego granic obszarów zagrożenia powodzią wyznaczonych na mapach zagrożenia powodziowego oraz poziom zagrożenia powodziowego, jak również wniosków wynikających z planów zarządzania ryzykiem powodziowym	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego	przedłużające się procedury konsultacji społecznych
			Długość utrzymywanych rowów odwadniających na terenie powiatu źródło danych: PGW WP, spółki wodne	b.d.	wg potrzeb		Działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi szczegółowymi oraz rowami odwadniającymi tereny zurbanizowane	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego, właściciele terenów, spółki wodne	brak środków finansowych
			Liczba działań edukacyjnych w zakresie ochrony wód, poprawy retencyjności zlewni źródło danych: PGW WP, gminy	5	10		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony przed powodzią i suszą, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego, PGW WP	brak środków finansowych

Tabela 82. Harmonogram zadań własnych w zakresie zasobów wodnych

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)						Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2024	rok 2025	rok 2026	rok 2027	rok 2028	do 2031		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1.	Zasoby wodne	Utrzymanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania magazynów przeciwpowodziowych	Powiat Częstochowski	wg potrzeb						środki własne Powiatu Częstochowskiego	zadanie realizowane na bieżąco

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 83. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zasobów wodnych

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2024-2031 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Zasoby wodne	Opracowanie i wydanie jako akt prawa miejscowego rozporządzeń o ustanowieniu stref ochrony pośredniej dla ujęć wód	PGW WP we współpracy z właścicielami ujęć wód	w ramach działań własnych	środki PGW WP	realizacja wg potrzeb
		Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	WIOŚ, PIG	w ramach działań własnych	środki własne WIOŚ, PIG	zadanie realizowane corocznie
		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	PGW WP, Gminy Powiatu Częstochowskiego	w ramach działań własnych	środki własne gmin powiatu częstochowskiego środki PGW WP	działania będzie kontynuacją już realizowanego
		Działania związane z przywracaniem i poprawą ekologicznych funkcji wód i poprawą hydromorfologii koryt cieków, w tym: działania renaturyzacyjne i rewitalizacyjne, przywracanie drożności cieków, zwiększenie retencyjności naturalnej ich zlewni	PGW WP	wg kosztorysów inwestycji	środki PGW WP	zakres ustalany w miarę potrzeb
		Utrzymanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania magazynów przeciwpowodziowych	Gminy Powiatu Częstochowskiego	w ramach działań własnych	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	
		Uwzględnienie w dokumentach planistycznych oraz w decyzjach dotyczących planowania i zagospodarowania przestrzennego granic obszarów zagrożenia powodzią wyznaczonych na mapach zagrożenia powodziowego oraz poziom zagrożenia powodziowego, jak również wniosków wynikających z planów zarządzania ryzykiem powodziowym	Gminy Powiatu Częstochowskiego	w ramach działań własnych	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	realizacja wg potrzeb
		Działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi szczegółowymi oraz rowami odwadniającymi tereny zurbanizowane	Gminy Powiatu Częstochowskiego, właściciele terenów, spółki wodne	wg kosztorysów inwestycji	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	zakres ustalany w miarę potrzeb
		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony przed powodzią i suszą, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Gminy Powiatu Częstochowskiego, PGW WP	w ramach działań własnych	środki własne gmin powiatu częstochowskiego środki PGW WP	działania będzie kontynuacją już realizowanego

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 84. Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa rok 2023	Wartość docelowa rok 2031				
			(+ źródło danych)						
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód	Długość kanalizacji sanitarnej źródło danych: Gminy Powiatu Częstochowskiego	715,7 km (GUS 2022)	wg potrzeb	Rozwój i dostosowanie instalacji i urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji, w tym deszczowej	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego	większość zadań planowana jest w przypadku otrzymania środków finansowych z zewnątrz
			Skanalizowanie powiatu źródło danych: Gminy Powiatu Częstochowskiego	47,1% (GUS 2022)	wg potrzeb		Budowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń służących do przesyłu i oczyszczania ścieków komunalnych, zagospodarowywania osadów ściekowych oraz systemy sterowania, monitoringu i przesyłania danych		
			Zwodociągowanie powiatu źródło danych: Gminy Powiatu Częstochowskiego	91,9% (GUS 2022)	wg potrzeb		Budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody oraz infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego	
			Długość sieci wodociągowej źródło danych: Gminy Powiatu Częstochowskiego	1549,8 km (GUS 2022)	wg potrzeb		Budowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń służących do optymalizacji wykorzystania istniejącej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej (w tym systemy sterowania, monitoringu i przesyłania danych)		
			Ilość zrealizowanych akcji edukacyjnych/rocznie źródło danych: Gminy Powiatu Częstochowskiego	5	10		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz o najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego, Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny	

							oczyszczaniem ścieków, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży		
			Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych źródło danych: dane z gmin	1193 20268 (GUS 2022)	wg potrzeb		Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego	
			Liczba kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi źródło danych: WIOŚ	4	wg potrzeb	Osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych zgodnie z obowiązującymi Planami gospodarowania wodami dla dorzeczy Wisły i Odry	Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	Zadanie monitorowane WIOŚ	

Tabela 85. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2024-2031 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji, w tym deszczowej	Gminy Powiatu Częstochowskiego	według kosztorysów inwestycji	środki własne gmin powiatu częstochowskiego WFOŚiGW fundusze unijne	zakres ustalany w miarę potrzeb
		Budowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń służących do przesyłu i oczyszczania ścieków komunalnych, zagospodarowywania osadów ściekowych oraz systemu sterowania, monitoringu i przesyłania danych	Gminy Powiatu Częstochowskiego	według kosztorysów inwestycji	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, WFOŚiGW fundusze unijne (w tym RPO)	w ramach KPOŚK
		Budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody oraz infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę	Gminy Powiatu Częstochowskiego	według kosztorysów inwestycji	środki własne gmin powiatu częstochowskiego środki administratorów sieci wodociągowej WFOŚiGW fundusze unijne (w tym RPO), administratorzy sieci wodociągowej	zakres ustalany w miarę potrzeb

		Budowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń służących do optymalizacji wykorzystania istniejącej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej (w tym systemu sterowania, monitoringu i przesyłania danych)	Gminy Powiatu Częstochowskiego	według kosztorysów inwestycji	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, WFOŚiGW fundusze unijne (w tym RPO)	w ramach KPOŚK
		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz o najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Gminy Powiatu Częstochowskiego, Sanepid	w ramach działań własnych	środki własne gmin powiatu częstochowskiego	realizowane jako kontynuacja
		Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Gminy Powiatu Częstochowskiego	w ramach działań własnych	środki własne gmin powiatu częstochowskiego	możliwa realizacja w trakcie innych działań
		Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	WIOŚ	w ramach działań własnych	środki własne WIOŚ	realizowane jako kontynuacja

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 86. Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie zasobów surowców naturalnych

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa rok 2023	Wartość docelowa rok 2031				
			(+ źródło danych)						
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Zasoby surowców naturalnych	Racjonalna gospodarka zasobami złóż kopalin oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji	Liczba wykrytych nielegalnych eksploatacji źródło danych: OUG	6	0	Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczenie presji na środowisko związanej z eksploatacją kopalin i prowadzeniem prac poszukiwawczych	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli	Zadanie monitorowane Marszałek Województwa, administracja szczebla centralnego, organy nadzoru górniczego	zmiana w przepisach prawnych dotyczących koncesji
			Powierzchnia terenów zrekultywowanych źródło danych: Starostwo w Częstochowie	3,57 ha	wg potrzeb	Rewitalizacja terenów przemysłowych i zdegradowanych	Rewitalizacja i rekultywacja (w tym zagospodarowanie krajobrazowo-przyrodnicze, rekreacyjne oraz na cele inwestycyjne) terenów przemysłowych i zdegradowanych, w pierwszej kolejności stwarzających największe zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi	Zadanie własne Starosta Częstochowski Zadanie monitorowane właściciele terenów, władających powierzchnią ziemi	realizacja w razie potrzeby, ryzykiem jest brak środków finansowych
			Ilość badań gruntu źródło danych: przedsiębiorstwa	0	wg potrzeb		Prowadzenie badań zanieczyszczeń gruntu i wód na terenach przemysłowych stwarzających największe zagrożenie dla środowiska i zdrowia	Zadanie własne Powiat Częstochowski Zadanie monitorowane właściciele gruntów, przedsiębiorstwa	realizacja w razie potrzeby

Tabela 87. Harmonogram zadań własnych w zakresie zasobów surowców naturalnych

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2024-2031 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Zasoby surowców naturalnych	Rewitalizacja i rekultywacja (w tym zagospodarowanie krajobrazowo-przyrodnicze, rekreacyjne oraz na cele inwestycyjne) terenów poprzemysłowych i zdegradowanych, w pierwszej kolejności stwarzających największe zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi	Powiat Częstochowski	według kosztorysów inwestycji	środki własne Powiatu Częstochowskiego	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania
		Prowadzenie badań zanieczyszczeń gruntu i wód na terenach poprzemysłowych stwarzających największe zagrożenie dla środowiska i zdrowia	Powiat Częstochowski	koszty administracyjne	środki własne Powiatu Częstochowskiego, środki UE	realizacja w razie potrzeb

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 88. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zasobów surowców naturalnych

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2024-2031 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Zasoby surowców naturalnych	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli	Marszałek Województwa Śląskiego	koszty administracyjne	środki budżetu Państwa	działanie aktualnie jest realizowane i będzie kontynuacja
		Rewitalizacja i rekultywacja (w tym zagospodarowanie krajobrazowo-przyrodnicze, rekreacyjne oraz na cele inwestycyjne) terenów poprzemysłowych i zdegradowanych, w pierwszej kolejności stwarzających największe zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi	właściciele terenów	według kosztorysów inwestycji	środki własne właścicieli terenów, dofinansowania	
		Prowadzenie badań zanieczyszczeń gruntu i wód na terenach poprzemysłowych stwarzających największe zagrożenie dla środowiska i zdrowia	właściciele gruntów, przedsiębiorcy	koszty administracyjne	środki własne właścicieli terenów, dofinansowania	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 89. Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gleb

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa rok 2023	Wartość docelowa rok 2031				
			(+ źródło danych)						
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Gleby	Racjonalna gospodarka zasobami glebowymi	Ilość działań promocyjnych źródło danych: ODR	12	wg potrzeb	Zachowanie możliwie dobrego stanu gleb rolniczych	Promocja rolnictwa zintegrowanego	Zadanie monitorowane ODR	przedłużające się procedury
			Ilość punktów pomiarowych źródło danych: GIOŚ	3	wg potrzeb		Kontrola poziomu zanieczyszczeń gleb - rozwój sieci monitoringu gleb	Zadanie monitorowane GIOŚ	trudności organizacyjne i finansowe
			Ilość terenów, na których zidentyfikowano historyczne zanieczyszczenie źródło danych: Starostwo Powiatowe w Częstochowie, GIOŚ	1	0		Identyfikacja potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz sporządzenie wykazu zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (art.. 101d POŚ)	Zadanie własne Starosta Częstochowski	brak środków finansowych
			Ilość kontroli/nieprawidłowość i stosowania środków ochrony roślin źródło danych: WIORiN	115/13	wg potrzeb/0		Zapobieganie zanieczyszczeniom gleb metalami ciężkimi, promieniotwórczymi oraz środkami ochrony roślin	Zadanie monitorowane ŚODR, WIORiN	mała ilość kontroli i niska wykrywalność zanieczyszczeń
			Powierzchnia terenów przeznaczonych na inne cele niż rolnicze i leśne gruntów wymagających decyzyjnego zezwolenia na wyłączenia z produkcji rolniczej źródło danych: Starostwo Powiatowe w Częstochowie	b.d.	wartość zależna od przeznaczenia terenów		Minimalizacja stopnia i łagodzenie zasklepiania gleb	Ograniczenie do niezbędnego minimum powierzchni gleby objętej zabudową, w tym przeznaczenia gruntów na cele inne niż rolne i leśne	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego

Tabela 90. Harmonogram zadań własnych w zakresie gleb

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2024	rok 2025	rok 2026	rok 2027	do 2031		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Gleby	Identyfikacja potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz sporządzenie wykazu zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (art.. 101d POŚ)	Powiat Częstochowski	koszty administracyjne					środki własne Powiatu Częstochowskiego	realizacja w razie potrzeb

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 91. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gleb

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2024-2031 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Gleby	Promocja rolnictwa zintegrowanego	ODR	100	środki Ośrodka Doradztwa Rolniczego, dofinansowanie WFOŚiGW	działanie aktualnie jest realizowane i będzie kontynuacja
		Kontrola poziomu zanieczyszczeń gleb - rozwój sieci monitoringu gleb	GIOŚ	100	środki GIOŚ	realizacja w razie potrzeby
		Zapobieganie zanieczyszczeniom gleb metalami ciężkimi, promieniotwórczymi oraz środkami ochrony roślin	ŚODR, WIORiN	wg kosztorysów	środki Ośrodka Doradztwa Rolniczego, środki WIORiN	
		Stosowanie dobrych praktyk rolniczych mających na celu przeciwdziałanie: - spadkowi zawartości próchnicy, - wzrostowi gęstości objętościowej i zmniejszaniu porowatości, zasolenia oraz zakwaszania gleb	ODR	50	środki Ośrodka Doradztwa Rolniczego, dofinansowanie WFOŚiGW	działania doradcze
		Ograniczenie do niezbędnego minimum powierzchni gleby objętej zabudową, w tym przeznaczenia gruntów na cele inne niż rolne i leśne	Gminy Powiatu Częstochowskiego	koszty administracyjne	środki gmin powiatu częstochowskiego, dofinansowanie WFOŚiGW	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 92. Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarki odpadami

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa rok 2023	Wartość docelowa rok 2031				
			(+ źródło danych)						
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Gospodarka odpadami	Racjonalne gospodarowanie odpadami	Ilość gmin, które wykonują rocznie sprawozdanie źródło danych: dane z gmin	16	16	Gospodarka odpadami komunalnymi w oparciu o regionalne instalacje przetwarzania odpadów oraz zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury	Sprawozdania z funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi	Zadanie monitorowane: Gminy Powiatu Częstochowskiego	
			Ilość gmin, które aktualizują okresowo Program usuwania azbestu źródło danych: dane z gmin	1	16		Aktualizacja inwentaryzacji i programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego	realizowane w miarę środków finansowych
			Ilość gmin, które prowadzą zbiórkę baterii i akumulatorów źródło danych: dane z gmin	14	16		Prowadzenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego	
			Ilość gmin, które osiągnęły zakładane ustawą o odpadach poziomy zmniejszania odpadów biodegradowalnych źródło danych: dane z gmin	4	16		Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego	niska skuteczność zbiórek odpadów biodegradowalnych
			Ilość gmin, które osiągnęły zakładane poziomy przygotowania do ponownego użycia i recyklingu źródło danych: dane z gmin	2	16		Przygotowanie do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego	
			Ilość gmin, które prowadzą selektywną zbiórkę odpadów biodegradowalnych źródło danych: dane z gmin	14	16		Selektywne zbieranie odpadów ulegających biodegradacji i w konsekwencji ograniczenie składowania tych odpadów	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego	

			Ilość gmin, które prowadzą edukację ekologiczną źródło danych: dane z gmin	16	16		Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami niebezpiecznymi i innymi niż niebezpieczne	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego	
			Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest źródło danych: dane z gmin	964,6260 Mg	wg potrzeb	Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów niebezpiecznych oraz wzrost efektywności systemu zbierania i zwiększanie udziału tych odpadów poddanych procesom odzysku i procesom unieszkodliwiania	Zakłada się osiągnięcie celów określonych w przyjętym "Programie usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032"	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego	brak środków finansowych na usuwanie azbestu
			Ilość skontrolowanych przedsiębiorstw w zakresie gospodarowania odpadami źródło danych: WIOŚ	31	wg potrzeb	Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów sektora gospodarczego i sukcesywne zwiększanie udziału tych odpadów poddanych procesom odzysku i unieszkodliwiania poza składowaniem	Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami	Zadanie własne Starostwo Powiatu Częstochowskiego zadanie monitorowane WIOŚ	

Tabela 93. Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarki odpadami

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2024	rok 2025	rok 2026	rok 2027	do 2031		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Gospodarka odpadami	Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami	Powiat Częstochowski	20	20	20	20	80	środki własne Powiatu Częstochowskiego	Działanie będzie realizowane tylko w razie potrzeby, koszty dotyczą prowadzenia kontroli dokumentacji

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 94. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarki odpadami

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2024-2031 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Gospodarka odpadami	Sprawozdania z funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi	Gminy Powiatu Częstochowskiego	koszty administracyjne	środki własne gmin powiatu częstochowskiego	
		Aktualizacja inwentaryzacji i programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest	Gminy Powiatu Częstochowskiego	10 każda gmina	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, dofinansowanie zewnętrzne	realizowane w trybie ciągłym
		Prowadzenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Gminy Powiatu Częstochowskiego	160	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, środki organizacji pozarządowych	jako doskonalenie systemu
		Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji	Gminy Powiatu Częstochowskiego	160	środki własne gmin powiatu częstochowskiego	jako doskonalenie systemu
		Przygotowanie do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych	Gminy Powiatu Częstochowskiego	160	środki własne gmin powiatu częstochowskiego	jako doskonalenie systemu
		Selektywne zbieranie odpadów ulegających biodegradacji i w konsekwencji ograniczenie składowania tych odpadów	Gminy Powiatu Częstochowskiego	160	środki własne gmin powiatu częstochowskiego	jako doskonalenie systemu
		Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami niebezpiecznymi i innymi niż niebezpieczne	Gminy Powiatu Częstochowskiego	50	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, dofinansowanie WFOŚiGW	jako uzupełnienie aktualnych działań
		Zakłada się osiągnięcie celów określonych w przyjętym "Programie usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032"	Gminy Powiatu Częstochowskiego	1 000	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, dofinansowanie WFOŚiGW, środki mieszkańców	w ramach możliwości finansowych
		Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami	WIOŚ	koszty administracyjne	środki WIOŚ	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 95. Cele, kierunki interwencji w zakresie ochrony przyrody

L.p.	Obszar interwencji i	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa rok 2023	Wartość docelowa rok 2031				
			(+ źródło danych)						
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Ochrona przyrody	Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu	Liczba gmin powiatu na terenie, których przeprowadzono częściową inwentaryzację przyrodniczą źródło danych: dane z gmin	1	16	Podejmowanie działań z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych powiatu, w tym prowadzenie badań naukowych, inwentaryzacji przyrodniczej i monitoringu oraz działania z zakresu edukacji ekologicznej	Kontynuowanie inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej województwa ze szczególnym uwzględnieniem grup organizmów, zbiorowisk roślinnych i siedlisk przyrodniczych o niewystarczającym rozpoznaniu	Zadania monitorowane, RDOŚ, ZPK, GIOŚ	brak dofinansowania na przeprowadzenie inwentaryzacji
			Liczba badań z zakresu ochrony przyrody dot. gatunków inwazyjnych źródło danych: RDOŚ	b.d.	16		Wspieranie i rozwój badań z zakresu ochrony przyrody (w szczególności inwazyjnych gatunków obcych oraz przedmiotów ochrony na obszarach Natura 2000) oraz ekologii krajobrazu	Zadanie monitorowane RDOŚ, ZPK, GIOŚ, GIG Katowice	brak środków finansowych na badania
			Ilość placówek dydaktycznych w celu prowadzenia zajęć edukacyjnych źródło danych: dane z gmin Ilość osób uczestniczących w zajęciach, kampaniach, eventach źródło danych: dane z gmin, dane z Nadleśnictw, dane z placówek	8 konkursów w latach 2022-2023 167	wg potrzeb	Rozwój bazy dydaktycznej edukacji przyrodniczej oraz realizacja działań z zakresu edukacji ekologicznej, w szczególności na temat przedmiotów ochrony na obszarach Natura 2000 (w tym akcja informacyjna na temat użytkowania pojazdów mechanicznych w obrębie siedlisk naturalnych) oraz walorów przyrodniczych parków krajobrazowych	Zadanie monitorowane RDOŚ, ZPK, GIOŚ, Gminy Powiatu Częstochowskiego, stowarzyszenia, Nadleśnictwa	brak środków finansowych i organizacyjnych	
			Ilość baz danych o ochronie przyrody źródło danych: dane z gmin, RDOŚ	16	16	Wdrożenie narzędzi spójnego systemu zarządzania zasobami przyrody i krajobrazem zarówno na obszarów	Prowadzenie bazy danych o czynnej ochronie przyrody	Zadanie monitorowane RDOŚ	brak środków finansowych

			Liczba planów zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 źródło danych: RDOŚ	4	9	chronionych, jak i użytkowanych gospodarczo	Rozpoznanie obszarów występowania, identyfikacja zagrożeń oraz określenie warunków ochrony i monitoring gatunków i siedlisk objętych ochroną na obszarach Natura 2000 na potrzeby realizacji planów zadań ochronnych	Zadanie monitorowane RDOŚ, ZPK, GIOŚ	brak środków na ochronę przyrody i monitoring
			Długość ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych na terenie powiatu źródło danych: ZPK w Katowicach	8,2 km	wg potrzeb		Opracowanie i wdrażanie założeń udostępniania turystycznego obszarów cennych przyrodniczo oraz utrwalenie osiągniętych efektów z uwzględnieniem pojemności turystycznej tych obszarów	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego, RDOŚ, ZPK	brak środków finansowych
			Ilość gmin posiadających MPZP, w których uwzględniono ochronę bioróżnorodności, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym źródło danych: dane z gmin	0	16		Zapewnienie właściwej ochrony bioróżnorodności, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym, ze szczególnym uwzględnieniem korytarzy ekologicznych poprzez adekwatne zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego lub/i decyzjach o warunkach zabudowy	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego	brak środków na realizację zadania
			Ilość działań z zakresu edukacji ekologicznej źródło danych: dane z gmin	12	20		Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego	brak wystarczających środków finansowych i organizacyjnych
			Ilość oznakowanych form ochrony przyrody źródło danych: RDOŚ, dane z gmin	93	93		Oznakowanie granic obszarów uznanych za formy ochrony przyrody oraz postawienie tablic informacyjnych	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego, RDOŚ, ZPK	brak wystarczających środków finansowych
			Liczba aktualnych UPUL źródło danych:	223	wg potrzeb		Opracowanie Uproszczonych Planów Urządzenia Lasów	Zadanie własne Powiat Częstochowski	brak środków finansowych

			Powiat Częstochowski						
			Powierzchnia odnowień drzewostanów źródło danych: Nadleśnictwa, Gminy, właściciele lasów	222,09 ha (2022-2023)	wg potrzeb		Odnowienia drzewostanów na terenach leśnych w kierunku zgodności z siedliskiem	Zadanie monitorowane Nadleśnictwa, właściciele lasów	brak wystarczających środków finansowych
			Ilość zrealizowanych wniosków na programy rolno- środowiskowe źródło danych: ARiMR	470	wg potrzeb		Zachowanie bioróżnorodności na terenach wiejskich z wykorzystaniem programów rolno-środowiskowych	Zadanie monitorowane rolnicy, ODR, ARiMR	brak wystarczających środków finansowych
			Ilość pomników przyrody na terenie powiatu źródło danych: RDOŚ, dane z gmin	65	65		Zachowanie i odtwarzanie właściwego stanu siedlisk, cennych gatunków, elementów przyrody nieożywionej oraz krajobrazu na terenie obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych oraz zespołów przyrodniczo- krajobrazowych, a także poza terenem obszarów chronionych	Zadanie monitorowane Zarządzający obszarem, gminy, organizacje pozarządowe	brak wystarczających środków finansowych
			Ilość gmin ze stwierdzonym stanowiskiem Barszczu Sosnowskiego źródło danych: dane z gmin	4	0		Usuwanie roślinności inwazyjnej	Zadanie monitorowane właściciele terenu, gminy powiatu częstochowskiego	brak wystarczających środków finansowych

Tabela 96. Harmonogram zadań własnych w zakresie ochrony przyrody

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2024	rok 2025	rok 2026	rok 2027	do 2031		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Ochrona przyrody	Opracowanie Uproszczonych Planów Urządzania Lasów	Powiat Częstochowski	wg potrzeb					Środki własne Powiatu Częstochowskiego, WFOŚiGW, Fundusz Leśny	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 97. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony przyrody

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2024-2031 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Ochrona przyrody	Budowa regionalnego systemu monitoringu różnorodności biologicznej i georóżnorodności oraz zagospodarowania przestrzennego, zintegrowanego z ORSIP i bazami GIOŚ	RDOŚ, ZPK, GIOŚ	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne, RDOŚ, ZPK, GIOŚ, fundusze unijne (w tym RPO)	
		Kontynuowanie inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej województwa ze szczególnym uwzględnieniem grup organizmów, zbiorowisk roślinnych i siedlisk przyrodniczych o niewystarczającym rozpoznaniu	CDPGŚ, RDOŚ, ZPK, GIOŚ	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne RDOŚ, ZPK, GIOŚ, fundusze unijne (w tym RPO) WFOŚiGW	
		Wspieranie i rozwój badań z zakresu ochrony przyrody (w szczególności inwazyjnych gatunków obcych oraz przedmiotów ochrony na obszarach Natura 2000) oraz ekologii krajobrazu	CDPGŚ, RDOŚ, ZPK, GIOŚ, GIG Katowice	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne, RDOŚ, ZPK, GIOŚ, fundusze unijne (w tym RPO) WFOŚiGW, GIG	
		Rozwój bazy dydaktycznej edukacji przyrodniczej oraz realizacja działań z zakresu edukacji ekologicznej, w szczególności na temat przedmiotów ochrony na obszarach Natura 2000 (w tym akcja informacyjna na temat użytkowania pojazdów mechanicznych w obrębie siedlisk naturalnych) oraz walorów przyrodniczych parków krajobrazowych	CDPGŚ, RDOŚ, ZPK, GIOŚ, Gminy Powiatu Częstochowskiego, stowarzyszenia, Nadleśnictwa	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, CDPGŚ, RDOŚ, ZPK, GIOŚ, WFOŚiGW	
		Prowadzenie bazy danych o czynnej ochronie przyrody	CDPGŚ	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne fundusze unijne w tym RPO	
		Rozpoznanie obszarów występowania, identyfikacja zagrożeń oraz określenie warunków ochrony i monitoring gatunków i siedlisk objętych ochroną na obszarach Natura 2000 na potrzeby realizacji planów zadań ochronnych	CDPGŚ, RDOŚ, ZPK, GIOŚ	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne RDOŚ, ZPK, GIOŚ, WFOŚiGW	

	Opracowanie i wdrażanie założeń udostępniania turystycznego obszarów cennych przyrodniczo oraz utrwalenie osiągniętych efektów z uwzględnieniem pojemności turystycznej tych obszarów	Gminy Powiatu Częstochowskiego, RDOŚ, ZPK	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, WFOŚiGW	
	Zapewnienie właściwej ochrony bioróżnorodności, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym, ze szczególnym uwzględnieniem korytarzy ekologicznych poprzez adekwatne zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego lub/i decyzjach o warunkach zabudowy	Gminy Powiatu Częstochowskiego	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, WFOŚiGW	
	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Gminy Powiatu Częstochowskiego, CDPGŚ	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, CDPGŚ, WFOŚiGW	
	Oznakowanie granic obszarów uznanych za formy ochrony przyrody oraz postawienie tablic informacyjnych	Gminy Powiatu Częstochowskiego, RDOŚ, ZPK	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, RDOŚ, ZPK, GIOŚ, WFOŚiGW	
	Odnowienia drzewostanów na terenach leśnych w kierunku zgodności z siedliskiem	Nadleśnictwa, właściciele lasów	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne Nadleśnictw	
	Zachowanie bioróżnorodności na terenach wiejskich z wykorzystaniem programów rolno-środowiskowych	rolnicy, ODR, ARiMR	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki ODR, ARiMR WFOŚiGW	
	Zachowanie i odtwarzanie właściwego stanu siedlisk, cennych gatunków, elementów przyrody nieożywionej oraz krajobrazu na terenie obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych oraz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, a także poza terenem obszarów chronionych	Zarządzający obszarem, gminy, organizacje pozarządowe	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, WFOŚiGW	
	Usuwanie roślinności inwazyjnej	właściciele terenu, gminy powiatu częstochowskiego	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, właściciele prywatnych terenów, WFOŚiGW	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 98. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa rok 2023	Wartość docelowa rok 2031				
			(+ źródło danych)						
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym	Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków	Ilość kontroli i naruszeń w przedsiębiorstwach źródło danych: WIOŚ	1	wg potrzeb	Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	Przeciwdziałanie poważnym awariom (prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań przyczyn, tak aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii)	Zadanie monitorowane WIOŚ, przedsiębiorstwa	brak środków na działania kontrolne
			Ilość kontroli i naruszeń w zakładach o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii źródło danych: WIOŚ	1/0	1/0		Kontrola zakładów o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii wraz z egzekwowaniem przez zakłady wymagań dotyczących zapobiegania poważnym awariom	Zadanie monitorowane WIOŚ	brak środków na działania kontrolne
			Ilość PA na terenie powiatu źródło danych: WIOŚ	0	0		Wsparcie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego oraz w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom	Zadanie własne Powiat Częstochowski Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego	brak środków finansowych
							Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku	Zadanie monitorowane sprawcy awarii	brak potrzeby realizacji zadania z powodu braku awarii
							Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska w przypadku nieustalenia podmiotu za nie odpowiedzialnego	Zadanie monitorowane RDOŚ	
							Poprawa nadzoru na logistyką transportową, w tym wyprowadzenie transportu substancji niebezpiecznych poza obszary zamieszkałe	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego, zarządcy dróg, Policja	ograniczone środki finansowe

			Ilość akcji edukacyjnych źródło danych: Gminy Powiatu Częstochowskiego	7	15	Kreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu wystąpienia awarii przemysłowych	Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Zadanie własne Powiat Częstochowski Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego, Policja, PSP, WIOŚ, Sanepid	brak zaangażowania mieszkańców
			Ilość gmin, które opracowały materiały informacyjne dla mieszkańców źródło danych: Gminy Powiatu Częstochowskiego	b.d.	16	Zadania systemowe	Opracowanie materiałów dotyczących zwiększenia udziału społeczeństwa w procesach konsultacyjnych i podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców	Zadanie monitorowane Gminy Powiatu Częstochowskiego	brak aktywności społeczeństwa

Tabela 99. Harmonogram zadań własnych w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2024	rok 2025	rok 2026	rok 2027	do 2031		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym	Wsparcie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego oraz w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom	Powiat Częstochowski	według kosztorysów inwestycji					środki własne Powiatu Częstochowskiego, WFOŚiGW	w ramach posiadanych środków
		Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Powiat Częstochowski	50					środki własne Powiatu Częstochowskiego	działanie będzie realizowane w razie potrzeby

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 100. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie z przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2024-2031 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym	Przeciwdziałanie poważnym awariom (prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań przyczyn, tak aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii)	WIOŚ, przedsiębiorstwa	100	środki własne przedsiębiorstw, środki WIOŚ	działanie aktualnie jest realizowane i będzie kontynuacja
		Kontrola zakładów o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii wraz z egzekwowaniem przez zakłady wymagań dotyczących zapobiegania poważnym awariom	WIOŚ	koszty administracyjne	środki własne WIOŚ	działanie aktualnie jest realizowane i będzie kontynuacja
		Wsparcie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego oraz w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom	Gminy Powiatu Częstochowskiego	według kosztorysów inwestycji	środki gmin powiatu częstochowskiego, dofinansowanie WFOŚiGW	realizacja w razie potrzeby
		Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku	sprawcy awarii	w zależności od potrzeb	środki sprawców awarii	realizacja w razie potrzeby
		Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska w przypadku nieustalenia podmiotu za nie odpowiedzialnego	RDOŚ	w zależności od potrzeb	środki RDOŚ	realizacja w razie potrzeby
		Poprawa nadzoru na logistyką transportową, w tym wyprowadzenie transportu substancji niebezpiecznych poza obszary zamieszkałe	Gminy Powiatu Częstochowskiego, zarządcy dróg, Policja	koszty znaków	środki zarządców dróg oraz gmin powiatu częstochowskiego	
		Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Gminy Powiatu Częstochowskiego, Policja, PSP, WIOŚ, Sanepid	500	środki gmin powiatu częstochowskiego, Policji, PSP, WIOŚ	realizacja w razie potrzeby
		Opracowanie materiałów dotyczących zwiększenia udziału społeczeństwa w procesach konsultacyjnych i podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców	Gminy Powiatu Częstochowskiego	koszty administracyjne	środki gmin powiatu częstochowskiego	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

7. System realizacji Programu Ochrony Środowiska

Instrumentami wspomagającymi realizację Programu Ochrony Środowiska są elementy strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tj. Dz.U. z 2023 r. 1259 z późn. zm.). Wynikają one z obowiązków i kompetencji powiatu i gminy. Narzędziem, które koordynuje i spina w jedną całość działania związane z ochroną środowiska jest Program Ochrony Środowiska. Zapisy w nim zawarte przyczyniają się do zacieśniania współpracy gmin należących do powiatu, instytucji i organizacji działających na jego terenie.

Wszelkie te działania przyczyniają się do większej skuteczności i efektywności wdrażania zapisów zawartych w Programie. Z tej przyczyny procedura wdrażania i realizacji Programu powinna zostać jasno i czytelnie przedstawiona, tak by instytucje i organizacje działające w szeroko pojętej ochronie środowiska miały możliwość weryfikacji realizacji zestawionych w Programie celów i zadań środowiskowych.

Kolejnym cennym narzędziem do realizacji Programu jest zdobycie źródeł finansowania. Aby zapewnić sprawne funkcjonowanie zarządzania trzeba pamiętać o zasadzie zrównoważonego rozwoju i zapewnieniu sprawnych rozwiązań organizacyjnych nie tylko związanych z ochroną środowiska. Niezbędne jest by w procesie wdrażania Programu Ochrony Środowiska wzięły udział życia społecznego, wynikiem czego możliwa będzie realizacja Programu, a także zachowanie ładu gospodarczego, społecznego i ekologicznego.

Zarządzania Programem Ochrony Środowiska na poziomie powiatu związane jest z potrzebą oddzielenia zarządzania środowiskiem i wydzielenie go, jako odrębnego, niezbędnego celu do realizacji. W procesie wdrażania zapisów Programu będą uczestniczyć nie tylko jednostki bezpośrednio zaangażowane w opracowanie procedury opiniowania, przyjmowania i uchwalania opracowania. Będą to również podmioty uczestniczące w zarządzaniu programem, czyli jednostki administracji samorządowej, jednostki udzielające dofinansowania oraz spółki komunalne. Ważną rolę we wdrażaniu Programu mają wszystkie podmioty realizujące zadania zapisane w Programie, zarówno te własne, czyli Powiatu Częstochowskiego, jak i koordynowane, do których zaliczamy zakłady przemysłowe i produkcyjne, Nadleśnictwa, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Zarząd Dróg Wojewódzkich, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, a także gminy należące do powiatu.

W każdej fazie wdrażania Programu uczestniczą mieszkańcy, którzy bezpośrednio wykorzystują produkty wynikające z realizacji postanowień Programu (np. sieć kanalizacji sanitarnej, zmodernizowana droga, czy akcja ekologiczna). Warunkiem prawidłowego wdrożenia Programu jest stosowanie zasad:

- współdziałania,
- wzajemnej wymiany informacji,
- otwartości i przejrzystości w stosunku do współuczestniczących w realizacji Programu.

Zasadne jest ze względu na wiele obowiązków i zadań pojawiających się na każdym etapie wdrażania Programu określenie możliwości rozłożenia środków i obowiązków na poszczególnych wykonawców Programu.

Dzięki współdziałaniu jednostek zaangażowanych w Program zostaną pozyskane środki finansowe i osiągnięte zamierzone efekty. Często duże znaczenie ma wykorzystanie doświadczeń sąsiednich jednostek administracyjnych, które wcześniej wdrażały na swoim obszarze Program. Partnerstwo w połączeniu z wymianą doświadczeń może stać się początkiem współpracy na szczeblu nie tylko lokalnym, ale także regionalnym.

Podstawową zasadą w realizacji zapisów Programu Ochrony Środowiska jest prawidłowe i właściwe wykonywanie zadań własnych przez poszczególne jednostki świadome własnej roli we wdrażaniu i odpowiedzialne za swoje uczestnictwo w Programie. Najważniejsza i główna odpowiedzialność za prawidłowe wdrożenie spoczywa na Zarządzie Powiatu, który składa Radzie Powiatu raporty z wykonania Programu. Zarząd współdziała z organami administracji samorządowej wojewódzkiej oraz samorządami gminnymi, które dysponują narzędziami wynikającymi z ich kompetencji. Wojewoda dysponuje narzędziem prawnym umożliwiającym ograniczanie korzystania ze środowiska. Źródła finansowania Programu stanowią środki własne samorządów, podmiotów gospodarczych, środki pozyskiwane z WFOŚiGW w Katowicach, funduszy unijnych, itp.

Instytucje związane z ochroną środowiska, między innymi takie jak Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny przedkładają Radzie Powiatu sprawozdania roczne. Okresowo odbywają się posiedzenia komisji tematycznych, na których prezentowane są sprawozdania z działalności w zakresie ochrony środowiska, leśnictwa, edukacji, inwestycji, czy promocji na terenie powiatu.

Ponadto Zarząd Powiatu współdziała z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji, których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (Inspektor Sanitarny, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska), prowadzą monitoring wód (PGW WP, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej).

Tabela 101. Działania w ramach zarządzania środowiskiem w powiecie częstochowskim

L.p.	Zagadnienie	Główne działania w latach 2024-2031	Instytucje uczestniczące
1	Wdrażanie Programu ochrony środowiska	Raport z wykonania Programu (co dwa lata)	Zarząd Powiatu, inne jednostki wdrażające Program
		Okresowa aktualizacja Programu ochrony środowiska	Zarząd Powiatu
2	Edukacja ekologiczna, Komunikacja ze społeczeństwem, System informacji o środowisku	Realizacja Programu ochrony środowiska oraz współpraca z instytucjami zajmującymi się szeroko pojętą ochroną środowiska	Rada Powiatu, Zarząd Województwa, WIOŚ, Organizacje pozarządowe
3	Systemy zarządzania środowiskiem	Wspieranie i promowanie instytucji wdrażających system zarządzania środowiskiem	Powiat, Wojewoda, Fundusze celowe
4	Monitoring stanu środowiska	Zgodnie z wymaganiami ustawowymi - Stan środowiska w województwie śląskim	WIOŚ, WSSE, ZGW, Powiat

Elementem polityki ekologicznej powiatu jest współpraca z instytucjami zajmującymi się badaniem stanu środowiska, przetwarzaniem uzyskanych danych oraz ich upowszechnianiem, a bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań objętych Programem ochrony środowiska będzie ciągły monitoring oraz kontrola podejmowanych działań.

8. Monitoring Programu

Z wykonania Programu Starosta Powiatu Częstochowskiego powinien co dwa lata sporządzać raporty i przedstawiać je Radzie Powiatu, a także przekazać do organu wykonawczego Województwa Śląskiego.

W związku z tym dla wspomagania procesu monitorowania postępów w realizacji Programu wykorzystane zostaną wykorzystane wskaźniki realizacji Programu ochrony środowiska zestawione w tabelach celów i zadań środowiskowych. Jednocześnie wskaźniki monitorowania jakości środowiska mają być narzędziem oceny realizacji Programu Ochrony Środowiska w momencie przygotowania raportów z jego wykonania. Dlatego też istotnym jest, aby wskaźniki monitorowania Programu Ochrony Środowiska Powiatu Częstochowskiego były spójne ze wskaźnikami monitorowania jakości środowiska określonymi w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego. Pozwoli to na wykonanie spójnych ze sobą raportów z realizacji Programów Ochrony Środowiska zarówno na szczeblu gminnym, powiatowym, jak i wojewódzkim, a tym samym podsumowanie efektów prowadzonej polityki ochrony środowiska na terenie województwa śląskiego.

Zgodnie z powyższym, w tabeli poniżej wskazano wskaźniki wraz z wartościami bazowymi i docelowymi zgodnie z wskaźnikami wymienionymi w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024. Za dwa lata w trakcie wykonywania raportu z realizacji POŚ i po określeniu wartości wskaźników możliwa będzie ocena czy Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego jest wdrażany w zakładanym stopniu czy zadania są realizowane w planowanym tempie i czy możliwa jest całościowa realizacja Programu do końca okresu programowania. Jednocześnie wskaźniki te pozwolą na ocenę postępów w realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024.

Tabela 102. Wskaźniki realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031 - wskaźniki pochodzące z Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska

L.p.	Wskaźniki	Jednostka	Wartość wyjściowa 2023	Źródło danych o wskaźnikach
POWIETRZE ATMOSFERYCZNE				
1	Ilość stref jakości powietrza z przekroczeniem wartości dopuszczalnych substancji w powietrzu osobno dla: pyłu zawieszonego PM ₁₀ pyłu zawieszonego PM _{2,5} dwutlenku azotu dwutlenku siarki	-	1	Roczna ocena jakości powietrza
2	Ilość stref jakości powietrza z przekroczeniem wartości docelowych substancji w powietrzu	-	1	Roczna ocena jakości powietrza
3	Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych	Mg/rok	30 Mg/rok	GUS
4	Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych	Mg/rok	1107 Mg/rok	GUS
5	Sprzedaż energii cieplnej w przeliczeniu na kubaturę budynków mieszkalnych ogrzewanych centralnie	GJ	b.d.	GUS
ZASOBY WODNE				
6	Ilość JCWP o wykazanym co najmniej dobrym stanie wód	szt.	0	WIOŚ (w ramach PMŚ)
7	Odsetek ludzkości korzystającej z oczyszczalni ścieków	%	52,4%	GUS
8	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów	%	31,8% (2022 r.)	GUS
9	(*) Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w stosunku do ludności ogółem	%	52,4%	GUS
10	Zużycie wody w przeliczeniu na mieszkańca	m ³ /rok	31,4	GUS
GOSPODARKA ODPADAMI				
11	Masa odebranych odpadów komunalnych - ogółem	Mg	42 569,9100 Mg (2022 r.)	GUS
12	Masa odpadów komunalnych zebranych selektywnie	Mg	21 164,4900 Mg (2022 r.)	GUS
13	Masa odpadów komunalnych odebranych jako zmieszane odpady komunalne	Mg	21 405,4200 Mg (2022 r.)	GUS
14	Liczba czynnych składowisk odpadów, na których są składowane odpady komunalne	szt.	2 (GUS)	Urząd Marszałkowski

15	Liczba instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych	szt.	b.d.	Urząd Marszałkowski
OCHRONA PRZYRODY				
16	Liczba i powierzchnia obszarów chronionych	szt., ha	93, 118 964,73 ha	RDOŚ i GDOŚ
17	Powierzchnia lasów	ha	45 444,04 ha	GUS
18	Powierzchnia terenów zielonych	ha	763,78 ha (2022 r.)	GUS
ZASOBY SUROWCÓW NATURALNYCH				
19	Udokumentowane zasoby bilansowe ważniejszych surowców występujących na terenie województwa [% zasobów krajowych]: - metan pokładów węgla (MPW) [% zasobów krajowych] - węgiel kamienny - rudy cynku i ołowiu - dolomity - surowce ilaste ceramiki budowlanej - wapienie i margle przemysłu cementowego - kamienie łamane i bloczne - piaski formierskie - piaski podsadzkowe - piaski i żwiry - torfy - wody lecznicze zmineralizowane, wody termalne	m ³ , Mg, [%]	kamienie łamane i bloczne – 7 618 tys. Mg, piaski formierskie – 31 836,77 tys. Mg piaski i żwiry – 67 551 mln Mg, surowce ilaste – 4 497 mln m ³ , torfy – 110,57 tys. m ³ , wapienie i margle – 758 778 tys. Mg	Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce - PIG Warszawa (wg stanu na dzień 31.12.2022 r.)
GLEBY				
20	Powierzchnia gruntów rolnych	ha	b.d.	GUS
21	Powierzchnia upraw wieloletnich	ha	b.d.	GUS
22	Powierzchnia łąk i pastwisk	ha	12 857,69 ha	GUS
23	Łączna powierzchnia użytków rolnych	ha	47 352,66 ha	GUS
24	Grunty zrekultywowane - powierzchnia	ha	1,33 ha	GUS
25	Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji - ilość - powierzchnia	szt., ha	78,67 ha (grunty zdewastowane)	ORSIP OPI-TPP
26	Grunty wymagające rekultywacji	ha	78,67 ha	GUS
HAŁAS				
27	Liczba punktów monitoringu hałasu, w których stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych	szt.	0	WIOŚ
28	Drogi o nawierzchniach "cichych"	km	b.d.	zarządzający drogami
PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE				
29	Poziom promieniowania elektromagnetycznego na terenach miast	V/m	0,8 V/m (Koniecpol), poniżej 0,7 V/m (Olsztyn), poniżej 0,7 V/m (Przysów)	WIOŚ
30	Poziom promieniowania elektromagnetycznego na terenach wsi	V/m	poniżej 0,7 V/m (Mykanów), poniżej 0,7 V/m (Starcza), poniżej 0,7 V/m (Kamienica Polska)	WIOŚ
PRZECIWDZIAŁANIE POWAŻNYM AWARIOM				
31	Liczba zakładów w rejestrze potencjalnych sprawców poważnych awarii	szt.	1	GIOŚ
32	Liczba zdarzeń o znamionach poważnej awarii oraz poważnych awarii na terenie województwa	szt.	0	GIOŚ

Źródło: opracowanie własne

(*) – wskaźnik zaczerpnięty z Polityki ekologicznej państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

Wskaźniki Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego zamieszczono w rozdziale 6.

9. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

„Program ochrony środowiska dla powiatu częstochowskiego na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031” (zwany dalej Programem) został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w Powiecie. Poprzedni dokument został opracowany w 2020 roku i obowiązywał w perspektywie do 2027 roku.

Podstawą do opracowania niniejszego Programu są zalecenia wynikające z Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska z 2015 roku (aktualizacja 2017 i 2020) oraz zmiany prawne. W niniejszym opracowaniu autorzy starali się dokonać porównania stanu środowiska z 2019 roku z obecnym według informacji z 2023 roku (natomiast, jeśli brakowało takich informacji posłużono się danymi z 2022 roku).

Ustawa Prawo ochrony środowiska nie określa sztywnych ram programu ochrony środowiska, zwraca natomiast uwagę (art. 17), by opracowanie uwzględniało pewne dokumenty określone w art. 14, tj. strategię rozwoju, programy i dokumenty programowe, co zostało w dokumencie uwzględnione.

Przedmiotowe opracowanie dla Powiat Częstochowskiego zawiera takie elementy jak:

- wstęp – rozdział ten zawiera podstawę prawną i cel przygotowania powiatowego programu ochrony środowiska, a także okres objęty opracowaniem, metodykę, strukturę i zakres dokumentu,
- w rozdziale drugim wskazano spójność niniejszego opracowania z dokumentami nadrzędnymi opracowanymi we wcześniejszych latach szczebla krajowego, regionalnego, wojewódzkiego,
- rozdział trzeci to informacje ogólne o powiecie, zawartość tego rozdziału to m.in. informacje o położeniu administracyjnym powiatu oraz dane dotyczące uwarunkowań gospodarczych i środowiskowych powiatu,
- rozdział czwarty to ocena aktualnego stanu środowiska, w rozdziale tym opisano stan aktualny oraz wskazano najważniejsze problemy w zakresie każdego komponentu środowiska.

Powietrze atmosferyczne

Maksymalne miesięczne stężenia dwutlenku siarki odnotowano w lutym 2021 tj. $8,0 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Natomiast średnia wartość roczna wyniosła $5,0 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2021 roku, $4,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2022 roku oraz $3,6 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2023 roku. Wartości średnio roczne wskazują na polepszenie się jakości powietrza ze względu na stężenia dwutlenku siarki.

Maksymalne miesięczne stężenie pyłu PM_{10} odnotowano w lutym 2021 tj. $41,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Średnia wartość roczna wyniosła: $22,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2021 roku, $19,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2022 roku oraz $17,1 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2023 roku. Wartości średnio roczne wskazują na nieznaczne polepszenie się jakości powietrza w 2023 roku ze względu na stężenie pyłu PM_{10} w stosunku do roku 2022.

Maksymalne miesięczne stężenie pyłu $\text{PM}_{2,5}$ odnotowano w lutym 2021 tj. $30,9 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Średnia wartość roczna wyniosła: $15,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2021 roku, $13,9 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2022 roku oraz $15,0 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2023 roku. Wartości średnio roczne wskazują na nieznaczne pogorszenie się jakości powietrza w 2023 roku ze względu na stężenie pyłu $\text{PM}_{2,5}$ w stosunku do roku 2022.

Mieszkańcy powiatu częstochowskiego w latach 2022-2023 korzystali z Programu „Czyste Powietrze”, finansowanego przez WFOŚiGW w Katowicach. W ramach dofinansowania WFOŚiGW w latach 2022-2023:

- zamontowano łącznie 2902 nowe źródła ciepła,
- przeprowadzono 512 termomodernizacji,
- wymieniono 407 stolarek zewnętrznych (okien i drzwi balkonowych),
- wymieniono 420 drzwi zewnętrznych,
- zamontowano 447 mikroinstalacji fotowoltaicznych.

Hałas

Funkcjonowanie małych zakładów jest niejednokrotnie źródłem konfliktów mieszkańców z przedsiębiorcami, gdyż zakłady te stwarzają uciążliwości i dyskomfort akustyczny mieszkańców, co stanowi problem. Corocznie Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach prowadzi na terenie powiatu częstochowskiego kontrole przedsiębiorców w zakresie emisji hałasu do środowiska. W latach 2022-2023 WIOŚ przeprowadził:

- w 2022 roku – 2 kontrole w zakresie emisji hałasu do środowiska,
- w 2023 roku – 4 kontrole w zakresie emisji hałasu do środowiska.

Jednym z czynników wpływających na stan klimatu akustycznego na terenie powiatu jest hałas komunikacyjny, do którego zalicza się hałas drogowy. Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się hałas pochodzący od środków transportu, jest to hałas typu liniowego.

Według danych statystycznych GUS na obszarze powiatu częstochowskiego na koniec 2022 roku zarejestrowane były 132 573 pojazdy, w tym 96 010 samochodów osobowych, 14 163 samochodów ciężarowych, 10 369 motocykli i 309 autobusów. Ponadto na terenie powiatu częstochowskiego zarejestrowane były samochody ciężarowo-osobowe, samochody specjalne, ciągniki samochodowe, ciągniki siodłowe, ciągniki rolnicze oraz motorowery. Oznacza to wzrost ilości zarejestrowanych pojazdów o 2,13% w przeciągu roku.

Promieniowanie elektromagnetyczne

W 2022 roku badanie na terenie powiatu częstochowskiego przeprowadzono w sześciu punktach pomiarowych. Zgodnie z obowiązującymi przepisami wyniki badań nie wskazywały na przekroczenie dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego.

Zasoby wodne

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły oraz rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry na terenie powiatu częstochowskiego wyznaczonych zostało 30 jednolitych części wód podziemnych (JCWP). Powiat Częstochowski położony jest w obrębie dwóch regionów wodnych: Warty i Środkowej Wisły. Stan JCWP występujących na terenie powiatu częstochowskiego jest zły.

Zasoby wód podziemnych na terenie powiatu częstochowskiego związane są z występującymi na tym obszarze Głównymi Zbiornikami Wód Podziemnych (GZWP): 326 Zbiornik Częstochowa (E), 327 Zbiornik Lubliniec – Myszków i 408 Niecka Miechowska (część NW).

Według podziału Polski na jednolite części wód podziemnych obszar powiatu znajduje się w obrębie trzech jednolitych części wód podziemnych nr 84 (PLGW200084), nr 98 (PLGW600098) oraz nr 99 (PLGW600099). JCWPd nie są zagrożone ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych.

Ze względu na specyfikę terenu powiatu częstochowskiego, na obszarze większości gmin występuje dość duże zagrożenie powodziowe. Zagrożenie powodziowe obejmuje przede wszystkim tereny leżące wzdłuż największych rzek przepływających przez powiat, tj. Warty i Pilicy oraz ich dopływów. Dotyczy to gmin: Poczesna, Mstów, Kłomnice, Kruszyna (rzeka Warta), Przyrów (dopływ Warty – Wiercica) oraz Lelów i Koniecpol (rzeka Pilica i dopływy). Rzeka Stradomka przepływająca przez teren gminy Blachownia w przypadku wystąpienia intensywnych opadów deszczu połączonych z gwałtownym wzrostem poziomu wody w zbiorniku wodnym powoduje zalanie około 80 ha łąk i podtopienia najbliższych położonych zabudowań.

Gospodarka wodno-ściekowa

Mieszkańcy powiatu częstochowskiego są zaopatrywani w wodę do spożycia z ujęć podziemnych. Woda dostarczana jest głównie przez wodociągi publiczne, które zaopatrują około 98% mieszkańców. Reszta mieszkańców zaopatruje się w wodę z własnych studni przydomowych oraz 1 studni publicznej.

Zgodnie z danymi GUS długość sieci wodociągowej na terenie powiatu częstochowskiego wynosiła 1549,8 km, liczba przyłączy wynosiła 40 451, a zwodociągowanie powiatu wynosiło 91,9%.

Mieszkańcy powiatu częstochowskiego korzystają z sieci typu rozdzielczego, co oznacza, że ścieki sanitarne powstałe w wyniku życia i działalności człowieka (w tym działalności przemysłowej) odprowadzane są i oczyszczane oddzielnie od ścieków opadowych (deszczowych). Zgodnie z danymi GUS na terenie powiatu częstochowskiego na koniec 2022 roku długość sieci kanalizacyjnej wynosiła 715,7 km, a skanalizowanie wynosiło 47,1%.

Zasoby surowców naturalnych

Na terenie powiatu częstochowskiego występują udokumentowane złoża: piasków formierskich, piasków i żwirów, surowców ilastych ceramiki budowlanej, torfów, wapieni i margli, a także kamienie łamane i bloczne.

Zgodnie z danymi ww. Bazy SOPO na terenie Powiatu Częstochowskiego nie występują osuwiska ani tereny zagrożone osuwaniem się mas ziemnych. Najbliższe takie tereny zlokalizowane są w sąsiedniej Gminie Częstochowa.

Gleby

W latach 2022-2023 na terenie powiatu częstochowskiego przeprowadzono łącznie 52 obserwacje fitosanitarne roślin pod kątem występowania organizmów niekwartantowych, wykryto łącznie 12 organizmów. W latach 2022-2023 na terenie powiatu częstochowskiego przeprowadzono 42 kontrole sprzedawców środków ochrony roślin, w 6 przypadkach wykryto naruszenia. Na terenie powiatu częstochowskiego w latach 2022-2023 przeprowadzono 115 kontroli stosowania środków ochrony roślin, w 13 przypadkach zidentyfikowano naruszenia. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w latach 2022-2023 przeprowadził 21 kontroli pozostałości środków ochrony roślin w płodach rolnych z terenu powiatu częstochowskiego.

Badaniem odczynu gleby, potrzeb jej wapnowania i zasobności w makroelementy zajmuje się Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Gliwicach, która w 2023 roku przeprowadziła badania gleb na powierzchni 30 831 ha, skąd zostało pobranych 86 próbek. Próbkę została pobrana z terenu gmin: Dąbrowa Zielona, Kłomnice i Poczesna. Zgodnie z informacją przekazaną przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Katowicach na terenie powiatu częstochowskiego występuje 1 teren zidentyfikowany jako historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi (HZPZ). Historyczne zanieczyszczenie występuje na terenie gminy Dąbrowa Zielona w miejscowości Święta Anna.

Ponadto na terenie powiatu częstochowskiego występuje 13 terenów zidentyfikowanych jako szkody w środowisku. Szkody występują na terenie gmin: Olsztyn, Konopiska, Koniecpol, Janów, Lelów, Poczesna, Mykanów, Rędziny, Kruszyna, Blachownia.

Gospodarka odpadami

Według stanu na dzień 31.12.2022 r. liczba mieszkańców w powiecie częstochowskim wynosiła 132 009. W 2022 roku zebrano 21 405,4200 Mg odpadów z gospodarstw domowych, co w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosło 162 kg/rok/mieszkańca.

W 2022 roku z przedsiębiorstw znajdujących się na terenie powiatu częstochowskiego:

- wytworzono 310 611,8466 Mg odpadów innych niż niebezpieczne,
- zebrano 202 974,0831 Mg odpadów innych niż niebezpieczne,
- przekazano do recyklingu w instalacjach lub urządzeniach 75 185,4646 Mg odpadów innych niż niebezpieczne,
- poddano przygotowaniu do ponownego użycia 289,3210 Mg odpadów innych niż niebezpieczne,
- poddano innym niż recykling procesom odzysku w instalacji lub urządzeniu 252 363,3113 Mg odpadów innych niż niebezpieczne,
- poddano poza instalacją lub urządzeniem odzyskowi lub unieszkodliwieniu 4 544,4200 Mg odpadów innych niż niebezpieczne
- unieszkodliwiono w instalacjach lub urządzeniach 122 696,3600 Mg odpadów innych niż niebezpieczne,
- wytworzono 2 494,0530 Mg odpadów niebezpiecznych,
- zebrano 354,4554 Mg odpadów niebezpiecznych,
- poddano innym niż recykling procesom odzysku w instalacji lub urządzeniu 3 398,7986 Mg odpadów niebezpiecznych.

Według danych zawartych w Bazie Azbestowej na terenie powiatu częstochowskiego:

- zinwentaryzowano: 34 240,1820 Mg wyrobów zawierających azbest,
- unieszkodliwiono: 5 809,4430 Mg wyrobów zawierających azbest,
- pozostało do unieszkodliwienia: 28 430,7390 Mg wyrobów zawierających azbest.

Ochrona przyrody

Formami ochronnymi przyrody na terenie powiatu częstochowskiego są: obszary Natura 2000 (9), parki krajobrazowe (3), rezerваты przyrody (8), użytki ekologiczne (8) oraz pomniki przyrody (65).

Ogólna powierzchnia lasów (wg danych GUS na koniec 2022 roku) na terenie powiatu częstochowskiego wynosi 45 444,04 ha. Gospodarkę leśną na obszarze powiatu częstochowskiego prowadzi Nadleśnictwo Gidle, Nadleśnictwo Herby, Nadleśnictwo Kłobuck, Nadleśnictwo Koniecpol, Nadleśnictwo Złoty Potok oraz właściciele lasów.

Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym

Na terenie powiatu nie występują zakłady przemysłowe zaliczane do grupy dużego ryzyka. Funkcjonuje jednak zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii. Jest to zakład, gdzie odbywa się proces magazynowania, napełniania i obrotu gazu płynnego propan-butan. Do celów technologicznych przewidziano używanie gazu płynnego w postaci mieszanki, której głównym składnikiem jest butan i pochodne butanu oraz propan.

Na terenie powiatu częstochowskiego zlokalizowana jest Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza PSP w Koniecpolu oraz 113 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, w tym 37 jednostek w KSRG.

W latach 2022-2023 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach przeprowadził na terenie powiatu częstochowskiego łącznie 290 kontroli, w tym 91 kontroli z wyjazdem w teren oraz 199 kontroli w oparciu o dokumenty.

Przedmiotowe kontrole obejmowały różne zagadnienia z zakresu ochrony środowiska w tym m.in. przestrzegania wymagań w zakresie:

- przepisów ustawy o odpadach,
- emisji gazów i pyłów do powietrza,
- warunków dotyczących wprowadzania ścieków do wód lub ziemi,
- warunków dotyczących wprowadzania do urządzeń kanalizacyjnych będących własnością innych podmiotów ścieków przemysłowych zawierających substancje szkodliwe dla środowiska wodnego,
- emisji hałasu do środowiska,
- ochrony środowiska przez prowadzących instalacje wymagające uzyskania pozwolenia zintegrowanego,
- pobierania wody określonych w stosownych decyzjach,
- substancji kontrolowanych, nowych substancji i fluorowanych gazów cieplarnianych,
- recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- pól elektromagnetycznych
- przestrzegania przepisów tzw. „uchwały antysmogowej”,
- przeciwdziałania poważnym awariom.

Po analizie stanu aktualnego dla każdej dziedziny środowiskowej przeprowadzono analizę SWOT i stworzono w rozdziale szóstym cele i kierunki działań, a także harmonogramy realizacji zadań własnych – powiatowych i monitorowanych – czyli realizowanych przez Gminy powiatu częstochowskiego, instytucje administrujące uzbrojeniem terenu, przedsiębiorców i inne osoby prawne. Cele i kierunki działań w zakresie każdej dziedziny interwencji zostały zestawione w tabelach. Zapisano w nich nadrzędne cele środowiskowe, wskaźniki z podaniem wartości bazowej z 2023 roku (lub 2022) oraz wartością do osiągnięcia w 2031 roku. Dopelnieniem celów i zadań jest wyszczególnienie każdego zadania wraz z określeniem jednostki odpowiedzialnej oraz czynników ryzyka, jakie mogą mieć miejsce, co warunkuje realizację zadania.

W kolejnym rozdziale opisano system realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031. Projekt Programu podlega zaopiniowaniu przez Zarząd Województwa Śląskiego. W trakcie procedur opracowania „Programu...” Powiat Częstochowski zapewnił możliwość udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 poz. 1094). Po podjęciu uchwały Rady Powiatu Program zostanie przyjęty do realizacji. Co dwa lata będą sporządzane raporty z realizacji Programu Ochrony Środowiska pokazujące stan wykonania zadań zapisanych w Programie.

W procesie wdrażania zapisów Programu będą uczestniczyć nie tylko jednostki bezpośrednio zaangażowane w opracowanie, procedury opiniowania, przyjmowania i uchwalania opracowania. Będą to także jednostki administracji samorządowej, jednostki udzielające dofinansowania, a także wszystkie podmioty realizujące zadania zapisane w Programie.

Program Ochrony Środowiska jest narzędziem, które koordynuje i spina w jedną całość działania związane z ochroną środowiska. Zapisy w nim zawarte przyczyniają się do zacieśniania współpracy gmin należących do powiatu, instytucji i organizacji działających na jego terenie.

W rozdziale ósmym opisano system monitoringu realizacji Programu Ochrony Środowiska, który da obraz postępów w realizacji zamierzeń Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031. W związku z tym, iż co dwa lata będą sporządzane raporty z realizacji Programu Ochrony Środowiska pokazujące stan wykonania zadań zapisanych w Programie stworzono pomocne narzędzie monitorujące stan realizacji Programu. Dla każdego zadania zapisanego w Programie określono wskaźniki realizacji ze stanem bazowym na 2023 rok oraz stanem docelowym na 2031 rok. Porównanie tych wskaźników pozwoli na ponowną ocenę stanu środowiska powiatu częstochowskiego.

Realizacja zadań zaproponowanych w Programie przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności powiatu, polepszenia warunków życia i zdrowia mieszkańców, inwestowania przez przedsiębiorców, a także poprawy jakości walorów środowiskowych i skuteczniejszej ochrony terenów prawnie chronionych oraz tych o walorach rekreacyjno-wypoczynkowych.